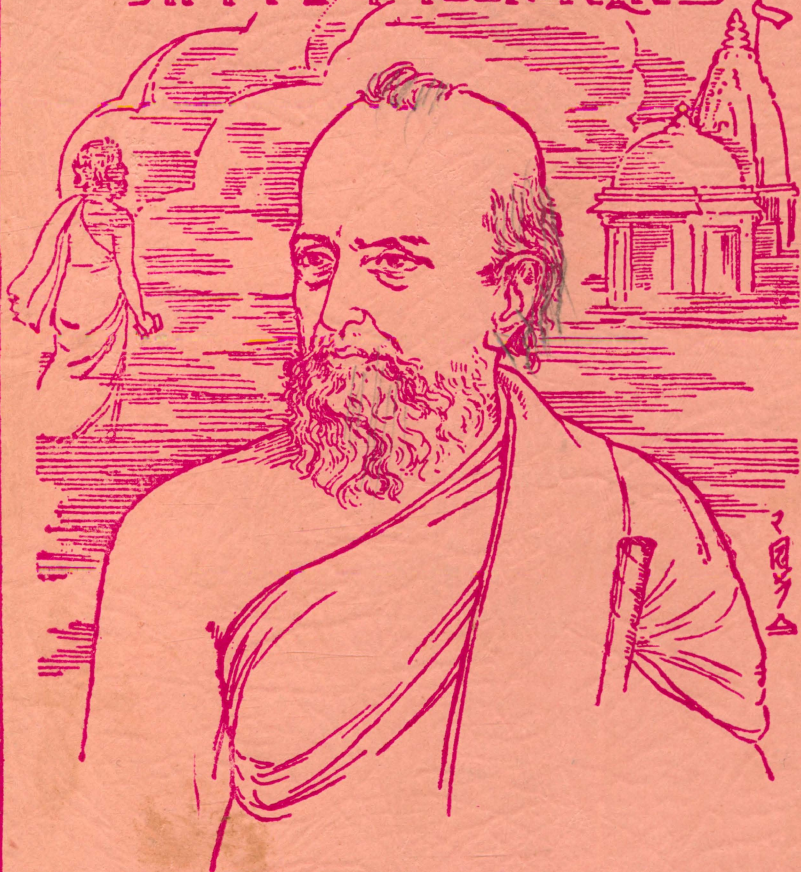

પુરાણીર આચાર્ય

શ્રી વિજયવલ્લભસ્વરજ

મહુવાકર

તીર્થે તીર્થે વિદ્યાલય

આપણા તીર્થો આપણી સંસ્કૃતિના સાચાં સ્મારકો છે. આપણા પૂર્વ પુરૂષો- મહાત્માઓ અને દાનેશ્વરીઓએ જૈન ધર્મ અને જૈનસમાજને તીર્થોની મહામૂલી ભેટ આપી છે તે આપણે અપૂર્વ વારસો છે. તેને સંભાળવાની પ્રત્યેક જૈનની ફરજ છે.

જ્યારે જ્યારે આવાં ભવ્ય તીર્થો જોઈ છું ત્યારે મને થાય છે, કે તીર્થે તીર્થે એક એક વિદ્યાલય હોય તો કેવું સારું! ચીનમાં પ્રત્યેક મંદિરની સાથે મહાન વિદ્યાલય પણ હોય છે. આપણે પણ મંદિરો સાથે જ્ઞાન ભંડારો તો હતા, પાઠશાળા પણ હતી. મારી તો જૈન સમાજના દાનેશ્વરીઓને સૂચના છે કે તમારા દાનના ઝરણા આવા તીર્થધામોમાં વિદ્યાલય સ્થાપવામાં વહેવડાવો. તીર્થે તીર્થે એક એક શિક્ષણ સંસ્થા હોય તો જૈન સમાજનો સમુદ્ધાર વહેલો થવા પામે.

-વલ્લભવાણી

યુગવીર આચાર્ય

ભાગ ૫

શાસનપ્રભાવક પંજબકેશરી સમાજકલ્યાણ-
સાધક આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી
ની

જીવન-પ્રભા

: પ્રયોજક :

કુલચંદ હરિચંદ દોશી

મહુવાકર

નિયામક : શ્રી યશોવિજયજી જૈન ગુરુકુળ-પાલીતાણા

: પ્રકાશક :

શ્રી આત્માનંદ જૈન સભા : મુંબઈ

: પ્રકાશક :

શ્રી જગજીવનદાસ શીવલાલ શાહ

શ્રી કેશરીચંદ જેસીંગલાલ શાહ

માનદ્ મંત્રીઓ.

શ્રી આત્માનંદ જૈન સભા-મુંબઈ

卐

વિ. સં. ૨૦૧૫

ઇ. સ. ૧૯૫૯

આત્મ સં. ૬૪

વીર સં. ૨૪૮૫

મૂલ્ય : ૨-૮-૦

પાંચ ભાગના ૧૨-૮-૦

卐

: મુદ્રક :

મહેતા અમરચંદ બેચરા

શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રી.

પાલીતાણા (સૌરા

પૃથ્વીપાદ આચાર્યપ્રવર શાંતભૂતિ—
શ્રી ઉમંગસૂરીશ્વરજી મહારાજ

અર્પણ

શાંતભૂતિ આચાર્યપ્રવર
શ્રીમદ્ વિજયઉમંગસૂરીશ્વરજી મહારાજ

પરમપૂજ્ય પંજાય કેશરી શાસનદીપક, સમાજકલ્યાણ સાધક,
વિદ્યાપ્રેમી, સાહિત્ય પ્રચારનાહામી, કેન્દ્રરન્સના પ્રેરણાભૂતિ,
સમયના જાણકાર, સંગઠનનો સંદેશ ગામે ગામે ને
શહેરે શહેર ગજવનાર આપના પરમપૂજ્ય ગુરુવર્ય,

આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીની

જીવન-પ્રભાનો આ પાંચમો ભાગ તેઓશ્રીની

જીવન-યાત્રાના તેજકિરણો આપશ્રીના કર-

કમળમાં સમર્પિત કરતા અત્યંત

આનંદ અનુભવું છું.

કુલચંદ હરીચંદ દોશી

ધન્યવાદ

પંજબકેસરી આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીના જીવનચરિત્ર
ભાગ ૫-૬ માટે આપેલ રકમોની યાદી.

૧૦૦૧) શેઠ ચુનીલાલ ગુલાબચંદ દાલીયાના કુટુંબીજનો તરફથી	
૧૦૦૧) શેઠ મોહનલાલ દોલતરામ	માણસાવાળા
૨૦૦) શેઠ નહાલચંદ લલ્લુભાઈ	પાટણ
૨૦૦) શેઠ પોપટલાલ ભીખાભાઈ	પાટણ
૧૦૧) શેઠ સાકરચંદ મોતીલાલ મુળજી	રાધનપુર
૧૦૦) સૌ. સુભદ્રાબેન સાકરચંદ મોતીલાલ	"
૧૦૧) શેઠ ચંદુલાલ ચુનીલાલ હા. ભરતકુમાર	અમદાવાદ
૧૦૦) સુનંદાબહેન જગતચંદ વોરા	"
૧૦૦) શેઠ મયાભાઈ નાથાભાઈ	"
૧૦૧) શેઠ ચંદુલાલ નાથાભાઈ	"
૧૦૧) શેઠ કુલચંદભાઈ શામજી	મુંબઈ
૧૦૧) શેઠ પુનમચંદ પોપટલાલ	"
૧૦૧) શેઠ વીઠલદાસ કાલીદાસ	"
૧૦૧) શેઠ ચંદુલાલ ખુશાલચંદ	"
૧૦૧) શેઠ રમણલાલ નગીનદાસ	"
૧૦૧) શેઠ કરતુરભાઈ નહાલચંદ હા. ભીખીબેન	"
૧૦૧) શાહ જેસંગલાલ લલ્લુભાઈ	"
૧૦૧) શેઠ ત્રીકમલાલ જગનલાલ	લોદ્ર
૧૦૧) શેઠ પ્રેમચંદ લહેરચંદ	પાટણ
૧૦૧) શેઠ ચુનીલાલ નથુભાઈ	માણસા
૧૦૧) શેઠ હરકીશનદાસ એમ. ચાહવાળા	મુંબઈ
૧૦૧) શેઠ કલેહચંદભાઈ લલ્લુભાઈ	પાટણ
૧૦૧) શેઠ નાનચંદભાઈ રાયચંદ	મુંબઈ

બે બેલ

યુગવીર આચાર્યના ચોથા ભાગના પ્રકાશન પછી ત્રણ વર્ષ પાંચમો ભાગ પ્રકાશિત કરતાં આનંદ થાય છે. પહેલા બે ભાગમાં આચાર્યશ્રીની જીવન-પ્રભાના તેજકિરણો આપવા પ્રયત્ન કર્યો હતો. ત્રીજા ભાગમાં ગુરુદેવની મહામૂલી પત્રધારા આપી હતી. ચોથા ભાગમાં આચાર્યશ્રીની હિન્દી પત્રધારા તેમજ આચાર્યશ્રીને પંજાબ, મારવાડ, ગુજરાત તરફથી સન્માનદર્શક અભિનન્દન પત્રો મળ્યા હતા તેમાંથી શક્ય તેટલા આપ્યા હતા.

પાંચમા ભાગમાં ફરી અધૂરી રહેલી જીવન-પ્રભા આગળ આણે છે. આ જીવન યાત્રાની ઘણી લેખન સામગ્રી તથા પ્રેરણા સેવામૂર્તિ આચાર્ય શ્રી વિજયસમુદ્રસૂરીજીએ આપી છે તે કેમ ભૂલાય !

ભારતના બે ટુકડા થયા. આપણા ચરિત્રનાયક પાકિસ્તાનની ભૂમિમાં આત્માનંદ જૈન ગુરુકુળ, પ્રાણપ્યાસ ગુરુદેવનું સમાધિ મંદિર તથા મનોહર મંદિર છોડીને ગુજરાવાલાના તમામ જૈન ભાઇ-બહેનોની સાથે અમૃતસર આવી પહોંચ્યા પણ એ ત્રણ હૃદયના ટુકડાને છોડતાં પોતાના હૃદયના પણ ટુકડા થઇ ગયા. તેમ છતાં હૃદયને લોખંડી બનાવી સમાજ-ધર્મ અને સંસ્થાએના ઉત્કર્ષ સાધવાની ભાવના ભાવતા ભાવતા પંજાબ, મારવાડને વીંધીને તીર્થાધિરાજ શત્રુજયની યાત્રા કરી. પગલે પગલે પ્રેરણાના પાન કરાવતાં ગુરુદેવને આખરી સંદેશ ગામેગામ પહોંચાડવાના કોડ સેવતા મોહમયી મુંબઇ આવી પહોંચે છે અને અહીં પાંચમા ભાગની જીવન-પ્રભા અધૂરી રહે છે.

છઠ્ઠા ભાગમાં ગુરુદેવની જીવનયાત્રાના અવનવા તેજકિરણો પણ સર્ગર્ધ રહ્યા છે. અને સંપૂર્ણ ચરિત્રની ગૌરવ ગાથા આ વર્ષમાં જ

આપ સૌના કરકમળમાં આવી જાય તેવી બધી યોજના સંપૂર્ણ થઈ છે.

ગુરૂદેવ તો પાંચ વર્ષ પહેલાં સ્વર્ગે સીધાબ્યા અને જૈન સમાજ, જૈન સાહિત્ય અને જૈન શિક્ષણ સંસ્થાઓ તેમજ સંગઠનદ્વારા સમાજનો સર્વાંગી વિકાસ સાધવા અમર સંદેશ આપતા ગયા.

જૈનસમાજના કર્ણધારો મહારથીઓ સમાજના ઘડવૈયાઓ યુવક હૃદયો અને ગુરૂદેવના ભક્તજનો ગુરૂદેવની લાવનાઓ-યોજનાઓને મૂર્તસ્વરૂપ આપવા ક્યારે કટિબદ્ધ થશે ?

જૈન સમાજે જીવવું હોય, સમાજના અંગેઅંગમાં પ્રાણનો સંચાર કરવો હોય, દેશની નવનિર્માણની કૃત્યમાં કદમ કદમ મેળવી રચનાત્મક કાર્યક્રમની ભેરી બળવી સમાજની કાયાપલટ કરવી હોય તો ગુરૂદેવના સંદેશને આયોજનપૂર્વક વિચારી સમાજના જિયાન માટે જબ્બર આંદોલનની જરૂર છે. તો તો ગુરૂદેવના આત્માને પરમ શાંતિ મળશે. તેઓના આશીર્વાદો આપણા ઉપર ઉતરશે અને સમાજ પ્રગતિશીલ, ઉન્નત અને લીલમલીલો થશે જ થશે.

આ પાંચમા ભાગનું આમુખ આપણા સમાજના સુપ્રસિદ્ધ, ધર્મપ્રેમી ન્યાયમૂર્તિ રા. શ્રી પ્રસન્નમુખભાઈ સુરચંદ બદામીએ લખી આપીને મને ઉપકૃત કર્યો છે તે માટે હું તેઓશ્રીનો હાર્દિક આભાર માનું છું.

સમયના જાણકાર, સમાજના સમુત્કર્ષ માટે પ્રેરણાના પાન કરાવનાર, સંગઠનના પ્રેમી, મધ્યમ વર્ગના રાહબર, ધર્મઉદ્ધોતના મશાલચી, ક્રાન્તિદર્શી યુગવીરની જીવન યાત્રામાંથી સમાજના યુવકહૃદયો પ્રેરણા મેળવી સમાજ કલ્યાણ માટે કાર્ય કરવા પ્રતિજ્ઞાઓ લઈને સાચું કાર્ય કરશે તો આવતી કાલનો જૈનસમાજ મહાન બનશે.

વસંતપંચમી, ૨૦૧૫
પાલીતાણા

કુલચંદ હરીચંદ દોશી
મહુવાકર

આ મુ ખ

શાન્તા મહાન્તો નિવસન્તિ સન્તઃ વસન્તવલ્લોકહિતં ચરન્તઃ ।
તીર્ણાઃ સ્વયં ભીમભવાર્ણવં જનાનહેતુનાન્યાનપિ તારયન્તઃ ॥

“ શાંત એવા મહાન સંતપુરુષો વસંતઋતુની પેઠે લોકહિતને કરતાં કરતાં વિચરે છે. તેઓ પોતે તો આ પ્રયંડ સંસારસાગરને તરી જાય છે એટલું જ નહિ પણ કોઈ પણ હેતુ સિવાય (કેવળ-નિઃસ્વાર્થ ભાવથી જ) અન્યજનોને પણ તારતા જાય છે. ”

એવા એક આ યુગના મહાન પુરુષની જીવનરેખાના પંચમપુષ્પના આમુખ માટે મને લાઘ શ્રી કુલચંદ હરીચંદભાઈએ સૂચન કર્યું ત્યારે એ વિષય માટે માફ અનધિકારીપણું હોવા છતાં ફક્ત એ યુગવીર આચાર્યશ્રી તરફના મારા અંતરંગ પૂજ્ય ભાવને લીધે જ હું ના ન કહી શક્યો અને આમુખ લખવાનું કબુલ કર્યું.

આ પંચમ પુષ્પમાં સદ્ગત આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વર-જીની ઉત્તરાવસ્થાના કેટલાંક પ્રેરણાદાયક પ્રસંગોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. અને એવાંચતાં કોઈને પણ પ્રતીતિ થયા વિના રહેતી નથી કે આચાર્યશ્રી આ યુગમાં જૈનસમાજના એક મહાન અને અપ્રતિમ જ્યોતિર્ધર થઈ ગયા. એમણે નિષ્કલંક સમ્યક્ચિત્તથી આત્મસાધન કરતાં કરતાં જૈનધર્મના વૈરાગ્યમાર્ગને દીપાવ્યો અને સાથે સાથે આખાએ જૈન સમાજને નિષ્ક્રિયતા અને સંકુચિતતાની સુષુપ્તાવસ્થામાંથી જગાડવાનો અનન્ય પ્રયાસ કર્યો. તે માટે જૈન સમાજ એ મહાન વ્યક્તિનું હૃદયેશાં ઋણી રહેશે. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવની હરેક પણ બદલાતી

પરિસ્થિતિને લક્ષ્યમાં રાખી વ્યવહાર અને નિશ્ચયનો સુસંગત સમન્વય કરનાર સંતોમાં એઓશ્રી, આ યુગમાં, જૈન સમાજમાં એક અન્નેડ વ્યક્તિ હતા.

જૈનસમાજની છીન્નભિન્ન અવસ્થા નિહાળી એમનું હૃદય હંમેશા દ્રવતું. શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક પ્રણાલિકાના હિમાયતી અને આચાર-વાળા હોવા છતાં અન્ય સમ્પ્રદાયના અનુયાયીઓ માટે એમને લેશ માત્ર પણ વિપરીત ભાવ ન હતો. એટલું જ નહિ પણ બધાએ સંપ્રદાયો, સાથે મળી સારાથે જૈનસમાજના ઉત્કર્ષ માટે શી રીતે પ્રયાસ કરી પ્રગતિ કરે એ વિષે એમને હંમેશા ચિંતા રહેતી. એઓશ્રી કહેતાં કે “ ભલે તમારી ક્રિયાઓ જુદી હોય, ભલે તમે જુદા જુદા ગામના હો, ભલે તમારા આચાર્ય જુદા હોય, પણ તમારા દરેકમાં એક વસ્તુનું સામ્ય છે. તમે બધા પ્રભુ મહાવીરને તમારા પ્રભુ માનો છો તો પછી પ્રભુ મહાવીરના ઝંડા નીચે બધા એક થઈ જૈન સમાજનું વધુ કલ્યાણ થાય અને પ્રભુના સિદ્ધાંતનો વધુ પ્રચાર થાય તે માટે બધા એકત્ર થઈ સંગઠીત પ્રચાર શરૂ કરો. સંગઠનથી ચમત્કારીક લાભ થશે ” “ જૈન સમાજને સંગઠનની ભારે આવશ્યકતા છે. સંગઠન સિવાય કોઈ પ્રજા આગળ વધી શકે નહિ. સમાજના કર્ણધાર ગણાતા વયોવૃદ્ધ આચાર્યપ્રવરો તથા સમાજના ગ્રહસ્થ આગેવાનોએ મળી સમાજના સંગઠન માટે સક્રિય કાર્ય કરવું પડશે ” (જુઓ પા. ૫૧-૫૨) “ સમાજનો સર્વાંગી ઉત્કર્ષ સંગઠન અને વિદ્યા-પ્રચારથી જ થશે એમ એમનું દૃઢ મનતવ્ય હતું. એ વિષય પરત્વે એમની ભાવના એવી તીવ્ર હતી કે એક પ્રસંગે એઓશ્રી ઉચ્ચારે છે કે “ સજ્જનો, સંગઠનને માટે મારે આચાર્યપદવી છોડવી પડે તો છોડવા તૈયાર છું. ” (જુઓ પા. ૧૩૪) અને “ શાસનના સમુત્કર્ષ-સંગઠન અને વિદ્યાના-સર્વાંગી વિકાસ માટે આચાર્ય પદવીનો પણ ત્યાગ કરવા તૈયાર છું. ” (જુઓ પા. ૧૪૩)

તેજ પ્રમાણે સમાજમાં સાચા સ્વામિવાત્સલ્ય માટે એ સદોદ્દિત પ્રેરણા કરતા રહેતા કે “ એક એક કણ માટે તલસતા, રોટી-રોજ માટે પરેશાન થતાં આપણા ભાઈઓની સહાયતા કરો ! તેમનું દુઃખ-દારિદ્ર્ય નિવારો અને પુણ્ય ભંડાર ભરો એ જ સાચું સ્વામિવાત્સલ્ય છે ” સ્થિતિસંપન્ન ગ્રહસ્થાને સંબોધીને એઓશ્રી કહેતા કે “ એક દિવસમાં હજારોને જમાડવામાં સાચું સાધર્મીવાત્સલ્ય છે કે સમાજના બૂખ્યાદુખ્યા સ્વામીભાઈઓને રોટી-રોજ આપવામાં, પોતાના જેવા બનાવવામાં હંમેશ માટેનું તેમનું દુઃખ નિવારવામાં સાચું સાધર્મી-વાત્સલ્ય છે તે સૌ વિચારો. ” આવા સાચા સ્વામિવાત્સલ્ય માટેનો એમનો કેટલો આગ્રહ રહેતો અને એમની કેટલી પ્રેરણા અને તમન્ના હતી તે જૈનસમાજથી અબળયું નથી.

શિક્ષણ માટેની એમની લાવના અને પ્રયાસો શા હતા તેની, એમના પ્રેરણા બળે અસ્તિત્વમાં આવેલી સંસ્થાઓ જ સ્પષ્ટ છે. શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય, શ્રી આત્માનંદ જૈન ગુરુકુળ, શ્રી અંબાલા જૈન કોલેજ, શ્રી વરકાણા જૈન વિદ્યાલય, વિગેરે અનેક સંસ્થાઓ જે એમણે સંસ્થાપિત કરી, તેનાથી સમાજ સુપરિચિત છે. આધુનિક શિક્ષણના એઓશ્રી વિરોધી ન હતા. પરંતુ આજના જડવાદના પરિબળને લીધે આધુનિક શિક્ષીતોમાં નિતિ અને ધર્મ વિરોધી માનસ દૃષ્ટિગોચર થતાં એમને સદા દુઃખ થતું. એટલે તેઓ હંમેશા કહેતાં કે “ એવું માનસ દૂર કરવા ધાર્મિક અભ્યાસ આવશ્યક છે અને તે માટે જ વિદ્યાલય અને પાઠશાળા સ્થાપન કરવામાં આવે છે ” “ અભ્યાસનો ખરો ઉદ્દેશ આપણને પશુ અવસ્થામાંથી માનવ અવસ્થામાં લાવવાનો અને છેલ્લે ખરો માનવ બનાવવાનો છે. ” વિજ્ઞાન વિષે પોતાનું મન્તવ્ય જણાવતાં એઓશ્રીએ મુળમાં વિશ્વધર્મ પરિષદ મળી તે પ્રસંગે મોકલેલ પ્રેરક સંદેશમાં કહ્યું હતું કે “ વિજ્ઞાન પ્રજ્ઞ પ્રજ્ઞ અને રાષ્ટ્ર રાષ્ટ્રના કલ્યાણ માટે કામે લગાડીએ

અને વૈરવૃત્તિ, શોષણવૃત્તિ, સત્તાશાહી તેમજ સામ્રાજ્ય ભાવના તમામ રાષ્ટ્રમાંથી નાબૂદ થશે ત્યારે જ વિશ્વશાંતિ અને આત્મશાંતિનો દિવ્ય સંદેશ જગતના ખૂણે ખૂણે પહોંચશે. આ ભગીરથ કાર્ય આપણે ભારતે કરવાનું છે અને તે માટે કટિબદ્ધ રહેવું પડશે ” (જુઓ પા. ૧૦૩)

પૂજ્ય આચાર્યદેવના સારાએ જીવનમાં જે વસ્તુ સૌથી આગળ તરી આવે છે તે છે એમની નિખાલસતા અને નિર્ભયતા. આ ગુણો કઈ કોટીના હતા એ એમના આચાર્યપદવી દાનની વિનંતિના જવાબમાં એમણે આપેલા સંદેશમાંથી મળી રહે છે. એ સંદેશ ઘણો જ ગ્રેરક અને મનનીય હોય દરેક વાંચકને વાંચવા ખાસ વિનંતિ છે. (જુઓ પા. ૧૪૧-૧૪૨)

પૂજ્ય ગુરૂદેવ ગુણાનુરાગી હતા. અને શું શ્રમણ કે શું બ્રાહ્મણ સર્વ કોઈમાં રહેતા ગુણોથી પ્રભાવિત થઈ એની અનુમોદના કરતાં એઓશ્રી કહેતાં કે “ બ્રાહ્મણોએ પણ ત્યાગ અને સેવાથી જગતમાં ખૂણે ખૂણે ધર્મભાવના ટકાવી રાખવા ઘણું ઘણું કયું છે. ધર્મમાં કલેશ, રાગ, દ્વેષ હોય જ નહિ. સર્વ ધર્મ સમભાવમાં હું તો શ્રદ્ધા રાખનારો છું. ” (જુઓ પા. ૧૫૩)

એમના સમાજોત્કર્ષ વિચારો અને પ્રયાસોમાં એમને અનેક વિરોધી સૂરો અને આંદોલનોનો સામનો કરવો પડ્યો હતો પણ “ એ બધા વચ્ચે મનની સમતુલા જાળવી આચાર્યશ્રીએ સમાજને પ્રમાણીક માર્ગદર્શન આપ્યું. માત્ર ધર્મનો જ પ્રચાર કરવાના સંકુચિત વિચાર વમળમાંથી બહાર નીકળી આચાર્યશ્રીએ ધર્મની સાથે સાથે સમાજના ઉત્કર્ષની પણ વાત કરી. આચાર્યશ્રીની આ મહાન સાધના પાછળ હુલ્લક મનોવૃત્તિ અને સ્વાર્થ ન હોવાને કારણે જ સમાજ પર એની સારી અને સ્થાયી અસર થઈ. ” આર્થિક અને અન્ય સામાજિક ઉત્કર્ષો આધ્યાત્મિક ઉત્કર્ષના ગ્રેરક બળો છે. અને એના સિવાય કોઈ પણ સમાજ અધ્યાત્મિક વિકાસની પ્રગતિ જાળવી

શકતું નથી એ સમજી શકાય એવું છે. ‘ઇષ્ટિલસિદ્ધિ’ વિના માનસિક શાંતિનો અભાવ થાય છે અને માનસિક અશાંતિ એ અધ્યાત્મિક પ્રગતિનું રોધકતત્વ અને છે એ સમાજને સમજવાની જરૂર છે.

પૂ. આચાર્યશ્રી યુગદષ્ટા હતા. સમાજની નાડના પારખ હતા. સમાજને પોતાના ઉત્કર્ષ માટે શેની જરૂર છે એના પુરા જાણકાર અને વિચારક હતા. એમણે જે જાણ્યું અને વિચાર્યું તે એમણે સમાજ સમક્ષ નિર્ભયપણે મુક્યું. એમ કરતાં ધૈર્ય, ઔદાર્ય, નિડરતા અને મક્કમતા દાખવી ખત અને સહિષ્ણુતાથી કાર્ય કર્યું એમની ઉત્તરાવસ્થામાં પણ એક યુવાનને શરમાવે એવી ધગશ અને તમત્તા એમણે ખતાવી. આ સર્વ વાતોની પ્રતીતિ શ્રી કુલચંદ્ર-લાઇએ લખેલા એમના જીવન ચરિત્રમાં પાને પાને મળી આવે છે. પુનરોક્તિ દોષને અવગણીને પણ પોતાની લાક્ષણિક શૈલીમાં એ સર્વ ગુણોનું એમણે અવતરણ કર્યું છે. વાંચકનો રસ જળવાઈ રહે એ રીતે એનો નિદેશ કર્યો છે. ચરિત્ર આલેખનમાં સ્વયં સિદ્ધહસ્ત હોઈ એમનો આ પ્રયાસ પણ સફળતાને મળે એમાં શી નવાઈ? એમને એ માટે મારા હાર્દિક અભિનંદન છે.

અંતમાં જૈન સમાજ આવા યુગદષ્ટા યુગવીર મહા પુરૂષના ઉદ્દેશોધનને અપનાવી સમાજના શ્રેય માટે કટીબદ્ધ બની, સમાજનો સ્પર્ધાંગી ઉત્કર્ષ સાધે અને નિષ્ક્રિયતા અને સંકુચિતતા ત્યાગી એ મહાપુરૂષના સ્વપ્નની સિદ્ધિ કરે એ ભાવના સાથે વિરમું છું.

સં. ૨૦૧૫ મહા શુદ્ધ ૫
તા. ૧૨-૨-૫૯
૫૦૫, સેન્ડહસ્ટૅ રોડ
મુંબઈ ૪.

લી૦
પ્ર. સુ. બદામી

શ્રેષ્ઠીવર્ચ શ્રી ચુનીલાલ ગુલાબચંદ દાલીયાની જીવન-ઝરમર

— X —

ગુજરાતનાં નંદનવનસમું સુરત, પ્રાચીનકાળની સોનાની મુરત ગણાય છે. એના મુખ્ય કારણ છે સુરતની ધર્મપ્રિયતા ઔદાર્ય અને આતિથ્યસત્કાર સાથે સાથે સુરતી સહેલાણી વિલાસપ્રિયતામાં પણ અગ્રણી પદ ભોગવે છે. જેટલો રસ એ આનંદ અને અમનચમનમાં લે છે તેટલો જ રસ એ ધર્મ અને સંસ્કૃતિમાં પણ લે છે. અને તેથી જ ત્યાં ‘કર્મે શ્રરા એ ધર્મે શ્રરા’ એ લોકોક્તિ સિદ્ધ થયેલી નજરે પડે છે. તેમાં પણ સુરતની એ વિલાસપ્રિયતા અને ધર્મપ્રિયતા એ ઔદાર્ય અને આતિથ્યસત્કાર વિશિષ્ટ પ્રમાણમાં દેખાશે, શહેરના ‘નાણાવટ’ અને ‘ગોપીપૂરા’ ને નામે ઓળખાતા સુપ્રસિદ્ધ લતામાં વસતા જૈનોમાં અને તેમાંયે ઓશવાળ અને શ્રીમાળી જ્ઞાતિમાં.

એમાં વિશિષ્ટ શહેરની વિશિષ્ટ એવી વીશાશ્રીમાળી જ્ઞાતિમાં વિક્રમની વીસમી સદીની શરૂઆતમાં ગોપીપૂરામાં વસતા શ્રેષ્ઠીવર્ચ શ્રી ગુલાબચંદ વીરચંદ દાલીયાને ત્યાં તેમના ધર્મનિષ્ઠ પત્નિ બહેન હરકોરબહેને વિ. સં. ૧૯૨૪ નાં આસો સુદી ૧૩ ને શુક્રવારે એક પુત્રસ્તનને જન્મ આપ્યો. પુત્રનાં જન્મથી ઘરમાં આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો. પુત્રનું નામ ચુનીલાલ રાખવામાં આવ્યું. બાળક ચુનીલાલ નાનપણથી જ મેઘાની, સેવાભાવી અને ધર્મભાવનાવાળો હતો.

બ્રેષીવર્ય શ્રી ચુનિલાલ ગુલાબચંદ્ર દાલીયા : સુરત

શાળામાં એ વિશેષ કુશાગ્ર અને તેજસ્વી બન્યો. બુદ્ધિશાળી અને મહેનતુ હોવાથી મેટ્રીકની પરીક્ષા એ અનાયાસે સારી રીતે પાસ કરી શક્યો. ભાઈ યુનીલાલની ભાવના વિશેષ અભ્યાસની હતી, પણ માતા-પિતા તેને નજરથી દૂર કરવા ઇચ્છતા ન હતા, પરંતુ ભાઈ યુનીલાલના ઉત્સાહને માતા-પિતાએ આશીર્વાદ સાથે તેને રબ આપી અને એ પુનાની ઇજનેરી કોલેજમાં દાખલ થયા. ત્યાં સારી રીતે અભ્યાસ કરી મુ'બઇ યુનીવર્સિટીની એલ. સી. ઇ. ની પરીક્ષા પસાર કરી અને પોતાની જ્ઞાતિમાં પ્રથમ ઇજનેર થયા.

સં. ૧૯૪૫ માં તેઓનું લગ્ન થયું. પત્નીનું નામ શ્રી મણી-બેન હતું. તેઓ સંસ્કારી કુટુંબનાં હતાં અને ધાર્મિક ક્રિયામાં સારો રસ લેતા હતાં. તેમણે એક પુત્રને જન્મ આપ્યો. પુત્રનું નામ રતનચંદ રાખવામાં આવ્યું. તે પછી શ્રી મણીબેન થોડા સમયમાં જ સ્વર્ગવાસ પામ્યાં. સં. ૧૯૫૬ માં શેઠ યુનીલાલે બીજા લગ્ન કર્યાં. બીજા પત્નીનું નામ શ્રી પરસનબેન હતું. તેઓ પણ ધાર્મિક વૃત્તિના અને કુટુંબવત્સલ હતા. તેમનાથી તેમને ચાર પુત્રો (૧) બાલુભાઈ (૨) હીરાભાઈ (૩) સોલાગચંદ (૪) મોતીચંદ અને પાંચ પુત્રીઓ (૧) કમલા (૨) નેમકોર (૩) ઉમેદકુંવર (૪) સુમતી અને જસવંતી થયા. જ્યાં સંતાનોમાં માતા-પિતાની સેવાભાવના અને ધર્મનીષ્ઠા મૂર્તિમંત થતા દેખાય છે.

ઇજનેર થયા પછી પ્રથમ તો ભાઈ યુનીલાલ સુરત મ્યુનીસિપાલિટીમાં જોડાયા. ત્યાં તેઓએ સુંદર કામગીરી બજાવી, અત્યંત લોકપ્રિય બન્યા હતાં. તે અરસામાં સુરત શહેરમાં પ્લેગ જેવો જીવલેણ ચેપી રોગ ફાટી નીકળ્યો હતો. પરંતુ સેવાભાવી યુનીલાલે પોતાનાં જીવનની દરકાર કર્યા વિના મોતનાં ઝુઝમતા ભય સામે મ્હો હિંમતપૂર્વક નીડરતાથી શહેરની સુંદર સેવા બજાવી હતી. તે વખતની તેમની નિઃસ્વાર્થ સેવાએ શહેરી જીવનનો એક ઉંચો દાખલો

મેસાડયો હતો અને તેમનાં આદર્શ કાર્યથી એમણે શહેરની જનતાનો સારો પ્રેમ મેળવ્યો હતો.

થોડા સમય પછી સુબ્રમુલ્ય સરકારના જંગલના સંસ્કરણ ખાતા તરફથી તેમને ડાંગ જિલ્લામાં ફોરેસ્ટ ઓફીસર તરીકે નીમવામાં આવ્યા. ડાંગ જિલ્લામાં તેમણે ૧૭ વર્ષ એકધારી સેવા કરી, અને સારી લોકપ્રિયતા મેળવી. ત્યારબાદ માલેગામમાં આ. ડીવીઝનલ ફોરેસ્ટ ઓફીસર તરીકે ત્રણ વર્ષ રહ્યા. અને કોલાબા જિલ્લામાં અલીબાગમાં ૩ વર્ષ કાર્ય દીપાવ્યું.

તેઓ ડાંગ જિલ્લામાં હતા ત્યારથી તેમની ધર્મભાવના જાગ્રત થઈ હતી અને તેઓ જૈન દર્શનનાં પુસ્તકો મંગાવી તેનો અભ્યાસ કરતા રહ્યા હતા. હવે તેમની ભાવના નિવૃત્ત થવાની થઈ અને તેઓએ બે વર્ષની ફ્લોરો રજા લીધી અને ૫૩ વર્ષની વયે નિવૃત્ત થઈ પોતાના વતન સુરતમાં આવીને રહ્યા.

નિવૃત્તિ કાળમાં તેમનું દૈનિક જીવન બહુ સુંદર અને અનુકરણીય હતું. નિત્ય નવકારશી; પ્રભુપૂજા, વ્યાખ્યાનશ્રવણ, સામાયિક અને ઉભયકાળ પ્રતિક્રમણ કરતા. આવશ્યક ક્રિયા ઉપરાંત તેમના તત્ત્વજ્ઞાનના નિયમીત અભ્યાસ, મનન અને ચિંતનથી તેમની અધ્યાત્મ-દૃષ્ટિ પણ ખૂબ ખીલી હતી. સુરતમાં પધારતા સર્વ મુનીરાજોના સંસર્ગમાં આવતાં, તેઓનો પણ એમણે સારો સદ્ભાવ પ્રાપ્ત કર્યો હતો. તેઓશ્રીએ સહકુટુંબ શ્રી સમેતશીખરજીની યાત્રા કરી હતી અને તે સમયે શ્રી સિદ્ધાયલજી, શ્રી ગીરનારજી, શ્રી આણંજી પણ ગયા હતા.

એક સદ્ગૃહસ્થ અને વ્રતધારી શ્રાવક તરીકે જીવન જીવતાં તેઓના ૨૭ વર્ષનાં નિવૃત્ત જીવનમાં તેમણે જૈનસમાજ, જૈનસંઘ અને જૈન સાહિત્યની ઘણી ઘણી સેવા કરી હતી. સુરતનાં સંઘમાં 'લાલન-શીવજી' પ્રકરણને અંગે બે પક્ષ પડી ગયા હતા. તે પક્ષોને એકઠાં

કરવામાં તેઓએ ખૂબ પરિશ્રમ સેવ્યો હતો. તે કાર્યમાં તેઓશ્રીએ શ્રી સુરચંદલાઇ પુરુષોત્તમદાસ બદામી જજ સાહેબની સાથે રહી પોતાનાં શાંત અને મીલનસાર સ્વભાવથી સફળતા પ્રાપ્ત કરી હતી. એટલું જ નહિ પણ પોતાની સુંદર કાર્યવાહીથી લોકોને અનન્ય પ્રેમ સંપાદન કર્યો હતો અને ઉજ્જવળ યશનાં લાગી થયા હતાં. સં. ૧૯૭૪ માં આગમોદ્ધારક શ્રી સાગરાનંદસૂરીશ્વરજીની આચાર્ય-પદવી પ્રસંગે પણ સુરતના શ્રી સંઘમાં વિરોધ ચાલુ હતો તે વખતે બંને પક્ષને યથાયોગ્ય સમજાવી પોતાની કુનેહ અને દૂરંદેશીપણાથી શ્રી સંઘમાં એકસંપ કરાવ્યો હતો. અને સુરતનાં શ્રીસંઘની પ્રતિષ્ઠા પુનઃ સંસ્થાપિત કરાવી મહારાજશ્રીને આચાર્યપદવી ખૂબ ધામધૂમ-પૂર્વક અપાવામાં નિમિત્ત બન્યા હતા.

સં. ૧૯૭૭ માં શ્રી મોહનલાલજી જૈન જ્ઞાનમંદિરની સ્થાપના સુરતમાં થઇ અને તેઓશ્રીએ શરૂઆતથી જ તેના માનદ્વંત્રી તરીકે રહી વર્ષો સુધી સેવા અર્પણ કરી હતી. એ પછી સુરતમાં પંન્યાસ શ્રી ઋદ્ધિમુનિશ્રીની નિશ્રામાં ઉપધાન કરાવવામાં આવ્યા હતા. એ એ ઉપધાનની ઉપજ જ્ઞાનમંદિરના નિભાવાથે લઇ જવામાં આવી હતી એ વાત સુપ્રસિદ્ધ છે.

તેઓશ્રીએ સુરતની અનેક જૈન-જૈનેતર સંસ્થાઓ સાથે એક યા બીજી રીતે સંકળાયેલા રહી પોતાની સેવા અર્પણ કરી હતી. તેઓએ શ્રી નગીનભાઇ ઘેલાભાઇ ટ્રસ્ટ તથા શ્રી ધરમચંદ ઉદયચંદ જીર્ણોદ્ધાર ફંડમાં ટ્રસ્ટી તરીકે રહી વર્ષો સુધી સુંદર કાર્ય કર્યું હતું. સુરતમાં લેડી-વિર્લોગડન અશક્તાશ્રમનાં ટ્રસ્ટી તરીકે અને ઉપ-પ્રમુખ તરીકે પણ તેઓ ઘણા વર્ષ રહ્યા હતા અને એ સંસ્થાની પ્રગતિ અને વિકાસમાં સારો ફાળો આપ્યો હતો.

તેઓ એક દષ્ટિએ કહીએ તો મોટા શ્રીમંત ન હતા. છતાં એમનું ઔદાર્ય ઉચ્ચ કક્ષાનું હતું. તેઓ હંમેશાં યથાશક્તિ દાન

કરવામાં તત્પર રહેતા. એમના જીવનકાળ દરમિયાન એમણે અનેક વ્યક્તિ, સંસ્થા અને કાર્યને કુલ નહિ તો કુલની પાંખડી આપી પોતાનો નીજપરીગ્રહી સ્વભાવ વ્યક્ત કર્યો છે. પોતાનાં જીવનકાળ દરમિયાન એમણે એકંદરે પંદર હજાર રૂપિયા સુપાત્રદાનમાં વાપરી પોતાના સુપુત્રાને એવા માર્ગે દ્રવ્યવ્યય કરવાનું સુયોગ્ય સૂચન કર્યું છે.

સં. ૨૦૦૪ ના મહા વદી ૧૧ ને તા. ૬-૩-૧૯૪૮ ના રોજ ૮૦ વર્ષની વયે વિશાળ કુટુંબની લીલી વાડી મૂકી પોતાના સત્કાર્યોની સુવાસ ફેલાવી શ્રી યુનીલાલભાઈ સ્વર્ગે સીધાવ્યા.

એમના વડીલ પુત્ર શ્રી રતનચંદલાઈ પણ સુયોગ્ય પિતાના યોગ્ય સુપુત્ર હોઈ ધર્મનિષ્ઠ, સેવાભાવી અને શુશ્રુક્ષ્મ પણ છે. અને પોતાના પિતાશ્રીને પગલે ચાલી એમણે પિતાના સદૃશ્યોના વારસાને દ્વિપાવ્યો છે. શ્રેષ્ઠી શ્રી યુનીલાલના કુટુંબીજનોએ શિરછત્ર પૂર્વ પિતાશ્રીના સ્મરણાથે યુગવીર આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીની જીવન-પ્રભા (ભાગ ૫) મારે શ્રી આત્માનંદ જૈન સભા, મુંબઈને રૂ. ૧૦૦૦) જેવી ઉમદા રકમ આપી એ અંતરતન પ્રકાશિત કરવાની સુંદર તક સાધી છે.

શ્રી આત્માનંદ જૈન સભા-મુખ્યધ

નિ વે દ ન

આ સભા મુખ્યધમાં જૈનસમાજ અને ધર્મની યથાશક્તિ સેવા કરે છે.

સ્થાપના—સં. ૧૯૯૭ ચૈત્ર સુદિ ૧.

ઉદ્દેશ—જૈનસમાજમાં સામાજિક, ધાર્મિક અને ઐતિહાસિક સાહિત્યનો પ્રચાર અને પ્રકાશન, જૈનધર્મના પ્રચાર માટે સંભાષણો યોજવા, સેવાભાવી જૈનકાર્યકરો તૈયાર કરવા તેમજ જૈનશાસનના ઉપકારી, ત્યાગી, મહા પુરૂષોની જયંતીઓ ઉજવવી.

સભ્યના પ્રકારો—૧. મુરખ્ખી વર્ગ (૩૧. ૫૦૧) ૨. આજીવન સભ્ય (૩૧. ૨૦૧) પ્રથમ વર્ગ (૩૧. ૧૦૧) દ્વિતીય વર્ગ. ૩. સામાન્ય સભાસદ વાર્ષિક (૩૧. ૬)

સભાના પ્રકાશનો—યુગવીર આચાર્ય ભાગ ૧-૨-૩-૪ ધર્મવીર ઉપાધ્યાય, જૈનદર્શન, શ્રી કર્પૂરવિજય લેખ-સંગ્રહ, જૈન તત્વાદર્શ ભાગ ૧-૨, પ્રભાવિક પુરૂષો ભાગ ૩ આદિ પંદરેક પુસ્તકો સભા તરફથી પ્રકાશિત થયાં છે. દર વર્ષે સભ્યોને એક એક મનનીય પુસ્તક ભેટ અપાય છે.

સભા તરફથી યુગવીર આચાર્ય ભાગ ૫ અને ભાગ ૬ રા. શ્રી જેશીંગલાલ લલ્લુભાઈ ઝવેરી, રા. શ્રીયુત રતનચંદ્ર યુનિલાલ દાલીયા અને રા. શ્રી રમણલાલભાઈ પરીખ તથા મંત્રીઓની સમિતિ મારફત પ્રકાશિત કરવાનું નક્કી થયું છે. આ બંને ભાગના ખર્ચ માટે પૂજ્યપાદ સ્વર્ગસ્થ આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીના ગૃહસ્થ ભક્તો તરફથી મળવાની વ્યવસ્થા થઈ છે.

સભા તરફથી શ્રી શત્રુઙ્ગ મહાત્મ્ય ગુજરાતીમાં છપાય છે.

સં. ૨૦૧૪ ની સાલમાં સભા તરફથી જૈન અને જૈનેતર સમાજમાં ખ્યાતિ પામેલ સુપ્રસદ્ધિ લેખક શ્રી જયભિખ્ખુનું ‘નિગ્રંથ ભગવાન મહાવીર’ નામનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવ્યું છે.

આ વર્ષે યુગવીર આચાર્યનો પાંચમો ભાગ પ્રકાશિત થઈ ગયેલ છે તેથી તે સભ્યોને ભેટ આપવામાં આવશે.

સભાની સાધર્મિક આદિ પ્રવૃત્તિઓ—શ્રી વિજયવલ્લભ સાધર્મિક પૈસાફંડ મારફત સાધર્મિક ભાઈઓને માંદગીની માવજત, ભોજન રાહત, ઉદ્યોગ પ્રવૃત્તિ, ઉચ્ચ કેળવણીમાં સહાય સલાહારા વ્યતસ્થિત રીતે આપવામાં આવે છે. જૈન-જનતા આનો સારો લાભ લે છે. અને મુબંધના કેટલાક મંદિરોમાં આ પૈસા ફંડની યોજનાની પેટીઓ મૂકવામાં આવી છે તે આનંદની વાત છે.

આ પૈસા ફંડનો વિચાર આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીજીની સમાજને બહુમૂલ્ય ભેટ છે. આ યોજનાને ઘણા ઘણા મુનિ ભગવંતોની પ્રેરણા છે. પૈસા ફંડની યોજના ભારતભરનો જૈનસમાજ અપનાવે. ગામે ગામે, શહેરેશહેર, ઘરેઘરે અને ઉપાશ્રયે ઉપાશ્રયે તથા મંદિરે મંદિરે આ પૈસા ફંડની પેટીની યોજનાનો અમલ થાય તો મધ્યમ-વર્ગના હજારો કુટુંબોને ઉંચા લાવી શકાય. સભાનો આ પેગામ

अने समयतो सदृश सौ कोष्ट व्यपनावे तो पांच वर्षां समाजनी
कायापलट थर्छ शके.

સભાસદોની સંખ્યા—સભામાં ૬ પેટ્ટો, ૧૩૫ આજીવન સભ્યો તથા ૧૧૫ સામાન્ય સભ્યો છે.

કાર્યવાહક સમિતિ (સં. ૨૦૧૪)

પ્રમુખ—શ્રી નાનચંદ રાયચંદ શાહ

ઉપ-પ્રમુખ—શ્રી મોહનલાલ દીપચંદ ચોક્સી

ખજનચી—શ્રી જેસીંગલાલ લલ્લુભાઈ ઝવેરી

માનદ મંત્રીઓ } શ્રી જગજીવન શીવલાલ શાહ
 } શ્રી કેશરીચંદ જેસીંગલાલ શાહ

અને અન્ય ૧૪ સભ્યો.

સભ્યો અને સભાની પ્રવૃત્તિમાં સમાજની સમુન્નતિ માનનાર બંધુઓને અમારા કાર્યમાં રસપૂર્વક ભાગ લેવા સપ્રેમ વિનંતી છે.

શ્રી આત્માનંદ જૈન સભા-મુખ્ય સાધર્મિક સહાય માટેના
ખીન વપરાયેલ ફંડને વ્યવસ્થિત રીતે ઉપયોગમાં લેવા માટે કોષપિણુ
ફંડની વ્યવસ્થા હાથ ધરે છે.

સંઘના સેવકો,

૧૨૨ ગુલાલવાડી,
ઘાટની ચાલ
મુખ્ય-૪

જગજીવન શીવલાલ શાહ
કેશરીચંદ જેસીંગલાલ શાહ
માનદ મંત્રીઓ.

યુગવીરની જીવન-પ્રભા

ના

વિશેષ તેજ કિરણો

તૈયાર થાય છે

ભાગ છઠ્ઠામાં—

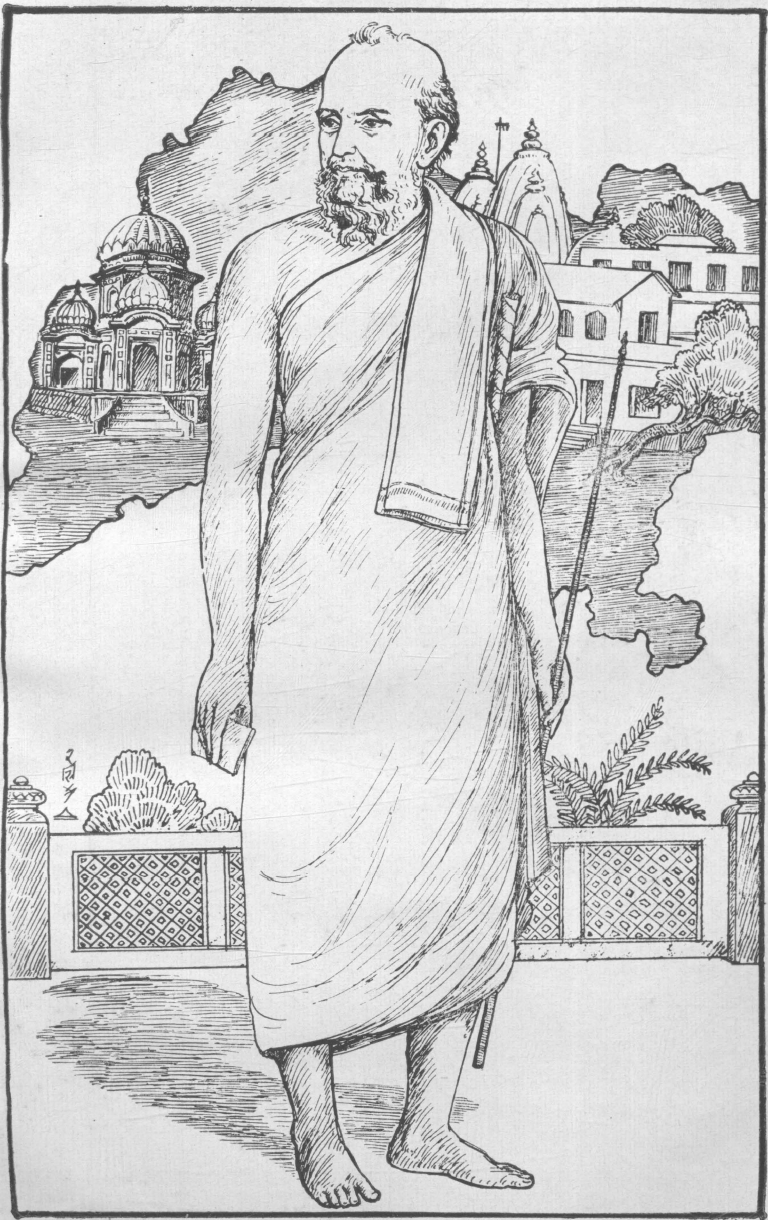
મોહમયી મુંઝવણનો ભવ્ય પ્રવેશ, કોન્ફરન્સ અધિવેશનને સફળ બનાવવાના પ્રયાસો, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય તેમજ મધ્યમવર્ગને રાહત આપવા માટે બે-પાંચ લાખની ભીક્ષા-દેહિ માટેના અનુપમ પ્રસંગો અને તેઓશ્રીની ભવ્ય સ્મશાન-યાત્રા આદિ યશગાથાથી સભર થશે.

જીવન-યાત્રા

ને

પાને પાને

સંઘ, સંગઠન, સમાજ, શિક્ષણ સાહિત્ય, કર્મજીવતા, સેવા, ધર્મ-ઉદ્યોતનો આખરી અમર સંદેશ પ્રત્યેક યુવાન હૃદયને પ્રેરણાના પીયૂષ પાશે.

युगवीर आचार्य श्री विजयवल्लभसूरीधर

[૧]

કયાં છે મારા આતમરામ

‘ મથ્યેણુવંદામિ ’ અમૃતસર શ્રી સંઘના આગેવાને
વંદણા કરી.

‘ ધર્મલાલ ’ ગુરૂદેવે ધર્મલાલ આજ્યા.

‘ ગુરૂદેવ ! આજ, આજ દિવસો અને રાત્રિઓની
ચિંતા અને વેદના પછી આપ સૌના ખ્યારા ગુરૂદેવ, મુનિ-
રત્નો, સાધ્વીજી મહારાજો, આપણા ગુજરાનવાલાના ભાઈ-
બહેનો બાળકોના ક્ષેમકુશળ દર્શન કરી અમે બધા તથા
શ્રી સંઘ અમૃતસર આનંદ માણી રહ્યા છીએ. ’ સંઘના
આગેવાને આનંદ વ્યક્ત કર્યો.

‘ પ્રાણુદાતા ! પંબજ શ્રી સંઘ, ગામેગામના સંઘો,
સૂરિસમ્રાટ આચાર્યશ્રી વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી આદિ આચાર્ય

ભગવંતો, ગુજરાત, મારવાડ, સૌરાષ્ટ્ર, મુંબઈ, કલકત્તા, મદ્રાસના બધા ગુરૂ ભક્તો એવી તો ચિંતા સેવી રહ્યા હતા કે ક્યારે ગુરૂદેવ ભારતની ભૂમિમાં પધારે અને ક્યારે ગુરૂદેવના દર્શન થાય !' બીજા આગેવાને ચિંતાનું કારણ દર્શાવ્યું.

‘ શાહજી ! ગુરૂદેવ તો અમારા રાહબર હતા, તારણ-હાર હતા. એવી તો આકરી પ્રતિજ્ઞા કરી હતી કે સૌ સાથે જ નીકળીશું’ યા સાથે યા હોમ થઈશું’. અને આજે બધા ગુરૂદેવની કૃપાથી અમૃતસર આવી પહોંચ્યા.’ ગુજરાનવાલાના લાલા દીવાનચંદજીએ પરિસ્થિતિનો ચિતાર આપ્યો.

‘ ભાગ્યવાનો ! જીવ માત્ર કર્મોંધીન છે. કોઈ સામાજિક કર્મના દબો એવાં તો ચડી ગયાં હશે કે અમારે-તમારે ભોગવવાં પડે જ, પણ આપણા ગુરૂદેવની અસીમ કૃપાદૃષ્ટિથી સૌ કુશળ છીએ, સત્યધર્મના પુણ્યપ્રતાપે નવી દુનિયામાં આવ્યા છીએ તો ધર્મના સિદ્ધાંતો સમજીએ અને જીવનમાં ઉતારીએ તો કેવું સારું !’ ગુરૂદેવે પોતાની ઉદાત્ત ભાવના રજુ કરી.

‘ પુણ્યરાશિ ! આપશ્રીએ તો કમાલ કરી. સાધુ મુનિરાજો અને સાધ્વીજી મહારાજો તો ક્ષેમકુશળ આવ્યા. ગુજરાંવાલાના જૈન સંઘના બહેન, ભાઈઓ, બાળકો પણ આવી ગયાં. પ્રાણજ્યારી તીર્થંકર ભગવંતોની મૂર્તિઓ પણ આવી ગઈ. આપણા મહામૂલાં શાસ્ત્રોના ગ્રંથો પણ થોડા

ધણા આવી ગયા. ધન્ય ગુરૂદેવ ધન્ય કર્મફલતા !
અંબાલાના આગેવાને આનંદ વ્યક્ત કર્યો.

‘લાલાલ ! શું વાત કરે ! પર્યુષણના દિવસો આવી રહ્યા હતા. વરસાદ પણ જોરમાં હતો. તોફાનોના ભણકારા વાગી રહ્યા હતા. મારો મારો કરતાં ઝૂંની ટોળાં ક્યારે આવી ચડશે તેની ફડક હતી. રાત્રે તો ઓમ્મગોળા આવી પડવાની બીકથી ઉંઘ પણ આવતી નહોતી. દિવસે પણ મન તો ઉંચા જ રહેતાં. જમવાની તૈયારી થતી હોય અને બહાર મોટી ખૂંમે સંભળાય. સૌના જીવ મૃત્યુના મોઢામાં હતાં. ત્યારે લાલાલ ! ગુરૂદેવનું આશ્વાસન, શાંત-સુધાભર્યાં વચનો, તેમના જેવા જ્યોતિર્ધરની બહાદરી, બધાં આબાલ-વૃદ્ધની રાત-દિવસની ચિંતા, તેમની પોતાની દિનચર્યા-તપશ્ચર્યા અને ધ્યાન, અમને તો એવાં પુણ્યદાયી થઈ પડ્યાં છે કે ગુરૂદેવ ન હોત તો શું થાત તેની કલ્પના પણ અકથ્ય વેદના જગાવી ભય છે. આજે તો ગુરૂદેવને પણ શાંતિ થઈ. શાસનના શિરોમણીસમા ગુરૂદેવ જીગજીગ જીવો !’ ગુજરાનવાલાના લાલા કપુરચંદ્રજીએ કપરા દિવસોનું ચિત્ર રજુ કર્યું.

‘ભાઈ ! આપણે તો બધા કુશળ આવી ગયા પણ....’
ગુરૂદેવ બોલી ઉઠ્યા.

‘ગુરૂદેવ ! કેમ અટકી ગયા ! ભયના કારણે જે થોડા ભાઈ-બહેનો બાકી રહી ગયા છે, જે સાથે આવી શક્યા

નથી તે માટે આપની સૂચના પ્રમાણે પ્રબંધ થઈ ગયો છે. શું બીજી કોઈ જરૂરી ચીજ રહી જવા પામી છે? ફરમાવો. પ્રભો! હજી પણ જીવના જોખમે જઈને લાવવા આ સેવક તૈયાર છે! એક યુવકે સચિત થઈને સેવાની તક ઝંડપી લેવા તૈયારી બતાવી.

‘સાહેબ! કેમ ચિંતાતુર થઈ ગયા! એવી તે શી ચિંતા આવી પડી? અમે બધા નવજીવાનો એક ટુકડીમાં જઈશું અને આપ આજ્ઞા ફરમાવશો તે જીવનના જોખમે પણ લાવી આપને ચરણે ધરીશું.’ બીજા યુવકે ગુરૂદેવને માટે નવજીવાનોની ભાવના વ્યક્ત કરી.

‘બહાદુર સરદારો! આપણે બધા સાધુ-સાધ્વી શ્રાવક-શ્રાવિકા તીર્થંકર ભગવાનો અને જ્ઞાન-થંથો ક્ષેમ-કુશળ આવી ગયા. એ બધાનો સાચો યશ તો પેલા શીખ સરદાર અને ખરૂં પૂછો તો તેમની બહાદુર ધર્મનિષ્ઠ ધર્મપત્નીને છે. જેની પ્રેરણાથી સરદારે આપણને કુશળતાથી અત્રે મૂકી દીધા. પણ ત્રણ અમૂલ્ય જીવનના ટુકડા આપણે મૂકી આવ્યા તે યાદ આવે છે અને હૃદય તૂટી જાય છે.’ ગુરૂદેવ સમસમી ઉઠ્યા.

‘પ્રભો! આપ શાની વાત કરો છો! એવું શું રહી ગયું! આપ કૃપા કરી દર્શાવો ને અમને ન તલસાવો!’ કપૂરચંદ્રજીની આંખો સજળ થઈ ગઈ.

‘ભાગ્યવાનો ! લાવી શકાય તે તો લગભગ બધું આવી ગયું પણ આપણું પ્રાણુખ્યારં સામાધિ-મંદિર-ગુરૂદેવની અમર સ્મૃતિ બળતે હૃદયે છોડવી પડી. ગુરૂદેવના સ્મરણાર્થે અમીના સીંચન કરી તૈયાર કરેલ ખ્યારા ગુરૂકુલની ભૂમિ અને એ લગ્ન મહાલયે પણ છોડવાં પડ્યાં અને આપણા ધર્મનું મહામૂલું પ્રવહણ સમું પ્રણુ-મંદિર. આ ત્રણે આપણા જીવનના હુકડા, આપણા પ્રાણુખ્યારા ત્રિપુટી-રત્નો, પંજબનું નૂર અને ગુજરાંવાલાની અણમોલ સ્મૃતિ કાયમ માટે છોડીને ચાલી આવવું પડ્યું. કલ્પના ન હતી કે આ દિવસો પણ આવશે અને સર્વસ્વ છોડવાનો સમય આવશે. કુદરતના ખેલ નિરનિરાળા છે. અગમનિગમની વાતો કોણ જાણી શકે છે ! સુખે ખેડા છીએ અને થોડી શાન્તિ છે પણ ક્યાં છે મારા આત્મરામ !

એ યાદ આવે છે અને આંખો સજળ થઈ જાય છે. હૃદય હચમચી ઉઠે છે. તારેતારમાં ઝણઝણાટી થાય છે. રોમેરોમ ખડાં થઈ જાય છે. પણ જ્ઞાનદષ્ટિએ જોવું જોઈશે. હૃદયને વજનું બનાવવું પડશે. છે તેને સંભળવા પડશે. આવતી કાલને ઉજવળ બનાવવા પંજબના હજારો ભાઈ-બહેનોને રોટી, રોજી, કામ, ધામ, ઈજ્જત, આખરૂં, ઘર, ખાર ધંધા-રોજગાર અપાવવા જૈન સમાજે કટિબદ્ધ થઈ, સાચા સ્વામીભાઈનું સગપણ સંભારી સેવાની સૌરભ પ્રસારાવી જૈનનશાસનનો જયજયકાર કરવો જોઈશે.’ ગુરૂદેવ

બળબળતા હૃદયથી સામે આવી પડેલા કર્તવ્યની દિશાનું
રેખાંકન કર્યું.

પંબળ કેશરી અમર રહો ! યુગવીર જુગજુગ જીવો !
અમારા રાહબર તારણહાર ધન્ય હો ! ગુરૂદેવ ધન્ય હો !
અમૃતસરનો ઉપાશ્રય જયનાદોથી ગુંજી ઉઠ્યો.

સં. ૨૦૦૪ ની સાલ હતી. સં. ૧૯૪૭ ના ભાદરવા
શુદ્ધ ૧૩ ના ગુરૂદેવ અને સાધુ-સાધ્વીઓ ગુજરાંવાલાના ભાઈ-
બહેનો અમૃતસર આવી પહોંચ્યા. ન મળે મકાન, ન મળે કોઈ
વૃક્ષની છાયા. અકાટ આકાશ નીચે સડક ઉપર જ બેઠા બેઠા
રાત્રી વ્યતીત કરી. ૨૯-૯-૪૭ સોમવાર ભાદરવા શુદ્ધ ૧૪ ના
રોજ હરિસિંહના કટડામાં ગુજરાતી મિત્રમંડળની શાળામાં
આવી પહોંચ્યા. અમૃતસર શ્રી સંઘના આબાલ-વૃદ્ધ, ગુરૂદેવ
ને સાધુ-સાધ્વીઓ તથા ગુજરાંવાલાથી આવેલ ભાઈ-બહેનોને
બેવા ઉમટી આવ્યા. ગુરૂદેવના દર્શનથી બધાની આંખ-
ડીઓ સજળ થઈ ગઈ. ગુરૂદેવે માંગલીક સંભળાવ્યું.

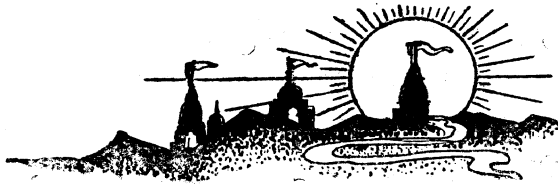
આખો દિવસ હબરો લોકોની આવ-જા વધી પડી.
બપોરના તો ગુરૂદેવ સક્રિય પહોંચી, જવાથી પંબળભરમાં જે
આનંદ-ઉલ્લાસ ફેલાઈ રહ્યો હતો તે માટેના અસિનંદનના
તારો આવવા લાગ્યા. શહેરે શહેરના પોતપોતાના શહેરમાં
પધારવા માટેના નિમંત્રણોના તાર આવવા લાગ્યા. બીજે
દિવસે તો પંબળબનું ઉપયુગેશન આવ્યું. ગુરૂદેવના દર્શનથી
સૌના હૃદય આનંદથી નાચી ઉઠ્યા. બીકાનેરના શ્રી સંઘનો

તાર બીકાનેર જલ્દી જલ્દી પધારવાના નિમંત્રણનો
આવ્યો.

આસો શુદ્ધ એકમના રોજ વ્યાખ્યાનના સમય પહેલાં
અમૃતસરના આગેવાનો અને ગુજરાંવાલાના ભાઈઓ એકા
હતા અને ઉપર પ્રમાણે ગુરૂદેવ સાથે પ્રસ્તાવિક વાતચીત
ચાલી અને ગુરૂદેવના હૃદયમાં પોતાના પ્રાણુખ્યારા ગુરૂદેવનું
સમાધિમંદિર, ગુરૂદેવના સ્મારક રૂપ ભવ્ય ગુરૂકુળ અને
ગુજરાંવાલાનું સુપ્રસિદ્ધ મનોહર જીનમંદિર એ ત્રણે માટે
કેવી ધગશ અને અગન હતી તે જાણવા મળ્યું અને છતાં
તેઓની ભાવના પંજાબ અને પંજાબના આબાલ-વૃદ્ધ માટે
કેવી મમતા ભરી હતી, તેના દર્શન થતાં, હૃદયના તારેતાર
ઝણઝણી ઉઠ્યા.

ધન્ય ગુરૂદેવ ! ધન્ય પંજાબ ! !

માનવતાનો સંદેશ

પૂજ્યપાદ આચાર્ય શ્રી પોતે પં. વિકાસવિજયજી તથા મુનિશ્રી જનકવિજયજીને શત્રુજય મહાત્મ્યથી વાંચના આપતા હતા. સરગોધાના વૈશ્ય પંડિત રામલાલજી જે વિષમ પરિસ્થિતિને કારણે અમૃતસરમાં આવ્યા હતા તે ગુરૂવર્ચના દર્શનાર્થે આવ્યા અને ગુરૂદેવની વાણી સાંભળી પ્રભાવિત થયા. પછી તે જ્ઞાન ગોષ્ઠી માટે આવવા લાગ્યા. આચાર્ય મહારાજશ્રીની સ્તુતિના સંસ્કૃત શ્લોકો બનાવી લાવ્યા. હંમેશાં નવાનવા ભાઈઓને દર્શનાર્થ લાવવા લાગ્યા.

એક દિવસ સનાતન ધર્મપ્રચારક ઉર્દૂ પત્રના સંપાદક પંડિત રૂલીયારામજી તથા સ્વાલકોટના વકીલ પં. જમનાદાસજી આવ્યા હતા. જૈનધર્મનું રહસ્ય અને સિદ્ધાંતો એવી મધુર ભાષામાં ગુરૂદેવે સમજાવ્યા કે બધા પ્રભાવિત થયા અને પંબળના ઉર્દૂ પત્રોમાં આચાર્યશ્રીની વિદ્વતા તથા રાષ્ટ્રપ્રેમ અને તપશ્ચર્યા બાબત વિશિષ્ટ લેખો લખ્યા.

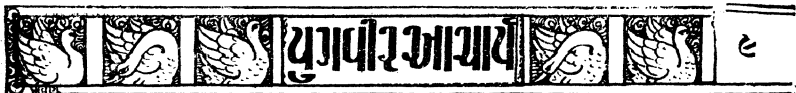

અને જનતાને આચાર્યશ્રીના પ્રાણ પ્રેરક પ્રવચનો સાંભળવાં પ્રેરણા કરી.

રવિવારનો દિવસ હતો. આજ સરગોધાના સનાતન મંદિરના પંડિત ચુનીલાલજી આવ્યા. તેઓ પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન અને શાસ્ત્રાર્થમાં સમર્થ હતા. પંડિત ચુનીલાલજીએ પ્રશ્ન કર્યો કે તીર્થયાત્રાથી પાપોનો નાશ થઈ શકતો હોય તો પાપ કરવાથી શા માટે ડરવું જોઈએ ! પાપ કરીને યાત્રા કરી લેવી એટલે પાપ ખતમ. આ પ્રશ્ન બહુજ સુંદર હતો. આચાર્યશ્રીએ દ્વૈત, અદ્વૈત, બ્રહ્મ, ઇશ્વર, આદિની ચર્ચા એવી ખુબીથી કરી અને એવું સુંદર સમાધાન કર્યું કે પંડિતજી મુગ્ધ થઈ ગયા.

વર્ષો પછી આપ જેવા સમર્થ વિદ્વાનને સાંભળી મારા આત્માને અત્યંત આનંદ થયો છે. તીર્થયાત્રા કરતાં કરતાં જેવા આપણા પવિત્ર વિચારો, ભાવો ઉર્મિઓ તથા પશ્ચાન્તાપો તેવું તેવું ફળ. આચાર્યશ્રીના આ વચનો હૃદયમાં એવાં તો કોતરાઈ ગયાં કે પંડિતજી ધન્ય ધન્ય બોલી ઉઠ્યા. આચાર્યશ્રી પણ જબરા સમર્થ શાસ્ત્રાર્થ વેત્તા હતા તે કોણ નથી જાણતું ! ગુજરાંવાલાનો શાસ્ત્રાર્થ તો તેવું અપૂર્વ દૃષ્ટાંત છે.

આચાર્યશ્રીના વ્યાખ્યાનમાં હિન્દુ, શીખ, આર્ય-સમાજ, મુસલમાનભાઈઓ પણ આવતા હતા અને આચાર્યશ્રી સુધાલરી વાણીમાં સૌને પ્રેરક સંદેશ આપતા હતા.

આચાર્યશ્રીના પ્રવચનનો સૂર માનવસેવા હતો. તેઓ વારંવાર કહેતા કે આજ દેશ આપત્તધર્મમાં આવ્યો છે. હિન્દુ-મુસ્લીમ શીખ-ખ્રીસ્તી-જૈન-આચાર્યસમાજ જે આપણા ભારતવાસી છે તે બધા એક વિશાળ કુટુંબના ભાઈ-બહેનો. તેમની સેવા એ સૌનો પ્રથમ ધર્મ છે.

આજે તો સાચી પૂજા-સાચી નિમાજ કે સાચી ગુરુવાણી સેવા છે. સમાજ જીવીત હશે તો ધર્મ ટકશે. સમાજ સમૃદ્ધ-સુદૃઢ-બળવાન અને પ્રાણવાન હશે તો દેશ અને ધર્મ પણ પ્રાણવાન બનશે. તા. ૧૭-૧૦-૪૭ ના અમૃત-સરના ઉર્ફે પત્ર વીર ભારતમાં આચાર્યશ્રીએ દેશવાસીઓ પ્રત્યે એક દૃઢભરી અપીલ બહાર પાડી હતી. તેના શબ્દે શબ્દે માનવસેવાનો સંદેશ ગુંજી રહ્યો છે. આ રહ્યા તે પ્રાણપ્રેરક શબ્દામૃતો.

જૈનાચાર્ય ઋષિ વિજય વલ્લભસૂરિજીની અપીલ ‘ભારતના તમામ જૈનોને આચાર્યશ્રીનો એ સંદેશ છે કે જે હિન્દુ-શીખ અને જૈનભાઈ-બહેનો પાકિસ્તાનમાંથી પરેશાન થઈને આવ્યા છે તે બધા તમારી મદદના ભાગી છે. તેઓને તમારા જ ભાઈ-બહેનો ગણો અને તેઓની સેવા કરવી એ આપ સૌનો ધર્મ છે. હકુમત પંજબને પણ નિવેદન છે કે તમામ હિન્દુ-શીખો આદિને પાકિસ્તાનના પ્રદેશથી જલ્દી સહીસલામત ફેરવવા તજવીજ

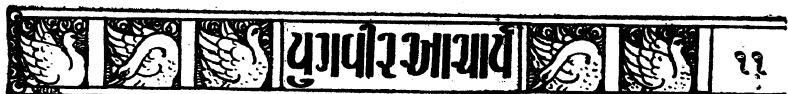

કરવી જોઈએ અને પંજબના ધર્મસ્થાનોની રક્ષા કરવા સમુચિત પ્રબંધ યોજવો જોઈએ.’

આ સંદેશ ગામેગામ શહેરે શહેર અને મંદિરે મંદિર પહોંચી ગયો અને ગુરૂદેવની વાણીનો એવો તો ચમત્કાર થયો કે શ્રીમંત ભાઈઓએ દાનના ઝરણાં વહેતાં મૂકી દીધાં. રસોડાં શરૂ થઈ ગયાં. કાપડની ગાંસડીઓ આવી પડી. લોકો સુખ-દુઃખ વેડીને સાથે રહેવા લાગ્યા. શીખ-હિન્દુ આર્યસમાજ કે જૈન એવા ભેદો ભૂલાઈ ગયા અને અમૃત-સરમાં શાંતિનું વાતાવરણ સર્જાઈ ગયું.

ખીકાનેર નિવાસી શેઠ ખંસીલાલજી કેચર, શેઠ રોશનલાલજી કેચરે શ્રી વૃજલાલજી કેચર, પાકિસ્તાનથી આવેલા સંકટચસ્ત હિન્દુ-શીખ આદિ ભાઈઓ માટે ભોજનશાળા ખોલી હતી અને હંમેશા બે થી ત્રણ હજાર શરણાર્થી ભાઈ-બહેનો ભોજન લેતાં હતાં. બાળકોને દુધ પૂરું પાડવામાં આવતું હતું. બિમારોને માટે ઔષધ આદિની વ્યવસ્થા પણ હતી.

માનવસેવા એ જ આજે તો મુખ્ય ધર્મ બની ગયો હતો. સુરત ગોપીપુરાના સહુદયી પંજબ રાહત ફંડના સેક્રેટરી શ્રી પાનાચંદ સાકરચંદ મદ્રાસીનો પત્ર આચાર્યશ્રી ઉપર આવ્યો અને તેમાં પંજબના જૈન ભાઈઓને ત્રણ મહિના માટે ખાવા-પીવાની તથા રહેવા આદિની બધી વ્યવસ્થા કરવાની તૈયારી દર્શાવી હતી. પંજબના પાંચ-

દંશ કુટુંબ કે પચ્ચીસ-ત્રીસ ભાઈઓને આપ મોકલી આપો તો યથાશક્તિ સેવા કરવા અમે તૈયાર છીએ.

આચાર્યશ્રીએ તેમને વ્યવસ્થા માટે ધન્યવાદ આપતો પત્ર લખ્યો. સાથે જણાવ્યું કે એ રીતે બે-ત્રણ મહિનાની વ્યવસ્થાથી કોઈ કુટુંબને કાયમી રાહત ન મળે. તમારી ભાવના ઉત્તમ હોવાથી તમે જાતે અત્રે આવો અથવા કોઈ વિશ્વાસી ભાઈને મોકલી તમે પોતે સેવાનો લાભ લ્યો. એ રીતે તમે સારી રાહત આપી શકશો અને આજે તો માનવ સેવાને મુખ્ય ધર્મ ગણીને તમારી જેમ સૌ સંઘો અને આગેવાનોએ શક્ય સેવાનો યજ્ઞ માંડવો જોઈએ. લક્ષ્મીનો આથી બીજો સારો ઉપયોગ શું થઈ શકે ?

મુંબઈથી માનવ રાહત સમિતિનો પત્ર હતો તેમાં મુલતાનવાસી ભાઈઓનો પ્રબંધ થઈ ગયો છે. આપ અહીં આવેલ કોઈ કુટુંબની કશી ચિંતા કરશો નહિ. છે તે અમારા જ ભાઈ-બહેનો છે. બધી વ્યવસ્થા ગોડીજી મહારાજના ઉપાશ્રયમાં થઈ છે. આચાર્યશ્રીએ મુંબઈના શ્રી સંઘને તથા માનવ રાહત સમિતિને પણ ભૂરિ ભૂરિ ધન્યવાદ સાથે જણાવ્યું કે માનવ સેવાના કાર્યમાં શ્રીમંતો કે સામાન્ય વર્ગના ભાઈઓ બધા શક્તિ પ્રમાણે ફાળો આપે એ શુભરાતની શોભા છે. સમાજની પ્રતિષ્ઠા તમારા હાથમાં છે. વીરના વારસદારો માનવ સેવાને કેમ ભૂલે !

ગુરૂદેવના વચને વચને, વાક્યે વાક્યે, પત્રે પત્રે અને પ્રત્યેક પ્રવચનમાં માનવ સેવાનો મહા સંદેશ શું જ રહ્યો હતો. ભારતભરના જૈન સમાજના ખૂણે ખૂણે તે પહોંચી ગયો હતો અને માનવ રાહતના કાર્યો ચાલી રહ્યાં હતાં.

લેખક એક મદ્રાસની સભાના સાક્ષી છે કે મદ્રાસમાં પંજાબના સંકટગ્રસ્ત લાઈ બહેનોને માટે હમદર્દી બતાવવા એક સભા યોજવામાં આવી હતી. ઉપાશ્રય ખીચીખીચ ભરાયેલો હતો. પંજાબની પરિસ્થિતિના વ્યાખ્યાનો થયા અને ગુરૂદેવનું નામ સાંભળતાં હજારો આંખડીઓ અશ્રુભીની થઈ ગઈ હતી. ગુરૂદેવનો માનવસેવાનો સંદેશ સાંભળતાં સારું એવું ફંડ એકત્ર થયું હતું એટલું જ નહિ પણ ગુરૂદેવે ગુજરાંવાલા જૈન સમાજના લાઈ-બહેનો, મૂર્તિઓ તથા જ્ઞાનગ્રંથો માટે જે ભીષણ પ્રતિજ્ઞા કરી હતી તે માટે ગુરૂદેવને સમાજના સાચા ‘તારણહાર’ ખીરદાવ્યા હતા અને આચાર્ય પ્રવરો તથા સમાજના દાનવીરોને આ સંકટગ્રસ્ત કુટુંબોને તમામ પ્રકારની રાહત અપાવવા દંડભરી અપીલ થઈ હતી.

ગુરૂદેવનો માનવસેવાનો સંદેશ તેમના જીવન પર્યાંત કેવો મધમધી રહ્યો હતો તે આપણે હવે પછીના પ્રકરણોમાં જોઈશું.

[૩]

પંજબની પ્રાર્થના

અમૃતસરથી વિહારનો અવસર આવી ગયો. તૈયારી થવા લાગી. સનાતન ધર્મ પ્રચારના સંપાદક પંડિત રૂલીયારામજી જે આચાર્યશ્રીના વ્યાખ્યાનોમાં વારંવાર આવતા હતા અને ચર્ચા-વાર્તા કરી જ્ઞાનવૃદ્ધિ કરતા હતા તેમણે ભરી સભામાં જણાવ્યું કે ‘હું સનાતન ધર્મી બ્રાહ્મણ છું. પરંતુ આચાર્યશ્રી પ્રત્યે મારી અટલ શ્રદ્ધા થઈ છે. તેઓશ્રીનો ત્યાગ, વૈરાગ્ય, તપશ્ચર્યા, સુધાભરીવાણી, માનવ-સેવાનો ઉપદેશ તથા ઉદારતા આદિથી હું મુગ્ધ થયો છું. તેમને હું મારા ગુરૂ માનું છું. દુનિયાભરમાં મેં તેમના જેવા ત્યાગી આજ્ઞામુધી નથી જોયા.’ આ વચનોથી સભા દિગ્ગ થઈ ગઈ. આચાર્યશ્રીએ સાધર્મિક ભક્તિ અને માનવ-સેવાનો ઉપદેશ આપ્યો અને માંગલિક સંભળાવ્યું.

અમૃતસરથી વિહાર કરી સુલતાન પીંડ આવી પહોંચ્યા. અહીં લાલા ટેકચંદજી, લાલા પન્નાલાલજી, અંબાલાથી લાલા

હરિચંદ્ર આદિ ગૃહસ્થો અંબાલા માટે વિનતિ કરવા આગ્યા. આચાર્યશ્રીએ ફરમાવ્યું કે પટ્ટીમાં સંક્રાન્તિ પર પંજબ શ્રી સંઘના આગેવાનો મળશે ત્યારે પાકિસ્તાનથી આવેલ દુદુખો માટે યોજના વિચારાશે અને ત્યાં છેવટનો વિચાર થયા પછી અંબાલા કે બીકાનેર ક્યાં પહોંચવું તેનો સ્પષ્ટ નિર્ણય થશે.

જંડિયાળા ગુરૂમાં ફરી બધા આગેવાનો આચાર્યશ્રીને મળ્યા અને પટ્ટીમાં સંક્રાન્તિ તથા સંમેલનમાં ઘણી મુશ્કેલી રહેશે તેથી અમૃતસરના શ્રી સંઘની વિનતિથી તેમજ અમૃતસરમાં જ વિશેષ અનુકૂળતાની શક્યતા હોવાથી અમૃતસરમાં સંક્રાન્તિ તથા સંમેલનનો નિર્ણય થયો અને આચાર્યશ્રી આદિએ અમૃતસર પાછા ફરવા વિહાર કયો.

અમૃતસરમાં ૧૬-૧૨-૪૭ માગશર સુદ ચોથના દિવસે પોષ સંક્રાન્તિ તથા કલ્યાણકોના નામ સંભળાવી મૌન એકાદશીના મહાત્મ્ય પર ઉપદેશ આપ્યો. પંજબ શ્રી સંઘના આવેલા આગેવાનોને ધર્મસાધન કરવા સાથે પાકિસ્તાનથી મુશીબતમાં આવી પડેલા ભાઈઓ-બહેનો માટે એક વ્યવહાર યોજના કરવા જોરદાર ભાષામાં પ્રવચન કર્યું.

પંજબી આગેવાનોએ આચાર્યશ્રીને પંજબમાં સ્થિરતા કરવા પ્રાર્થના કરી. બીકાનેરથી શેઠ લક્ષ્મીચંદ્ર, શ્રી પ્રસન્નચંદ્ર તથા શ્રી રામરતન આદિ પંદર ગૃહસ્થોનું પ્રતિનિધિ મંડળ આગ્યા હતું. તેમણે ગુરૂદેવને બીકાનેર

પધારવા ભાવભીની પ્રાર્થના કરી અને જ્યનાદો સાથે સભા વિસર્જન થઇ. સેકંડો ભાઇ-બહેનોને માટે ભોજનની સુંદર વ્યવસ્થા હતી. અપોરના ગુરૂકુળની મીટીંગ થઇ. અને પરિસ્થિતિ પર વિચાર કરી જરૂરી નિર્ણયો આચાર્યશ્રીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે લેવામાં આવ્યા.

અમૃતસરથી વિહાર કરી આચાર્યશ્રી ગ્રામાનુગ્રામ ધર્મોપદેશ આપતા ફરીદકોટ પધાર્યા. અહીં બધા સ્થાનક-વાસી ભાઇઓના ઘર છે. પટ્ટીના બે ભાઇઓ વેપાર માટે અહીં રહે છે. પ્રવેશને માટેની બધી તૈયારી થઇ ગઇ હતી. નગરની બહાર પધારતાં આચાર્યશ્રીના સાંભળવામાં આવ્યું કે શહેરમાં હડતાલ છે. અને આજે મહાત્મા ગાંધીજીનો સ્વર્ગવાસ થયો છે. આચાર્યશ્રીએ સામૈયા તથા ધામધૂમ માટે સ્પષ્ટ ના પાડી અને બિલકુલ શાંતિપૂર્વક શ્રાવકોની સાથે ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા. સ્થાનકવાસી ભાઇઓ તથા જૈનેતર ભાઇઓએ ઉપદેશનો સારો લાભ લીધો.

ફરીદકોટથી આચાર્યશ્રી ભટિંડા પધાર્યા. ભટિંડામાં સંક્રાન્તિ નિમિત્તે પંજાબના આગેવાનો તથા બીકાનેરના ભાઇઓ પણ આવ્યા હતા, સંક્રાન્તિનું નામ ગુરૂદેવે સંભળાવ્યા પછી અમૃતસર નિવાસી બાળુ મોહનલાલજી જૈન એડવોકેટના પ્રમુખસ્થાને સભા થઇ. અંબાલા-નિવાસી ગુરૂભક્ત લાલા મંગતરામજીએ અપીલ કરતાં જણાવ્યું કે ગુરૂદેવને ઓછામાં ઓછું એક વર્ષ પંજ-

અમાં રહેવાની ખાસ જરૂર છે. અંબાલા પાસે પંજાબની નવી રાજધાની થવાની છે. તેમાં સંકટગ્રસ્ત ભાઈઓને વસાવવાની તજવીજ કરવાની છે. ત્યાં મંદિર આદિ પણ થઈ શકશે. વળી હસ્તિનાપુર પણ આબાદ થવાનું છે. આત્માનંદ જૈન કોલેજ અંબાલાની પણ ઉન્નતિ સાધવાની જરૂર છે. મલેરકોટલાની શ્રી આત્માનંદ જૈન હાઈસ્કૂલની તરફથી કરવાની છે. પાકિસ્તાનમાં રહી ગયેલાં મંદિર તથા ધાર્મિક સ્થાનોની સંભાળની પણ વ્યવસ્થા કરવાની છે. આ બધાં કાર્યો ખાસ જરૂરી છે. આ બધાં માટે પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજના માર્ગદર્શનની ખાસ જરૂર છે. એક વર્ષ ગુરૂદેવ પંજાબમાં રહે એવી અમારી પંજાબી ભાઈઓ, આગેવાનો, શ્રી સંઘોની જોરદાર અપીલ છે. ગુરૂદેવ અમને નિરાશ નહિ કરે તેવી અમને ખાત્રી છે.

બીકાનેર શ્રી સંઘ તરફથી શ્રી છોટાલાલજી વૈદ્ય વિનતિ કરતાં જણાવ્યું કે લાલા મંગતરામજી એ જે જે વાતો કરી તે માટે બીકાનેર રહ્યાં રહ્યાં પણ સલાહ સૂચના આપી શકાય છે. અમારી વર્ષોથી વિનતિ છે. અમને ગુરૂદેવે વચન પણ આપેલ છે. આત્માનંદ જૈન સ્કૂલના હેડમાસ્તર તથા આત્માનંદ જૈન કોલેજના પ્રીન્સીપાલ શ્રી ગુપ્તાજીએ પણ લાલા મંગતરામજીના વિચારોને પુષ્ટિ આપી અને પંજાબમાં સ્થિરતા કરવા વિનતિ કરી.

મલેરકોટલા નિવાસી લાલા ફરસરામજીએ જોરદાર શબ્દોમાં સ્પષ્ટ કહ્યું કે 'આપ સૌ ગુરૂદેવને વિનતિ તો કરી રહ્યા છો પરંતુ કામ કરવાવાળા કોઈ નીકળશે કે ! કોરી વાતોથી શું થવાનું હતું ! કાર્યને માટે યોજના થવી જોઈએ. એટલું જ નહિ પણ યોજનાને અમલમાં મૂકવા માટે કમીટી પણ બનાવવી જોઈએ. કાર્યની રૂપરેખા નક્કી કરવી જોઈએ. સમયનો થોડો પૈસાનો અને ખાસ કરીને તો વ્યાપાર-ધંધાનો થોડો ભોગ આપીને આ કાર્યને મહત્વ આપી તે માટે કટિબદ્ધ થવું જોઈએ. કાર્ય થતું હોય તો આચાર્ય મહારાજને રોકવા વ્યાજબી છે. તે માટે આપશ્રી ચોક્કસ વિચારણા કરો તો આપની ભાવના જરૂર ફળશે.

પ્રમુખશ્રીએ સમાલોચના કરતાં જણાવ્યું કે વિનતિ તો બહુ બહુ થઈ. હું જે માસથી પોકારી પોકારીને કહી રહ્યો છું કે આચાર્યશ્રી આગળ અને આગળ વિહાર કરી રહ્યા છે. તેઓશ્રીને રોકવાનું વિચારો પણ કોઈએ ખ્યાલ ન આપ્યો. હવે છેલ્લી ઘડીએ યોજના વિના આપણે વિનતિઓ કરીએ તેનો શો અર્થ છે !

ગુરૂદેવની અસીમ કૃપાથી ગુજરાંવાલાના બહેનો, મૂર્તિઓ આદિ સહીસલામત નીકળી આવી. કામ કરવા કોણ કોણ નીકળે છે. યોજના નક્કી કરો, કમીટી બનાવો અને કાર્ય શરૂ કરો તો આત્માનંદ જૈન ગુરૂકુળ કમીટી

પાસેથી એક લાખ રૂપીઆ મેળવવા પ્રયાસ થઈ શકે તેમ છે તેમાં ગુરૂદેવની પણ સંમતિ મેળવી શકાશે.

આચાર્યશ્રીએ છેવટે ફરમાવ્યું કે ‘ભાગ્યવાનો ! પંજાબનું સ્થાન મારા હૃદયમાં છે અને તે તાજીદગી રહેશે. પંજાબના કલ્યાણ માટે તો આ દેહ છે. પંજાબ છોડીને હું ક્યાં જઈ છું ! બીકાનેરવાસીઓની ઘણા સમયથી વિનતિ છે. ઘણી ઘણી વખત તેઓ વિનતિ માટે આવી ચૂક્યા છે. મારે ગુરૂદેવનું વચન નીલાવવું છે. કામ થતું જોવાશે તો તમે શા માટે ચિંતા કરો છો હું પાછો આવીશ. અમૃતસરથી વિહાર કર્યો અને તમારી બંધાની અનુકૂળતા માટે ફરી અમૃતસર આવવું પડ્યું. તેમજ પંજાબને માટે હું હરઘડી તૈયાર છું. તમારી વિનતિ મારા હૃદયમાં પડી છે અને તે જડાઈ રહેશે.

સરદારો ! પંજાબની હાલત જોઈને મને ઓછું દુઃખ નથી. પણ ગુરૂદેવના પુણ્યપ્રતાપે ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, મારવાડનો જૈન સમાજ ઉદાર છે. પંજાબને ઉંચો લાવવા હરેક પ્રયત્નો થશે જ થશે. તમે જાણો છો મારી સિદ્ધાચળની યાત્રાની ઉત્કટ ભાવના છે. પણ સાચું કાર્ય હશે તો યાત્રા પણ છોડીને દોડી આવીશ.

હું ઇચ્છું છું કે ગુરૂદેવના શ્રાવક સંગઠિત બની રહે એક સ્થાનમાં આબાદ રહે અને તેઓના હૃદયમાં ગુરૂદેવનું

સ્મરણ કાચમ રહે. બીકાનેરથી આગળ જવાનું થશે તે પહેલાં બીકાનેરથી લાવવાનું કામ તમારું છે. મારા પંજબ પહોંચવામાં વિલંબ થશે તો પંજબ ન પહોંચું ત્યાં સુધી ઘી છોડી દઈશ. વાતોને છોડો-કામ કરો. કામ કરવાવાળાની જગતમાં કીંમત છે. પંજબ મારા હૃદયમાં છે.’ માંગલિક સંભળાવી વાસદેવ આપ્યો. જ્યજ્ઞકારનાં ગુંબરવ સાથે સલા વિસર્જન થઈ.

ભટિંડાથી વિહાર કરી સંગતમંડી પધાર્યાં. અહીં અગ્રવાલ ભાઈઓની ઠપ ઢુકાનો છે. આચાર્ય મહારાજે વ્યાખ્યાન આપ્યું ગુરૂદેવના આગમ નથી. બધા ભાઈઓને અત્યંત આનંદ થયો.

સાયંકાલે મંડીના લાલા વીરમલજી અગ્રવાલ આવ્યા. તેમણે આચાર્ય મહારાજને હર્દભરી પ્રાર્થના કરી.

‘ગુરૂદેવ ! આપ અમારે આંગણે પધાર્યા છો અમારાં અહો ભાગ્ય છે. આપ જેવા પુણ્ય રાશિના દર્શન અમને ક્યાંથી ! બાપજી ! મારી ૭૦ વર્ષની ઉંમર થઈ. હવે તો હું વૃદ્ધ થયો છું. ધર્મ પસાચે સુખી છું પણ એક વાતે તો એવો દુઃખી છું કે જીવંતર ઝેર થઈ પડ્યું છે. મારો પુત્ર બાબુરામ બાળ-બચ્ચાંવાળો જીવન છે. કુસંગત એવી લાગી છે કે અભદ્યચાદિમાં ફસાયો છે. પેસા તો બરબાદ કરે છે. પણ પોતાની જાંઘળી બરબાદ કરી રહેલ છે.

પ્રભો ! આપ પારસમણિ સમાન છો એ પુત્રને આપ
આ બદ્ધિમાંથી છોડાવો તો અમારા કુટુંબનું તો કલ્યાણ
થઈ જાય તારણહાર ! કૃપા કરી અમને બચાવો-બચાવો !'

આચાર્યશ્રીએ તેમને સાંત્વન આપ્યું. થોડા સમય
પછી લાલા વીરમલજીના ગયા બાદ ભાઈ બાળુરામને
ગુરૂદેવે બોલાવ્યા. બાળુરામ પણ ગુરૂદેવનો સંદેશ સાંભળી
તુરત આવી પહોંચ્યો.

‘ભાઈ બાળુરામજી ! તમારા વયોવૃદ્ધ પિતા તો
ધર્મોત્તમા છે. તે તો હવે બે દિવસના મહેમાન છે. કુટુંબની
બધી જવાબદારી તમારી છે. તમારા જેવા જુવાન નવયુવકે
તો કામકાજ સંભાળી જૈન સમાજના ઉત્કર્ષમાં ફાળો
આપવો જોઈએ. આ મનુષ્ય અવતાર દુર્લભ છે. તેમાં
તમને તો વીતરાગનો પાવનકારી ધર્મ મળ્યો છે. આ
કાયાનું કલ્યાણ તો થાય ત્યારે ખરું પણ વ્યસનોથી
જીવનની બરબાદી શા માટે ! ક્ષણિક સુખ માટે જીવનને
વેડફી નાખવું શા માટે ! તમારા જેવા બહાદુરને આ શોભે !’

‘ગુરૂદેવ ! મારે માટે જ આપ અહીં પધાર્યા લાગો
છો ! મારા ધન્યભાગ્ય ! મારી કાયા પલટ આપના અમૃત
વચનો એ કરી. હું વ્યસનોનો ત્યાગ કરું છું. મને
પ્રતિજ્ઞા પાળવા આશીર્વાદ આપો.’ ભાઈ બાળુરામ
પ્રતિજ્ઞા લીધી.

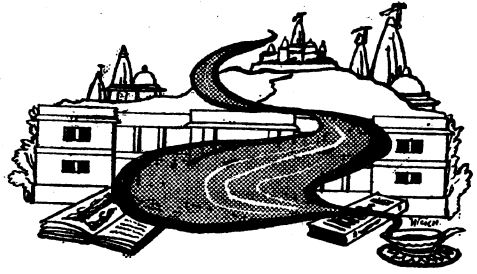

‘કૃપાળુ ! મને પણ વ્યસનોની પ્રતિજ્ઞા કરાવો.’
ખાખુલાલના મિત્ર નગીનામલ્લે પણ આચાર્યદેવની વાણી
સાંભળી વ્યસનોનો ત્યાગ કર્યો.

મંડીના વ્યાપારી વર્ગમાં તો આનંદ આનંદ ફેલાઈ
ગયો. લાલ વીરમલ્લજી તો ગુરૂદેવની ભૂરિભૂરિ પ્રશંસા
કરવા લાગ્યા. આજે અમારે આંગણે ખરેખર ભગવાન
પધાર્યા. લીલા લહેર થઈ. બધા કહેવા લાગ્યા આ તો
ગુરૂદેવે અમત્કાર કર્યો.

ધન્ય ગુરૂદેવ ! ધન્ય સુધા વાણી !

[૪]

આઝાદ હિંદમાં યાત્રાવેરા ન હોય

આચાર્યશ્રી વિહાર કરતાં કરતાં ખીકાનેર રાજ્યના નગરાણા ગામે પધાર્યા હતા. આચાર્યશ્રી તેા દીર્ઘદષ્ટિ હતા, વિચારક અને ચિંતક હતા, ભવિષ્યનો પણ વિચાર કરતા અને રાત્રિ-દિવસ તેમના મનમાં જૈન સમાજ-જૈન સાહિત્યના ઉત્કર્ષ માટે વિવિધ ઉર્મિઓ ઉછળતી. નગરાણામાં તેમને વિચાર આવ્યો અને દોઢસો વર્ષની ગુલામીમાંથી હિંદ જ્યારે સ્વતંત્ર થયું ત્યારે તીર્થયાત્રામાં જે કર લેવાય છે તે આઝાદ ભારતમાં હોઈ ન જ શકે. તે કરવેરા બંધ થવા જોઈએ.

આ વિચારધારાના પરિણામે ૨૩-૧-૪૮ ના રોજ નગરાણાથી સમાજભૂષણ શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ લાલભાઈને પત્ર લખ્યો. તેમાં આઝાદ ભારતમાં યાત્રાવેરા હોવો ન

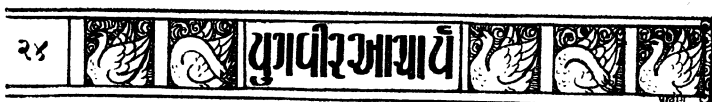

જોઈએ. તે માટે આપશ્રીએ પ્રયાસ કરવા ઘટે અને પાલીતાણા, આબુ, કુંભારીયાણી આદિ તીર્થોમાં જે કર લેવાય છે તે હવે ફર થવા જોઈએ. શ્રી કેશરીયાણી તીર્થને પ્રશ્ન પણ હાથ ધરવો જોઈએ. આપ સૌ આજથી પ્રયત્નશીલ રહેશો તો શાસનદેવની કૃપાથી સફળતા મળશે. શાસનનો તથા રાષ્ટ્રનો પણ જયજયકાર થશે.

એવી જ રીતે શ્રી શ્વેતાંબર જૈન કોન્ફરન્સ મુંબઈ, શ્રી આત્માનંદ જૈન સભા મુંબઈ, શ્રી જૈન યુવક પરિષદ મુંબઈ તેમજ શ્રી આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી અમદાવાદ આદિ સૌને એજ મતલબના પત્રો લખ્યા અને સ્વતંત્ર ભારતમાં કરવેરા માફ થવા જોઈએ તે માટેના પ્રયાસો શરૂ કરવા પ્રેરણા આપી.

તા. ૨૩-૩-૪૮ ના રોજ આચાર્યશ્રીએ બીકાનેર રાજ્યના સેરપુર ગામથી શિરોહીના મહારાણી સાહિબાને પણ એક પત્ર લખ્યો અને તેમાં તેમની હકુમતના શ્રી આબુજી તીર્થ પર યાત્રાળુઓ પાસેથી જે કર લેવાય છે તે બંધ થવો જોઈએ. હિન્દુ મહારાજાઓને માટે તે કલંકરૂપ છે. આવા ખેરાતના પૈસા લેવા ઉચિત ન ગણાય. આપ તો ધર્મનિષ્ઠ તથા ઉદાર પરાયણ છો. આપ શ્રીમતી સાહિબા આપની શુભ આજ્ઞાથી આ ટેકસ માફ ફરમાવી પુણ્ય તથા યશના ભાગી બનશો.

સાથે જ માન્યવર શ્રીમાન અભયસિંહજી બહાદુરને

પણ પત્ર લખ્યો અને બંને પત્ર મહારાણી સાહિબાના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી શ્રી અચલમલજી મોદી મારફત મોકલ્યા અને શ્રી મોદીજીને પ્રેરણા કરી કે આ ટેકસ બંધ કરાવવા તમે પણ ભરસક કોશીશ કરશો.

અમત્કાર તો એ થયો કે અઠવાડીયામાં જ આચાર્યશ્રી પર મહારાણી સાહિબાના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી શ્રી અચલમલજી મોદીજીનો તાર આવ્યો કે આબુનો મુંડકાવેરો માફ કરવામાં આવ્યો છે.

આચાર્યશ્રીએ પણ તુરત જ અલિનંદનનો તાર કર્યો કે તાર મળ્યો. ખૂબ આનંદ થયો, મહારાણીસાહેબા, માન્યવર શ્રી અલયસિંહજી બહાદુર, શ્રી મોદીજી તથા અન્ય અધિકારી વર્ગને આબુનો મુંડકાવેરો માફ કરવા માટે ધન્યવાદ સાથે અમારા ધર્મલાલ મોદીજીનો પણ તાર આવ્યો કે આપના ધર્મલાલ મહારાણી સાહેબને પહોંચાડ્યા, આ બધું શાસનદેવની કૃપા અને આપના આશીર્વાદનું પરિણામ છે. અમે વન્દના કરીએ છીએ. મોદી.

એ જ પ્રમાણે થોડા જ દિવસોમાં આચાર્યશ્રીને મુંબઈથી તાર મળ્યો કે તીર્થાધિરાજ શત્રુજયની યાત્રા નિમિત્તે પાલીતાણા રાજ્ય વાર્ષિક રૂ. સાઠ હજાર લેતું હતું તે રૂપિયા સાઠ હજારનો કર પણ સૌરાષ્ટ્ર સરકારે માફ કર્યો.

આ સમાચાર સાંભળી આચાર્યશ્રી, મુનિવર્યો તથા શ્રી સંઘને પારાવાર આનંદ થયો. આચાર્યશ્રીએ પ્રધાન-

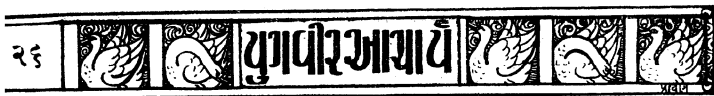

મંડળને ધન્યવાદ આપ્યા અને મુખર્થના આગેવોનોને પણ ધન્યવાદ સાથે ધર્મલાભ આપતો તાર કર્યો.

વર્ષોની શુભામી પછી સ્વતંત્ર થયેલ ભારત દિનપ્રતિદિન વિકાસ કરી જગતમાં સમૃદ્ધ અને પ્રતિષ્ઠિત રાજ્ય અને તે માટે સૌએ રાષ્ટ્રના ઉત્થાનના ભગીરથ કાર્યમાં લાગી જવા ગુરૂદેવે હાકલ કરી અને જૈન શાસનનો જયજયકાર થાઓ તેમ ભાવના ભાવી.

શ્રી કેશરીયાળના પ્રશ્ન માટે આચાર્યશ્રીને સદાય ચિંતા રહેતી હતી. કેશરીયાળ તીર્થની વ્યવસ્થા ૧૯૩૪ના સ્ટેટ તરફથી થયેલી જાહેરાત અનુસાર જૈન સમાજના પ્રતિનિધિઓના અધિકારમાં હોવી જોઈએ તે પ્રમાણે વ્યવસ્થાનો હક આપવામાં આવતો નથી. તેમજ કેશરીયાળમાં અનેક જાતની અવ્યવસ્થા જોઈને જૈન સમાજ ખળભળી ઉઠ્યો છે. વળી તપસ્વી બહેન જવલબહેને શ્રી કેશરીયાળની આ જાતની અવ્યવસ્થા દૂર ન થાય ત્યાં સુધી અનશન (ઉપવાસ) કરવા નિર્ણય કર્યોના સમાચાર મળ્યા.

આચાર્યશ્રીની અધ્યક્ષતામાં જૈન સંઘની મોટી સભા મળી, તેમાં શ્રી જવલબહેનને ધન્યવાદ આપવા સાથે તેમની તપશ્ચર્યા ફળે તે માટે સમૃદ્ધ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. ઠરાવો પણ કરવામાં આવ્યા હતા. સાધુ-સાધ્વીઓ તથા બહેન ભાઈઓ એ તે નિમિત્તે ઉપવાસ આચંબિલ આદિ તપશ્ચર્યાના નિયમ લીધા હતા તેમજ

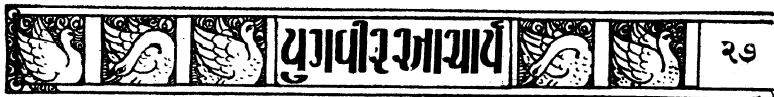
પ્રધાનમંત્રી-ઇન્ડીયન યુનીયન દિલ્હી, ઉદયપુર, રાણાસાહેબ, પ્રધાનમંત્રી રાજસ્થાન સંઘ તથા રિયાસતી સચિવાલય આદિને તાર કરવામાં આવ્યા હતા.

આચાર્યશ્રીએ જૈન સમાજને સંદેશદ્વારા જ્યાં સુધી જૈન સમાજના પ્રતિનિધિઓના હાથમાં વ્યવસ્થા સોંપવાનો હુકમ ન થાય ત્યાં સુધી કેશરીયાજીની યાત્રા બંધ કરવા આદેશ કર્યો હતો.

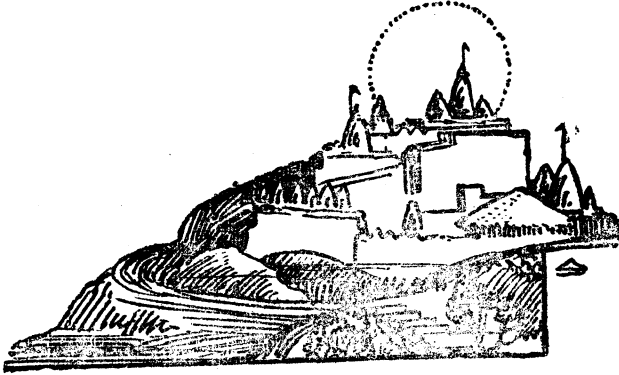
આપણા ચરિત્રનાયકને તીર્થો અને તીર્થોની અવ્યવસ્થા તેમજ મુંડકાવેરા માટે રાત દિન ચિંતા રહેતી અને તેઓ તે માટે જાગ્રત રહેતા અને દીર્ઘ દષ્ટિથી તે માટે પહેલેથી જરૂરી પગલાં લેવા શક્ય પ્રયાસો કરતા રહેતા અને તેના શુભ પરિણામો તેમની પ્રેરણાથી આવતાં હતાં.

આચાર્યશ્રી શિષ્ય પરિવાર સહિત શ્રી ગંગાનગર, પીલીબંગા, સુરતગઢ પધારતાં ત્યાંના શ્રી સંઘે ભવ્ય સ્વાગત કર્યું. સુરતગઢમાં સંક્રાન્તિ સંભળાવવામાં આવી. ત્યાં પંજાબી ભાઈઓ તથા ખીકાનેરથી ભાઈ-બહેનો આવ્યા હતા. ગુરૂદેવના પ્રેરક વચનો સાંભળી સૌ ખલાવિત થયા.

ખીકાનેર શહેર બહાર શેઠ સોહનલાલજી કણ્ઠાવટના બંગલામાં એક દિવસ સ્થિરતા કરી. અહીં ખીકાનેરના સેંકડો ભાઈ-બહેનો દર્શને આવ્યા હતા. પૂજા, પ્રભાવના, વ્યાખ્યાન આદિ થયાં. શેઠ ભેરૂદાનજી શેઠીયા સ્થાનકવાસી હોવા છતાં વિદ્વાન તથા સાહિત્યપ્રેમી અને સૌજન્યમૂર્તિ

છે. તેમના ધર્મપત્ની અ. સૌ. શ્રી ધનાબાઈ તપગચ્છના
 છે. ધર્મશ્રદ્ધાળુ તથા ગુરુભક્ત છે. તેમને બંગલે પણ એક
 દિવસ સ્થિરતા કરી. પૂજા, પ્રભાવના, વ્યાખ્યાન અને
 સાધર્મિક વાત્સલ્ય પણ થયું. ખરતરગચ્છના વિદુષી સાધ્વી
 શ્રી વિચક્ષણશ્રીજીએ બહેર સભામાં ગુરુદેવને શ્રદ્ધાંજલિ
 આપી. બીકાનેરના હજારો ભાઈ-બહેનો ગુરુદેવના સ્વાગત
 માટે તલસી રહ્યાં હતાં.

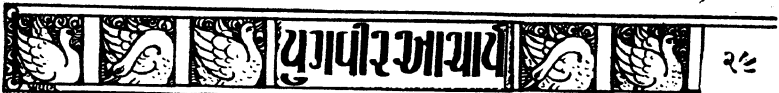

[૫]

ભિ ક્ષાં દે હિ

બીકાનેરમાં પ્રવેશ મહોત્સવ અનુપમ હતો. ડંકા, નિશાન, કેતલ, ઘોડા, હાથી, ફૌજ બેન્ડ, પંજાબી કોચર, આદિ ભજનમંડળીઓ, વિવિધરંગી શાનદાર દરવાજાઓમાંથી પસાર થઈને હજારો નરનારીઓના જયનાદોથી શુંજતું જૂલુસ ગવાડો અને બજારોમાંથી પસાર થતું શ્રી મહાવીર-સ્વામી તથા શ્રી ચિતામણીના દર્શન કરીને ૧૧૥ વાગ્યે કોચરોના ચોકમાંના મંડપમાં આવી પહોંચ્યું. પંજાબ-કેસરી યુગવીર આચાર્યશ્રીના દર્શન માટે બીકાનેરના હજારો બહેન-ભાઈઓ ઉમટી આવ્યા હતા. નાના-મોટા બધા અધિકારીઓ, જુદા જુદા ગરબના નાયકો, બીકાનેરના જૈન-જૈનેતર વ્યાપારીઓ, નવયુવકો, વિદ્યાર્થીઓ જૂલુસમાં આવ્યા હતા અને મંડપ ખીચોખીચ ભરાઈ ગયો હતો.

જયનાદોના ગુંજારવ સાથે આચાર્યશ્રી તથા મુનિ-
રાજે ખીરાજ્યા. સાધ્વી વર્ગ પશુ આવી પહોંચ્યો. જનતાના
હર્ષનો પાર નહોતો. મંગલાચરણ બાદ માસ્તર વસંતલાલજી
તથા ન્યાયાધીશ શ્રી શિખરચંદ્રજી કોચરે શ્રદ્ધાંજલિ આપી.
એક પછી એક વક્તાઓ શ્રદ્ધાંજલિ આપવા આવી રહ્યા
હતા. પણ સમય ઘણો થઈ ગયો હતો. ધૂપ પણ તેજ
હતી. હજારો બહેન-ભાઈઓ શાંતિપૂર્વક બેઠા હતા તે રખે
અકળાય જાય તે દૃષ્ટિએ આચાર્યશ્રીએ જયનાદો વચ્ચે
પ્રાણપ્રેરક પ્રવચન કર્યું.

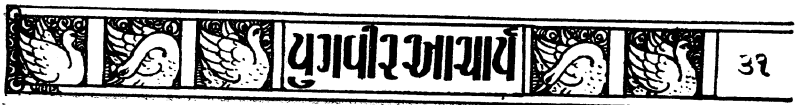
‘ બીકાનેર તથા પંજબના પ્રાણુપ્યારા બહેન-ભાઈઓ !
તમારું સ્વાગત તો યાદગાર બની રહેશે. તમારી શ્રદ્ધાં-
જલીઓ સાંભળી હું શાંતિ અનુભવું છું. તમે પ્યારા ગુરૂદેવને
યાદ કર્યા ને મારી આંખો સજળ થઈ ગઈ, તમે ગુંજારાં-
વાલાનું પ્રયાણ યાદ કર્યું અને હૃદય હચમચી ઉઠ્યું. તમે
મારા ગુણાનુવાદ કર્યા અને હું આત્મનીરીક્ષણ કરવા લાગ્યો.
ગુરૂદેવનો સાચો સપૂત તો ધર્મ-સમાજ, સાધુ-સાધ્વી,
શ્રાવક-શ્રાવિકા, મંદિર-મૂર્તિઓ અને જ્ઞાનની રક્ષા માટે
પ્રાણ પશુ ન્યોછાવર કરે. મારો ધર્મ સ્પષ્ટ હતો. મારું
કર્તવ્ય એજ હતું પણ સાચી શ્રદ્ધાંજલી શી હોઈ શકે !

હું તો ભિક્ષુ છું. ભગવાન મહાવીરનો-ગુરૂદેવનો-
જૈન શાસનનો-જૈન સમાજનો ભિક્ષુ છું. અને તમારી પાસે
બીકાનેરના કરોડપતિ દાનવીરો પાસે, બીકાનેરના ગુરૂભક્ત

ભાઈ-બહેનો પાસે, ગૂજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, મુંબઈ, મદ્રાસ, કલકત્તાના જૈન સમાજના શ્રદ્ધાળુ ભાઈ-બહેનો પાસે આજ આ ઉંમરે ભિક્ષા માગું છું. આજ પ્યારા પંજબના ભાઈ-બહેનો નિરાધાર બન્યા છે. તે બધા તમારા જ ભાઈ-બહેનો છે. તમારી રોટીમાંથી ટુકડો ટુકડો આપશો તો એ બહાદુર પ્રજા તમારી સાથે તૈયાર થઈ જશે અને સમાજ સમૃદ્ધ, બળવાન અને શક્તિશાળી થશે. સાચી શ્રદ્ધાંજલીની ભિક્ષા આપશો ને !

એક બીજી પણ ભિક્ષા માગી લઉં. બીકાનેર જેવા ધર્મપ્રાણુ શહેરમાં કરોડપતિઓ અને લખપતિઓ છે, રાજ્યની સેવા કરનાર જૈન અધિકારીઓ છે, વિદ્વાન ભાઈઓ પણ છે, સમજી, શાણા અને ધર્મનિષ્ઠ વ્યાપારીઓ છે, વિચારક અને સુધારક પણ છે. તો પછી નાની નાની બાબતોમાં કુસંપ જોઈને મને અત્યંત દુઃખ થાય છે. બધા મળીને વિચારો તો સમજાશે કે આ કુસંપ આપણી-સમાજની-શાસનની કેવી અઘોગતિ કરી રહેલ છે. એ કોઈને પણ શોભે નહિ. તેમાં દુરાગ્રહ જ મુખ્ય હોય છે. તમે નિર્ણય કરો અને આવતી કાલે જ કુસંપને દૂર કરી શકાશે. હું બધાને સમજાવીશ, મનદુઃખ દૂર કરીશું અને બધાને આનંદ-સંતોષ થાય તેવો માર્ગ શોધી કાઢીશું.

જૈનશાસનનો જયજયકાર તો ત્યારે જ થાય જ્યારે આ ધર્મભૂમિમાં કુસંપ થાય અને તો તો સમાજ-ધર્મના કલ્યાણના કેટકેટલાં કાર્યો થાય, તેનો જશ તમને-અમને

મળે. મારી આ બીજી લિક્ષા માટે ગંભીરતાથી વિચાર કરશે. અને શાસનદેવ સૌને સન્મતિ દે તેવી પ્રાર્થના કરશે. ’

ગુરૂદેવની ભાવભીની, સુધાભરી વાણીની જાદુઈ અસર થઈ. બધાના હૃદયમાં સંપત્તિ ઉર્મિઓ ઉછળી રહી. ભાવનાઓ જાગૃત થઈ અને ગુરૂદેવની વાણીનું સાર્થક કરવા તત્પર થવા વિચારણા થવા લાગી.

જેઠ સુદ આઠમનો પવિત્ર દિવસ આવ્યો. સ્વર્ગવાસી ગુરૂદેવ ન્યાયાલોનિધિ જૈનાચાર્ય ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયનંદ-સૂરીશ્વરજી મહારાજની સ્વર્ગવાસ તિથિ છે. વ્યાખ્યાન-મંડપ સાધુ-સાધ્વી, અધિકારી વર્ગ, શ્રાવક ભાઈ-બહેનોથી ખીચોખીચ ભરાઈ ગયો હતો. ગુરૂસ્તુતિ થઈ. આચાર્ય મહારાજે માંગલિક સ્તોત્ર સંભળાવ્યું તથા અષાઠ સંકાન્તના નામ સંભળાવ્યા. જયંતીનો કાર્યક્રમ શરૂ થયો.

પ્રથમ લાલા શાંતિલાલજી હોશિયારપુર નિવાસીએ ૬૫ મણુ ધીની બોલીથી ગુરૂદેવના ફેાટુની પ્રથમ વાસક્ષેપ પૂજા કરી. બીજી વાસક્ષેપ પૂજા અમૃતસર નિવાસી લાલા ટેકચંદ્રજીએ ૬૫ મણુની બોલીથી કરી. ત્રીજી વાસક્ષેપ પૂજા ૫૧ મણુની બોલીથી હોશિયારપુરનિવાસી લાલા રતનચંદ્રજીએ કરી, ચોથી વાસક્ષેપ પૂજા ૪૧ મણુથી બીકાનેરનિવાસી શ્રી રામચંદ્રજી કેચરે કરી તેમજ પાંચમી પૂજા ૫૭ ૫૧ મણુથી થઈ અને પછી બીજા ભાઈઓએ પણ વાસક્ષેપની પૂજા કરી. મુનિશ્રી જનકવિજયજી, પાયચંદ્રગચ્છના મુનિશ્રી રામચંદ્રજી

તથા ખરતરગચ્છીય વિદુષી સાધ્વી શ્રી વિચક્ષણશ્રીજીએ જયંતી નાયક ગુરૂદેવના જીવન તથા ગુરૂદેવના પુણ્યપ્રભાવ વિષે મનનીય પ્રવચનો કર્યાં.

પન્થાસ શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ આજના જયંતિ પ્રસંગે ખીકાનેરના શ્રી સંઘને જાગૃત કરવાની ભાવનાથી જોરદાર શબ્દોમાં જણાવ્યું કે મારે આપ સૌને જયંતિ નાયક પહેલાના પંજાબની પરિસ્થિતિ રજુ કરવી હતી કે જૈન-ધર્મની જાહેરાતલાલી માટે, જાગૃતિ માટે તથા પ્રચાર માટે જયંતિ નાયક ગુરૂદેવે અંધકારમાં કેવો પ્રકાશ ફેલાવ્યો, જગ્યાએ જગ્યાએ મંદિરો તૈયાર થયાં અને જૈનસમાજ એક જીવતો જાગતો સમાજ બની ગયો. આપણી સમક્ષ ધિરાજ-માન એ ગુરૂદેવના સાચા સંદેશવાહક આપણા સૌના કલ્યાણહાતા મહારથીએ પંજાબને કેવો સંભાળ્યો, કેવી રીતે ફાલ્ગોફલ્ગો બનાવ્યો, પાકિસ્તાન થતાં કેવા ટુકડા થયા અને આપણા જાગરના ટુકડા જેવા મંદિરો છોડીને આપણે નાશી આવવું પડ્યું.

ખરબાદીમાં પણ ગુરૂદેવે કેવી લીધણ પ્રતિજ્ઞાથી સૌને સંભાળ્યા-સૌની રક્ષા કરી પણ આ બધી વાતો યાદ કરવાથી તો વિશેષ દુઃખ થાય છે. આજે મારે આપને બે કડવી વાતો કહેવી છે. ગુરૂદેવ તો પરિસ્થિતિ જોઈ સમસમી રહ્યા છે. મારાથી તે કેમ જોઈ શકાય ! આજે આપ સૌ મહાનુભાવો ભાગ્યશાળીઓ હાજર છો તો હૃદયની ઉર્મિઓને કેમ દબાવી શકાય !

ભાગ્યવાનો ! કેવી ધર્મપુરી છે આ બીકાનેર ! કરોડ-
પતિઓની આ ભૂમિમાં કેવા કેવા રાજપુરૂષો, ધર્મધુરંધરો
વિદ્વાનો, દાનવીરો થઈ ગયા છે ! પણ કડવી ઔષધિરૂપ બે
કડવી વાત પણ સાંભળી લ્યો ! આવડા મોટા શ્રીસંઘમાં
કોઈ કમીટી છે ! કોઈ સભા, સોસાયટી, પેઢી, કાર્યાલય,
વ્યવસ્થાતંત્ર, કોઈ મકાન, કોઈપણ જાતનો પ્રબંધ છે
ખરો ? મંદિરોની શી સ્થિતિ છે ! ઇલાકાના મંદિરોની પણ
શું વ્યવસ્થા છે ! પૂજનો કોઈ પ્રબંધ છે ! દેખરેખ સાર
સંભાલ કાંઈ છે ! જીર્ણોદ્ધાર માટે શી વ્યવસ્થા છે !
ભાગ્યવાનો ! બીકાનેર જેવી નગરીને તો સુંદર પેઢી, કમીટી,
પ્રબંધક સમિતિ, સલાહકારક બોર્ડ, ટ્રસ્ટીમંડળ તથા
સુંદર કાર્યાલય માટે મકાન જોઈએ, તો આ શહેરની વ્યવસ્થા
સુચારૂ રૂપે ચાલી શકે આ પ્રશ્ન સોવિચારે અને જાગૃત બને.

આચાર્યદેવે પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીનાં કથનને પુષ્ટિ
આપતાં બીકાનેર જેવી ધર્મનગરીમાં સુવ્યવસ્થા માટે સુંદર
પ્રબંધ થવો જોઈએ તેમ ફરમાવ્યું તેમજ સ્વર્ગસ્થ શુર-
દેવના ગુણાનુવાદ કરતાં સ્વર્ગસ્થના નામને દીપાવવા
જૈનસમાજનો ઉત્કર્ષ સાધવા કટિબદ્ધ થવા મનનીય
ઉપદેશ આપ્યો.

શુરદેવોના જયનાદોથી મંડપ ગુંજી રહ્યો. પ્રત્યેક
બીકાનેરવાસીના હૃદયમાં બીકાનેરની પ્રતિષ્ઠા વધારવાની
ભાવના જાગૃત થઈ.

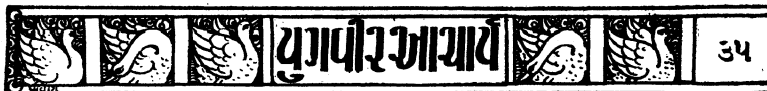
[૬]

ખીકાનેરમાં ધર્મ-ઉદ્યોત

‘ મથ્યેણુ વંદામિ ! ક્ષાલનાથી આવેલ શ્રી તારાચંદ-
ળએ વંદણા કરી.

‘ ધર્મલાભ ! ભાગ્યશાળી, તમારો જ વિચાર કરું છું.
તમારા અધ્યક્ષનો પત્ર આ સામે જ પડ્યો છે. સંદેશ
લખવાને તૈયારી કરું છું. ત્યાં તમે જાતે જ સંદેશ લઈ
જનાર આવી ગયા. ’

‘ કૃપાળુ ! સંદેશ તો આપો પણ સાથે વાસદેવ પણ
જોઈએ. આપના પુણ્યપ્રભાવ તથા આશીર્વાદથી અમે
આટલું સાહસ કરી શક્યા છીએ અને તેમાં આપના
વિદ્વાન શિષ્યરત્ન અમારા મારવાડના ઉદ્ધારક પૂજ્યપાદ
આચાર્ય શ્રી વિજયલલિતસૂરીશ્વરજીનો પૂર્ણ પ્રયાસ છે.
તેમની ગ્રેરણા અમને જાગૃત રાખે છે. ’

‘ભાગ્યશાળી ! લલિતસૂરીજી તો ખરેખર તમારા રાહબર બન્યા છે. હું તો રહ્યો ફર પણ તેમનો પરિશ્રમ ઘણો ઘણો છે. તમારો શ્રી સંઘનો ઉત્સાહ પણ સારો છે. મારવાડની બે ચાર સંસ્થાઓ મારવાડનું ભૂષણ છે. પરિશ્રમ તો પડશે પણ દસ વર્ષમાં મારવાડની કાચાપલટ આ સંસ્થાઓના યુવાનો કરશે અને મારવાડી સમાજ ઉન્નત થશે.’

‘દયાસિંધુ ! ગુરૂદેવના મંગળ આશીર્વાદ છે. તો આજે હાઈસ્કૂલ થાય છે. પણ અમારી ભાવના કેલેજ કરવાની છે. અમારા મહામાન્ય શ્રી ગુલાબચંદજી ઢઢા અને બીજા આગેવાનો તે માટે રાત-દિવસ પ્રયાસો કરે છે. અને એ દિવસ પણ ફર નથી.’

‘ઢઢાજી તો તમારા કર્ણધાર સમા છે. તમારો સૌનો સંપ સારો છે. ગુરૂદેવની ભાવના મૂર્તિ મંત્ર જોઈને મને પણ અત્યંત આનંદ થાય છે. મારવાડનું નવ નિર્માણ કરવા તમે બધા યશસ્વી થાઓ. આ સંદેશ અને વાસદેવ લઈ જાઓ. શ્રીસંઘને મારા ભાવભર્યા ધર્મલાભ આપશે.’

શ્રી ગુરૂદેવે નીચે પ્રમાણે પ્રાણ પ્રેરક સંદેશ આપ્યો. દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક શ્રી પૃથ્વીરાજજી, શ્રી સરદાર-મલજી, શ્રી જસરાજજી, શ્રી નત્થીમલજી આદિ સર્વે ઉત્સાહી કાર્યકર્તા વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ. બાલાશ્રમને હાઈસ્કૂલ બનાવો છો તે સમાચારથી પ્રસન્નતા થઈ. ત્યાંના સમસ્ત શ્રીસંઘની સફલાવના પૂર્ણ થતી જોઈ વિશેષ આનંદ થાય

છે. આપને આપનાં ઉદ્દેશમાં પૂર્ણ સફળતા મળે તે માટે શાસન-
 દેવને પ્રાર્થના છે. સમસ્ત ગોડવાડ સંઘ પરસ્પર પ્રેમપૂર્વક
 બાલાશ્રમ તથા હાઈસ્કૂલને ઉન્નત કરવામાં સંપૂર્ણ સહયોગ
 દેશે તેમાં મને શંકા નથી. બાલાશ્રમ હાઈસ્કૂલના રૂપમાં
 ઉત્તરોત્તર ઉન્નતિ કરે તેમાં ગોડવાડ શ્રીસંઘનું કલ્યાણ છે.
 વરકાણા અને ખુડાલા એક જ છે. વરકાણા કોઈ બીજાનું
 નથી. ખુડાલા કોઈ બીજાનું નથી. બન્ને ગોડવાડ સંઘના જ
 છે. ગોડવાડ સંઘે તો શિક્ષણ તરફ એક કદમ આગળ
 વધીને ભેધપુરમાં એક બોર્ડિંગ હાઉસ ખોલવું જોઈએ.

ફાલનામાં પણ છાત્રાલય અને કોલેજને ખાસ અવ-
 કાશ છે. તમે આગેવાનો વિચારશો તો ગોડવાડના સાચાં
 બૂષણો આ સંસ્થાઓ છે. આ યુવકો ધર્મપ્રેમી થઈને
 સમાજની કાયાપલટ કરશે. આવતી કાલનો વારસો તેમને જ
 આપવાનો છે. અને તેઓએ સમાજના ઉત્કર્ષમાં સક્રિય
 ફાળો આપવાનો છે. સમાજના બૂષણ સમાન શેઠ કાન્તિલાલ
 ઇશ્વરલાલ આદિ સમસ્ત સંઘને ધર્મલાભ.’

પર્યુષણ પર્વ આઠ્યા. કપડવણજ, પાટણ, અમૃતસર,
 જંડિયાલાયુર, અંબાલા, લુધીયાના, આગરા, પાલી આદિ
 શહેરોમાંથી કેટલાક કુટુંબો પર્યુષણ કરવા બીકાનેર આઠ્યા
 હતા, તપશ્ચર્યા પણ ઘણી સારી થઈ. સાધ્વીશ્રી દર્શનશ્રીજીએ
 માસખમણ કરેલ તથા ચાર બહેનોએ પણ માસખમણ કરેલ
 તેમજ બીજા પણ ૧૬-૧૬ ઉપવાસ ઘણી બહેનોએ કર્યા હતા.

અઠાઈઓ તો ઘણી થઈ હતી. વ્યાખ્યાનોમાં સારી ભીડ રહેતી. ગુરુભક્ત શ્રી પ્રસન્નચંદ્રજી કોચરે તો ખૂબ લાભ લીધો. પોષધવાળા બહેન ભાઈઓને રૂપીઆની અને પ્રતિક્રમણ વાળા બહેન-ભાઈઓને જુદી જુદી પ્રભાવના હંમેશાં શ્રી પ્રસન્નચંદ્રજી કોચર તરફથી થતી રહી. બીજા ભાગ્યશાળી-ઓએ પણ પ્રભાવનાનો સારો લાભ લીધો હતો. ઉપરાંત અક્ષયનિધિ તપવાળા ભાઈ-બહેનો તેમજ બહારથી આવેલ ભાઈ-બહેનોની ભોજન આદિ ભક્તિનો લાભ પણ પ્રેમપૂર્વક શ્રી પ્રસન્નચંદ્રજી કોચર તથા શ્રી રામ રતનજી કોચર આદિ લેતા રહ્યા.

દર્શનપૂજન, પૂજા, પ્રભાવના, વ્યાખ્યાન, પ્રતિક્રમણ આદિ આનંદપૂર્વક થતાં રહ્યાં. ચૈત્યપરિપાટી ચતુર્વિધ સંઘે આનંદપૂર્વક કરી. શ્રી મહાવીર જન્મ વાંચન અને સ્વર્ગનોની ખોલી સારી રીતે થઈ.

સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ શાંતિપૂર્વક થયું. તેમાં પણ પ્રભાવનાઓ થઈ. બીજે દિવસે ગુરૂદેવની નિશ્રામાં શ્રી સંઘે મળીને સંવત્સરી નિમિત્તે એક બીજાને પ્રેમપૂર્વક ક્ષમા પ્રાર્થના કરી આનંદ અનુભવ્યો. ગુરૂદેવે જગતના ઇતિહાસમાં આ ક્ષમાનો મહિમા કેવો અદ્વિતીય છે તેનું રસપ્રદ વર્ણન કર્યું. આજ તો સાસુ વહુને ખમાવે, જેઠાણી દેરાણીને ખમાવે, પિતા પુત્રને ખમાવે, પતિ પત્નીને ખમાવે, શેઠ નોકરને ખમાવે, ગુરૂ શિષ્યને ખમાવે, એ

કેવો વિનયભાવ અને ક્ષમાનો કેવો અજળ મહિમા-આ દિવસે જે પોતાના રાગ-દ્વેષને દૂર કરી અંતરને નિર્મળ કરે તે કેવા ભાગ્યશાળી ગણાય. આ ભગવાન મહાવીર દેવનો ક્ષમાનો વારસો આપણા જૈન જગતમાં આજે પણ અવિચળ છે. તેનું રહસ્ય આપણે સૌ સમજીને નિર્મળ થઈએ-હૃદયને પવિત્ર બનાવીએ, ધર્મના રહસ્યને સમજીએ. જગતના પ્રાણી માત્ર પ્રત્યે પ્રેમભાવના પ્રગટાવીએ. ’

ભાદરવા શુદ્ધિ ૧૨ ના દિવસે પંજળ શ્રી સંઘની મીટીંગ અંબાલા નિવાસી બાળુ જ્ઞાનદાસજી જજની અધ્યક્ષતામાં થઈ. આ પ્રસંગે આગરા, પાટણ, અંબાલા, દિલ્હી, જયપુર, લુધિયાના, હોશિયારપુર, જંડિયાલા, જલધર, ખારોવાલ, બીનોલી, અમૃતસર, કસૂર, રોપડ આદિના આગેવાનો હાજર હતા. આચાર્યશ્રીએ મંગલાચરણ બાદ ફરમાવ્યું કે તીર્થાધિરાજ શત્રુજયમાં ધર્મશાળાઓ તો ઘણી છે. દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. પણ પંજળીભાઈઓને માટે વારંવાર મુશ્કેલી રહે છે. તેનો આપ સૌને અનુભવ છે. પંજળી ભાઈ-બહેનો શ્રદ્ધાળુ છે. અને દૂર-દૂરથી પ્રસંગોપાત યાત્રા માટે જાય છે. પણ જગ્યાને અભાવે ભારે મુશ્કેલી રહે છે. તમારી ક્યાં વાત કરવી. અમારે સાધુ-સાધ્વીને માટે પણ મુશ્કેલી છે. કોઈને નવાણું કરવી હોય તો તો ભાગ્યે જ વ્યવસ્થા મળે. આત્માનંદ જૈન-ભુવન-પંજળને માટે ઘણા ભાગ્યશાળીઓને ભાવના છે.

કામ તો મોટું છે અને તે માટે મોટી રકમ જોઈશે પણ અહીં આજે સફલાગ્યે આગરા, દિલ્હી, પંજાબના અગ્રેસરો હાજર છે. અને અમે પણ તે માટે પ્રેરણા કરવા બેઠા છીએ. કેટલાક બહેન-ભાઈઓ તો પહેલાં પણ વચન આપી ચૂકેલ છે. તો તમે સૌ આ માટે ગંભીરતાથી વિચાર કરો અને નિર્ણય કરો. હું તો બીકાનેરવાસી ધનકુબેરોને પણ કહીશ કે તમે કરોડપતિઓ-લખપતિઓ ધારો તો બીકા-નેર તરફથી પણ એક સુંદર ધર્મશાળા કરાવી તીર્થાધિરા-જમાં અમર નામ કરી શકશો. તમે જોયુંને ધનના ઢગલા, મહેલાતો, કારખાનાઓ, હુકાનો અરેખ્યારા મંદિરને છોડીને પંજાબી ભાઈઓને ચાલી નીકળવું પડ્યું-કાલની કોને ખબર છે. જે કયું તે કામ ! આજ તો સુકૃતની લક્ષ્મીનો સફળઉપયોગ કરી પુણ્ય હાંસલ કરવાનો સુઅવસર છે. નહિ તો આ ચંચલ લક્ષ્મી ક્યારે ચાલી જશે તેની કોઈને કલ્પના નથી. કલ્યાણકારી કામો થશે તે સાચા કામો કહેવાશે. ’

આચાર્યશ્રીના પ્રવચનની જાદુઈ અસર થઈ. બધા આગેવાનોના હૃદય જ્વાલિત થઈ ગયા અને પાલીતાણામાં પંજાબી ધર્મશાળા માટે નિર્ણય થઈ ગયો.

આચાર્યશ્રીના ઉપદેશ તથા માર્ગદર્શનથી શ્રી આત્મા-નંદ જૈન-ભુવન પાલીતાણા પંજાબી ધર્મશાળાને માટે નીચે પ્રમાણે પ્રબંધ થયો. રૂ. ૩૦૦૦૦) ત્રીસ હજાર શ્રી વસંતામલ

ઋષિની જમીનના હસ્તે શ્રી સંઘ-ગુજરાંવાલા, રૂ. ૨૪૦૦૦) ચોવીસ હજાર શ્રી આત્માનંદ જૈન મહાસલા પંજળ-હા. પ્રમુખ લાલા લોલાનાથજી, પાંચ હજાર રાયસાહેબ ખ્યારાલાલજી ખરડ-ગુજરાંવાલા હાલ પાટણ, રૂ. ૧૨૦૦૦) ખાર હજાર અમૃતસર તથા પટ્ટીવાળાના લખાવેલા છે તે આટલા ખર્ચાંઈ જાય અને વિશેષની જરૂર પડે તો શ્રી આત્માનંદ જૈન ગુરુકુલ પંજળ પાસેથી લોન લેવી. આ રીતે વ્યવસ્થા થઈ ગઈ. અને બીકાનેરના લાઘવોમાંથી એક ગુરુલકતે પણ ગુરુદેવના વચનને સિદ્ધ કરવા માટે મનમાં મનમાં લાવના લાવી અને તીર્થાધિરાજ શત્રુજયમાં બીકાનેરની ધર્મશાળા માટે મૂક પ્રતિજ્ઞા કરી.

ગુરુદેવની વચનસિદ્ધિ પણ કેવી છે કે આજે આલી-શાન પંજળી ધર્મશાળા તીર્થાધિરાજની શીતળ છાંયડીમાં સોહે છે. અને અનન્ય ગુરુલકત શ્રી પ્રસન્નચંદજી કોચર તરફથી સ્વર્ગસ્થ ગુરુદેવના અમર સ્મરણાર્થે શ્રી પાર્શ્વ-વલ્લભ વિહાર શ્રી જીનમંદિર, શ્રી ગુરુમંદિર અને ધર્મ-શાળા પણ પાલીતાણામાં પ્રત્યેક યાત્રીનું આકર્ષણ બની રહેલ છે.

આજ કાર્તિક શુદ્ધ બીજનો પવિત્ર દિવસ હતો. ગુરુ-દેવ આજે ૭૮ મું વર્ષ સુખરૂપ પૂર્ણ કરી ૭૯ મા વર્ષમાં પ્રવેશ કરતા હતા. જન્મ-જયંતિનો ઉત્સવ યોજાયો હતો. પ્રાતઃકાલના બાળકો અને યુવાન લાઘવોએ પ્રભાતકેરી

યોજી હતી. સવારના સાત વાગ્યે ગુરૂદેવ ચતુર્વિધ સંઘની સાથે દાદાવાડી તથા વિવિધ મંદિરોના દર્શનાર્થે પધાર્યા હતા. શ્રી રામપુરીયા જૈન ભુવનના ચોકમાંના વિશાળ મંડપમાં સભા યોજવામાં આવી હતી. મંગલાચરણ તથા ગુરૂસ્તુતિ બાદ પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા મુનિશ્રી જનક-વિજયજી મહારાજે ગુરૂદેવની શાસનોન્નતિ-જ્ઞાનપ્રચાર, સંગઠન સાધના વગેરેની તમન્ના કેવી અનુપમ છે તેમજ તેઓશ્રીમાં ઉદારતા, ગાંભીર્યતા અને શાંતિ તેમજ ધૈર્યતા કેવાં શોભી રહ્યાં છે તેનું વિવેચન કરી ગુરૂદેવનાં દીર્ઘાયુ માટે ભાવના પ્રદર્શિત કરી. પાચચંદ્ર ગચ્છના મુનિશ્રી વૃદ્ધિચંદ્રજી, મુનિશ્રી રામચંદ્રજી તથા પંડિત શ્રી હંસરાજજી શાસ્ત્રીએ ગુરૂદેવની ભુવનપ્રભાના વિવિધ દૃષ્ટાંતો આપી ગુરૂદેવને સાચી શ્રદ્ધા-જલિ આપી. પં. રામકિશોરજી તથા પંડિત રામાવધજી પાંડેએ સ્વરચિત સંસ્કૃત પંચક સંભળાવી સભાને મુગ્ધ કરી. પંજળ શ્રી સંઘ તરફથી લાલા અમરનાથજીએ ગુરૂદેવને પંજળબને ન ભૂલવા તથા પંજળબના ઉત્થાન માટે પંજળ પધારવા પંજળ તરફથી પ્રાર્થના કરી.

અંતમાં ગુરૂદેવે જો શબ્દોમાં સંબોધન કરતાં જણાવ્યું કે:—

ભાગ્યશાળીઓ મારા માટે તમે બધાએ જે મંગળ ભાવનાઓ ભાવી તે ચતુર્વિધ સંઘની ભાવનાઓ હું માથે ચઢાવું છું. પણ તમે જાણો છો, મારે તો સાચું કામ જોઈએ.

સમાજનો ઉત્કર્ષ સાધવો હોય કે શિક્ષણનો પ્રચાર કરવો હોય, ધર્મનો સમુદ્ધાર કરવો હોય કે શાસનનો ઉદ્યોત કરવો હોય આપણે બધાએ વિચારપૂર્વક યોજનાઓ કરવી જોઈએ અને સાથે જ બધાએ કામે લાગી જવું જોઈશે.

હું તો તૈયાર છું—મારામાં પ્રાણ છે ત્યાં સુધી સમાજના કલ્યાણ માટે હું કામ કરી છૂટીશ. તમારો શ્રી સંઘનો, સમાજના નાયકો, યુવકો, કાર્યકરોનો સક્રિય ફાળો હશે તો આવતીકાલ ઉજવળ છે. આજે વિશેષ સમય નથી પણ સંક્રાન્તિના દિવસે મારા વિચારો હું દર્શાવીશ ગુરૂદેવ જીગ જીગ જીવોના જયજયકારના નાદોથી મંડપ ગુંજી રહ્યો. પ્રભાવના બાદ સલા વિસર્જન થઈ.

આજે માગશર સંક્રાન્તિનો દિવસ હતો. પંજાબી ભાઈઓ સારી સંખ્યામાં આંખ્યા હતા. શ્રી રિખવચંદળ ડાંગા તથા માસ્તર આત્મારામજીના ગુરૂસ્તુતિના ભજનો થયાં. આચાર્યદેવે માંગલિક સ્તોત્ર સાથે માગશર સંક્રાન્તિના નામ સંભળાવ્યા તથા કલ્યાણકોના નામ સંભળાવ્યા. આજે બીકાનેરને વિદાય સંદેશ સંભળાવવાનો હતો તેથી આચાર્યશ્રીએ પોતાના વિચારો પ્રગટ કર્યા.

ભાગ્યવાનો ! તમે તો બડલાગી છો ! જૈનપુરી જેવી નગરીમાં વસો છો, તમારા નગરની પ્રતિષ્ઠા હિંદુભરમાં પ્રસિદ્ધ છે. તમારા શ્રીમંતોની દાનવીરતા પણ મશહૂર છે. આ વિદ્વાનોની પણ નગરી છે. બીકાનેરમાં ઘણા વિદ્વાન,

તપસ્વી મુનિઓ, યતિઓ, સાધ્વીઓ થઈ ગયા છે. પણ
 બહેનો માટે ઉદ્યોગ શિક્ષણની કોઈ વ્યવસ્થા છે! કન્યા-
 ઓને માટે પણ શિક્ષણની પૂરી વ્યવસ્થા નથી તો ઉદ્યોગ
 શિક્ષણની વાત જ શી કરવી-પણ જમાનો જુદો આવે છે.
 બહેનોએ કોઈને કોઈ ઉદ્યોગ શીખવો જોઈએ. જો બીકા-
 નેરમાં મહિલા ઉદ્યોગશાળા સ્થાપન કરવા શ્રી સંઘની ભાવના
 હોય તો એક ભાગ્યશાળી બહેન દશ હજાર રૂપિયા આપવા
 તૈયાર છે. મારી તો શ્રી સંઘને સલાહ છે કે આ તકનો
 પૂરો લાભ લ્યો. તમારા શહેરની બહેનોનું કલ્યાણ થશે.
 ગુરૂદેવના પ્રવચનની બહુ અસર થઈ. વકીલ રાવતમલજી
 કોચરે આ માટે વિશેષ જરૂરીયાત દર્શાવી અને મુનિશ્રી
 જનકવિજયજીએ તે માટે સુંદર ભાષણ કયું. ગુરૂદેવે ફરી
 પ્રેરણા કરી અને રૂ. ૧૦૦૦૧) શેઠ કોરામલજીની વિધવા
 ઈશ્વરબાઈ તરફથી શ્રી પ્રસન્નચંદજી કોચરે બહેર ધર્મી.
 ૫૦૧) શેઠ પ્રસન્નચંદજી કોચર વાર્ષિક, ૨૦૧) શ્રી ધનાબાઈ-
 ધર્મપત્ની શેઠ ભૈરોદાનજી શેઠીયા વાર્ષિક, ૧૦૧) શેઠ રામ-
 રતનજી કોચર, ૧૦૧) વકીલ રાવતમલજી કોચર, ૧૦૧) શ્રી
 આણંદમલજી કોચર, ૧૦૧) શ્રી રામચંદજી કોચર, ૫૧) શ્રી
 છગનલાલજી સીરોહીઆ, ૨૫) શ્રી તારાચંદજી કોચર,
 ૨૫) શ્રી રૂપચંદજી સુરાણા આદિએ આપવા વચન આપ્યું
 અને ગુરૂદેવના જયજયકાર સાથે સભા વિસર્જન થઈ.

સં. ૨૦૦૫ ના માગશર વદી ૩ શુક્રવાર તારીખ

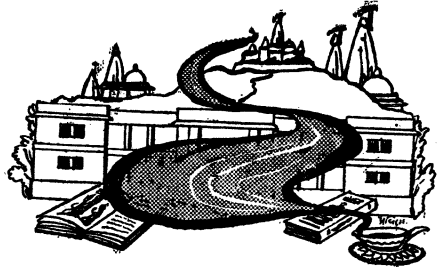

૧૯-૧૧-૪૮ ના રોજ ખીકાનેરથી ગુરૂદેવ આદિએ વિહાર કર્યો. શ્રી પાર્શ્વનાથજીના મંદિરની બહારના વિશાળ ચોગાનમાં ગુરૂદેવને વિદાય આપવા હજારો ભાઈ-બહેનો ઉમટી આવ્યા હતા. બધા ગચ્છના ભાઈ-બહેનોનો એવો તો ચાહ મળ્યો હતો કે બધાની આંખો સજળ થઈ ગઈ હતી. ખીકાનેરના આગેવાનોએ ગુરૂદેવની સેવાસુશ્રુષામાં ખામી રહી ગઈ હોય તો ક્ષમા પ્રાર્થના કરી. પંજબના ભાઈઓએ અશ્રુભરી આંખડીએ પંજબ પધારવા દર્દભરી પ્રાર્થના કરી. ખાણુ અનન્તરામજી એડવોકેટ-ગુજરાંવાલાએ જોરદાર શબ્દોમાં પંજબને ન ભૂલવા વિનંતિ કરી.

તેમણે દર્શાવ્યું કે અમારા પંજબીઓના હૃલોચ્ય છે કે અમે પંજબીઓ ગુરૂદેવને પાછા નથી વાળી શકતા. ગુરૂદેવની આજ્ઞાનું પાલન કરવા અશક્ત રહ્યા. પંજબી ભાઈઓને એક સ્થાનમાં વસાવવાની ગુરૂદેવની ભાવનાને પૂરી ન કરી શક્યા પણ અમારા ખ્યારા ગુરૂદેવ અમને કદી નહિ ભૂલે. અમારા હૃદયમાં તેમની મૂર્તિ જડાયેલી રહેશે.

ગુરૂદેવના જયકારથી આકાશ ગુંજી ઉઠ્યું. હજારો આંખડીઓમાંથી અશ્રુગિંદુઓ સરી પડ્યાં. વિદાય વસમી થઈ પડી.

[૭]

તીર્થે તીર્થે વિદ્યાલય

શાસનદીપક ગુરુદેવ ! આપના પુનિત પગલાં અમારે આંગણે થયાં છે. અમારી ભાવના ઘણા સમયથી શ્રી ક્ષોધી પાર્શ્વનાથ તીર્થના સંઘની છે. આપ આજ્ઞા આપો તો તૈયારી કરીએ.

શેઠ મોહનલાલજી સમઢીઆએ પ્રાર્થના કરી.

‘ ભાગ્યશાળી ! સંઘની ભાવના સુંદર છે, અમે તો બીકાનેરથી આમાતુઆમ વિહાર કરતાં કરતાં અહીં નાગોર આવી પહોંચ્યા છીએ. ક્ષોધી તીર્થની યાત્રા કરવાની અમારી પણ ભાવના છે. પણ શક્ય વિશેષ નથી, મહા શુદ્ધિ પાંચમની સાઢીમાં પ્રતિષ્ઠા છે અને ત્યાં વહેલાસર પહોંચવાની જરૂર છે છતાં થોડો સમય સંઘની સાથે રહેશે. કરો તૈયારી. તમારી ભાવનાને ના કેમ પડાય ! આચાર્યશ્રીએ સંમતી આપી. ’ સમઢીયાજીને ખૂબ ખૂબ આનંદ થયો.

શ્રી મોહનલાલજીએ સંઘ માટે સંમતી માંગતા ઝડપથી તૈયારી કરાવવી શરૂ કરી. સંઘમાં આવવા માટે કુંડુંબીજનો તથા લાઇ-બહેનોને આમંત્રણ મોકલી આપ્યાં. સમય ન હોવાથી જલ્દી પહોંચી જવા સંદેશો મોકલ્યો અને શુભ-શુકને ગુરૂદેવની સાથે પ્રયાણ કરવા નિર્ણય કર્યો.

માગશર શુદ્ધિ પુર્ણિમાને દિવસે સવારના ૭ા વાગ્યે શ્રી શાંતિનાથજી અને શ્રી રીખવદેવ સ્વામીના મંદિરના દર્શન કરી ગુરૂદેવની સાથે સંઘે પ્રયાણ કર્યું. સંઘપતિઓ તથા સંઘવર્ગોને તિલક કરવામાં આવ્યાં. સંઘપતિને પાઘડી બંધાવવામાં આવી. સંઘમાં આચાર્ય મહારાજસાહેબ સહિત ૭ સાધુ મુનિરાજો તપગચ્છની ચાર સાધ્વીજીઓ વિચક્ષણ-શ્રીજી ખરતરગચ્છની ૧૦ સાધ્વીઓ તથા શ્રાવક-શ્રાવિકા લગભગ બસો જેટલા હતા. ભજન મંડળીઓની ભજનોની ધૂન મચી હતી. રસ્તામાં આવતા ગામોમાં વિસામો રહેતો. ત્યાં જૈન અને જૈનેતર લાઇઓ ટોળે મળતા અને ગુરૂદેવ સાદી ભાષામાં વ્યાખ્યાન આપતા. ગ્રામજનતા બાળાજી બાળાજી કહીને ગુરૂદેવના ચરણ સ્પર્શ કરી અહોભાગ્ય માનતી. ગુરૂદેવ રામ-કૃષ્ણ અને મહાવીરના વિવિધ દ્રષ્ટાં-તોથી જનતાને બોધ આપતા. બપોરના પૂજાઓ લણાવવમાં આવતી તેમાં રંગ જામતો. રાત્રે કેટલાક લાઇઓ ગુરૂદેવની વાણી સાંભળવા આવતા અને ગુરૂદેવના દર્શનથી પોતાને ધન્ય ધન્ય માનતા.

નવ દિવસના પ્રવાસ પછી આનંદ-મંગળપૂર્વક શ્રીસંઘ

ફલોધી તીર્થમાં આવી પહોંચ્યો. ધામધૂમ પૂર્વક પ્રવેશ થયો. સંઘપતિઓને પાઘડીઓ પહેરાવવામાં આવી. આમાનુશ્રામના ભાઈઓ પણ વધીને ૩૦૦ બહેન-ભાઈઓ થયા હતા. સંઘ ઉપરાંત બજવાણા, કુચેરા, રૂણુ, મેડતા, પીપાડ, ખીલાડા, બ્યાવર, આગરા, જોધપુર, સાદડી આદિના એક હજાર ખીજા ભાઈ-બહેનો પણ ફલોધી તીર્થની યાત્રા માટે આ પ્રસંગે આવ્યા હતા. પાયચંદ ગચ્છના મુનિશ્રી વૃદ્ધિચંદ્રજી તથા શ્રી રામચંદ્રજી દ્વર સુધી સામે આવ્યા હતા. સંઘપતિઓની તરફથી સાધર્મીવાત્સલ્ય થયાં. આ ફલોધી પાર્શ્વનાથ તીર્થમાં પોષ વદી ૧૦ નો મોટો મેળો ભરાય છે. પણ આસપાસના ૧૦૦-૨૦૦ ભાઈ-બહેનો આવે છે. આ વખતે ગુરુદેવના દર્શનને નિમિત્તે પંદરસો બહેન-ભાઈઓ આવ્યા હતા.

મંદિરજીના વિશાળ ચોકમાં સભા થઈ. આજનો ચોક ભાઈ-બહેનોથી ભરાઈ ગયો હતો. સંઘવીઓ અને સંઘવણોએ આજે તીર્થમાળ પહેરી તીર્થયાત્રાનો મહાન લાભ લીધો હતો. આનંદ આનંદ ફેલાઈ રહ્યો હતો.

આચાર્યશ્રીએ સંઘવીઓને ધન્યવાદ આપતાં ફરમાવ્યું કે આ પ્રાચીન તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર થાય છે તે આનંદની વાત છે. આપણા તીર્થો આપણા સંસ્કૃતિના સાચાં સ્મારકો છે. આપણા પૂર્વ પુરૂષો-મહાત્માઓ અને દાનેશ્વરીઓએ જૈનધર્મ અને જૈન સમાજને તીર્થોની મહામૂલી ભેટ આપી છે તે આપણો અપૂર્વ વારસો છે. તેને સંભાળવાની પ્રત્યેક

જૈનની ફરજ છે. જ્યારે જ્યારે આવાં ભવ્ય તીર્થો જોઈ હું ત્યારે મને થાય છે, કે તીર્થે તીર્થે એક એક વિદ્યાલય હોય તો કેવું સાઈ? ચીનમાં તો પ્રત્યેક મંદિરની સાથે મહાન વિદ્યામંદિર પણ હોય છે. આપણે મંદિરો સાથે જ્ઞાન-ભંડારો તો હતા, વિદ્યામંદિરો પણ હતા. આજે આ નવ-યુગમાં વિદ્યા વિનાનો નર પશુ સમાન છે, અને ધર્મશિક્ષણ વિના સંસ્કારી જીવન શક્ય નથી. મારી તો જૈન સમાજના દાનેશ્વરીઓને સૂચના છે કે—તમારા દાનના ઝરણાં આવા તીર્થોમાં વિદ્યાલય સ્થાપવામાં વહેવડાવો. તેનાથી તીર્થની રક્ષા તો થશે પણ આસપાસના પ્રદેશના બાળકોને ધાર્મિક-બ્યવહારિક શિક્ષણ મળશે અને સમાજ શિક્ષિત થશે. પાલીતાણામાં ચાર શિક્ષણ સંસ્થાઓ વર્ષોથી કામ કરી રહી છે. વરકાણામાં પણ વિદ્યાલય સુંદર કામ કરી રહેલ છે. આ રીતે તીર્થે તીર્થે એક એક શિક્ષણ સંસ્થા થાય તો જૈન સમાજનો સમુદ્ધાર વહેલો થવા પામે.

ગુરૂદેવની અમૃતવાણીની તો ચમત્કારી અસર થઈ. નાગોરના સંઘવી શા. મોહનલાલજી, ગુલાબચંદજી, કાનમલજી સમદડીયાએ રૂા. ૧૦૦૧) શ્રી હરખચંદજી રૂપચંદજી ખીચીયા શીવગંજ રૂા. ૧૦૦૧) શ્રી મુળચંદજી છજમલજી સાદડી રૂા. ૧૦૦૧) તથા શા. માણેકચંદજી જેનાયા નાગોર રૂા. ૫૦૦૧) ના વચન મળી ગયા. સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો. શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન તથા ગુરૂદેવના જયજયકારથી તીર્થધામ ગુંજી રહ્યું. આ દશ્ય અનુપમ હતું.

[૮]

સ્વરાજ્ય અને સંગઠન

આજ મહા સંક્રાન્તિનો દિવસ હતો. આચાર્યશ્રી આદિ વિહાર કરતાં કરતાં ખારચી આવ્યા હતા. પં. પૂર્ણાનંદવિજયજી, શ્રી વિશારદવિજયજી, પ્રકાશવિજયજી આદિ મુનિમંડળ ગોડવાડથી વિહાર કરી ખારચીયા ગુરૂ-મહારાજની સેવામાં આવી પહોંચ્યા હતા. ખારચી ગુરૂ દેવના સ્વાગત માટે શ્રી પાર્શ્વનાથ જૈન વિદ્યાલય વરકાણા તથા પાર્શ્વનાથ જૈન ઉમેદ બાલાશ્રમ ફાલનાના વિદ્યાર્થીઓ તથા શ્રી સંપતરાજજી ભણશાળી, શિક્ષકભાઈઓ તથા ભજન મંડલીઓ આવી હતી. પંબળના ભાઈ-બહેનો પણ આવ્યા હતા.

ગુરૂદેવ આદિ વ્યાખ્યાન સભામાં પધાર્યા. બન્ને સંસ્થાઓ તરફથી ભાવવાહી ભજન થયા. પંબળીભાઈઓએ

શુદ્ધસ્તુતિ સંભળાવી, પંડિત રામક્રિશ્નારજી પાંડેલ તથા પંડિત રામાવધજી પાંડેલ. ખંને વિદ્વાન ભાઈઓએ સ્વરચિત શુદ્ધસ્તુતિના શ્લોક સંભળાવ્યા. આચાર્યશ્રીએ મહાસંક્રાન્તિ ઉત્તરાયણના નામ સંભળાવ્યા તથા આ માસના કલ્યાણકે દર્શાવ્યા. આજે વરકાણા તથા ફાલનાના આગેવાનો પણ ઘણા ખરા હાજર હતા તેમને પ્રેરણા મળે તે દ્રષ્ટિએ આચાર્યશ્રીએ તેઓને ઉદ્દેશીને એ પ્રાણપ્રેરક શબ્દો સંભળાવ્યા:-

સરદારો ! ગોડવાડ શ્રી સંઘ ભાગ્યશાળી છે. તેઓએ જે મોટી સંસ્થાઓની જવાબદારી ઉપાડી છે. ગોડવાડ શ્રી સંઘને તો વરકાણા વિદ્યાલય કે ફાલના હાઈસ્કૂલ ખંનેને સમાન દ્રષ્ટિથી જોવી જોઈએ.

‘તમે જાણો છો સ્વરાજ્ય તો આવ્યું’ છે અને દેશભરમાં સ્વતંત્રતાની હવા ફેલાવા લાગી છે. આખા દેશની કાચાપલટ થવા લાગી છે. ત્યારે જૈન સમાજના સંગઠનની ભારે આવશ્યકતા છે. સંગઠન સિવાય કોઈ પ્રજા આગળ વધી શકે નહિ. જૈન સમાજ સમૃદ્ધ ગણાય છે, ધર્મપ્રેમી છે, તપસ્વી છે, દાનવીર છે. સાથે સાથે ભૂતકાળમાં રાજ્યોના સંચાલનો પણ જૈન મંત્રીઓએ કર્યા છે. આજે સંગઠન વિના સમાજમાં એક વાક્યતા નથી તેમજ પ્રભાવ નથી. સમાજના કર્ણધાર ગણાતા વયોવૃદ્ધ આચાર્યપ્રવરો તથા

સમાજના ગૃહસ્થ આગેવાનોએ મળી સમાજના સંગઠન માટે સક્રિય કાર્ય કરવું જોઈશે.

પંજબમાં ઉપાધ્યાયશ્રી સોહનવિજયજીએ કેવું મહાન કાર્ય કર્યું અને પંજબને મહાસલા આપી. તેમના જ શિષ્ય પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી સેવામૂર્તિ છે. અને પંજબના ખ્યારા છે. મારવાડમાં આચાર્યશ્રી લલિતસૂરીજીએ ભારે કાર્ય કર્યું છે. તેમના શિષ્ય પં. પૂર્ણાનંદવિજયજીનો પણ સારો પ્રભાવ છે. તમે એ બધા પાસેથી સમાજના સમુદ્ધાર માટે કાર્યો કરાવો અને તમારું કલ્યાણ સાધો.

સરકાર તરફથી અનેક જાતના બિલો આવશે. તેમાં દેશના કલ્યાણ માટેના બિલોમાં તો સૌનો સહકાર હશે, પણ ધર્મના કાર્યો કે તીર્થાદિ પર આક્રમણ થાય અને કદાચ તે બાબતની ઉચ્ચ અધિકારીઓને ખ્યાલ ન હોય તો આવા કટોકટીના સમયે સમાજના આગેવાનોએ સંગઠન સાધી તેનો યોગ્ય પ્રતિકાર કરવો જોઈએ. ધર્મકાર્યોમાં દબલ થવી જોઈએ નહિ. સૌ સાવધાન રહે અને દેશના વિકાસમાં તો શક્ય સહાયતા કરતા રહે તો આવતીકાલનો સમાજ ઉજ્જવલ થશે. ક્રાન્તિના પગલાં હું સાંભળું છું. તમે તે માટે તૈયાર નહિ થાઓ તો તમે પાછળ રહી જશો. સમાજનું નવ નિર્માણ સ્થગિત થઈ જશે.' પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી, પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી તથા સાદડી-નિવાસી શેઠ મૂળચંદજીએ પણ પ્રસંગોપાત વિવેચન કર્યું.

જયનાદો સાથે સભા પૂર્ણ થઈ. ગુરુદેવનો સંગઠનનો સંદેશ બધાના હૃદયમાં કેતરાઈ ગયો.

આચાર્યશ્રી જે દિવસે ખારચી પધાર્યા તે વખતે સ્થાનકવાસી સંપ્રદાયના અગ્રગણ્ય પ્રસિદ્ધવક્તા મુનિરાજશ્રી ચોથમલજી મહારાજ અહીં બીરાજમાન હતા- લગભગ ત્રણેક વાગે સ્થાનકવાસી સમાજના અગ્રગણ્ય શ્રાવકો આચાર્યશ્રીની પાસે આવ્યા અને વિનંતિ કરી કે અમારા પ્રસિદ્ધવક્તા મુનિરાજશ્રી ચોથમલજી મહારાજ આપશ્રીને મળવાની ભાવના રાખે છે. આપશ્રી કહો ત્યાં મળવાનો પ્રબંધ કરી શકાય. આચાર્યશ્રીએ હસતાં હસતાં કહ્યું કે જ્યારે આપણે મળવું છે તો બીજે પ્રબંધ કરવાની શી જરૂર છે ? એઓશ્રી અહીં પધારે અથવા હું ત્યાં આવું, પણ મારી પરિસ્થિતિ તમે જોઈ રહ્યા છો કે વૃદ્ધઅવસ્થા હોવા છતાં હું ખાર તેર માઈલનો લાંબો વિહાર કરીને આવું છે.

પરિશ્રમથી જરા શ્રમિત થઈ ગયો છું. પણ કાલે જરૂર સમય મેળવીને મળવાનો આનંદ લઈશું. બીજે દિવસે શિષ્ય પરિવાર સાથે વિહાર કરતાં ગામ બહાર નીકળે છે ત્યાં પ્રસિદ્ધવક્તા શ્રી ચોથમલજી મહારાજનો મેળાપ થઈ ગયો. પરસ્પર સુખશાતા આદિ પૂછાયા. શ્રી ચોથમલજી મહારાજે આચાર્યશ્રીને પૂછ્યું કે આપ કેટલા ઠાણા છો ! આચાર્યશ્રીએ સ્મિત વદને કહ્યું કે અગીયાર. શ્રી ચોથમલજી

મહારાજે પણ સન્નિત જણાવ્યું કે અમે પણ અગીયાર છીએ જ. કેવી સુંદર સમાનતા !

અગીયાર અને અગીયાર ખાવીશ થઈ ગયા. આચાર્ય-શ્રીએ સ્મિત વદને કહ્યું કે ઠીક છે. ખાવીશ પરિસહ ટળી ગયા. પછી તો પરસ્પર ખૂબ આનંદ વિનોદની વાતો થઈ. જૈનસમાજની પરિસ્થિતિ, સ્થાનકવાસી સમાજનું સંગઠન આદિ વિચાર વિનિમય થયા. આચાર્યશ્રીના મિલનથી પ્રસિદ્ધવક્તા મુનિરાજશ્રી ચોથમલ્લ મહારાજને અત્યંત આનંદ થયો. આચાર્યશ્રીએ પણ ખૂબ આનંદ અનુભવ્યો.

ળીજે દિવસે રથયાત્રાનો વરઘોડો ઠાઠમાઠથી નિકળ્યો. ભજનોની ધૂન મચી. પંજબ, બીકાનેર, ભેધપુર, જયપુર માળી, સોજત, શીવગંજ, સાદડી, પાલી, વિજપુર, સેવાડી, ખુડાળા, નાડોળ, બીજેવા, વગેરે આસપાસના ૩૦-૪૦ ગ્રામ-નગરોના શ્રાવક-શ્રાવિકા ૨૫૦૦ થી ૩૦૦૦ જેટલા ભક્તિ ભાવ પૂર્વક આવ્યા હતા. મારવાડ જંકશનનના શ્રી સંઘે ભોજનનો સુંદર પ્રબંધ કર્યો હતો.

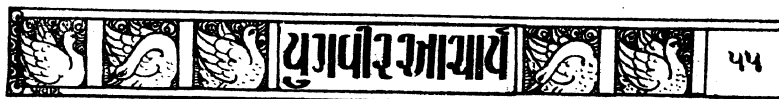
આ છેતાલીશ ગામનો પ્રદેશ સારો ગણાય છે, આસપાસના ઘણા ગામોના લાઇઓ ગુરૂદેવના દર્શને આવ્યા હતા. વિહારમાં પણ કેટલાક આગેવાનો સાથે ચાલ્યા. ગુરૂદેવ તો સમચક્ષુસ્તામાં, વિહારમાં પણ તેમના વિચારો પ્રદર્શિત કરવાની તક જવા દેતા નહિ. આ વખતે સોએક લાઇઓ સાથે હશે. તેઓને ઉદ્દેશીને ગુરૂદેવે જણાવ્યું, કે

ગોડવાડની જેમ તમે આગેવાન ભાઈઓ એકત્ર થઈને તમારું સંગઠન કરો અને એક એવી શિક્ષણ સંસ્થા સ્થાપન કરો જેથી તમારા અજ્ઞાન બાળકો શિક્ષિત-સંસ્કારી અને ધર્મભાવનાવાળા થાય.

બાળકો તો આપણી સાચી મૂડી છે. તે આપણું મોંઘું ધન છે. તેઓને વિદ્યારૂપી પારસમણી મળશે તો ખોટા રિવાજો પણ નાબૂદ થશે. અને તમારા આખા પ્રદેશમાં વિદ્યાનો પ્રચાર થશે. રસ્તામાં આ વિષે ચર્ચા-વાર્તા ચાલતી રહી. આહોરવાળા શ્રી કુશળચંદ્રજીએ કહ્યું કે આ વખતે પંદર ગામના શ્રાવક ભાઈઓ હાજર છે. અમને તો આપની વાત હૃદયમાં કેતરાઈ ગઈ છે અને બાકીના ગામવાળા ભાઈઓને એકત્રિત કરી અમે આ વિષે જરૂર વિચારીશું એટલું જ નહિ પણ એક શિક્ષણ સંસ્થા માટે નિર્ણય કરીશું.

આચાર્યશ્રીએ રસ્તામાં જ જણાવ્યું કે તમે બધા મળીને સક્રિય કાર્ય કરવા તૈયાર થશો અને ચોક્કસ નિર્ણય કરશો તો હું બે-ત્રણ સાધુ-મુનિરાજોને તમારા આ કાર્ય માટે મોકલીશ. સલાહ સૂચના પણ આપતો રહીશ. અને સમય હશે તો હું પણ તમારા કાર્યને મંગળ આશીર્વાદ આપવા પાછો આવીશ. આ પ્રેરક વચનોથી હાજર રહેલા ગામોના ભાઈઓને ઘણી પ્રેરણા મળી. સંગઠન કરીને સંસ્થા સ્થાપવા માટે ભાવના બાગી.

રંગડી ગામ છે નાનું પણ શ્રી શાંતિનાથજીનું મંદિર છે. જૈનોના ૩૦ ઘર છે. ગુરૂદેવના પગલાંથી ગામમાં આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો. બધાએ ગુરૂદેવનું સુંદર સ્વાગત કર્યું. કેઈ ભાઈએ ગુરૂદેવને જણાવ્યું કે નાનકડા ગામમાં બે ઘડા-પક્ષ છે. આચાર્યશ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યું અને ખામેશિ સંવ જીવેનું રહસ્ય સમજાવ્યું. આગેવાનો ગુરૂદેવના વચનામૃતોથી પ્રભાવિત થઈ ગયા. બન્ને પક્ષોએ ગુરૂદેવના ફેંસલાને મંજુર રાખવા સહીઓ કરી આપી. ગુરૂદેવે બન્નેના આગેવાનોને સાંભળી એવો તો સુંદર ફેંસલો આપ્યો કે બધા ચકિત થઈ ગયા. આ બન્ને પક્ષના સંપથી આખાએ ગામમાં આનંદ છવાઈ ગયો. ગુરૂદેવનો જયજયકાર થઈ રહ્યો.

રાણાજીની દેવલીમાં પણ લોકોએ સુંદર સ્વાગત કર્યું. આખું ગામ શણગાર્યું હતું. નાડોળ આદિના ૨૦૦ લગભગ ભાઈ-બહેનો અહીં ગુરૂદેવના દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. ખારલા ગામ પાસેજ હતું. ત્યાંના આગેવાનો પણ આવ્યા હતા.

ખારલા ગામમાં પણ બે ઘડા-પક્ષો હતા. ગુરૂદેવે જણાવ્યું અને આગેવાનોને પોતાના ગામની પ્રતિષ્ઠા વધારવા સંપ કરવા પ્રેરણા આપી. આચાર્ય મહારાજના ઉપદેશથી બન્ને પક્ષોના આગેવાનોએ હસ્તાક્ષર કરી આપ્યા, અને ગુરૂદેવ જે ફરમાવશે તે બન્નેને મંજુર છે. ગુરૂદેવે સુંદર

ફેસલો આપ્યો. બન્ને પક્ષના આગેવાનો સમજી ગયા.
ગુરૂદેવના નામનો જયજયકાર થઈ રહ્યો.

આચાર્ય શ્રી કેવા સમયસર હતા, સમાજના નાના
નાના ગામે કે સંઘો માટે કેટલી ચિંતા હતી. સમાજના
સંગઠન અને સંપ માટે કેટલી તમજા હતી અને તેમની
સુધાભરી વાણીમાં કેવો ચમત્કાર હતો તે આવા દંષ્ટાંતોથી
આપણે જાણી શકીએ છીએ. આચાર્યની કેટલી મોટી
જવાબદારી છે અને સમસ્ત સંઘના કલ્યાણની કેવી ચિંતા
રહે છે તે ગુરૂદેવના કલ્યાણકારી કાર્યો ઉપરથી આપણે
જોઈ શકીએ છીએ.

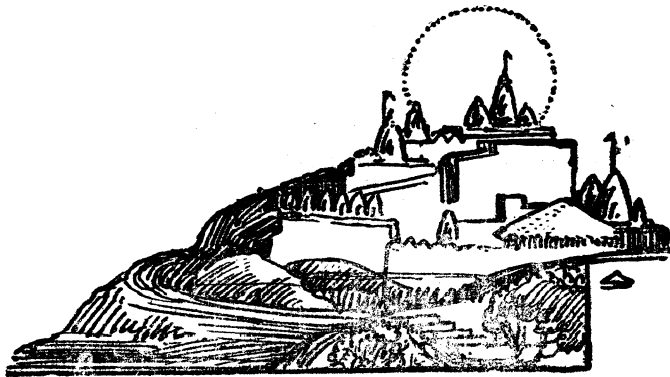
બીજેવામાં તો સાત દરવાજાથી શહેરને સુશોભન કર્યું
હતું. ધ્વજ-પતાકાઓથી મહોલ્લાઓ શોભી રહ્યા હતા.
બજારમાં પણ દરેક વેપારીએ પોતપોતાની ડુકાનો સજાવી
હતી. વિવિધ પ્રકારના બોર્ડ નજરે પડતા હતા. બહારથી
૪૦૦-૫૦૦ ભાઈ-બહેનો દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. ૩૫૧
રૂપિયાની બોલીથી શા. ભભૂતમલજી ફ્રેન્ચમલજીએ સામૈયું
કર્યું. શા. જીહારમલજીની ધર્મપત્નીએ રૂ. ૨૦૧)ની બોલીથી
ગહુંલી કરી. કલ્પવૃક્ષ અને કળશ ઉઠાવવાની પણ બોલી
થઈ અને પ્રવેશ મહોત્સવ બહુ ધૂમધામથી થયો. મુનિ શ્રી
કર્પૂરવિજયજી કાશીવાળા તથા તેમના શિષ્ય શ્રી રામ-
વિજયજી સામે આવ્યા હતા.

આચાર્યશ્રીએ મંગલાચરણ કરી વ્યાખ્યાન કર્યું. ગુરૂ-
દેવે બીજાવાની પહેલાની અને આજની પરિસ્થિતીનો ઉલ્લેખ
કરતાં જણાવ્યું કે પહેલા તો અંગ્રેજી, ધાર્મિક લાભેલા
ભાગ્યે જ મળતા. આજે વરકાણા આદિની સંસ્થાઓથી
સંસ્કારી વિદ્યાર્થીઓ નજરે પડે છે. ગોડવાડની પરિસ્થિતી
તો દિન-પ્રતિદિન કેવી સુંદર થતી જાય છે. હજી પણ આપ
સૌ સરદારો, ગામેગામના નાના-મોટા સંઘો, ગોડવાડના
આગેવાનો, વિચારક નવજીવાનો અને સંસ્થાઓના શિક્ષિત
વિદ્યાર્થીઓ ધારો તો સંગઠન, સંપ અને સહકાર સાધી
ગોડવાડની કાયા પલટ કરી શકશો. સ્વરાજ્યના સારા ફળો
તમારા જ બાળકોને મળવાના છે પણ તે બાળકો-બહેનો
યુવાનો શિક્ષિત, સંસ્કારી, ધર્મ-પ્રેમી અને વિવેકી હશે,
પોતાના પ્રદેશની દાઝ હશે અને સમાજના ઉત્થાન માટે
અન્ય સુધારા દાખલ કરી સેવાનો દીપ જગવશે તો મને
ખાત્રી છે કે ગોડવાડ તો સમૃદ્ધ અને પુણ્યભૂમિ બની રહેશે.

પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી, પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી
તથા મુનિશ્રી જનકવિજયજીના પણ સંગઠન સંપ અને
શિક્ષા પ્રચાર ઉપર વ્યાખ્યાનો થયા ગુરૂદેવના જયજયકારથી
આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો. વરકાણા તીર્થમાં પણ સંસ્થાએ
તથા સાદહી, રાણી, ખીમેળ, રાણીગામ, નાડોળ નાડલાઈ,
ઘાણેરાવ આદિ ગામોના આગેવાનોએ ગુરૂદેવનું અપૂર્વ
સ્વાગત કર્યું. ગુરૂદેવે ગોડવાડના કર્તાવ્ય ઉપર મનનીય

પ્રવચન કર્યું. આચાર્ય શ્રી લલિતવિજયજીના પ્રાણુ ખ્યારો વિદ્યાલય, લીલમલીલા ગુલશનને જોઈને ગુરૂદેવને અપાર આનંદ થયો. ગુરૂદેવે સંસ્થાના કાર્યને ભૂરિભૂરિ આશીર્વાદ આપ્યા અને ગોડવાડ-ગોલ્ડવાડ સુવર્ણને કિલ્લો અને અને વરકાણા વિદ્યાલય ગોડવાડનું રત્ન ભૂષણ સમું વિદ્યામંદિર બની રહે તેવી હાર્દિક ભાવના વ્યક્ત કરી, સંસ્થાના ટ્રસ્ટીઓ, સંચાલકો, વિદ્યાર્થીઓ ગુરૂદેવના દર્શનથી પાવન થયા. તેમના મંગળ આશીર્વાદથી પ્રભાવિત થઈ ગયા.

[૯]

સાદ્દીનું સ્વાગત

આજ પ્રાતઃકાળથી સાદ્દીના હબરો અહેન-ભાઈઓ સ્વાગતની તૈયારી કરી રહ્યા હતા. ગઈ કાલે તો રાતભર વિવિધ સુશોભનોથી શણગારાયેલા ૬૬ દરવાજાઓ ઉભા કરવામાં બસો અહીંસો જોટલા યુવાનો લાગી પડ્યા હતા. સવારની શહેરની રોનક બદલાઈ ગઈ હતી.

ધ્વજ-પતાકા અને તોરણોથી શહેર આખું રંગાઈ ગયું હતું. બજારો પણ વિવિધરંગી શોભાથી સોહી રહી હતી. રસ્તાઓ સ્વચ્છ બની ગયા હતા. વસંતી મંદમંદ વામરા શુદ્ધેવને આવકારી રહ્યા હતા. વસંત જેમ કુલ-બહારમાં ખીલે તેમ વસંતી પાઘડીઓ અને વસંતી ઓઢણાઓથી સાદ્દી આખું વસંતમય બની ગયું હતું. શુદ્ધેવના દર્શનને માટે હબરો આંખડીઓ ઉત્સુક હતી. ટોળેટોળાં ઉમટી રહ્યાં હતાં. દર્શનિકોનો જાણે સાગર ઉછળી રહ્યો હતો. બળબળતી નદીને કિનારેથી સામૈયું શરૂ થયું.

શ્રી પાર્શ્વનાથ જૈન વિદ્યાલય વરકાણા તથા શ્રી પાર્શ્વનાથ જૈન ઉમેદ બાલાશ્રમ ફાલનાના બેન્ડ મોખરે શેલ્લી રહ્યા હતાં. સુંદર સરોદોમાં સ્વાગત કરી રહ્યાં હતાં. ઢોલ, ત્રાંસા, શરણાધઓ અને મોટર-ઘોડાગાડી આદિની સાથે પોલીસ પાર્ટી તથા ઘણેરાવ, થાડોલ, દેસૂરી, બીજેવા, વિજયપુર, વાલી, શીવગંજ વગેરે ગામોના ચાર હજાર જેટલા ભાઈ-બહેનો ગુરૂદેવ અને અન્ય મુનિગણ, સાધ્વીજી મહારાજો આદિથી સાદડીના રસ્તાઓ પથ આજે નાના લાગતા હતા. શહેરભરના નર-નારીઓ આજે રસ્તે ગુરૂદેવના દર્શન માટે કલાકોથી ઉભા હતા. અને ગુરૂદેવના દર્શનથી જયજયકારના નાદોથી આકાશ ગળવી મૂક્યું હતું. સાદડીનું આજનું દશ્ય મનોહર અને હૃદયંગમ હતું. શેઠ ચંદનમલજી કર્તુરચંદ તરફથી બજારમાં સોનાની ગીનીઓથી સુશોભિત દરવાજો સૌને આકર્ષી રહ્યો હતો. કેવો અપુર્વ ગુરૂપ્રેમ, કેવી ગુરૂભક્તિ. વર્ષો પછી ગુરૂદેવ સાદડી પધારે છે અને પંજબના ભાગલાથી દુઃખી દુઃખી મને હજારો પંજબવાસી કુટુંબોને સાંત્વન અને રાહત આપી રહ્યા છે. તે ખ્યારા પંજબને છોડીને સહ-ભાગ્યે મારવાડ પધારે છે તેથી મારવાડ-ગોડવાડના આબાલ-વૃદ્ધના આનંદનો પાર નથી. શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દર્શન કરીને એક વાગે ન્યાતી નોરામાં પહોંચ્યા અને વિશાળ હોલ ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. અનેક ભાઈ-

બહેનો ચોક સુધી ઉભા ઉભા ગુરૂદેવની વાણી સંભળવા તલસી રહ્યા હતાં.

વરકાણા અને ફાલનાના વિદ્યાર્થીઓએ સ્વાગત ગીત ગાયા. શ્રી હસ્તીમલજી તથા શ્રી ધીરજમલજીએ ગુરૂ-સ્તુતિ સંભળાવી. કન્યા પાઠશાળાની કન્યાઓએ ગુરૂદેવના સ્વાગતનું ગીત મધુર કંઠે ગાઈ સંભળાવ્યું. ગુરૂદેવના સ્વાગતમાં એક અનેરી વસ્તુ બની. સૌભાગ્યવંતી બહેનોએ ગહુંલીઓ માટે તો ભારે દોડાદોડ મચાવી. બહેનોનો ઉત્સાહ અપાર હતો.

શેઠ ચંદનમલજી પુનઃચંદજી પોરવાલના તરફથી સાચા મોતીઓની ગહુંલીઓ થઈ. સોનાના કુલોથી વધાવ્યાની સાત ગહુંલીઓ થઈ, ચાંદીના કુલોથી વધાવ્યાની નવ ગહુંલીઓ થઈ, શેઠ દીપચંદ શેશમલજીએ ચાંદી પર સોનાનો ઢાળ ચઢાવેલું શ્રીફળ ધર્યું. કેટલીક બહેનોએ સોનામહોરો મૂકી. ગુરૂદેવના આ અપૂર્વ સ્વાગતથી સાદ-ડીએ તો અનેરી શાન વધારી. સભાજનોએ ગુરૂદેવના જયનાદોથી હોલને ગજાવી મૂક્યો. બહાર પણ જયનાદોથી વાતાવરણ ગુંજી ઉઠ્યું.

આચાર્યશ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યું અને પ્રવચનમાં જણાવ્યું કે સાદડી અને આસપાસના ભાઈ બહેનોનો આવો અનુપમ ગુરૂપ્રેમ જોઈને હું ખરેખર આનંદ અનુભવું

છું. વરકાણા સંસ્થાના બાળકોનું મુખ્યકર સંગીત, ક્ષાલનાના બાળકોની ગુરુસ્તુતિ અને કન્યાઓનું મંગલાચરણ ખરેખર આપણા બાળકોના સુસંસ્કારનું પ્રતીક ગણાય. તમે તો એવા બડલાગી છો કે તમારા જ પ્રદેશમાં બે ત્રણ સંસ્થાઓ સુચારૂ રીતે ચાલી રહી છે. તેની પ્રગતિ આનંદ પ્રેરક છે. પણ મને આથી સંતોષ નથી. વરકાણામાં હાઈસ્કૂલ થઈ ગઈ. ક્ષાલનામાં હાઈસ્કૂલ થઈ ગઈ પણ વરકાણા તેમજ ક્ષાલનામાં તો કોલેજ થઈ શકે તેવા બધા સંજોગો છે. એક એક સરદાર, એક એક દાનવીર, એક એક આગેવાન, એક એક સમાજ સેવક, એક એક વિદ્યાપ્રેમી ધારે તો આવતી કાલે બધું શક્ય છે. સાધાર્મિક ભાઈઓ પૂર્વપુણ્યના યોગે તમારા બાંધવો છે. અને દરેક ગુરુભક્તે ગોડવાડના સમુદ્ધારમાં સક્રિય સાથ આપવો જોઈએ.

અમે પાટણ ચાતુર્માસ હતા ત્યાં તો શ્રદ્ધેય પ્રવર્તકજી શ્રી કાન્તિવિજય મહારાજ અને તેમના વિદ્વાન શિષ્ય મુનિરત્ન શ્રી ચતુરવિજય મહારાજ તથા તેમના વિદ્વાન પ્રશિષ્યરત્ન શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ વર્ષોથી જ્ઞાનમંડારોનું સંશોધન સંરક્ષણ કરી રહ્યા હતા. કેટલાક ભાઈઓએ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનમંદિર માટે વિચારણા કરી. અમને તેની અત્યંત આવશ્યકતા લાગી. મહેલ્લે-મહેલ્લે અમારા પ્રવચન યોજાયાં અને તમને જાણીને હર્ષ થશે કે પાટણની બહેનોએ પોતાના વહાલામાં વહાલા ઘરેણાં

કાઠી આપી જ્ઞાનમંદિર માટે વીસેક હજાર રૂપીઆ કરી
 આપ્યા અને પછી તો પુરૂષો પણ જાગ્યા અને શેઠ
 હેમચંદ્રભાઈ મોહનલાલે તેમના પિતાશ્રીની ભાવનાથી
 શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનમંદિર બંધાવ્યું. તમે તો મોટા
 સમૂહમાં છો. તમારામાં સારા ધનકુળેરો છે. આપણા જ
 બાળકો ભવિષ્યના શહેરીઓ—આપણા જ આવતી કાલના
 વારસદારોને માટે આપણે એવા ઉજવળ કામ કરતા જઈએ
 જેથી જૈનશાસનનો જયજયકાર થાય. ગુરૂદેવની સુમધુર
 અમૃતવાણી સાંભળી સભા મુગ્ધ થઈ ગઈ. હજારો હૃદયો
 હચમચી ઉઠ્યા. ગુરૂદેવના જયનાદોથી આકાશ ગુંથો ઉઠ્યું.

[૧૦]

પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ

શાહ ચંદનમલ્લજી પુનમચંદજીએ લાવપૂર્વક સુંદર શિખરખંધી દહેરાસર કરાવ્યું હતું. તેમની લાવના હતી કે ગુરૂદેવના મંગળ હસ્તે જ પ્રતિષ્ઠા કરાવવી. અંજન-શલાકા પણ થવાની હતી. તે માટે ખીકાનેર આચાર્યશ્રીને વિનતી કરી હતી અને ગુરૂદેવને રસ્તામાં ઘણા સંઘો રોકતા હતા પણ ગુરૂદેવે શા ચંદનમલ્લજીને વચન આપ્યું હતું તેથી કોઈ જગ્યાએ સ્થિરતા કર્યા વિના ગુરૂદેવ સાદડી પધાર્યા અને તુરત જ પ્રતિષ્ઠા માટેની તૈયારી માટે લાગી ગયા. વલાદથી વિધિવિધાન માટે શ્રી કુલચંદલાઈ ખીમ-ચંદને બોલાવવામાં આવ્યા. અંજનશલાકા માટે પ્રતિમાઓ સિદ્ધચક્રજી, શ્રી ગૌતમસ્વામીજી તથા આચાર્ય લગવંતા-દિની પ્રતિમાઓ પણ આવવા લાગી. ખરતરગચ્છ શ્રંગાર દાદાશ્રી જિનદત્તસૂરિજી મહારાજની ચરણપાદુકા પણ આવી ગઈ. મંદિરજીની પાસે જ સુંદર વિશાળ મંડપ તૈયાર

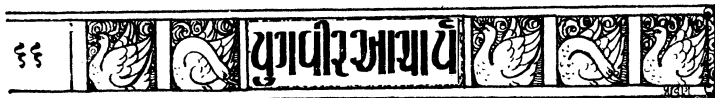
થઈ ગયો. સમોવસરણ આદિની રચના કરવામાં આવી.
પૂજા-પ્રભાવનાનો પ્રબંધ થઈ ગયો. સાદીના આબાલ-વૃદ્ધ
બધાં પ્રતિષ્ઠાના મંગળ મહોત્સવ માટે તૈયારી કરવા લાગ્યા.

વિજય સુદૂતમાં કુંભ સ્થાપના કરવામાં આવી. આચાર્ય-
શ્રીએ વાસક્ષેપ કર્યો. શેઠ શ્રી કુલચંદલાઈ ખીમચંદલાઈએ
ક્રિયા શરૂ કરાવી. ૨૦૦૫ ના (૨૯-૧-૪૯) મહા શુદ્ધિ
એકમના શુભ દિવસે પૂજ્યપાદ આચાર્ય લગવાન આદિ
વાજતે ગાજતે ન્યાતી નૌરાથી શ્રી આત્માનંદ જૈન વિદ્યા-
લયમાં અંજનશલાકા પ્રતિષ્ઠા આદિને માટે પધાર્યા. વિશાળ
મંડપમાં પધારી મંદિરો અને પ્રતિષ્ઠા ઉપર ટુંક પ્રવચન
કર્યું. ચ્યવન કલ્યાણ નિમિત્ત સ્વપ્નાદિની યોગીઓ યોલા-
વવામાં આવી તથા ચ્યવનકલ્યાણકનો ઉત્સવ થયો. મહા
શુદ્ધિ ૨ ના દિવસે સવારે ૫૬ દિક્કુમારીઓ તથા બપોરના
૬૪ ઇંદ્રોના વરઘોડા નીકળ્યા. જન્મ મહોત્સવ આનંદપૂર્વક
ઉજવાયો.

મહા શુદ્ધિ ૩ ના દિવસે રથયાત્રાનું જલુસ, હાથી,
ડંકા, નિશાન, બેન્ડ વગેરે સહિત ધામધૂમપૂર્વક નીકળ્યું.

મહા શુદ્ધિ ૪ ના દિવસે દીક્ષા કલ્યાણકનો વરઘોડો
નીકળ્યો. તેમજ દીક્ષા કલ્યાણક આદિ વિધિ વિધાન થયાં.
મહા શુદ્ધિ ૫ નો પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો દિવસ હતો.

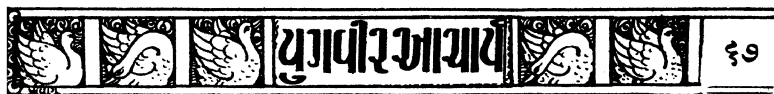
આજ તો આસપાસના ગામોના સેંકડો ભાઈ-બહેનો
પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ માણવા અને નૃતન-ભગવાનનાં દર્શન

કરવા આવી પહોંચ્યા હતા. મંડપ અને વિદ્યાલયમાં હજારો માણસોની મોટી ભીડ જામી હતી. આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો હતો. બરાબર ૧૦-૪૪ થી અંજનશલાકા તથા પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય આચાર્ય લગવાને આનંદપૂર્વક કર્યું. શાંતિના જયઘોષોથી મંદિર ગાળ ઉઠ્યું. આચાર્ય લગવાનની સાથે આચાર્યશ્રી વિદ્યાસૂરીજી, પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી, શ્રી વિચારવિજયજી, શ્રી કાશીવાળા કપૂરવિજયજી તથા શ્રી શીવવિજયજી વગેરે હતા.

શ્રી ચંદનમલજી તથા કુટુંબીજનો અને બીજા લગવાનને ખેસાડનારા તૈયાર જ હતા બરાબર ૧૦-૫૪ મીનીટે મંત્રાક્ષરો સાથે પ્રતિષ્ઠા થઈ ગઈ. અને હજારો બહેન-ભાઈઓએ જયઘોષોથી આકાશને ગળવી મૂક્યું. સાદડીના આબાળવૃદ્ધમાં આનંદની લહેર લહેરાણી, પ્રભુજીના દર્શન માટે હજારો આંખો ઉત્સુક બની ગઈ અને મંદિર બહારના બહેન-ભાઈઓ દર્શન માટે ઉમટી પડ્યા.

મૂળ મંદિરમાં પ્રભુજી બીરાજમાન કર્યા પછી બાળુના શ્રી લાલચંદજી કૃષ્ણજીના મંદિરમાં આચાર્ય લગવાનના હસ્તે અંજનશલાકા થયેલ. શ્રી રિખવદેવ, ચોમુખજી બિરાજમાન કર્યા. રાયણવૃક્ષ નીચે શ્રી કેશરીયાનાથજીની મૂર્તિ તથા ચરણપાદુકા બિરાજમાન કરવામાં આવ્યાં અને આનંદ આનંદ છવાઈ ગયો. ઉપજ પણ ઘણી સારી થઈ. શ્રીકૃષ્ણની પ્રભાવના થઈ. પાંચેક હજાર શ્રીકૃષ્ણ થયાં હશે.

અપોરના ઝૂહત્ સ્નાત્રપૂજા રાખવામાં આવી હતી. મહા શુદ્ધિ ૬ ના મંગળ પ્રભાતે વાજતે-ગાજતે પ્રભુજીના દર્શન નિમિત્તે દ્વારોદ્ઘાટન થયું. અને હજારો આત્માઓએ ભગવંતોના દર્શન કર્યાં.

અપોરના મંડપમાં ઉત્સવ નિમિત્તે સભા થઈ. આચાર્ય ભગવંતે પ્રાણપ્રેરક પ્રવચન આપતાં જણાવ્યું:—

સાદડીનો પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ શાંતિ અને આનંદપૂર્વક પૂર્ણ થયો. તમારા શહેરમાં હજારો ભાઈ-બહેનો આવ્યાં. અને તમે સૌનું ભાવભર્યું સ્વાગત કર્યું. આપણા મંદિરો એ જૈન સંસ્કૃતિના પ્રતીક છે.

જૈન મંદિરની સ્વચ્છતા જગત પ્રસિદ્ધ છે. મંદિરની શાંતિ, મંદિરની પૂજાવિધિ, આપણી સ્નાત્રપૂજા અને કલ્યાણકે આદિની પૂજા-મૂર્તિઓમાંથી નિર્જરતો પ્રશાંત રસ-ધ્યાનમુદ્રા અને મંદિરની કલાત્મક ભાવના અદ્વિતીય છે. પણ આપણા પૂર્વ પુરૂષો અને જ્યોતિર્ધારો તથા દાનવીરોએ જે ભવ્ય કલાત્મક મંદિરો બંધાવ્યાં છે તે મંદિરોને સંભાળવા જોઈશે.

અમારા વિહારોમાં એવાં એવાં સુંદર મંદિરો જોયાં જે માટે લાખો રૂપિયા ખર્ચ થયો હશે પણ તેના જીર્ણોદ્ધાર માટે વિચારણા થતી નથી. કોઈ કોઈ મંદિરમાં તો આશાતનાઓ થાય છે. દેવદ્રવ્ય સંગ્રહ માટે નથી પણ પુરાણા મંદિરોના જીર્ણોદ્ધાર માટે છે. અને તે ઉદારતા જૈન

સંઘોએ કે મંદિરના દ્રુસ્ટીઓએ દર્શાવવી જોઈએ. નૂતન મંદિરો પણ ખાસ જરૂર હોય ત્યાં જ સાદા-સુંદર કલાત્મક કરવાં જોઈએ. લાખોના મંદિરોતો આપણે નથી કરી શકવાનાં પણ જે મંદિરો છે તે આપણી મોંઘી મૂડીને સંભાળી રાખીએ તો પણ ઘણું છે. મંદિરો અને મૂર્તિઓ આપણા આત્માને નિર્મળ કરવા અને પરિશુદ્ધિ કરવાનાં મંગળ ધામો છે.

શુદ્ધેવના પ્રભાવશાળી વ્યાખ્યાન પછી વકીલ મોહન લાલભાઈ આદિના પણ વિવેચનો થયાં. જયનાદો સાથે મહોત્સવનું કાર્ય નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થયું.

આ મંગળમય પ્રસંગ પર પં. શ્રી કમળવિજયજી મહારાજ, પ્રવતંક શ્રી શુમાનવિજયજી મહારાજ, શ્રી દેવેન્દ્રવિજયજી મહારાજ, મુનિરાજ તપસ્વી શ્રી સંયમ-સાગરજી મહારાજ, શ્રી શાંતિસાગરજી મહારાજ, પાયચંદ ગચ્છના મુનિશ્રી વૃદ્ધિચંદજી મહારાજ, શ્રી રામચંદ્રજી મહારાજ આદિ મુનિરત્નો પધાર્યા હતા. સાધ્વીજી મહારાજે પણ ઘણા આખ્યા હતા. દસે દિવસનો ભોજનનો પ્રબંધ શેઠ શ્રી ચંદનમલજી પુનમચંદજી તરફથી હતો. વરકાણા વિદ્યાલયની મંડળીએ સંગીત-નૃત્ય-ઝેન્ડ તથા ભાવનાઓથી મહોત્સવને રંગી દીધો હતો.

સાદડીને આ મહોત્સવ ગોડવાડના ઇતિહાસમાં યાદગાર બની ગયો.

[૧૧]

સેવાના સન્માન

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય જૈન સમાજની પ્રતિષ્ઠિત અને સુપ્રસિદ્ધ સંસ્થા છે. આજથી ૪૧ વર્ષ પહેલાં જ્યારે પૂજ્યપાદ આચાર્ય પ્રવર શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મહારાજ મુંબઈમાં આતુર્ભાસ હતા ત્યારે દીર્ઘદષ્ટિ તથા સમાજની લવિષ્યની જ્ઞાન વિકાસની લાવનાથી પ્રેરાઈને તેઓશ્રીએ સમાજના દાનવીરોને પ્રેરણા કરીને સં. ૧૯૧૫ માં મેટ્રીક પછીના ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયની સ્થાપના કરી.

સંસ્થાની શરૂઆતથી જ જૈન સમાજના વિદ્વાન સોલીસીટર શ્રી મોતીચંદ ગીરધર કાપડીયા માનંદ મંત્રી

હતા. અને તેમણે પાંત્રીશ પાંત્રીશ વર્ષ સુધી સંસ્થાના વિકાસ વર્ધનમાં યશસ્વી ફાળો આપ્યો હતો. એટલું જ નહિ પણ તેના ફંડ માટે પણ અવિરત પ્રયાસ કર્યો હતો. વિદ્યાલય એમની પ્રાણપ્યારી સંસ્થા હતી. વિદ્યાલયની શાખા પ્રશાખા માટે પણ તેમના અવિરત પ્રયાસો હતા. પૂજ્યપાદ આચાર્ય પ્રવરની પ્રેરણાએથી અને વિદ્યાલયની વ્યવસ્થાપક સમિતિના ઉત્સાહી સભ્યોની સક્રિય સેવાથી સંસ્થા દિન પ્રતિદિન ખૂબ યશસ્વી કાર્ય કરી રહી હતી. હજારો લાખોના દાન સંસ્થાને મળી રહેતા અને અત્યંત આનંદપ્રેરક વાત તો એ હતી કે સંસ્થાના ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓ ડોક્ટરો, ઇજનેરો, વકીલો, ઊરીસ્ટરો પરદેશ જઈ આવનારાઓ, ગ્રેજ્યુએટોમાંથી પોતાના અભ્યાસ નિમિત્તે થયેલ ખર્ચ પેટે દ્વેન પાછી વાળવા માંડ્યા હતા. અને વિશેષ ગૌરવ લેવા જેવી બીના તો એ હતી કે પચાસ-પચાસ હજાર રૂપીઆ જેવી રકમો આવવા લાગી હતી. અને આ પ્રવૃત્તિ તો જૈન સમાજમાં તો શું પણ ભારત-ભરમાં અને જગતની શિક્ષણ સંસ્થાઓમાં એક આદર્શ દૃષ્ટાંત પૂરું પાડતી હતી.

પાંત્રીશ વર્ષની અવિરત સેવા પછી શ્રી મોતીચંદલાઈ માત્ર નાદુરસ્ત તબીયતને કારણે નિવૃત્ત થતા હતા, અને તેમની આ આજીવન સેવા અને જૈન સમાજના વિકાસમાં પણ તેમનું જીવન ઓતપ્રોત થયેલું હોવાના સ્મરણરૂપે

તેઓશ્રીનું સુયોગ્ય સન્માન કરવાની મિત્રોની લાવના જગી
અને સન્માન સમિતિએ થોડા જ સમયમાં રૂ. ૭૫૦૦૦)
ફંડ એકઠું કર્યું હતું અને શ્રી મોતીચંદલાઇને સન્માન
સમિતિ તરફથી એક થેલી આપવાનો ઉત્સવ યોજવાનો
હતો. વિદ્યાલયના માનંદ મંત્રી કન્યાછાત્રાલયના પ્રયોજક,
જૈન ગુરૂકુલ પાલીતાણાના માનંદમંત્રી તથા જૈન સમાજના
પ્રગતિવાંચ્છુ વિચારક શ્રીયુત ચંદુલાલ વર્ધમાન શાહનો
આચાર્યશ્રી પર સાદડીમાં પત્ર આપ્યો અને તેઓશ્રીએ
આ સમારંભમાં આચાર્યશ્રીના સંદેશ અને મંગળ આશી-
ર્વાદ માટે માગણી કરી હતી.

આચાર્યશ્રીને આથી ઘણો હર્ષ થયો. જૈન સમાજમાં
શ્રીમંતો, દાનવીરો, પ્રેરકો તો ઘણા છે પણ ઉત્સાહી,
ધગશવાળા, પ્રમાણિક, ચારિત્રશીલ સેવાલાવી કાર્યકરોની
સમાજમાં ખોટ દેખાય છે. એવા વખતે ૩૫-૩૫ વર્ષ
સુધી સંસ્થાની તડકી-છાંયડીમાં લોખંડી હૃદય રાખીને જે
સેવાની સુગંધ પ્રસરાવી છે તેવા આજીવન સેવાના લેખ-
ધારીને સમાજ સન્માને તે અત્યંત આવશ્યક અને આહ-
લાદક છે જ.

આ પ્રસંગને અનુરૂપ સંદેશ આચાર્યશ્રીએ સાદડીથી
મોકલ્યો હતો.

આમ અહીં નમઃ

૨૦૦૫ ફાગણ સુદ ૧ સોમવાર,

સાદ્દી, (મારવાડ)

તા. ૨૮-૨-૪૯

સેવાપ્રિય ભાઈશ્રી અંદુલાલ વર્ધમાન શાહ,

માનદ મંત્રી, સન્માન સમિતિ

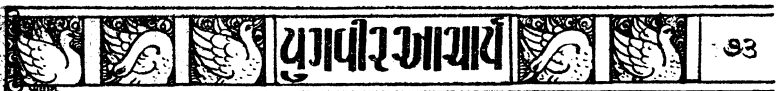
શ્રી મ. જૈન. વિદ્યાલય

ધર્મલાલ, તમારો પત્ર મળ્યો. અહીં સુખશાતા છે. ધર્મસાધનમાં ઉદ્યમ રાખશો. તમે તથા સમાજના શિક્ષણ પ્રેમી સજ્જનોએ વિદ્યાલયના આજીવન સેવક સમાજ હિતૈષી વિદ્વાન સોલીસીટર શ્રીયુત મોતીચંદભાઈ કાપડી-આને સન્માન આપવા જે પ્રયાસ કર્યો છે તે માટે હું આપ સૌને મારા હાર્દિક ધન્યવાદ આપું છું. તે માટેનો સંદેશ આ સાથે મોકલું છું.

—સંદેશ

સન્માન સમિતિએ સેવાપ્રિય વિદ્યાપ્રેમી વિદ્વત્વર્ય સમાજ સેવક શ્રીયુત મોતીચંદ ગીરધરલાલ કાપડીયા સોલીસીટરને શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયના માનદમંત્રી તરીકે અખંડ સેવા કરવાના સબંધમાં સન્માન કરવાનો જે નિર્ણય કર્યો છે તે; ખરેખર યોગ્ય જ છે.

શ્રીયુત મોતીચંદભાઈએ વિદ્યાલયને માટે અનેક ઉપ-

દ્રવો સહન કરીને પણ સમાજના બૂઘણરૂપ સંસ્થાને જીવંત રાખી છે. એટલું જ નહિ પણ તેની અપ્રતીમ પ્રગતિ પણ સાધી છે. સન્માન તો દૂર રહ્યું પણ અનેક જાતના અપમાનો સહન કર્યા છે તે તો તેમનો આત્મા જાણતો હશે. તેમણે તો જે સેવા કરી છે તે પોતાના આત્મસંતોષ અને આત્માના ઉદ્ધાર માટે કરી છે, પણ તમે સુયોગ્યને સન્માન આપીને તમારી સુયોગ્યતા અને સન્નજનતા પ્રગટ કરી છે. તમે પણ તમારા આત્માનો ઉદ્ધાર આ રીતે કરી રહ્યા છો એટલું જ નહિ પણ અન્ય સેવાભાવી હૃદયોને (આત્માઓને) સેવા કરવા માટેનું ભાવભર્યું નિમંત્રણ આપી રહ્યા છો. આ રીતે જ શ્રી મોતીચંદલાઈની જેમ ખીજ પણ લાગ્યશાલીઓ સંસ્થાઓ અને સમાજની સેવા કરવા ઉત્સાહિત થાય. ખરી વાત તો એ છે કે માન-સન્માન દેવું એ એક વ્યવહાર છે. અને તે વ્યવહાર આપણે સમજવો અને સાચવવો જોઈએ, જૈન-સમાજ સેવકો, વિદ્વાનો અને કાર્યકરો, ખહેનો અને ભાઈઓનું સાચું સન્માન કરતાં હજી હવે શીખે છે, વિદેશોમાં તો આવા ઘડવૈયાઓને, સંશોધકોને, લેખકોને, કાર્યકરોને ભારે સન્માન અને સમૃદ્ધિ મળે છે, અને તે એક પ્રકારનું આત્માના કલ્યાણ માટેની ભાવનાનું સુંદર પ્રતીક છે.

વિચાર કરીએ તો જે સમાજ સેવા કરે છે આ કરવાવાળાનું સન્માન કરે છે તે બધા નિશ્ચિત રીતે પોત-

પોતાનો ઉદ્ધાર કરે છે. આવા સામાજિક, ધાર્મિક, વ્યવહારિક શુભ કાર્યોની જેટલી પણ પ્રશંસા કરીએ તેટલી ઓછી છે.

આજીવન સેવાના લેખધારી શ્રી મોતિચંદલાઈ તથા તમારી સન્માન સમિતિ અને સમતાપૂર્વક ફાળો આપનાર બધાને અમારા હાર્દિક ધર્મલાલ.

જૈનસમાજના આબાલવૃદ્ધ શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય જેવી પ્રગતિશીલ સંસ્થાના વિકાસમાં પ્રસંગે પ્રસંગે સક્રિય ફાળો આપે તો જૈન વિશ્વવિદ્યાલયની મારી મંગળ કામના ફળે જ ફળે.

પૂજ્યપાદ આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરિની આજ્ઞાનુસાર સમુદ્રવિજયના ધર્મલાલ.

તા. કઃ—મોતીઓની કદર ઝવેરીઓ સિવાય કોણ કરી શકે. પૂજ્ય-પાદ આચાર્યશ્રીનું મોતીયાનું આપરેશન શ્રી ડૉ. શ્રોફ પાંચમી તારીખે જ કરનાર છે. તેથી સંદેશ જલ્દી મોકલ્યો છે.

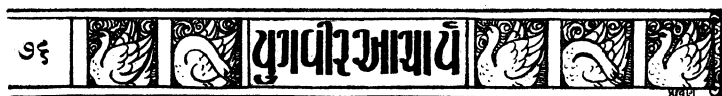
આજે સંસ્થાના પ્રાણપ્રેરક આચાર્યશ્રી પણ આપણી પાસે નથી. સંસ્થાના આજીવન સેવક શ્રી મોતીચંદલાઈ પણ નથી પણ આપણે જોઈ શક્યા છીએ કે જૈન સમાજના નાના-મોટા દાન દાતાઓના દાનના ઝરણાં ધીમા ધીમા પણ ચાલ્યા આવે છે અને વિદ્યાલય એક પછી એક સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરતું જાય છે. પુના અને અમદાવાદની શાખાઓનું

કામ વિકસતું જાય છે ત્યારે વડોદરામાં પણ શાખા ખુલે છે અને ચાર સ્થાનોમાં સંસ્થા જાનને દીપ પ્રગટાવી રહેલ છે. પૂજ્યપાદ ગુરૂદેવની જ પ્રેરણાથી મુંબઈના મેસર્સ કપુરચંદ લીમીટેડવાળા દાનવીર ભાઈએ શ્રી કપુરચંદભાઈ, શ્રી ઝવેરચંદભાઈ, શ્રી કેવળચંદભાઈ તથા તેમના આપ્ત-જનોએ રૂપીઆ અઢીલાખની ઉદાર સખાવત કરી સંસ્થાને તે રકમ ઉપરાંત જૈનસમાજના અન્ય દાનવીર ગૃહસ્થો તરફથી રૂપીઆ બે લાખ સત્તાવીશ હજારના દાનો મળ્યાં. ગુરૂદેવની પ્રાણપ્રેરક અમૃત વાણીથી જે સંપત્તિદાન મળ્યું તે સંસ્થાના ઇતિહાસમાં સ્મરણીય બની રહેશે.

છેલ્લા ચારેક દશકામાં શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયે આપણા સમાજના મધ્યમવર્ગના કુટુંબોમાંથી ૧૨૦૦-૧૨૦૦ જેટલા નવયુવકોને ઉચ્ચ શિક્ષણ અને સુસંસ્કારનું પાન કરાવ્યું છે તેની સૌરભ સમાજના ખૂણે ખૂણામાં પ્રસરી રહી છે. ભારતના મોટા શહેરો કે નાના શહેરોમાં જગ્યાએ જગ્યાએ વિદ્યાલયના સંસ્કારી સ્થાનકો, સમાજ, દેશ અને રાષ્ટ્રના ઉત્થાનમાં સક્રિય ફાળો આપી રહ્યા છે તે સંસ્થા અને સમાજને ગૌરવ લેવા જેવું છે.

ગુરૂદેવ અમર રહો ! વિદ્યાલય અમર રહો !

[૧૨]

મોતીયાનું ઓપરેશન

આચાર્યશ્રીની ૭૮ વર્ષની ઉંમર થઈ પણ તેઓશ્રીની આંખો તેજસ્વી હતી. દીક્ષા લીધા પછી ગુરૂદેવના ચરણમાં રહેવાનું થયું ત્યારથી અભ્યાસ ઉપરાંત ગુરૂદેવના પત્ર વ્યવહારનું કાર્ય તો પોતે જ કરતા. ગુરૂદેવના સ્વર્ગ ગમન પછી તો મોટી જવાબદારી આવી ગઈ. પંજાબને સંભાળ્યો અને ગુજરાતનો પણ સંપર્ક, તેથી પત્રવ્યવહાર ઘણો રહેતો અને તે પણ પોતે જ કરતા. અક્ષરો તો મોતીના દાણા જેઈ દેતો. આ પત્ર વ્યવહાર ઉપરાંત અભ્યાસ તો ચાલુ હોય જ. વ્યાખ્યાન આદિ પણ ચાલુ અને સાથે સાથે ગુરૂદેવના ઉચ્ચ હજારો માઇલોના વિહાર, તાપ, તડકા, ધૂપ, સહન કરવાના ઉપરાંત ગુરૂદેવની તપશ્ચર્યા પણ ચાલુ

હોય જ. આ સ્થિતિમાં ૭૮-૭૮ વર્ષથી આંખો પાસેથી સતત કામ લીધું તેમ છતાં આજ સુધી કદી આંખનો દુઃખાવો થયેલો નહિ. જેવા મુખમાંથી સુધા ભયાં મીઠા મધુરા અમૃત વચ્ચે નિર્જરતા હતા તેવી જ રીતે અણી-આળી લાંબી આંખડીઓમાંથી પ્રકાશના કિરણો ઝરતા હતા અને ભલભલા રાજ, મહારાજ, સરદારો, શ્રીમંતો, શહેરીજનો, ગ્રામજનો અને લાખો ગુરૂભક્તોને આ આંખડીઓ પણ એક જાતનો દિવ્ય સંદેશ આપતી હતી. પણ ઉમરના પ્રમાણમાં મોતીયા તો આવે અને તે સ્વાભાવિક છે. ગુરૂદેવના મોતીયા પાકવા આવ્યા હતા અને તેના ઓપરેશન માટેની વિચારણા થવા લાગી.

ગુરૂભક્ત શ્રી કુલચંદભાઈ શામળભાઈ મુંબઈથી શ્રી ડૉ. ચીમનલાલ શ્રોફને લઈને સાદડી આવી ગયા. બે દિવસ ડૉ. શ્રોફે આંખમાં દવા નાંખી અને ઓપરેશન માટેની તૈયારી થઈ ગઈ. ફાલના, વરકાણા, બીજેવા, વડોદરા, તથા સાદડીના ગુરૂભક્ત તથા અગ્રગણ્ય ભાઈઓ તેમજ ૨૪ મુનિરાજેની ઉપસ્થિતિમાં શ્રી ડૉ. શ્રોફે બહુ કાળજીપૂર્વક ગુરૂદેવની આંખના મોતીયાનું ઓપરેશન કર્યું. પૂજ્યપાદ આચાર્યશ્રીના ઓપરેશનની સફળતા માટે કેટલાક મુનિવર્યોએ ઉપવાસ, કેટલાક મુનિવર્યોએ આચંબિલની તપશ્ચર્યા કરી. સાદડીના ૨૫૦ થી ૩૦૦ શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ આચંબિલ તથા ઉપવાસ કર્યા. સાધ્વીજી મહારાજેએ પણ

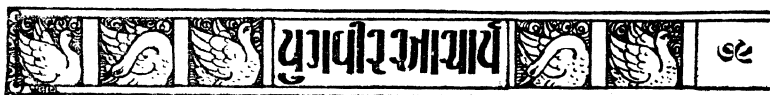

આચંભિલ તથા ઉપવાસની તપશ્ચર્યા કરી. વરકાણા વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓએ ૧૫ ઉપવાસ ૧૪૩ આચંભલિ તથા ૬૦૦૦ જાપ કર્યાં. ફાલના જૈન હાઇસ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓએ ૩૦ ઉપવાસ ૬૦ આચંભિલ તથા ૬૦ એકાસણા અને જાપ કર્યા હતા. પંજાબ અને મારવાડ તથા ગુજરાત-સૌરાષ્ટ્રમાં જ્યાં જ્યાં ગુરૂદેવના મોતીઆના ઓપરેશનના સમાચાર પહોંચ્યા ત્યાં બહેનો અને લાઇઓએ આચંભિલ આદિ તપશ્ચર્યા કરી. તાર અને પત્રો તેો હમેશાં ઢગલા બંધ આવવા લાગ્યા.

ગુરૂદેવને બપોરના બેચેની રહી. માથાનું દર્દ ઉપડ્યું. થોડી ખાંસી પણ આવવા લાગી અને ઉલટી પણ થઇ. આંખમાંથી થોડું લોહી નીકળ્યું ને મુનિરાજે ગભરાઇ ઉઠ્યા. ડૉ. શ્રેફે આંખનો પાટો ખોલ્યો અને આંખ તપાસી. દવા ઇન્જેક્શન પણ આપવામાં આવ્યાં. સાધુઓને ધીરજ આપી અને ચિંતા ન કરવા કહ્યું.

આચાર્યશ્રીએ તેો પહેલેથી જ કહ્યું હતું કે લાઇ ! કેઇ ચિંતા કરશે નહિ. લાવીલાવ હશે તે થશે જ. બીજે દિવસે આંખનો પાટો ખોલ્યો. ખાંસીને કારણે ટાંકા તૂટી ગયા હતા. ફરી ટાંકા લીધાં. આંખો ઘોઇને દવા નાંખી ફરી પાટો બાંધ્યો.

અંબાલા, શિવપુરી, જંડીયાલાપુર, હોશીયારપુર, મલેર કોટલા, સહરાનપુર, લુધિયાના વગેરેના ગુરૂભક્તોના તાર

આવ્યા અને ગુરૂદેવની સુખશાતા ઇચ્છી. બધાને સમાચાર આપવામાં આવ્યાં. દસ દિવસ ડો. શ્રોફ સાદડીમાં રહ્યા. ગુરૂદેવની આંખોની હંમેશાં તપાસ કરતા, દવા નાંખતા, પાટો બાંધતા અને આંખમાં જરાપણ ખરાબી દેખાય તો કાળજીભરી સંભાળ રાખતા. અને મુનિમહારાજે તથા ગુરૂભક્તોને પણ ધીરજ આપતા. તેમનું કામ લગભગ 'પૂરું' થવા આવ્યું અને ડો. શ્રોફ તથા શ્રી કુલચંદલાઈ શામજી તા. ૧૫-૩-૪૯ ના રોજ બધાની પ્રેમભરી વિદાય લઈને મુંબઈ ઉપડી ગયા. અહીંના સ્થાનિક ડોક્ટર મોતીયા વખતે હાજર હતા. અને ડો. શ્રોફના ગયા પછી હંમેશાં ગુરૂદેવની આંખોની તપાસ કરી દવા નાંખી પાટો બાંધતા હતા અને તે બનતી બધી કાળજી રાખતા. સંઘવી શ્રી કૃતેહ-ચંદજી શીવગંજથી ડો. અર્જુનસિંહને મોટરમાં લઈ આવ્યા અને ગુરૂદેવની આંખો તેમણે બહુ બારીકાઈથી તપાસી. તેમણે કહ્યું કે સાચો અભિપ્રાય તો બે અઠવાડીયા પછી જ આપી શકાય, પણ આશા છે કે રોશની આવશે. અત્યાગ્રહ કરવા છતાં ડો. અર્જુનસિંહે કશી ફી ન લીધી. ગુરૂદેવની આંખો તપાસવાની ફી લઈને પછી હું ક્યાં જઈશ ! તે મારા પણ ગુરૂ છે.

ચૈત્ર સુદ આઠમના રોજ અમદાવાદથી શ્રી બાબુભાઈ મગનલાલ શ્રી ડો. કેશવલાલ પરીખને લઈને આવી પહોંચ્યા. બન્નેએ વંદણા કરી. ગુરૂદેવની આંખો ખૂબ ઝીણવટથી

તપાસી. તેમણે સ્પષ્ટ જણાવ્યું કે આમાં ડોક્ટરોના હાથની વાત નથી. કુદરતને જે મંજુર હશે તે થશે. હજી રૂઝ આવતી દેખાતી નથી. વારંવાર જુદા જુદા ડોક્ટરોને ખતાવવું પણ સલાહભર્યું નથી.

ગુરુભક્ત શ્રી કુલચંદ શામજી તથા ડૉ. શ્રોફ ફરી ગુરુદેવની આંખ તપાસવા મુંબઈથી આવ્યા.

ભટિંડાના સંઘ તરફથી શ્રી ચંદનમલજી અચવાલ ડૉ. પ્રેમનાથજીને લઈને આવ્યા. ડૉ. શ્રોફ તથા ડૉ. પ્રેમનાથજીએ આંખો તપાસી. બન્નેએ ગુરુદેવની આંખો બાબત અંગ્રેજીમાં ચર્ચા-વિચારણા કરી. છેવટે જણાવ્યું કે પરમાત્મા કરશે તો થોડા સમય બાદ આંખ ઠીક થઈ જશે. ત્યારે જ્યોતિ આવવાની આશા છે.

ડૉ. શ્રોફ બે-ત્રણ દિવસ રહ્યા અને આંખોની બરાબર સારવાર કરતા રહ્યા. અમૃતસરથી લાલા ટેકચંદજીના સુપુત્ર લાલા ચીમનલાલજી ડૉ. સોહનસિંહજીને લઈને આવ્યા. ડૉ. શ્રોફને મળ્યા અને ડૉ. સોહનસિંહજીએ આંખો તપાસી. બીજી આંખમાં પણ દવા નાંખી અને તે પણ તપાસી. ડૉ. સોહનસિંહે અભિપ્રાય આપ્યો કે મારી સમજ પ્રમાણે આ મોતીયો ઉતાર્યો છે તે આંખની ખૂરી અસર બીજી આંખમાં ન આવે તેની ખૂબ સંભાળ લેવાની જરૂર લાગે છે. જે બીજી આંખમાં જરાપણ અસર લાગે તો તાત્કાલિક ઉપાય કરવાની જરૂર છે. જરૂરી સૂચના આપીને ડૉ.

સોહનસિંહજી ગયા. શ્રી ડો. શ્રોફ અને શ્રી કુલચંદભાઈ
પણ મુંબઈ ગયા.

આચાર્યશ્રી તો આંખનું દુઃખ દર્શાવતા ન હતા,
ન કદી આંખના દુઃખાવાની ફર્યાદ કરતા. તેઓ તો શાંતિથી
બધું સહન કરતા હતા અને ભાવિભાવ જ બતાવતા હતા.
મુનિવર્યો અને ભક્તજનો જ્યારે જ્યારે ચિંતા કરતા
ત્યારે ગુરૂદેવ તો તેઓને સાંત્વન આપતા ‘ભાઈ આ બિચારી
આંખોએ ખૂબ કામ આપ્યું’ છે. અને કરેલાં કર્મો તો
અપાવવાં પડેને’ આ ભવમાં તો બાળપણમાં કોઈ ભૂલ
કરી નથી. દીક્ષા પછી તો ગુરૂદેવની સેવામાં હતો અને
બની શકે તેટલી શાસન, ધર્મ, સમાજ, સાહિત્ય અને
દેશની સેવા કરી છે. પણ કોઈ પૂર્વના કર્મો અપાવવાના
બાકી હશે તે અપાવીએ છીએ તેમાં પણ આનંદથી સહન
કરવામાં શું ખોટું છે !’

હજારો હેયાં ગુરૂદેવને માટે હૃદયથી પ્રાર્થના કરી
રહ્યા હતાં. ગામે ગામના સંઘોને ચિંતા હતી. ગુરૂદેવની
આંખોની રોશની ચમકે તો સમાજના હજારો ગુરૂભક્તોના
હૃદય પણ આનંદથી ખીલી ઉઠે.

[૧૩]

કુરિવાને છોડી સાચું સાધર્મીવાત્સલ્ય કરો

‘સરદારો ! સમાજના આગેવાનો હું આને એક ભિક્ષા માંગું છું. આપશોને ! પૂજ્ય ગુરૂદેવની તળીયત બરાબર નથી. આ સંદેશ તેઓનો જ છે. તેઓશ્રીની આજ્ઞાથી પૂજ્યપાદ આચાર્યપ્રવર શ્રી વિજય લલિતસૂરિજીના અધ્યક્ષ-સ્થાને આજ એ શબ્દ જરા કડવા લાગે તેવા કહેવા ઉભો થયો છું તો ક્ષમા કરશો.

ભગવાન મહાવીરના વીર સંતાનો આપણે જૈન ધર્મ જેવો અદ્વીતીય ધર્મ મળ્યો, વીર ભૂમિ મરૂ ભૂમિમાં તો આપણા પૂર્વજોએ દાનનાં ઝરણાં વહેવડાવ્યાં છે. વીરતાથી યશકીર્તિ મેળવી છે. કલામય મંદિરોની પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી જૈન ધર્મનો જયજયકાર કર્યો છે. મહાત્મા પુરૂષોત્તમ અમૃત

વચનો સાંભળી ધર્મ અને સંસ્કૃતિને ટકાવી રાખી છે એ વીરભૂમિમાં એક કામ તો ભારે સુંદર થયું. જગ્યાએ જગ્યાએ વિદ્યાના ધામો થયાં અને જ્ઞાનની પરજો શરૂ થઈ. તેના મધુર ફળો પણ તમને તમારા પ્રાંતને મળી રહ્યાં છે. તે માટે હજારો ને લાખોના દાન તમે કેવા પ્રેમથી આપ્યા છે તે ઉદાર ચરિત બહેન-ભાઈઓને કન્યાવિક્રયના કલંક દૂર કરવાનું મારે કહેવું પડે તે જ શરમની વાત છે.

આ તો મારવાડનું કલંક છે. તમે તે જાણો છો. તે બંધ કરવામાં જ્ઞાતિવાદ નડે છે પણ તમે સંગઠિત થઈને કરશો તો તમને હજારો કન્યાઓ-તમારી પુત્રીઓના લાખ લાખ આશીર્વાદ મળશે.

તમે તો જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતો જાણો છો. અહિંસા પરમેધર્મ ને સમજનારા છો. તમે કયાં નથી જાણતા કે જેવી રીતે માંસ વેચનાર, ખાનાર, લાવનાર, પકાવનાર, પીરસનાર બધા પાપના ભાગીદાર છે. આ આપણે જાણતાં છતાં દીવો લઈને કુવામાં પડવા જેવું છે. કન્યારૂપી રત્ન વેચવાના પાપમાંથી બચો અને બચાવો. આ મારી ભિક્ષા છે.

તમારે આંગણે પુણ્યપ્રભાવક ગુરૂદેવ પધાર્યા છે તમે તેમના પ્યારા ગુરૂ-ભક્તો છો, આ તેમની વર્ષોની લાવના છે જુઓ તો ખરા આ એક કુરિવાજ જે સમાજનું દોહી પી રહેલ છે તેને બંધ કરો-તે કલંકને દૂર કરો અને ખરે-

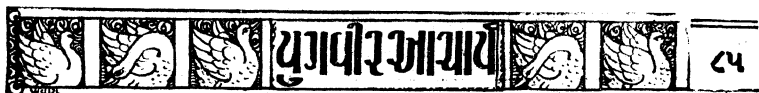
ખર તમારે ત્યાં આશીર્વાદ ઉતરશે અને તમારું-સમાજનું કુટુંબોનું, શહેરનું, ગોડવાડનું કલ્યાણ થશે.’

ભગવાન મહાવીર સ્વામીના જન્મકલ્યાણક્રમે ઉત્સવ હતો. ગુરૂદેવને તો ઓપરેશનના કારણે બહાર નીકળવાની ડોક્ટરોની મનાઇ હતી.

પાલીતાણા ભાવનગરથી ગુરૂભક્ત આચાર્યશ્રી વિજય-લલિતસૂરીજી, મુનિ બલવંતવિજયજી તથા મુનિ જયવિજયજી લાંબા વિહાર કરીને આચાર્યશ્રીની સેવામાં આવી પહોંચ્યા હતા. તેઓશ્રીની પ્રેરણાથી આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજય લલિતસૂરીજીના અધ્યક્ષસ્થાને ઉત્સવ હતો. પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીને ગુરૂદેવે જે શબ્દો કહેવા આજ્ઞા કરી હતી અને આ પ્રસંગે ગોડવાડના કન્યાવિક્રયના કલંકને દૂર કરવાની પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ ભિક્ષા માંગી. સભા તેમના વિચારોથી પ્રભાવિત થઇ.

શેઠ શ્રી મુળચંદ્રજીએ કન્યાવિક્રયના કલંકને દૂર કરવા માટે કટિબદ્ધ થવા હાકલ કરી અને ગોડવાડ-મારવાડના ઉત્કર્ષમાં સૌ સરદારોએ સક્રિય સાથ આપવો એ પ્રત્યેક આગેવાનની પ્રથમ ફરજ છે તેમ જણાવ્યું.

આગેવાનોએ આ સંદેશને ઝીલવા પ્રયાસ કર્યો અને આ કલંકને દૂર કરવા સંગઠિત રીતે મળીને ઠરાવો કરવા વિચારણા કરી. ઠરાવો થયા અને કન્યાવિક્રય ન કરવા પ્રતિજ્ઞાઓ લેવાણી. બીજા પણ રડવા-કુટવાના અને શોક નિવારણના પણ ઠરાવ થયા.

ગુરુદેવના ઓપરેશન સમયે ડો. તલવલકર વિનાયક શંકર ડો. શ્રોફની પહેલા આંખ્યા હતા અને બે મહિના ગુરુદેવની સેવામાં રહીને રાતદિવસ લાવપૂર્વક જે શુશ્રુષા કરી હતી તે પ્રસંશનીય ગણાય. વિદાય સમયે તેમને શ્રીસંઘ સાદડી, શ્રીસંઘ પંખાબ તરફથી રનેહાભિનંદન આપવા સમારંભ યોજવામાં આવ્યો. ગુરુદેવની આજ્ઞાથી આચાર્ય શ્રી વિજયલલિતસૂરીજીએ સેવાના સન્માન વિષે બે શબ્દો કહ્યા. પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી મહારાજે જણાવ્યું કે

‘ ડો. શ્રોફ તો ગુરુભક્ત છે અને તેમણે ગુરુદેવની નિઃસ્વાર્થભાવે ખૂબ જ સેવા કરી છે. તેમજ ડો. તલવલકર સેવા પ્રિય ડોક્ટર છે. તેમણે રાત-દિવસ ગુરુદેવની ભક્તિ-પૂર્વક સેવા કરી છે. તેમણે તો ખરેખર સેવાનો અખૂટ ભંડાર ભરી લીધો છે. કોઈ શેઠ શાહુકારની સેવા આ રીતે કરી હોત તો જરૂર હજાર-બે હજાર કે દસ હજાર મળત પણ સાધુ મુનિરાજની સેવાનો બદલો રૂપીઆ-આનામાં તો કયાંથી મળે પણ તેથી વિશેષ જીવનને આત્માનંદ અને આત્મસંતોષ તેમજ આત્મશાંતિ આપે તેવું પુણ્ય અખૂટ ભંડાર કે મંગળ આશીર્વાદ આપીએ છીએ અને તે તમારું કલ્યાણ કરે. આ ઉપરાંત ગુરુદેવની સેવામાં બાળુ ખ્યારેલાલજી, લાલા મકનલાલજી, રાયસાહેબ ખ્યારેલાલજી, લાલા કપૂરચંદજી શ્રી તીર્થરામજી, શ્રી રૂપચંદજી, શ્રી જગદીશભિત્રજી, શ્રી પ્રભુદયાલજી, શ્રી અમરનાથજી આદિ જે જે ગુરુભક્તોએ ગુરુદેવની પાસે રાત-દિવસ

રહીને જે અનુપમ સેવા કરી છે તે માટે તે સૌને ધન્યવાદ
 ઘટે છે. સેવા ધર્મ પરમ ગહનો એ તો યોગીને પણ
 અગમ્ય છે. સૌનું કલ્યાણ થાઓ. ’

શેઠ દીપચંદ્રજી છજમલજીએ પોતાની તરફથી ગુરૂભક્તિ
 નિમિત્તે ડો. શ્રી તલવલકરને રૂા. ૧૦૦૦) ભેટ આપ્યા
 અને અત્યંત આચક પછી તેમણે તે ભાવપૂર્વક સ્વીકાર્યા.
 સભામાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ રહ્યો.

ગુરૂદેવના જયજયકારથી હોલ ગુંજી ઉઠ્યો. આંખના
 દર્દની શાંતિ ન હોતી. પાલણપુરના નગરશેઠ ચીમનલાલભાઈ,
 કર્ડમ ઓશ્રીસર શ્રી નાનાભાઈ, શ્રી કોઠારી આદિ ગૃહસ્થો
 પાલણપુર માટે વિનંતિ કરવા આવ્યા હતા. પણ સાદડીના
 સંઘની અત્યંત ભાવભરી વિનંતિને ધ્યાનમાં લઈ ગુરૂદેવે
 સંઘની વિનંતિનો સ્વીકાર કર્યો અને સાથે સાથે સંઘને
 સૂચના કરી કે ચાતુર્માસમાં આપ સર્વે આગેવાનો-સરદારો
 દાનવીરો મળીને એવું કોઈ નક્કર કાર્ય કરો જેથી તમારું,
 ગોડવાડનું, સંઘનું, બાળકોનું, સમાજનું અને શાસનનું
 કલ્યાણ થાય. જૈનસમાજના સમુત્થાનમાં તમારો ફાળો
 યશસ્વી ગણાય. સંઘમાં મન દુઃખ હોય તો તેનું પણ
 સમાધાન થવું જોઈએ. સંઘમાં શાંતિ થવી જોઈએ. સાદડી
 સંઘના ઉત્કર્ષમાં ગોડવાડનો ઉત્કર્ષ છે.

જેઠ શુદ્ધિ અષ્ટમીનો દિવસ હતો. આજ ન્યાયાંબોનિધિ
 જૈનાચાર્ય ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વર-આત્મારામજી

મહારાજની જયંતીનો ઉત્સવ હતો. ઉપાશ્રય ધ્વજ પતાકા-
ઓથી સુશોભિત કરવામાં આવ્યો હતો. પૂજ્યપાદ આચાર્ય-
પ્રવર શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી અધ્યક્ષસ્થાને બિરાજમાન
હતા. સ્વર્ગીય ગુરૂદેવની સુંદર તસ્વીર ઊંચા આસન પર
બિરાજમાન કરવામાં આવી હતી. વિશાળ હાલ નરનારી
ઓથી ભરાયેલો હતો જૈન કન્યાશાળાની કન્યાઓએ
મંગળાચરણ કર્યું. મુંબઈના સુપ્રસિદ્ધ ગવૈયા ચીમનભાઈએ
ગુરૂસ્તુતિનું ભજન ગાયું. શ્રી હંસરાજજીએ તેમના પુત્ર
પડિત સત્યદેવજીએ દિલ્હીથી જયંતીનાયક ગુરૂદેવ માટે
મોકલેલી શ્રદ્ધાંજલિ પદ્મરૂપે સંભળાવી. મુનિ જનકવિજયજીએ
ગુરૂદેવના જીવન પ્રસંગોનું સુંદર ચિત્ર ખડું કરી દીધું.
ફાલના-વરકાષ્ઠાના વિદ્યાર્થીઓએ ભજન ગાયાં. ગુરૂદેવની
આજ્ઞાથી પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ જયંતીનાયક ગુરૂદેવનું
સંક્ષિપ્ત જીવન સંભળાવી અંતમાં ગુરૂદેવની ભાવના
હૃદયંગમ રીતે રજુ કરી.

‘ વીર પુત્રો ! સરદારો ! જાગો ! ઊઠો ! હોશી-
આર બનો, કયાં સુધી કુંભકર્ણની નિદ્રામાં પડ્યા રહીશું.
જમાનો શું કહે છે જાણો છો ! જમાનો પોકારી પોકારી
કહી રહ્યો છે કે હું પલટાયો છું તમે પણ તમારી જાતને
પલટો. કુરૂડીઓ અને વહેમનો નાશ કરો આ જમાનો
હવે માત્ર કેરી મીઠી મીઠી વાતોનો નથી. સાચું કામ
કરવાનો જમાનો છે. જૈન સમાજનું ઉત્થાન કરવાનો

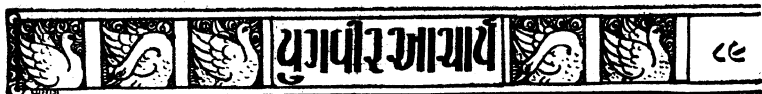

જમાનો છે. આપણી કમજોરીઓ, લોહી પિતા રિવાજો અને આજસને તિલાંજલી આપી કામ, સાચું કામ કરવા માટે લાગી જાઓ. માત્ર ઠરાવો, માત્ર લાષણો, માત્ર વાતો, માત્ર વિવેચનોનો જમાનો ગયો. અમલ કરવા કટિબદ્ધ થાઓ સંગઠન સાધો, મનના મેલ કાઢી નાખો, તારૂં-મારૂં છોડો, ગુણગ્રાહી બની સાચા સત્યના આગ્રહી બનો. આપણા વિખુટા પડેલા સાધર્મી ભાઈઓ-ગરીબ, નિરાધાર ભાઈઓ, દીન-દુઃખી ભાઈઓને છાતીએ લગાવો, એક-એક કણને માટે તલસતા, રોટી, રોજી માટે પરેશાન થતાં આપણા જ ભાઈઓની સહાયતા કરો.

તેમનું દુઃખ-દરિદ્રતા નિવારો અને પુણ્ય ભંડાર ભરો. ગુરૂદેવ તો તેને જ સાચું સાધર્મીવાત્સલ્ય કહે છે. સાધર્મીભાઈઓની સેવામાં જે પુણ્ય છે તે અનુપમ છે. આપણે તેનો સાચો અર્થ ભૂલી ગયા.

એક દિવસમાં હજારોને જમાડવામાં સાચું સાધર્મી-વાત્સલ્ય છે કે તમારા જ ભૂખ્યા-દુઃખ્યા સ્વામીભાઈઓને રોજી રોટી આપવામાં, તમારા જેવા બનાવવામાં, હમેશ માટેનું તેમનું દુઃખ નિવારવામાં સાચું સાધર્મીવાત્સલ્ય છે તે આપ સરદારો સૌ વિચારો અને આપણા પરમ પૂજ્ય ગુરૂદેવની જે ભાવના છે તે તમે સરદારો પૂરી કરો તો સાદ્દી અને ગોડવાડનો જૈન જગતમાં ડંકો વાગશે.

સમૂહ લોજનની દૃષ્ટિએ જમણવાર એકાદ ભલે થાય તેનો નિષેધ નથી પણ સાથે જ આપણા સાધર્મિક બંધુ-

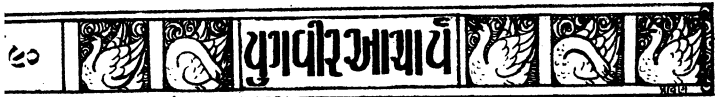

ઓનાપોકાર પણ સાંભળો. તેમને હમેશાં દાળરોટી મળે-
તેવો પ્રબંધ કરો. તેમના બાળકોને વિદ્યા મળે તે વિચારો
ધર્મ અને સમાજનો અભ્યુદય તો સમાજના બચ્ચા-
બચ્ચાના ઉત્થાનમાં છે. મને વિશ્વાસ છે કે ગુરૂદેવનો
આ સંદેશ આપ સૌ સરદારો હૃદયમાં ધરશે અને તેનો
અમલ કરશે.

ગુરૂદેવે સમાલોચના કરતાં ફરમાવ્યું કે પત્યાસજીએ
મારી ભાવના તાદશ રજુ કરી છે. હું ટુંકમાં એ ઇચ્છું
છું કે સાધર્મીભાઈઓના ઉત્કર્ષ માટે રૂપીઆ એક લાખ
જોઈએ પણ આવતી સંકાંતિ સુધીમાં રૂપીઆ પત્યાસ
હજારનું ફંડ તો થવું જોઈએ. આ ફંડથી ગોડવાડનો
સમુદ્ધાર થશે. જૈન સમાજમાં તમારી યશોકીર્તિ ફેલાશે.

સાદહીના સંઘના અત્યાગ્રહથી ગુરૂદેવનું ચાતુર્માસ
સાદહીમાં થયું. ચાતુર્માસમાં શ્રી ચતુર્વિધ સંઘની ભાવ-
નાથી શ્રી ભગવતી સૂત્ર વાંચવાનો નિર્ણય થયો અને શ્રી
સંઘે ઘણા ઘણા ભક્તિભાવ પૂર્વક શ્રી ભગવતીસૂત્રની
વાંચના સાંભળી. તે માટે સુંદર વરઘોડો નીકળ્યો. હમેશાં
૩૦૦ તો સાથીઆ થતા હતા. ભારે મહોત્સવપૂર્વક ભગ-
વતીસૂત્રની વાંચના થઈ. ભાગ્યશાળીઓએ ઘણો લાભ
લીધો. સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ રહ્યો.

[૧૪]

સંઘસત્તા

શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી પેઢીના પ્રમુખ, જૈનસમાજના શ્રદ્ધેય અગ્રગણ્ય નેતા, અમદાવાદના સુપ્રતિષ્ઠિત મીલમાલેક તેમજ રાષ્ટ્રહિતૈષી શ્રીમાન કર્તુરભાઈ લાલભાઈને માટે મુંબઈના જૈનસમાજ તરફથી સન્માન સમારંભ યોજવાનો હતો. આચાર્યશ્રીને સંદેશ સમારંભના પ્રયોજકોએ મંગાવ્યો. આચાર્યશ્રીએ પ્રસંગને અનુરૂપ સંદેશ મોકલ્યો.

‘સજ્જનો ! શ્રીમાન શેઠ કર્તુરભાઈ લાલભાઈને સન્માનવાનો જે સમારંભ તમે યોજ્યો છે તે અત્યંત આનંદપ્રદ પ્રસંગ છે. ગંગા, યમુના અને સરસ્વતી ત્રિવેણીના સંગમની માફક સુયોગ્ય લક્ષ્મીપુત્રને સુયોગ્ય લક્ષ્મીપુત્રો એવાજ સુયોગ્ય અધ્યક્ષ મહાશયના શુભ હસ્તે આ સન્માન સમારંભ એક ત્રિવેણીના સંગમરૂપ છે.

આવા સમારંભો વારંવાર યોજાતા નથી અને આ તો જૈનસમાજના ગૌરવરૂપ મુંબઈના હજારો જૈન ભાઈ-બહેનોનું

સુંદર સંમેલન મળે છે ત્યારે આ સમારંભમાં સન્માન આપવાની સાથે કોઈ ને કોઈ સમાજ સુધાર, સમાજકલ્યાણ, સમાજ સમુત્કર્ષનું રચનાત્મક કાર્ય થવું જોઈએ.

આપ સૌ જાણો છો કે જૈન સંઘની કેટલી અવ્યવસ્થા થઈ રહી છે. સંગઠનને માટે કોઈ નક્કર યોજના થતી નથી. ખરું જોતાં સંઘ સત્તાનો ભારે દુરૂપયોગ થઈ રહ્યો છે. જાણે સંઘ સત્તા જેવી કોઈ ચીજ રહેવા પામી નથી. આપ સૌ જાણો છો કે કોઈપણ સત્તા અધિકારી વિના ચાલતી નથી અને શોભતી પણ નથી. આપ સૌ સુજોને વધારે સમજાવવાની જરૂર રહેતી નથી. આ સમયે અમને મહૂંમ શેઠ મનસુખભાઈ ભગુભાઈ અને સરદારસમા શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ યાદ આવે છે. તેઓ કેવી કુનેહભરી રીતે સર્વ કોઈનું મન રાજી કરી શકતા હતા.

અમદાવાદની શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીની સર્વ સાધારણ સલામાં કેવી ગડબડ મચી હતી અને કેવી કુશાચ્ર બુદ્ધિથી બન્ને ભાગ્યશાળીઓએ બધાને શાંત કરી કાર્યને પાર પાડ્યું હતું. આપમાંથી ઘણા સજ્જનો એ જાણતા પણ હશે.

અત્યારે શેઠ શ્રી કસ્તુરભાઈ લાલભાઈને જે સન્માન જૈન સમાજ તરફથી મળી રહ્યું છે તે તેમના સમાજ, ધર્મ અને શાસનની સેવાના સન્માનરૂપે છે અને જૈન સમાજના તે કર્ણધાર સમા છે. તેઓશ્રીએ તો પોતાનું શુભ નામ

શુભસંપન્ન બનાવી સર્વને પોતાની કસ્તુરીની સૌરભથી સુવાસિત કરી દીધા છે.

આ સમારંભની અમે હૃદયપૂર્વક પૂર્ણ સફળતા ઇચ્છીએ સાથે જ પૂર્વોક્ત બન્ને ભાગ્યવાનોએ કરેલ પુરૂષાર્થને ધ્યાનમાં લઈ સંઘ સત્તાની પ્રતિષ્ઠા વધારી આપ સૌ જૈન સમાજના કલ્યાણના યાત્રી બનશો તેવી મારી અંતરની અભિલાષા છે.

સાદ્દી

૨૦૦૫ આસો શુદ્ધિ ૨

વલ્લભસૂરીના ધર્મલાભ

તા. ૨૪-૯-૪૯

આસો સુદ ૧૧ ના દિવસે શ્રી કુલચંદ્રભાઈ શામળ શુદ્ધર્શનાર્થ સાદ્દી આવ્યા હતા અને વ્યાખ્યાન સભામાં શુદ્ધેવની સમક્ષ તેમણે જણાવ્યું કે—

‘ સન્માન સમારંભ માધવબાગમાં બહુ શાનદાર રીતે ઉજવાઈ ગયો. જૈન સમાજના તમામ આગેવાનો ઉપરાંત ઘણા સુપ્રતિષ્ઠિત નાગરિકો પણ આવ્યા હતા. હજારો બહેન-ભાઈઓથી માધવબાગ મધમધી રહ્યો હતો. શુદ્ધેવ સંદેશ સમય સર આવી ગયો હતો. શુદ્ધેવનો સંદેશ-સંદેશનો અક્ષરે અક્ષર સભાજનોએ હર્ષનાદો સાથે ઝીલ્યો હતો અને આખું સભાગૃહ તાલીઓના અવાજથી ગુંજી ઊઠ્યું હતું. સંદેશ અને સંદેશના હાઈની સભાજનોના હૃદય પર ભારે છાપ પડી હતી. સંઘ-સત્તા અને

જૈન સમાજના કદયાણી ગુરુદેવની ઘોષણાથી હૃદયે-હૃદય
 પ્લાવિત બન્યું હતું. ગુરુદેવના સંગઠનના સંદેશને અમલી
 બનાવવાની સૌને તાલાવેલી લાગી હતી અને તે માટેના
 પ્રયત્નો ગતિમાન કરવા માટેનો નિર્ધાર પણ થયો હતો.
 તે માટેના પ્રયત્નો ચાલુ છે અને ગુરુદેવના આશીર્વાદથી
 તેનું સુંદર પરિણામ આવવાની સંભાવના છે.

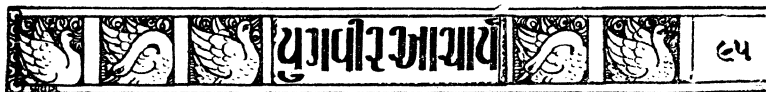
આચાર્યશ્રીના ૮૦ મા જન્મદિવસનો આનંદ અનેરો
 હતો. લોકમાન્ય શ્રીમાન ગુલાબચંદળ ઠક્કાના પ્રમુખસ્થાને
 ઉત્સવ-સમારંભ યોજાયો હતો. સવારના પ્રભાતફેરીમાં
 સ્ત્રી-પુરૂષો વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક લાગ લીધો હતો.
 ન્યાતી નોરારો વિશાળ હોલ સભાજનોથી ભરાઈ ગયો
 હતો. શ્રી પાર્શ્વનાથ જૈન વિદ્યાલય વરકાણાના વિદ્યાર્થીઓનું
 મંગલાચરણ થયું અને સાથે ગુરુદેવની સ્તુતિના બે મનો-
 રંજન ગાયનથી સભાને મુગ્ધ કરી. ગુરુદેવના જીવન પર
 વક્તાઓએ મનોહર વિવેચનો કર્યાં. ગુરુદેવે મધુર વાણીમાં
 પોતાની ભાવના દર્શાવી.

‘શ્રદ્ધેય શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈના સન્માન સમારંભ સમયે
 મહિના પહેલાં જ સંગઠન માટે મુંબઈમાં ‘પરામર્શ’ શરૂ
 થયેલ છે. આજે જૈનસમાજમાં સંગઠની અત્યંત જરૂર છે.
 આપણે આજ સુધી જુદા જુદા રહ્યા. અનેક નાના મોટા
 કલેશથી સમાજની છિન્ન ભિન્નતા થઈ. શહેરો કે ગામોના

સંઘમાં લાગલાઓ પડ્યા અને આજની પરિસ્થિતિ જે બદલશે નહિ તો આવતી કાલ જૈનસમાજ માટે સારી નથી. જૈનધર્મ અને સમાજ પર આવનારી આક્રમો માટે સંગઠનની અત્યંત જરૂર છે. જૈનસમાજના ઘડવૈયાઓની આ પ્રથમ ફરજ છે. લોકમાન્ય શ્રી ગુલાબચંદળ ઢઢાળની ભાવના હું સમજું છું. તેમની ઇચ્છા મારવાડમાં કોન્કરન્સને ભાવભર્યું નિમંત્રણ આપી જૈનસમાજની એકતા ભાવવાની છે તે પ્રશંસનીય છે. તેમાં મારો તો સંપૂર્ણ સહકાર છે. તે માટે ગોડવાડના સરદારો તૈયાર છે ! મુંબઈના કાર્યકરો તો તમારા નિમંત્રણને આવકારશે અને આ અનુપમ પ્રસંગનો લાભ લેવા મારો સૌ સરદારોને અનુરોધ છે.’

પં. શ્રી સમુદ્રવિજયળ તથા મુનિશ્રી જનકવિજયળએ ગુરૂદેવની સંગઠનની ભાવનાને મૂર્તસ્વરૂપ આપવા પ્રતિજ્ઞા લેવા સભાને અનુરોધ કર્યો. અધ્યક્ષ સ્થાનેથી શ્રીમાન ઢઢાળએ ગુરૂદેવના સુધાભર્યા વચ્ચેને સોનેરી અક્ષર બનાવવા પ્રેરણા કરી સાથે જ ગોડવાડના સરદારોને કોન્કરન્સ દેવીને નિમંત્રણ આપવા હાકલ કરી. જૈનસમાજના આવતી કાલના નવસર્જનમાં યશસ્વી ફાળો આપવાનો યશ ગોડવાડ ચૂકે નહિ તેની ખાત્રી આપી અને ગુરૂદેવના દીધાયુ માટે સકળ સંઘને પ્રાર્થના કરવા વિનંતિ કરી.

આ પ્રસંગે શ્રી જવાહરલાલળ, શ્રી યુનિલાલળ તથા સાહીના પ્રસિદ્ધ કવિ શ્રી જુગરાજળએ ગુરૂદેવના

શુભાનુવાદ દર્શક લાવવાહી ભજન ગાઈને સભાને હર્ષિત કરી દીધી. .

આજના જન્મદિનની ખુશીનાં અનેક તારો-પત્રો આવ્યા હતા તેમાં ખ્યારાલાલ જૈન અમેરિકા, શ્રી કુલચંદ શામળ, શ્રી કૃતેચંદ ઝવેરભાઈ, શ્રી શાંતિલાલભાઈ અને અને શ્રી દીપચંદભાઈ, શ્રી ઉત્તમચંદ માનચંદ જોડરી, જૈન કોલેજ અંબાલા, શ્રી સંઘ અંબાલા, જૈન આત્માનંદ સભા લાવનગર, અમૃતસર, જંડીયાળાગુરૂ, મુરાદાબાદ, હોશિયારપુર, લુધિયાના, વડોદરા આદિના આવ્યા હતા. સંસ્થાઓ, સંઘો અને આચાર્યપ્રવરો વગેરેના પણ તારો તથા પત્રો આવ્યા હતા.

ખપોરના કાર્યક્રમ પણ હતો પણ મહુવાથી સૂરિસમ્રાટ આચાર્ય શ્રી વિજયનેમીસૂરીશ્વરજીના કાર્તિક વદી અમા-વાસ્થા-દીવાળીના દિવસે થયેલ સ્વર્ગવાસના સમાચારથી સભા આદિનો કાર્યક્રમ બંધ રાખવામાં આવ્યો. ચતુર્વિધ સંઘે સાથે દેવવંદન કર્યું. સમવેદના દર્શક તાર મોકલ્યો અને પત્ર પણ તુરત જ લખ્યો. પત્રનો સાર નીચે પ્રમાણે છે.

આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયોદયસૂરીશ્વરજી તથા આચાર્ય-પ્રવર શ્રી વિજય નંદનસૂરીશ્વરજી આદિ,

વંદનાનુવંદના.

સૂરીસમ્રાટ શાસનદીપક બાલપ્રહ્લચારી આચાર્ય-પ્રવર શ્રીમદ્ વિજય નેમીસૂરીશ્વરજી મહારાજના સ્વર્ગવાસના

સમાચારથી ભારે આઘાત થયો. અહીં જન્મ-જયંતી ઉત્સવ ચાલી રહ્યો હતો તે તદ્દન બંધ રાખવામાં આવ્યો. શ્રી ચતુર્વિધ સંઘ સાથે દેવવંદન કર્યું. સાદડીના શ્રી સંઘે પણ ભારે અફસોસ સાથે શોક પ્રદર્શક સભામાં તેઓશ્રીના પુણ્યપ્રભાવક આત્માની ચિરશાંતિ માટે પ્રાર્થના કરી.

આપ સૌ જ્ઞાન દષ્ટિએ જોશો. તેઓ તો પુણ્યરાશિ હતા. તેઓશ્રીના જૈનશાસનના ઉદ્યોતના અનેક કાર્યો મધ્યમથી રહ્યાં છે. આપ સૌ ધૈર્ય ધારણ કરી ગુરૂદેવને પગલે ચાલી શાસનોત્તતિના કાર્યો કરાવતા રહેશો.

જૈન સમાજના સંગઠનની આજે ભારે જરૂર છે અને તેઓ તો શાસનના મહારથી હતા અને હવે એ જવાબદારી તમારા-અમારા ઉપર આવી છે. તો તે અદા કરવા કટિબદ્ધ થવું જોઈશે. તેઓનો પુણ્યશાળી આત્મા કેવો તેજસ્વી અને તેઓ કેવા પુણ્યરાશિ કે પોતાની પ્રાણુખ્યારી જન્મભૂમિમાં-પોતાના જ જન્મસ્થાનમાં જન્મના દિવસે જ સ્વર્ગવાસી થયા. પુણ્યપુરૂષો આવા જ બઠલાગી હોય છે. એઓશ્રીનો વિરહ તો આપને, વિશાળ શિષ્ય સમુદાયને, ભક્તોને અને જૈન જગતને ઘણો ઘણો સાલશે પણ આપ સૌ તે વિરહ જણાવા ન દેશો તેવી આશા છે.

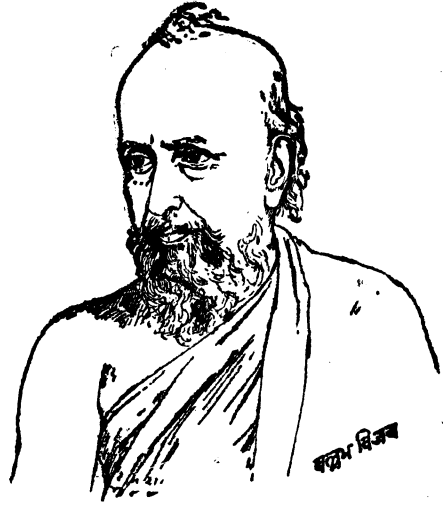
આપ સૌ તો સારી રીતે જાણો છો. અમારો એઓશ્રી સાથે ક્ષીરનીર જેવો સંબંધ હતો તેવો જ આપણો બની રહે એવી હૃદયની લાવના છે.

ચતુર્વિધ સંઘને સાંત્વન.

આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાથી સેવક સમુદ્રવિજયની

૧૦૦૮ વાર સાદર સવિનય વંદણા.

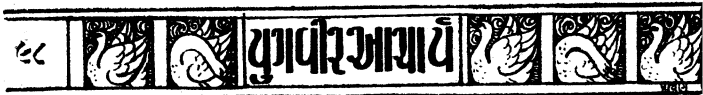

[૧૫]

વિશ્વધર્મ પરિષદને સંદેશ

આપણા ચરિત્રનાયક આચાર્યપ્રવર એવા તો સમયસર હતા કે લોકકલ્યાણની કોઈ તક તેઓ જવા દેતા નહિ. તેઓ શ્રી પંજળમાં હોય કે પૂનામાં. મુંબઈમાં હોય કે સૌરાષ્ટ્રમાં. મારવાડમાં હોય કે મેવાડમાં, ગમે ત્યાં હોય તેઓ યાદ રાખીને સમયસર પોતાની હાર્દિક ભાવનાઓ અંકિત કરીને સંદેશરૂપે મોકલવાનું ચૂકતા નહિ.

તેઓ શ્રી સાદડીમાં બિરાજમાન હતા. મુંબઈમાં વિશ્વધર્મ પરિષદ તા. ૨૩-૪-૪૯ થી ૨૭-૪-૪૯ ના

દિવસોમાં મળવાની હતી. આચાર્યશ્રીને તે માટે ભાવબલ્યું નિમંત્રણ મળ્યું હતું. પણ જૈન સાધુના આચારની દૃષ્ટિએ તેઓ મુખ્ય હાજરી આપી શકે તેમ નહોતું.

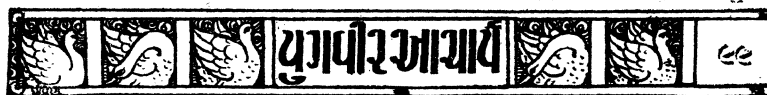
તેઓશ્રીએ પરિષદને સંદેશ પાઠવ્યો. એ સંદેશ સર્વ ધર્મને કેવો બંધબેસતો અને આત્મશાન્તિને ઘોતક છે તે નીચેના પ્રેરક સંદેશ ઉપરથી આપણે જોઈ શકીશું.

માન્યવર સન્નજનો,

હું શારીરિક અસ્વસ્થતાને કારણે તેમજ સાધુધર્મના આચારની દૃષ્ટિએ ૫૦૦ માઈલ દૂર આવવા અસમર્થ છું. પણ તમે જે સર્વધર્મ સમ્મેલન યોજી રહ્યા છો તે માટે સમ્મેલનની સફળતા ઇચ્છું છું. અને આશા રાખું છું, કે આ સર્વધર્મ સમ્મેલન ધર્મની ક્ષીણ ધારાઓને એકત્રિત કરી મહાસાગરનું રૂપ દેશે.

સન્નજનો ! કોઈપણ રાજ્ય, કોઈપણ શાસન, કોઈ વ્યક્તિ વિશેષને જેલમાં પૂરી શકે છે, પણ તેની ભાવનાઓને તો બંધ કરી શકાતી નથી. મારી કાંઈક ભાવનાઓ છે, પણ એ ભાવનાઓની વિચારધારા આ વૈજ્ઞાનિક ભૌતિકવાદી યુગની વિચારધારાથી વિરુદ્ધ છે પણ તે વિશ્વશાન્તિની ઘોતક છે. એ દિવ્યસંદેશ જે પ્રભુ મહાવીરે આપ્યો હતો તે હું ઘર ઘરમાં અને જન જનમાં પહોંચાડવા ઇચ્છું છું.

આત્મ શાન્તિ જ મનુષ્યને હિતાવહ તેમજ મનુ-

બ્યની વાસ્તવિક શક્તિને પ્રકૃતિની તરફ અગ્રેસર કરનાર છે. પ્રથમ હું આપ સૌને આ વિષય પરત્વે વિચાર કરવા અનુરોધ કરું છું.

આજનો યુગ વૈજ્ઞાનિક યુગ છે. વિજ્ઞાને આ યુગમાં પ્રગતિ પણ ઘણી કરી અને તે ત્યાં સુધી કે તે પ્રકૃતિ પર પણ વિજય પ્રાપ્ત કરવા ઇચ્છે છે. પણ તે સંભવિત નથી. પ્રકૃતિ તો મનુષ્ય તો શું પણ પ્રાણી માત્રને માટે પ્રાણ હાથક છે. આજનો મનુષ્ય પ્રકૃતિ ઉપર પણ પોતાનો કાબુ મેળવવા નીકળ્યો છે પણ તે પોતાના વિનાશને નોતરી રહ્યો છે તેનો તેને ખ્યાલ નથી.

ચાલો ! આપણે વિજ્ઞાનના પાછલાં પૃષ્ઠો પલટીએ અને જોઈએ કે માનવ આત્માઓને તેનાથી શા શા લાભ થયા. પોતાનો વિકાસ કર્યો પણ વિકાસ કરનારને શા લાભ પહોંચાડ્યો તે વિચારીએ.

વિજ્ઞાને મનુષ્યનો પરિશ્રમ છીનવી લઈને તેને ચંત્રાધીન બનાવ્યો. સ્વાસ્થ્ય વર્ધક શ્રમનો હાસ કરીને મનુષ્યની શક્તિનો નાશ કર્યો.

ધાતુ-ધનને વધારીને ધનવાનોને અસંતોષી અને અવિવેકી બનાવ્યા. ધનની લાલસાથી શ્રીમંતો પોતાના કર્તવ્ય પથથી ચ્યુત થઈ ગયા. અમાનુષિક અત્યાચારો અને શોષણ દ્વારા ધનનો સંચય કર્યો. એ સંચયખોરી

વધતી ચાલી અને સુખ-શાન્તિનો નાશ નોતર્યો. મુદ્રણ-કલાને વિકાસ તો ઘણો કર્યો પણ જ્ઞાન પોથીઓમાં જ રહી ગયું. જ્ઞાનની આરાધનાનો લોપ થયો. અણુભોખના પ્રયોગે તો જગતને ભયભીત બનાવી દીધું.

વિજ્ઞાન વિનાશ માટે જ છે એમ મારું મનતઃવ્ય નથી. વિજ્ઞાનની શોધો બંધ કરવાનો પણ મારો ઉદ્દેશ નથી માત્ર વિજ્ઞાનના વિકાસમાં જે અગણિત અર્થપ્રાપ્તિ, રાજ્ય-પ્રસાર, ધર્મ પર અશ્રદ્ધા કે વિનાશની દૃષ્ટિ છે તે બદલાઈ જાય અને લોક કલ્યાણ ભાવનાથી વિજ્ઞાનનો ઉપયોગ થાય તો વિશ્વશાંતિ અને આત્મશાંતિ પણ સાધી શકાય.

આધ્યાત્મિક પુરૂષ હમેશાં શાન્તિની શોધ કરે છે. સુખમાં સુખ માને છે પણ દુઃખને પોતાના કર્મનું પ્રાયશ્ચિત માની શાંતિ રાખે છે તે પોતાના કર્તવ્યમાં મગ્ન રહે છે, જ્યારે બીજા લોકો રાત્રિના નિદ્રાદેવીના ખોળામાં સૂતા હોય છે ત્યારે આત્મશાંતિના ચોગી જ્ઞાન નેત્ર દ્વારા આત્માનો અનુભવ કરે છે. “યા નિશા સર્વં ભૂતાનાં તત્ત્વાં જગર્તિ સંયમી.”

જૈનધર્મના તીર્થંકરો આત્મશાંતિના ચોગી હતા. ભગવાન મહાવીર પર કેટલાયે ઉપસર્ગો થયા પણ તેઓ કર્તવ્ય ચ્યુત ન થયા તેથી દુઃખ પણ પ્રગટ ન કર્યું.

પ્રાણીમાત્ર સાથે મૈત્રીભાવ રાખવો એ જૈનધર્મનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે અને તેથી જૈનધર્મ વિશ્વધર્મ થઈ શકે છે.

જૈનધર્મની એક બીજી વિશાળતા મનનીય છે. ઉદ્ધા-
હરણ સ્વરૂપ નીચેનો શ્લોક જોઈએ.

યસ્ય નિખિલાશ્ચ દોષાઃ નસંતિ સર્વે ગુણાશ્ચવિધં તે,
બ્રહ્મા વા વિષ્ણુ વા હરો જિનો વા નમ સ્તસ્મૈ.

આમાં નિર્દોષ પરમાત્મ સ્વરૂપ શુદ્ધ આત્મા પછી
તે ગમે તે હોય તેને શ્રદ્ધાપૂર્વક નમસ્કાર કરવામાં
આવેલ છે.

સર્વે આત્માઓને માટે ધર્મ એક જ છે. આત્મ-
શાન્તિના માર્ગ વિવિધ હોઈ શકે છે.

સર્વધર્મોને એક કેન્દ્ર પર સ્થિર કરવા માટે ગીતા-
જીનો શ્લોક વિચારીએ:—

સ્વધર્મે નિધનં શ્રેયઃ પર ધર્મે ભયાવહઃ

આ ગીતા વાક્ય યથાર્થરૂપે વિચારીએ તો દુનિયામાં
પરિકલ્પિત વિચારધારાને બદલે આજ વાક્ય વિશ્વધર્મ
માટે સુયોગ્ય છે.

સ્વધર્મ ગ્રાહ્ય બતાવે છે જ્યારે પરધર્મ ત્યાજ્ય બતા-
વેલ છે. સ્વધર્મનો અર્થ આત્મધર્મ લઈએ અને પરધર્મનો
અર્થ માયિકધર્મ લઈએ તો આત્મધર્મ, સત્યધર્મ, આત્મ-
શાન્તિ, આત્મશુદ્ધિ અને આત્મકલ્યાણ માટે અમોઘ છે.

સત્ય, અહિંસા, સમ્યગ્ચિન્તિતા તથા શાન્તિ, અપરિગૃહ
ભાવના અને પ્રાણીમાત્ર સાથે મૈત્રીભાવ એ જૈન ધર્મના

આચારો, રાષ્ટ્રધર્મના આચારો હતા. જૈનધર્મ અને બુદ્ધ-
ધર્મ વિશ્વધર્મ હતા અને આજે પણ અહિંસાનો સંદેશ
જગતના ચોક્કમાં ચમત્કારો સર્જાવી રહ્યો છે તે આપણે
જોઈ રહ્યા છીએ.

વિજ્ઞાન પ્રજ્ઞ પ્રજ્ઞ અને રાષ્ટ્ર રાષ્ટ્રના કલ્યાણ માટે
કામે લગાડીએ અને વેરવૃત્તિ, શોષણવૃત્તિ, સત્તાશાહી
તેમજ સામ્રાજ્યભાવના તમામ રાષ્ટ્રમાંથી નાબૂદ થશે
ત્યારે જ વિશ્વશાંતિ તેમજ આત્મશાંતિનો દિવ્યસન્દેશ
જગતના ખૂણે ખૂણે પહોંચશે. આ ભગીરથ કાર્ય આપણે
ભારતે કરવાનું છે. અને તે માટે કટિબદ્ધ રહેવું પડશે.

સર્વે સુખિનઃ સન્તુ સર્વે સન્તુ નિરામયા,
સર્વે ભદ્રાણિ પश्यન્તુ મા કશ્ચિત્ દુઃખ ભાગ્ય ભવેત.

[૧૬]

વિજયપુરમાં પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ

ભાગ્યશાળીઓ ! હું ઘણી ઘણી આશાઓને લઈને સાદ્દીમાં આવ્યો હતો. સમાજમાં સંગઠન સ્થપાય, આસ-પાસના બાળકો અને બાલિકાઓને શિક્ષણ અને ધર્મના સુસંસ્કાર પડે તે માટે પણ યોજના હતી. તેમજ સાદ્દીના શ્રી સંઘની શોભા વધે તે ભાવના હતી પણ દૈવ વશાત એ ભાવનાઓને મુર્તસ્વરૂપ આપી શકાયું નહિ ! તે માટે શ્રી સંઘના આગેવાનો, વિચારશીલ યુવાનો વિચાર કરી કાંઈક રચનાત્મક યોજના ઘડી તેનો અમલ કરવા કટિબદ્ધ થાય તો શાસનનો જય જયકાર થાય. આજે વિહાર વેળાએ એક નવી યોજના તમારી પાસે રજુ કરું છું. તે પણ વિચારવા જેવી અને અમલ કરવા જેવી છે. તમે

જાણો છે। શ્રી રાણકપુરજીનું લગ્ન કલામય મંદિર જૈન સ્થાપત્યમાં બેનમૂન ગણાય છે. તે તીર્થસ્થાનમાં ૧૭૦ તીર્થંકર દેવોનું મંદિર બનાવવાનું છે. તેમાં ૧૬૦ દેરીઓ પાંચ મેરૂ વગેરે બનશે. એક દેરીના રૂપીઆ પાંચ-છ હજાર અને મેરૂના સાત હજાર રૂપીઆ ખર્ચ થશે. આમાં પ્રતિષ્ઠા અંજનશલાકાનો પણ સમાવેશ થઈ જાય છે. જે કોઈ ભાગ્યશાળીને લાભ લેવો હોય તે જરૂર લાભ લે. કામ શરૂ થવાની તૈયારીમાં છે. શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીએ આ કલાત્મક મંદિરના જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય આરંભ્યું છે, અને પ્રતિષ્ઠા-અંજનશલાકા આદિ થશે અને તેમાં તમારી શ્રી સંઘની શોભા છે. આ રકમ શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીમાં જમા કરાવવાની છે, આ કાર્યમાં તો મારવાડ-ગોલવાડ ઉપરાંત મુંબઈ, ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, કલકત્તા, મદ્રાસ, આદિના તમામ ભાઈ-બહેનોનો ફાળો થશે. તમે પણ યથાશક્તિ લાભ લેશો એવી મારી અંતિમ ભાવના છે. તમારા શ્રી સંઘનું કલ્યાણ થાઓ.

સાદડીથી આચાર્ય પ્રવર, આ. શ્રી વિજયલલિત-સૂરીશ્વરજી મ., પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી મ., પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી, મુનિ શીવવિજયજી, મુનિ વિશુદ્ધવિજયજી, મુનિ ઇંદ્રવિજયજી, મુનિ જનકવિજયજી, મુનિ બળવંતવિજયજી, મુનિ જયવિજયજી આદિએ કાર્તિક વદી ૬ તા. ૧૧-૧૧-૪૯ ના દિને વિહાર કર્યો.

સેંકડો ભાવિક બહેન ભાઈઓ દૂર દૂર સુધી આવ્યા. ગામની બહાર વટવૃક્ષની નીચે આચાર્ય મહારાજશ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યું તથા અંતિમ દેશનામાં પોતાની આશાઓ અપૂર્ણ રહ્યાનો ઉલ્લેખ કરી શ્રી રાણકપુરજી તીર્થ માટે પ્રેરણા કરી. બધાના હૃદય ગદ્ગદિત થઈ ગયાં. આંસુ ભરી આંખડીઓએ ગુરૂદેવને વિદાય આપી. શેઠ નિહાલચંદજી પૃથ્વીરાજજી રાઠોડે રૂા. ૭૦૦૦) શ્રી રાણક-પુરજી તીર્થના મેરૂ માટે આપવા નામ લખાવ્યું.

સાઢડીથી મુંડારા, લાઠારા, લુણાવા પધાર્યા. દરેક દરેક જગ્યાએ ભાવભર્યું સ્વાગત થયું. અહીં લુણાવામાં અમૃત-સરથી લાલા ટેકચંદજી, લાલા મૂલખરાજજી, હોશિયારપુરથી લાલા લાભચંદજી, લાં ટેકચંદજી, લાં સાગરચંદજી, શ્રી શાંતિસ્વરૂપ, શ્રી વૃજપાલજી આદિ, આગરાથી લાલશાહજી, બાલવીર આદિ પંજાબી ભાઈઓ, ખીકાનેરથી બાબુ પ્રસન્ન-ચંદજી કોચર, બાબુ રામરતનજી કોચર, શ્રી શિવબક્ષજી કોચર, શ્રી હીરચંદજી, શ્રી સુગનચંદજી દક્ષતરી આદિ આવ્યા હતા. દિવસભર ખૂબ આનંદ રહ્યો.

ખીજે દિવસે સંક્રાન્તિ હોવાથી પંજાબ, આગરા, ખીકા-નેરથી આવેલ ભાઈઓ સિવાય લુણાવાના જૈન-જૈનેતર ભાઈ-બહેનો, તેમજ વાલીના હાકમ સાહેબ આદિ ઘણા ભાઈ-બહેનો આવ્યા હતા, આચાર્ય પ્રવર મુનિમંડળ સહિત નવાબજરમાં પધાર્યા. લજન આદિ થયા. આચાર્યશ્રીએ

માંગલીક સ્તોત્ર સંલગાવી મકર સંક્રાન્તિના નામ સંલ-
ગાવ્યા તથા કલ્યાણકોના નામ સંલગાવી સંગઠન-આમસુધાર
શિક્ષણ તથા સાધર્મી ભાઈઓના ઉત્કર્ષ માટે દેશના આપી.

લુણાવાથી સેવાડી પધાર્યા, અહીં આખુંગામ સુંદર
રીતે શણગારવામાં આવ્યું હતું. લુણાવાથી પચાસ જેટલા
ભાઈઓ ગુરૂદેવની સાથે આવ્યા હતા. ગુરૂદેવનું સુંદર
સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. ગુરૂદેવે માંગલીક સંલગાવી સુંદર
ઉપદેશ આપ્યો. વિજાપુરના આગેવાનો પ્રતિષ્ઠા, અંજન-
શલાકા આદિનો વિચાર કરવા ગુરૂદેવની પાસે આવ્યા.
ગુરૂદેવે પ્રતિષ્ઠા આદિ માટે સૂચનાઓ આપી.

સેવાડી સુધી વીજાપુરના ભાઈઓ ખેન્ડ લઈને આવ્યા.
મંડળના ભાઈઓ પણ આવ્યા. વિધિવિધાનકાર શ્રી કુલ-
ચંદ્રભાઈ ખીમચંદ પણ અત્રે આવી પહોંચ્યા. વીજાપુરનો
પ્રવેશ ધામધૂમથી થયો આખા શહેરને ધ્વજ-પતાકાઓથી,
વિધવિધ સૂત્રોના ઝોડથી શણગારવામાં આવ્યું હતું, સાઠડી
સેવાડી આદિના ભાઈ-બહેનો આવ્યા હતા. આખાલવૃદ્ધ
ગુરૂદેવના સ્વાગત માટે તલસી રહ્યા હતા. વિજાપુરના
ભાઈ-બહેનોના આનંદનો પાર ન હતો.

ગુરૂદેવ પધાર્યા અને જયજયકારથી સેંકડો ભાઈ-
બહેનોએ વધાવ્યા. ગુરૂદેવે મંદિરજી પધારીને કુલ સ્થાપન
કરાવીને વાક્ષક્ષેપ કર્યો. ઉપાશ્રયમાં પધારી માંગલિક સંલ-
ગાવ્યું. રાતા મહાવીરજીની પ્રતિષ્ઠા હોવાથી ત્યાં પણ કુલ

સ્થાપના માટે આદેશ આપ્યો. વાસકેપને માટે પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજીને આચાર્ય ભગવાને રાા માઇલ પર આવેલ રાતા મહાવીર મોકલ્યા. બન્ને જગ્યાએ પંચ કલ્યાણક પૂજા ભણાવવામાં આવી. અંજન શલાકા પ્રતિષ્ઠાની બોલીઓ ઉત્સાહથી બોલાવવામાં આવી. મુંબઈથી શ્રીયુત કુલચંદભાઈ શામજી દર્શનાર્થે આવ્યા. તેમણે કેન્દ્રરસના અધિવેશન માટે મુંબઈના ઉત્સાહની વાત કરી.

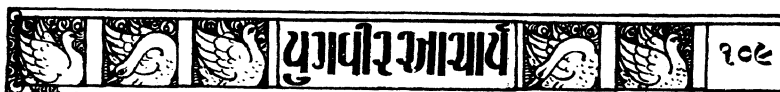
પ્રતિષ્ઠા અંજનશલાકા માટેનો ઉત્સાહ અનેરો હતો. આસપાસના બહેન-ભાઈઓ પણ દર્શનાર્થે આવતા હતા. ભાઈ રતનચંદજીની ભાવના દીક્ષા લેવાની હતી. કાર્તિક વદ ૧૦ ના રોજ પંજાબી તથા બીકાનેરી ભાઈઓએ તેમને અભિનંદન આપ્યા હતા. તેમજ તેને કેશરીયાજીની યાત્રાની પ્રતિજ્ઞા હોવાથી ગુરૂદેવના આશીર્વાદ લઈ પોતાની માતાજી તથા બહેન સાથે યાત્રાર્થે ગયેલ તે પાછા આવીને ગુરૂદેવના ચરણમાં વિજયપુર આવી પહોંચ્યા. અહીં જુદા જુદા ઘેર તેમને ભોજન માટે નિમંત્રણ મળતાં હતાં. શ્રી સંઘમાં તેમના વંદોલાની બોલીઓ બોલાઈ હતી. તેના રૂપીઆ ૨૫૦) લગભગ થયા હતા.

લાઠારાના એક ભાઈ શ્રીચંદ પણ દીક્ષાની ભાવનાથી ગુરૂદેવના દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. તેના વિષે પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ તપાસ કરી અને તેમને શ્રીચંદની ભાવના

દ્રઢ જાણીને ગુરૂદેવને વિનંતિ કરી અને ગુરૂદેવે સગા-
સંબંધીઓને સુચિત કરવાની આજ્ઞા આપી. શ્રીચંદની
ભાવના કૃણી. તેના આનંદની સીમા નહોતી.

આજે નંદાવર્તનું પૂજન થયું. માગશર શુદ્ધિ ર ના
દિવસે પ્રભુના જન્મ કલ્યાણકાદિ વિધિવિધાન થયા. બીજે
દિવસે પ્રભુના ૧૮ અભિષેક થયા. પ્રભુનો પાઠશાળા પ્રવેશનો
વિધિ થયો તથા લગ્ન પ્રસંગનો વરઘોડો ધૂમધામથી
નીકળ્યો. પાંચમના રોજ દીક્ષાનો વરઘોડો બહુ ઠાઠમાઠથી
નીકળ્યો. જેમાં હાથી, ઘોડા, ડંકા, નિશાન, ચાંદીની ગાડી
સાદડીનો સોના-ચાંદીનો રથ વગેરેની શોભા ખૂબ હતી.

મંડપમાં રાજ્યાભિષેકના સમયે વિજયપુરના ઠાકોર
સાહેબ શ્રી દેવીસિંહજી તથા ચારણ કવિ વગેરે આવ્યા
હતા. શ્રીચંદાજી ખુશાલવાળા શેઠ જવેરચંદજીએ ઠાકોર
સાહેબને તલવાર ભેટ કરી અને જણાવ્યું, કે આ તલવાર
પ્રતિષ્ઠાના પ્રસંગે અમારા લોકપ્રિય ઠાકોર સાહેબને ધર્મની
રક્ષાને માટે ભેટ કરીએ છીએ. ગુરૂદેવે રાજા-પ્રજાના ધર્મ
તથા અહિંસાના ચમત્કારી પરીણામોના દષ્ટાંતો આપી
સચોટ ઉપદેશ આપ્યો. ઠાકોર સાહેબે પણ પોતાની
હકુમતના ગામોમાં માગશર સુદી ૬ થી ૧૦ સુધી જીવ-
દયા પાળવા માટે જાહેરાત કરી. કવિરાજે અંજનશલાકા
પ્રતિષ્ઠાના વર્ણનનું ભજન સંભળાવ્યું. તેમજ આચાર્ય
મહારાજની ભાવભરી સ્તુતિ સંભળાવી. શ્રી સંઘે કવિરાજને

રૂ. ૨૧) લેટ ધર્માં પણ કવિરાજે જણાવ્યું કે મારા અન્ન-
દાતા તથા રાજ-રાણાઓ સિવાય કોઈની પાસે હાથ ધરતો
નથી તેમ કોઈની લેટ લેતો નથી. તે સાંભળી બધાને

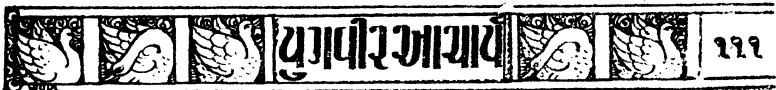
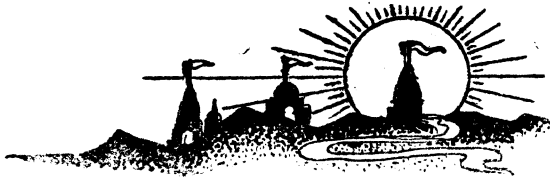
આનંદ થયો. આચાર્યશ્રીની સૂચનાથી આ રૂપીઆ ગરી-
બોને વહેંચી દેવામાં આવ્યા. શ્રી ઠાકોરસાહેબ તથા
કવિરાજે ગુરૂદેવનો વાસક્ષેપ લીધો અને પોતાની મતને
કૃતકૃત્ય માનવા લાગ્યા.

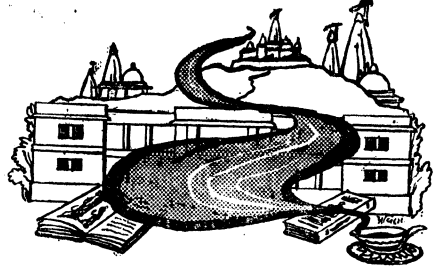
માગશર શુદ્ધિ ૬ નો દિવસ વિજાપુરના ઇતિહાસમાં
ચાદગાર દિવસ બની ગયો. શાસન શિરોમણી યુગવીર
આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીના મંગળ હસ્તે અંજન
શલાકા તથા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો લઘ્ય સમારોહ થયો.
સવારથી વિજાપુરના ભાઈ-બહેનો નવા નવા પોષાકોમાં
સજ્જ થઈ પ્રતિષ્ઠા માટે આવી રહ્યા હતા. આસપાસના
ગામેના સેંકડો ભાઈ-બહેનો પણ આવી પહોંચ્યા હતા.
બરાબર દસ ને ૩૯ મીનીટ પર પૂજ્યષાહ આચાર્યશ્રીના
પુનીત કરકમળથી મૂળનાયક શ્રી મહાવીરસ્વામી લગવાનની
પપ ઇંચની લઘ્ય પ્રતિમાજી ઉપરાંત બીજી ૧૦૦ પ્રતિમાઓ,
ચાંદીના શ્રી ગૌતમસ્વામી ચંદનના શ્રી સિદ્ધચક્રજી, અધિ-
ષ્ઠાયક દેવ, દેવીઓ મંગળ કળશ વગેરેને અંજન કરવામાં
આવ્યું તેમજ ગુરૂદેવની આજ્ઞાથી આચાર્ય શ્રી વિજય
લલિતસૂરીજી, આચાર્ય શ્રી વિજય વિદ્યાસૂરજી, પં. શ્રી

સમુદ્રવિજયજી તથા પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજીએ પણ અંજન કર્યું. સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો.

માગશર સુદ ૧૦ ના રોજ પૂજ્યપાદ આચાર્યપ્રવરના વરદ હસ્તે ૧૦-૨૩ મીનીટે વિજાપુરમાં શ્રી સંલવનાથ તથા શ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામીની પ્રતિષ્ઠા થઈ. જયઘોષથી આકાશ ગુંજી ઉઠ્યું. આબાલવૃદ્ધમાં આનંદની લહેર લહેરાણી. આચાર્યશ્રીનો જયઘોષ ગાજી રહ્યો. જૈનશાસનનો જય-જયકાર થઈ રહ્યો.

[૧૭]

પ્રાચીનતીર્થ શ્રી રાતા મહાવીર તથા ત્રણ હીક્ષાઓ

હથુંડીતીર્થ શ્રી રાતા મહાવીરસ્વામીના નામથી પ્રસિદ્ધ છે. આ તીર્થ વિજાપુર ગામથી બે માઈલ અરવલી પહાડની તળેટીમાં આવેલ છે. દર સાલ ચૈત્ર સુદ ૧૩ ના દિવસે અહીં મોટો મેળો ભરાય છે. જૈન-જૈનેતર બધા દર્શનનો લાભ લે છે. આ મંદિરમાં શ્રી મહાવીરસ્વામીની રક્ત-વર્ણની પડ ઇંચિની લઘ્યમૂર્તિ બિરાજમાન છે. પ્રાચીન શિલાલેખો પણ અહીં જોવા મળે છે.

આ તીર્થનો ઇતિહાસ જોતાં માલુમ પડે છે કે ૧૬૪૪ વર્ષ પહેલાનું આ પ્રાચીનતીર્થ છે. આ હથુંડી પહેલાં વિશાલાનગર હતું. કેટલાએ પ્રાચીન ખંડેરાના અવશેષો જોવા મળે છે. આજે તો એક વિશાલ મંદિર અને ધર્મશાળા માત્ર છે. બીજી કોઈ વસ્તી નથી. આ તીર્થની વ્યવસ્થા શ્રી વિજાપુરનો શ્રી સંઘ કરે છે.

આ મંદિર સાવ નિર્જન જંગલમાં આવેલા પહાડમાં એક દેવવિમાન જેવું શોભી રહ્યું છે. પહાડની મોટી બે ટેકરીઓ વચ્ચે ઘેરાયેલી વચલી નાની ટેકરી ઉપરનું મંદિર કુદરતી રચનાનું રમ્ય દ્રશ્ય રજુ કરે છે. રાતા મહાવીરની ભવ્ય પ્રતિમાની નીચેનું લાંછન પણ વિલક્ષણ છે. સિંહના શરીરે પાંખો અને સુંઢ છે.

મૂળ ગભારાની સામે રંગમંડપની દિશામાં જમણી બાજુએ એક ગોખમાં હસ્તિ કુંડી ગચ્છના આચાર્યની લાક્ષણિક મૂર્તિ ધિરાજમાન છે. તેના ઉપરના લેખમાં ૧૩૪૪ સંવત છે. અહીં રાઠોડનું રાજ્ય હતું. તેમાના કેટલાક રાઠોડો જૈન હતા. વાલી, સાદડી, સાંડેરાવ વગેરે મારવાડના ગામોમાં હથુડીયા શ્રાવકોની વસ્તી જોવામાં આવે છે.

વિદગ્ધ નામના રાઠોડે બંધાવેલા આ મંદિર સંબંધી એક મોટો શિલાલેખ આ ‘રાતા મહાવીર’ ના મંદિરના દરવાજાની ભીંતમાંથી મળી આવ્યો હતો તે અજમેરના મ્યુઝીયમમાં છે.

આ વિદગ્ધ રાજે સ્વયં સોનાથી તોળાઇને આ સોનાનો ૨ લાગ દેવને અર્થે વાપર્યો હતો એવો ઉલ્લેખ મળે છે.

શ્રી વાસુદેવસૂરિ વિદગ્ધરાજના ગુરૂ હતા અને હસ્તિ-કુંડી, હથુડીના સમુદાયે ઋષભદેવના મંદિરને જીર્ણોદ્ધાર

કરાવ્યાનો ઉદ્દેશ છે. ઉપરોક્ત લેખમાં જૈન ધર્મની પ્રશંસા ઉપરાંત ગુરૂ બલિભદ્ર (વાસુદેવ) ના ઉપદેશથી વિદગ્ધરાજે સં. ૯૯૬ માં મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યાનો ઉદ્દેશ છે. મંદિરના દાન માટે પોઠ, ગાડું, ઘાણી, કુવા, જુગારીઓ વગેરે ઉપરના કરની નોંધ છે.

આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે વિદગ્ધરાજે તેા શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનની સ્થાપના કરી હતી પણ સં. ૧૩૪૫ માં રાતા મહાવીરની પ્રતિષ્ઠાનો ઉદ્દેશ હોવાથી શ્રી ઋષભદેવને બદલે રાતા મહાવીરની પ્રતિષ્ઠા થઈ હશે. રાજાઓએ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરાવી તેવી જ રીતે મંદિરના સંરક્ષણ માટે દાનના વિવિધ ઉપાયો યોજાયાનો ઉદ્દેશ જૈન ઇતિહાસમાં નવો પ્રકાશ પાડે છે.

સં. ૧૨૦૮ માં આચાર્ય મહારાજ શ્રી જયસિંહ-સૂરિજી શિષ્ય પરિવાર સાથે હથુંડીનગર પધાર્યા. રાજા અનંતસિંહ જલોદરના રોગથી બિમાર હતો. આચાર્યશ્રીએ જળ મંત્રીને આજ્યું અને રાજાનો રોગ મટી ગયો. રાજ્યમાં ગુરૂદેવના ચમત્કારની વાતો થવા લાગી. રાજા-રાણી, પરિવાર તથા પ્રજાએ જૈન ધર્મનો સ્વીકાર કર્યો. ત્યારથી રાઠોડ જાતિને સંઘમાં સ્થાન મળ્યું. એ હથુંડીયા રાઠોડના નામથી ઓળખાય છે. શિલાલેખો ઉપરથી આ મંદિર ઘણું પ્રાચીન મનાય છે. ઇતિહાસવેત્તા મુનિશ્રી જનવિજયજી પોતાના પ્રાચીન લેખ સંગ્રહમાં દર્શાવેલ છે કે ૫૫૫ મંદિરોમાં

પ્રાચીનમાં પ્રાચીન લેખ હથુંડી રાતા મહાવીર સ્વામીના મંદિરનો છે.

આ હથુંડી મહાન નગર હશે. અહીં આચાર્યશ્રી કચ્છસૂરિજીએ મરૂભૂમિમાં ૨૭ મંદિરોની પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી. તેમજ ૫૦૦ દીક્ષાર્થીઓને દીક્ષા આપી હતી. ઉપરાંત રાવ મહાબલીને ઉપદેશ આપી જૈનધર્મી બનાવ્યો હતો.

વિજ્ઞપુર અને રાતા મહાવીર બન્ને મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર થઈ ગયો હતો. આ વખતે પંજાબકેશરી યુગવીર આચાર્યશ્રી વિજય વલ્લભસૂરિજીનું આતુમાંસ સાદડીમાં હતું. શ્રી સંઘે ગુરૂદેવને વિનતિ કરી અને ગુરૂદેવ શિષ્ય પરિવાર સહિત વિજ્ઞપુર પધાર્યા. વિજ્ઞપુરની પ્રતિષ્ઠા અંજનશલાકા માગશર સુદ ૬ ના કરાવીને તુરત જ આચાર્યશ્રી, આચાર્ય વિદ્યાસૂરિજી તથા બીજા દસ મુનિવર્યો રાતામહાવીર પધાર્યા. પ્રતિમાજી આદિ વિજ્ઞપુર અંજનશલાકા માટે લાવેલ તે લઈ જવામાં આવી અને ગુરૂદેવના કરકમલથી મહાવીર સ્વામીની પપ ઈચ્છિની પ્રતિમાજી ભોંયરામાં ખિરાજમાન કરવામાં આવ્યા એક ગોખમાં ન્યાયાલોનિધિ જૈનાચાર્ય ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયનાનંદસૂરીશ્વર (આત્મારામજી) મહારાજની પ્રતિમા ખિરાજમાન કરવામાં આવી. રાતામહાવીરમાં આનંદ આનંદ છવાઈ ગયો. જયનાદોથી મંદિર ગુંજાયમાન થઈ રહ્યું. સાધુ સાધ્વી ૪૦-૫૦ ની હાજરી હતી. બેથી

ત્રણ હજાર ભાઈ બહેનો પણ પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગે આવ્યા હતા. રાતા મહાવીરમાં પણ મહોત્સવ જૂહતૂ પૂજા આદિ થયાં.

બાદ આચાર્યશ્રી પાછા વિજાપુર પધાર્યા. મુંબઈથી ગોડી-જીના ટ્રસ્ટીઓનો મુંબઈ ચાતુર્માસ માટેનો વિનતિ પત્ર આવ્યો. મુંબઈથી શ્રી કુલચંદ્રભાઈ શામજીના પણ બે પત્રો મુંબઈ પધારવા માટેના આવ્યા. શ્રી-સંઘ તથા ગોડીજીના ટ્રસ્ટીઓએ ઠરાવ કર્યો છે અને આપશ્રીનું ચાતુર્માસ મુંબઈ કરવા માટે ટ્રસ્ટીઓ આપશ્રીની સેવામાં આવવા ઈચ્છે છે. મુંબઈનો જૈનસમાજ આપની પ્રતીક્ષા કરે છે. ઘણા કલ્યાણ-કારી કાર્યો આપની નિશ્રામાં કરવા-કરાવવાની ભાવના છે. આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે તીર્થોધિરાજ શત્રુંજયની યાત્રા કરવાની ભાવના હોવાથી હમણાં તો ટ્રસ્ટીઓ ધીરજ રાખે ક્ષેત્ર સ્પર્શના હશે તો તમારી ભાવના ફળીભૂત થશે.

માગશર શુદ્ધ ૧૦ ના રોજ રાતા મહાવીરની પ્રતિષ્ઠા માટે પં. શ્રી સમુદ્રસૂરિજી ગુરૂદેવની આજ્ઞાથી રાતા મહાવીર ગયા અને ૧૦-૨૩ મીનીટે પ્રતિષ્ઠા થઈ તથા વાસક્ષેપ કરવામાં આવ્યો. આનંદ આનંદ છવાઈ રહ્યો.

આજના મંગળ દિવસે વિજાપુરમાં ત્રણ દીક્ષાર્થી ભાઈ રતનચંદ, ભાઈ શ્રીચંદ તથા ભાઈ શીવચંદનો દીક્ષાનો વરઘોડો ઘણો ધામધૂમથી નીકળ્યો. હાથી ઉપર બેસીને વરસીદાન દેતાં દેતાં આચાર્ય મહારાજના ચરણક્રમણમાં ત્રણે દીક્ષાર્થી આવી પહોંચ્યા. તલાવપરના વટવૃક્ષની નીચે

વિજયમુદ્ધર્તમાં આચાર્યશ્રીના પુનીત કરકમળોથી દીક્ષા આપવામાં આવી. આચાર્ય શ્રી વિજયલલિતસૂરિજીએ વિધિ-વિધાન કરાવ્યા. સંઘ તથા સગાસંબંધીઓએ ચાદર ઓઢાડી. ત્રણેના હૃદય આનંદથી નાચી ઉઠ્યા. ભાઈ રતનચંદનું નામ મુનિ ન્યાયવિજયજી, પં. સમુદ્રવિજયજીના શિષ્ય. ભાઈ શ્રીચંદનું નામ મુનિ પ્રીતિવિજયજી, આચાર્ય શ્રી વિદ્યાસૂરિજીના શિષ્ય. ભાઈ શીવચંદ મુનિ હેમવિજયજી-પં. પૂર્ણાનંદવિજયજીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા. પાંચ છ હજાર ભાઈ-બહેનોની હાજરીમાં દીક્ષાનો મહોત્સવ આનંદપૂર્વક થયો. સાદડીનિવાસી કવિ જુગરાજજીએ સમયાનુસાર ભજન સંભળાવ્યું. જયનાદોથી આકાશ ગુંજી ઉઠ્યું.

રતનચંદજીના ભાઈઓ તરફથી મોતીચૂર તથા વીજા-પુર સંઘ તરફથી નાળીયેરની પ્રભાવના થઈ. દીક્ષાના સમયે ૧૯ સાધુ મુનિરાજો તથા ૫૦ સાધ્વીઓ હાજર હતાં. માગશર શુક ૧૩ ના રોજ પ્રાતઃકાળે મંદિરજીના દ્વારનું શ્રી જવેરચંદભાઈએ ઉદ્ઘાટન કર્યું. આચાર્યપ્રવર આદિ ચતુર્વિધ શ્રી સંઘ વાજતે-ગાજતે દર્શનાર્થે પધાર્યા. ઠાકુર સાહેબ શ્રી દેવીસિંહજીની આગ્રહભરી વિનતિથી આચાર્ય શ્રી ઠાકોરસાહેબના મહેલમાં પધાર્યા. અહીં આચાર્ય-શ્રીએ અહિંસા પરમો ધર્મ તથા પશુ દયા વિષે વ્યાખ્યાન આપ્યું. વિજાપુરના ભાઈઓ પણ અત્રે આવ્યા હતા અને

બ્યાખ્યાનનો લાભ લીધો હતો. ઠાકોર સાહેબે આચાર્યશ્રીને પોતાના ધર્મગુરુ તરીકે સ્વીકારી કામળી ઓઢાડી. કુમાર તથા રાણી આદિએ વાસક્ષેપ નંખાવ્યો. વાજતે-ગાજતે ગુરુદેવને લઈ જઈને વાજતે-ગાજતે ઉપાશ્રય પહોંચાડ્યા. શ્રી સંઘે ઠાકોરસાહેબને અભિનંદન પત્ર આપી તેનું સન્માન કર્યું. ગુરુદેવે મંગળ આશીર્વાદ આપ્યા.

આહારપાણી કરી આચાર્ય મહારાજ આદિએ ભાટુન ગામ માટે વિહાર કર્યો. ભાટુન નજદિકે પહોંચ્યા ત્યાં સાદડી નિવાસી શેઠ મૂળચંદ્રજી તથા શ્રી ચુનિલાલજી, ખુડાલા નિવાસી શેઠ ભભૂતમલજી, મુંડારા નિવાસી શ્રી તારાચંદ્રજી આદિ મોટરમાં આવી પહોંચ્યા. ગુરુદેવને પ્રાર્થના કરી કે, ગુરુદેવ અમે ભારતવર્ષીય શ્રી જૈન પ્રવેતાંબર કોનકર-સનું અધિવેશન ભરવાનો નિર્ણય કર્યો છે. આપશ્રી કૃપા કરી શિષ્ય પરિવાર સહિત પાછા પધારો તેમજ પોષદસમીના મેળા ઉપર વરકાણા પધારો. ગુરુદેવે તેઓની પ્રાર્થના સ્વીકારી. વિજાપુર પાછા આવ્યા અને ગામ બહાર શ્રી રામચંદ્રજીના મકાનમાં સ્થિરતા કરી. પં. શ્રી પૂજાનંદવિજયજી તો ભાટુન પહોંચી ગયા હતા અને અહીં તો જૈન-જૈનેતર સેંકડો બહેન-ભાઈઓ ગુરુદેવના દર્શન માટે ઉત્સુક હતા. પ્રવેશની તૈયારીઓ થઈ ગઈ હતી. આચાર્યશ્રીના પાછા જવાના સમાચારથી બધા નિરાશ થયા. પન્થાસજી મહારાજે ઉપદેશ

આપ્યો. આહારપાણી કરી બધા પાછા ગુરૂદેવના ચરણોમાં
વિજાપુર આવી પહોંચ્યા.

શ્રી રામચંદ્રજી પાવાપુરીજીમાં મંદિર બંધાવી રહ્યા
હતા. તેમાં બિરાજમાન કરવા માટે શ્રી જગવલ્લભ
પાર્શ્વનાથ આદિ ત્રણ પ્રતિમાજીઓ પરોણા તરીકે લાવેલ.
તે પ્રતિમાજી સમક્ષ પૂજા-પ્રભાવના-ભાવના આદિ થયાં.
આજ બેડા તરફ જવાનું હતું. બેડાના શ્રી સંઘે પ્રવેશ
માટે સુંદર સુશોભન કરી રાખ્યું હતું. તેમના જાણવામાં
આવ્યું કે આચાર્યશ્રી પાછા વળી ગયા છે તેથી સૌ
નિરાશ થયા. પંચના આગેવાનો તથા ઠાકોર સાહેબના
કામદાર વિજાપુર પહોંચ્યા. ગુરૂદેવને બેડા પધારવા પ્રાર્થના
કરી. ગુરૂદેવે તેમને પાછા ફરતાં સમય મેળવી બેડા થઈને
આગળ જવા દર્શાવ્યું. બેડાથી આવેલ ભાઈઓને સંતોષ
થયો.

માગશર શુદ્ધિ પુનમના રોજ વિજાપુરથી વિહાર કરી
સેવાડી, વાલી, કેટ, ભીટવાડા થઈને માગશર વહ હના
રોજ વરકાણા પધાર્યા. ભીટવાડાના ઠાકોર શ્રી રામસિંહજીએ
આચાર્યશ્રીના સફળપદ્ધેશથી શ્રાવણ-ભાદરવે તથા વૈશાખ
માસમાં માંસ મદિરાનો ત્યાગ કર્યો તથા શિકાર ન કરવાનો
નિયમ લીધો. ગુરૂદેવનું ભાવભીનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું.
વિદ્યાર્થીઓએ સ્વાગત ગીત તથા ગુરૂ સ્તુતિ ગાઈ પોતાનો
હૃષં પ્રદર્શિત કર્યો. ગુરૂદેવે માંગલિક સંભળાવ્યું. ખુડાલા

આદિના ભાઈ બહેનો, પંજાબી ભાઈ બહેનો આદિની ઉપ-
સ્થિતિ સારી હતી. દશમની સંક્રાન્તિ હોવાથી ગુરૂદેવે
માંગલિક સ્તોત્ર સંભળાવી પોષ સંક્રાન્તિનું નામ સંભળાવ્યું
તથા વિદ્યાર્થી જીવન અને વિનય ઉપર સુંદર વિવેચન કરી
સમાજનું ઋણ અદા કરવાની ભાવના દરેક વિદ્યાર્થીની હોવી
જોઈએ, તોજ આવી સંસ્થાઓનો હજારો વિદ્યાર્થીઓ લાભ
લઈ શકે. માગશર વદ ૧૩ (મારવાડી પોષ વદી ૧૩)ના
રોજ સુંબઈથી શેઠ ભાઈચંદ નગીનદાસ, શ્રી રતનલાલ
દાલીઆ, શ્રી છોટાલાલ ભીખાભાઈ, શ્રી કુલચંદ શામજી,
શ્રી શાંતિલાલભાઈ શાહ, શ્રી જ્ઞેશીંગલાલભાઈ, શ્રી વીરચંદ-
ભાઈ, શ્રી હીરાચંદભાઈ, શ્રી જ્ઞેશીંગલાલ ઉગરચંદ આદિ
સદ્ગૃહસ્થોનું ડેપ્યુટેશન આવ્યું. આચાર્યશ્રીને સુંબઈ
પધારવા આગ્રહભરી વિનંતિ કરી. ગુરૂદેવે સિદ્ધાચલની
યાત્રાની ભાવના દર્શાવી છતાં સુંબઈમાં ધર્મ-સમાજ ઉદ્યોતના
કાર્યો થવાની સંભાવના હોય તે સિદ્ધાચલની યાત્રા કરી
તે તરફ વિહાર કરવાની પોતાની ઇચ્છા પ્રગટ કરી. બધાને
સંતોષ થયો.

પોષ શુદ્ધ ૪ ના રોજ આગમ પ્રભાકર મુનિ પુંગવ
શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ આદિ પધાર્યા. આચાર્યશ્રી
અને આગમ પ્રભાકરજીનું મિલન હૃદયંગમ હતું. બન્નેએ
જેસલમેરના લાંડારો સંબંધી રસપૂર્વક વાતચીત કરી. પોષ
શુદ્ધ ૭ ના રોજ ગુરૂદેવ આદિ બીજોવા પધાર્યા. અહીં

મુનિપુંગવ આગમ પ્રલાકર શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજશ્રીએ જેસલમેરની યાત્રા અને ત્યાંના જ્ઞાનભંડારો તથા પ્રાચીન પ્રતો વિષે મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું. જે દિવસ ગુરૂદેવ અને આગમ પ્રલાકર આદિની પ્રાચીન શાસ્ત્રો તથા પૂર્વાચાર્યો અને જૈનસંઘના દાનવીરોનો સાહિત્ય-કલાપ્રેમ વગેરે વિષયક વાતો રસપ્રદ હતી. પોષ શુદ્ધ આઠમના રોજ ગુરૂદેવનું સંઘ અને સંગઠન વિષે વ્યાખ્યાન થયું. અહીં જે તડ હતા. ગુરૂદેવના સદુપદેશથી બન્ને એક થઈ ગયાં. સંઘમાં આનંદ આનંદ છવાઈ ગયો.

પોષ શુદ્ધ ૧૨ તા. ૧-૧-૫૦ ના રોજ બીજોવામાં શ્રી આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના પ્રમુખ જૈન સમાજના કર્ણધાર શ્રીમાન કર્તુરભાઈ લાલભાઈ આચાર્યશ્રીના દર્શનાર્થે આંબા. સાહડી નિકાસી શેઠ મૂળચંદ્રજી ભંડારી તથા બીજોવા આદિના ગૃહસ્થો હાજર હતા. શેઠશ્રીએ આચાર્યશ્રીને વંદણ કરી તેમજ આચાર્યશ્રી સાથે શાંતિપૂર્વક વાર્તાલાપ કર્યો. ખાસ કરીને જીજ્ઞાસુ તથા પ્રાચીન કળાની રક્ષા નવીન મંદિર કેવી રીતે કર્યા બંધાવવાની આવશ્યકતા છે. તેમજ સાહિત્ય પ્રચાર અને જૈન સમાજના નાના મોટા પ્રશ્નો વિષે રસમય ચર્ચા-વિચારણા થઈ. ઉપરાંત મારવાડના સુંદર મંદિરોની આશાતના ટાળવા શું પ્રયત્ન થઈ શકે વગેરે સંબંધી વાર્તાલાપ થયો. આચાર્યશ્રીએ પોતાના વિચારો સ્પષ્ટતાથી દર્શાવ્યા અને શેઠશ્રીને ઘણો આનંદ

થયો. શેઠશ્રી સંઘનું સ્વાગત સ્વીકારી મંદિરજીના દર્શન કરી વરકાણા પધાર્યા.

વરકાણામાં શ્રી ઓસવાળ સંમેલનની ખેઠક થઈ. ગુરૂદેવે પ્રાણપ્રેરક પ્રવચન કર્યું.

વરકાણાનું ઓસવાળ સંમેલન સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરાવી આચાર્યપ્રવર મહા વહી ઉ ના વિહાર કરી ચણી સ્ટેશન પધાર્યા. ધામધૂમપૂર્વક પ્રવેશ થયો. અહીંથી ખીમેલ થઈને સાતમના રોજ ફાલના શ્રી પાર્શ્વનાથ જૈન ઉમેદ હાઈસ્કૂલમાં પધાર્યા. ગુરૂદેવનું ભાવણીનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. ફાલનાથી ખુડાલામાં પ્રવેશ સમયે ખુડાલા નગર ધબ પતાકા આદિથી શણગારવામાં આવ્યું હતું. ફાલના હાઈસ્કૂલનું ખેન્ડ, વિદ્યાર્થીગણ, શિક્ષકો તથા અસંખ્ય બહેન-ભાઈઓએ ગુરૂદેવનું સ્વાગત કર્યું. શેઠ પૃથ્વીરાજજી, શ્રી ભભૂતમલજી, શ્રી ઓટરમલજી, શ્રી કપુરચંદજી, શ્રી પુખરાજજી, શ્રી પ્રતાપમલજી, શ્રી સરદારમલજી મગનીરામજી, શ્રી સરદારમલજી, શ્રી મુકુન્દલાલજી એ નવ ભાગ્યવાનોએ સોનાના સાથીયા કર્યા હતા. કેટલાએ ભાગ્યવાનોએ ચાંદીના સાથીયા ચાંદીના નાળિયેર સહિત ગહુંલીઓ કરી હતી. ગહુંલીઓના રૂા. ૭૦૦) લગભગ થયા હતા. કેટલાંક બહેન-ભાઈઓએ રૂપીઆ ઉછાળ્યા હતા. અહીં બે તડાં હતાં. ગુરૂદેવના સદ્ગુણદેશથી વરકાણા તીર્થમાં એકતા થઈ. સંઘમાં આનંદ આનંદ છવાઈ રહ્યો. આચાર્ય શ્રી વિજય લલિતરસૂજીની

તબિયત ખુડાલામાં વિષેષ બગડતી ચાલી. તેમને માટે ઔષધ તથા સેવા-શુશ્રુષાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. આચાર્યશ્રી ફાલના વ્યાખ્યાન આદિ માટે જતા ત્યારે આચાર્ય શ્રી વિજય લલિતસૂરિજીની તબિયત જોઈને તેમને ખૂબ ખૂબ શાંતિ આપતા અને વિજય લલિત- સૂરિજી પણ ગુરૂદેવના વચનામૃતો સાંભળીને શાંતિપૂર્વક વેદના સહન કરતા તેમજ ઐ શાંતિ: નો જાપ કરતા રહેતા.

ફાલના કોન્કરન્સ માટેની તડામાર તૈયારીઓ થઈ રહી હતી. ગુરૂદેવ પ્રત્યેક બાબતની સલાહ સૂચના આપતા હતા. ફાલના આસપાસના યુવકો, શાળાના શિક્ષકો, વિદ્યાર્થીઓ તથા ફાલના આસપાસના આગેવાનો કોન્કરન્સના અધિવેશનને સફળ બનાવવા રાત-દિન ભારે જહેમત ઉઠાવી રહ્યા હતા.

[૧૮]

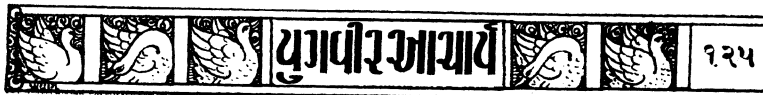
મરૂભૂમિના ઉદ્ધારકનો સ્વર્ગવાસ

શુરૂદેવના અનન્ય લક્ષ્મી, પ્રાણપ્રધારા શિષ્ય, મરૂભૂમિમાં વિદ્યાપ્રચારના મુખ્ય પ્રણેતા, આચાર્યશ્રીની જીવનપ્રલાના પ્રકાશન માટેના પ્રેરક, વિદ્વાન સેવામૂર્તિ આચાર્યશ્રી વિજય લલિતસૂરીશ્વરજી શુરૂદેવની તળીયત નરમ સાંભળી ભાવ-નગરથી ઉગ્રવિહાર કરી મારવાડમાં આવી પહોંચ્યા. ભાવનગરમાં જ તળીયત નરમ હતી. પણ શુરૂદેવ પ્રત્યે અનન્ય પ્રેમ અને તેમની છત્રછાયામાં છેલ્લા પોઠી જવાની ભાવનાથી પ્રેરાઈને જ આવ્યા ન હોય તેમ આવી પહોંચ્યા. વિહારમાં પણ તળીયત નરમ જ હતી. વરકાણાથી ખુડાલા સુધી આવ્યા અને તળીયત બગડી. ઔષધોપચાર તો ચાલુ હતો. સેવા સુશ્રુષા પણ રાત-દિવસ મુનિ વિશુદ્ધવિજયજી

તથા પં. સમુદ્રવિજયજી, મુનિ શીવવિજયજી, ગુરૂલકતો કરતા હતા. પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી પણ ખડેપગે ગુરૂદેવની સેવામાં હતા. બીજા સાધુ-મુનિરાજો પણ વૈયાવચ્ચ કરતા હતા. ગુરૂદેવ તો વારંવાર તેમની તબીયતની ચિંતા કરતા હતા અને તેમને સુખશાતા ઉપજે તેમ વ્યવસ્થા કરતા હતા. હમેશાં તેમની પાસે જતા અને શરીરની ક્ષણિકતા, આત્માની અમરતા તથા કર્મની વિચિત્રતા દર્શાવી તેમણે મરૂભૂમિમાં જે વિદ્યાવિહારો સંજ્યાં હતાં તે તેમનું અનુ-પમ જીવનકાર્ય હતું તેમ દર્શાવી જીવનની ધન્યતા કરી લીધાને આત્મસંતોષ ધારણ કરવા જે શબ્દો કહેતા અને પોતાના પ્રાણુઓના ગુરૂદેવના આશીર્વાચન શિરોધાર્ય કરી આચાર્યશ્રી વિજયલલિતસૂરીશ્વરજી પણ સંતોષ માનતા હતા.

દિવસે દિવસે રોગ વધતો ચાલ્યો. એક તરફ કાલના કોન્કર-સની તડામાર તૈયારી ચાલી રહી હતી. ગુરૂદેવ પણ આખો દિવસ કોન્કર-સની સફળતા માટે ચર્ચા-વિચારણામાં રહેતા હતા પણ કુદરતના ખેલ તો કુદરત જ જાણે તેમ આચાર્યશ્રી લલિતસૂરીની માંદગી ખૂબ વધી ગઈ અને ઔષધોપચાર છતાં મહા શુદ્ધિ ને શુક્રવારના દિવસે લોહીની ઉલટી થઈ. પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ ઉમેદલાલને કહીને ડોક્ટર સાહેબે આપેલ ગોળી આપી, પણ પાણીનો ચમચો ગળે ન ઉતર્યો ગભરામણ વધી પડી.

પન્થાસજી મેં ચલા. ગુરૂદેવને ખોલાવો ઓં શાંતી:

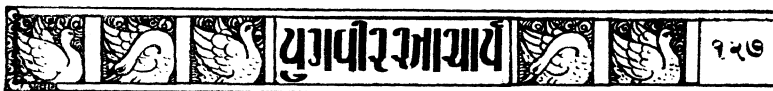
ૐ શાંતીઃ જાપ કરતા રહ્યા. માણસ ગુરૂદેવને જોલાવા દોડ્યો. પન્થાસજીએ નમસ્કારમંત્ર, ચતારી મંગલમ્ સંભળાવવા શરૂ કર્યા. બીજા મુનિરોજો દોડી આવ્યા. બધા મંત્રોચ્ચાર કરવા લાગ્યા. ગુરૂદેવ પણ વ્યાખ્યાનમાંથી તુરત જ આવી પહોંચ્યા અને આચાર્યશ્રી આવ્યા ત્યાં તો તેમના પ્યારા શિષ્યનો જીવ પિંજરામાંથી ઉડી ગયો. ગુરૂદેવના પ્રાણપ્યારા શિષ્યરત્ન આચાર્યપ્રવર શ્રી વિજયલલિતસૂરીજી મરૂધરના વિદ્યાધામોના સૃષ્ટા સં. ૨૦૦૬ ના મહા શુદ્ધ દશમના રોજ ખુડાલામાં સ્વર્ગવાસ પામ્યા. સ્વર્ગવાસ સમયે વરકાણા વિદ્યાલયના ગૃહપતિ શ્રી સંપતરાજજી લજ્જશાળી, શ્રી હેડમાસ્તર, શ્રી વીરચંદ્રભાઈ આદિ શિક્ષકગણ તથા છાત્રગણ ખુડાલા પહોંચી ગયા હતા. બધા ગમગીન બની ગયા, આચાર્યશ્રીએ સૌને સાંત્વન આપ્યું. સંઘના ભાઈઓ દોડી આવ્યા. સમાચાર વીજળી વેગે શહેરમાં પહોંચી ગયા. મરૂધર ઉદ્ધારક આચાર્યશ્રીના દર્શનાર્થે માનવ-મેદની ઉમટી આવી. આખા સંઘમાં અને શહેરમાં ગમગીની છવાઈ ગઈ. જુદા જુદા ગામના સંઘો અને ગુરૂભક્તોને તારથી સમાચાર મોકલવામાં આવ્યા.

જરીયાનતું સુંદર વિમાન બનાવવામાં આવ્યું. હજારો ભાઈઓ આવી પહોંચ્યા અને સ્મશાન ચાત્રામાં જોડાયા. જુલૂસમાં વરકાણા તથા કાલનાના વિદ્યાર્થીઓ, અધ્યાપકો, કાલનાના તથા આસપાસના ગામોના હજારો ભાઈઓ

સ્મશાન યાત્રામાં જોડાયા. જુદા જુદા ચાર ગૃહસ્થોએ ઘી બોલી માંડવી ઉઠાવી. પછી પણ જુદા જુદા ગૃહસ્થો તે ઉઠાવતા રહ્યા. ૮૫ મણની બોલીથી શ્રી પૃથ્વીરાજજી, શ્રી ભભૂતમલજી તથા શ્રી જોહરમલજી ત્રણે ભાઈઓએ આચાર્યશ્રીના દેહને ચિતા પર મૂક્યો. વાલીનિવાસી શ્રી જીવરાજજી સાગરમલજી ચોપડાએ ૫૦૧) મણની બોલીથી આચાર્યશ્રીનો અગ્નિસંસ્કાર કર્યો. લોકોએ થોડાં ધ ચંદન ચિતામાં નાખ્યું. ઘણાએ શ્રીફળો ચિતામાં નાખ્યાં. ફાલના સ્ટેશનની જોન ધર્મશાળાના બગીચામાં આચાર્યશ્રીનો અગ્નિસંસ્કાર કરવામાં આવ્યો. વરકાણા અને ફાલનાના વિદ્યાર્થીઓ તથા અધ્યાપકોની આંખડીઓમાંથી અશ્રુની ધારાઓ ચાલી. સંઘના આબાલવૃદ્ધની આંખો સજળ થઈ ગઈ.

ચતુર્વિધ સંઘે દેવવંદન કર્યું. શ્રી સંઘ વરકાણા ફાલનાના વિદ્યાર્થીઓ અધ્યાપકો તેમજ સાધુ મુનિરાજો અને સાધ્વીજીઓને ગુરૂદેવે સાંત્વન આપ્યું શોકસભા ભરવા નિર્ણય થયો.

મહા સુદિ દશમના દિવસે ઉપાશ્રય પાસેના મેદાનમાં લોકમાન્ય શ્રી ગુલાબચંદજી ઢઢૂના પ્રમુખસ્થાને શોકસભા થઈ. સભામાં શોક છવાઈ રહ્યો હતો. આચાર્યશ્રીની તસ્વીર દરેકના હૃદયમાં જીવંત હતી. શ્રી નિહાલચંદજી, શ્રી કુલચંદલાઈ શામજી, શ્રી વીરચંદલાઈ, શેઠશ્રી મુળચંદજી પંડિત રામકુમારજી, પંચાસ શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી તથા

પન્થાસ શ્રી સમુદ્રવિજયજી મહારાજ વગેરેએ આચાર્યશ્રી વિજયલલિતસૂરિજી મહારાજની જીવનઝરમર સાથે તેમની અનન્ય ગુરુભક્તિ, પંજાબ જૈન ગુરુકુળ માટેની ગુરુદેવની પ્રતિજ્ઞામાં તેમનો યશસ્વી ફાળો, તેમની વિનમ્રતા, વિદ્વતા તથા શાંત સ્વભાવ તેમજ આચાર્યશ્રીજીની મરૂભૂમિના ઉદ્ધાર માટેની જીવનની અતિમ ઘડી સુધીની ઝંખના આદિના હૃદયંગમ વિવેચનો કર્યા.

વરકાણાના વિદ્યાર્થીઓના વિરહવેદનાના દર્દભર્યા કાવ્યથી આખી સભાની આંખડીઓ સજલ થઈ ગઈ. આચાર્યશ્રીને શ્રદ્ધાના ફૂલ ચડાવી તેમના પરમ પવિત્ર આત્માની શાંતિ માટે સમૂહ પ્રાર્થના થઈ. લોકમાન્ય શ્રી ગુલાબચંદજી ઢઢાજીએ આચાર્યશ્રી સાથેના પોતાના વર્ષોના ગાઠ પરિચય-માંથી તેમના હૃદયની સેવા માટેની ઝંખના તથા મરૂભૂમિને વિદ્યાભૂમિ બનાવવાની તાલાવેલીનું હૃદયંગમ ચિત્ર રજુ કર્યું.

સાદડી નિવાસી શેઠશ્રી મૂળચંદજીએ તો પોતાની પ્રતિજ્ઞા જાહેર કરી કે આપણા મરૂભૂમિના ઉદ્ધારક વિદ્યા-વારિધિ આચાર્યશ્રીની ખોટ તો પૂરી શકાય તેમ નથી જ. તેમણે દીર્ઘદષ્ટિથી મરૂભૂમિને શિક્ષણ સંસ્થાઓ તો આખી તેનો વિકાસ પણ થઈ રહ્યો છે. પણ મને મારી ફરજ સમજાય છે. અને હું આજીવન આ શિક્ષણ સંસ્થાઓની સેવા કરતો રહીશ અને મારી જાતને કૃતકૃત્ય માનીશ. સભામાં શાંતિ ફેલાઈ ગઈ. બધા શેઠ મૂળચંદજીની પ્રતિજ્ઞાને હાર્દિક આશીર્વાદ આપવા લાગ્યા.

[૧૯]

ફાલના કોન્ફરન્સ

આચાર્યશ્રીની પ્રેરણાથી ફાલના કોન્ફરન્સ મળી રહી છે. મારવાડ-ગોડવાડના આબાલવૃદ્ધના આનંદનો પાર નથી. ગુલાબી રંગનો ભવ્ય વિશાળ મંડપ તૈયાર થઇ ગયો છે. ઉતારાની વ્યવસ્થા થઇ રહી છે. ફાલના હાઇસ્કૂલ-કોલેજ અને છાત્રાલયના મકાનો કોન્ફરન્સના કામ માટે રોકાઇ ગયા છે. ગુરૂદેવ પણ અહીં જ બિરાજમાન છે. શ્રી ગુલાબ-ચંદણ ઢઢા પણ અહીં જ છે. સમાજ શિરોમણી શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ કોન્ફરન્સનું ઉદ્ઘાટન કરવા આવી રહ્યા છે. વરાયેલા પ્રમુખ રાવસાહેબ શ્રી કાન્તિલાલ ધંધરલાલના સ્વાગત માટે તૈયારીઓ થઇ ગઇ છે. ગોડવાડના નવ દશ ગામોમાંથી તેમજ વરકાણા-ફાલનાની સંસ્થાઓમાંથી ૪૦૦ સ્વયંસેવકો સેવા માટે આવી પહોંચ્યા છે.

કૌન્દર-સને માટે બે મહિનાથી પૂરજોશ તૈયારીઓ ચાલી. છેલ્લા દિવસોમાં તો સેવકો અને કાર્ય કર્તાઓએ ભારે જહેમત ઉઠાવી રાત્રિ જાગરણો કરી કામ પૂરું કર્યું. વલ્લભનગરની શોભા નિરાલી હતી. આતમગેઈટ, વલ્લભ-ગેઈટ, લલિતગેઈટ, કાંતિગેઈટ, હંસગેઈટ આદી દરવાજા શોભી રહ્યા છે. ઠંડી તો પડતી હતી અને વિશેષ પડવાની સંભાવના હતી તેથી નાના મોટા તંબુઓ પાસે ચૂલાની સગવડ હતી. ગરમ પાણી આદિની વ્યવસ્થા પણ કરવામાં આવી હતી. લોજનની વ્યવસ્થા સુંદર હતી.

મુખ્ય દરવાજાનું સુશોભન મનોહર હતું. ન્યાયાલો-નિધિ જૈનાચાર્યશ્રી વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા આપણા ચરિત્રનાયક પ્રાણપ્રેરક યુગવીર આચાર્યશ્રી વિજય-વલ્લભસૂરિના ફેાટાઓ સૌનું આકર્ષણ બની રહ્યાં હતાં. પ્રમુખશ્રી કાન્તિલાલભાઈ તથા શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈના ફેાટા પણ બાજુ બાજુમાં શોભી રહ્યા હતા. સાથે જ લોકમાન્ય શ્રી ગુલાબચંદજી ઢઢૂ તથા સ્વાગત પ્રમુખ શ્રી મુળચંદજીના ફેાટાઓ સૌનું સ્વાગત કરી રહ્યા હતા.

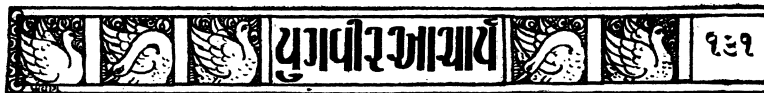
આચાર્ય પ્રવર તેમનો શિષ્ય સમુદાય, સૂરીસમ્રાટ આચાર્યશ્રી વિજય નેમીસૂરીશ્વરજીનો શિષ્ય પરિવાર, પં. શ્રી રૂપવિજયજી, શ્રી ભાનુવિજયજી શ્રી વલ્લભવિજયજી પં. શ્રી કમલવિજયજી, પ્ર. ગુમાનવિજયજી, શ્રી દેવેન્દ્રવિજયજી આદિ મુનિવર્યો તથા મોટો સાધવી સમુદાય પણ આ પ્રસંગે

હાજર હતો. કૉન્ફરન્સના વરાયેલા પ્રમુખ શ્રી કાન્તિલાલ-
ભાઈ ઈશ્વરલાલ તથા શેઠ મેઘજી સોજપાળ, શેઠ નાથાલાલ
ઠાહ્યાભાઈ; પરીખ આદિ આગેવાનો અને સફળહસ્થોને
લઈને મુંબઈની રૉશીયલ રસ્તામાં જગ્યાએ જગ્યાએ
સેવા અને સુસ્વાગત મેળવતી હર્ષનાદો વચ્ચે આવી પહોંચી.
સ્વાગત સરઘસ ભોંય હતું. જેન્ડની ટુકડીઓ, ૫૦૦
સ્વયંસેવકો, સંસ્થાઓના વિદ્યાર્થીઓ, હજારો સ્ત્રી પુરૂષો
ગામેગામના આગેવાનો આદિથી સરઘસ શોભી રહ્યું હતું.
ફાલનાની ખજારમાં હજારો માનવમેદની શેઠશ્રી કાન્તિભાઈને
સત્કારવા ઉમટી આવી હતી. ૧૭ ઘોડાની સુંદર સજવેલી
ઘોડાગાડીમાં પ્રમુખશ્રી જેઠા ત્યારે હર્ષનાદોથી આકાશ
ગુંથ રહ્યું હતું. આચાર્યશ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યું ફાલ-
નાના ઇતિહાસમાં આ સ્વાગત અનુપમ હતું.

શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ પણ રાત્રે આવી પહોંચ્યા હતા.
સવારના તેમનું પણ અપૂર્વ સ્વાગત કરવામાં આવ્યું.
શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ હાથી પર શોભી રહ્યા હતા. હજારો
ભાઈઓ તેમને જોવા ઉમટી આવ્યા હતા. સ્વયંસેવકો
તથા જેન્ડ ટુકડીઓની વ્યવસ્થા સુંદર હતી. શહેર આખામાં
ઉત્સાહનું મોજું ફરી વળ્યું હતું.

શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ તથા શેઠશ્રી કાન્તિભાઈ આચાર્ય-
શ્રીની વંદનાર્થે આવ્યા અને આચાર્યશ્રીએ કૉન્ફરન્સનું
કાર્ય સંપૂર્ણ સફળતાપૂર્વક પાર ઉતારવા મંગળ આશી-
ર્વાદ આપ્યા.

જયપુર નિવાસી શેઠશ્રી સોહનલાલજી દુગડે જૈન
 ઝંડો લહેરાવ્યો. હજારો ભાઈ-બહેનોએ જયનાદથી આકાશ
 ગજાવી મૂક્યું. જૈન શાસન અને જૈન સંસ્કૃતિની રક્ષાનો
 આ ઝંડો જૈન જગતનો શાંતિ ને અહિંસાનો ઝંડો છે. એ
 ઝંડાની શાન સૌ રાખે અને જૈન શાસનનો જયજયકાર
 થાય તેવાં કાર્યો આ ઝંડા નીચે આપણે કરીએ એ અભિ-
 લાષા સાથે શ્રી સોહનલાલજી દુગડે શ્રી પાર્શ્વનાથ ઉમ્મેદ
 હાઈસ્કૂલને રૂા. ૫૦૦૧) ની સહાયતા જાહેર કરી. વિદ્યા-
 ર્થીઓમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો.

દસ વાગ્યે માનવમેદનીથી કોન્ફરન્સનો ભવ્ય મંડપ
 ઉભરાઈ ગયો. સ્વયંસેવકો વ્યવસ્થામાં લાગી ગયા. પ્રતિ-
 નિધિઓ જલ્દી જલ્દી પોતપોતાની જગ્યામાં બેસવા લાગ્યા.
 હજારો સ્ત્રી-પુરૂષો આવી પહોંચ્યા. શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ અને
 વરાયેલા પ્રમુખ રાવસાહેબ શ્રી કાન્તિલાલ ઇશ્વરલાલ જે. પી.
 સ્વાગત પ્રમુખ શ્રી મુળચંદજી સાહેબ, લોકમાન્ય શ્રી
 શુભાભચંદજી ઠટ્ટા, મુંબઈ, અમદાવાદ, વડોદરા, પાલણપુર,
 પાટણ, ભાવનગર. જામનગર, મારવાડ, પંજાબ, મદ્રાસ
 આદિના આગેવાન ભાઈઓ વગેરે આવ્યા અને સભાએ
 પ્રમુખશ્રીને હર્ષનાદોથી વધાવ્યા. આચાર્યશ્રી સાધુ-સમુદાય
 સાથે પધાર્યા. બધાએ ઉભા થઈ સન્માન કર્યું. જયનાદોથી
 મંડપ ગુંજી ઉઠ્યો.

બહેનોના સુમધુર મંગલાચરણ બાદ મહામાન્ય શેઠશ્રી

કસ્તુરભાઈએ કોન્કરન્સના અધિવેશનના ઉદ્ઘાટનનું મન-
નીય વ્યાખ્યાન આપ્યું. સમાજના પ્રશ્નો શાંતિથી ઉકેલવા
તથા સંગઠન સાધવા અનુરોધ કર્યો. કોન્કરન્સની સફળતા
માટે હાર્દિક મંગલ ભાવના દર્શાવી.

સ્વાગત પ્રમુખ શ્રી મુળચંદભાઈએ સન્જનો-સન્નારીઓ-
પ્રતિનિધિ બંધુઓ વગેરેનું સ્વાગત કર્યું. આજના મંગળ-
મય પ્રસંગે પંજબકેશરી, સમાજકલ્યાણ સાધક, આચાર્ય-
પ્રવરની હાજરી માટે આનંદ વ્યક્ત કર્યો. આચાર્યપ્રવરને
કોન્કરન્સ મારફત સમાજનો ઉત્કર્ષ સાધવા પ્રાણપ્રેરક
પ્રેરણા તથા મંગલ આશીર્વાદ માટે પ્રાર્થના કરી.

પંજબ, મેવાડ, મારવાડ, બંગાળ, મદ્રાસ, ગુજરાત,
સૌરાષ્ટ્રથી આવેલ સંદેશાઓનું વાંચન થયું અને વરાયેલા
પ્રમુખ શ્રી કાન્તિલાલભાઈએ કોન્કરન્સનો લબ્ધ ભૂતકાળ,
સમાજની આજની પરિસ્થિતિ, એકતાની આવશ્યકતા,
શિક્ષણ વિકાસની જરૂરીયાત તેમજ દેશના નવનિર્માણમાં
જેન સમાજની ફરજો આદિ વિવેચન સાથેનું મનનીય
વ્યાખ્યાન આપ્યું.

આચાર્યશ્રીએ કોન્કરન્સને સમયોચિત પ્રેરણાત્મક
સંદેશ આપતાં સૌને કર્તવ્યપંથે પડવા હાકલ કરી અને
સંગઠિત રીતે કાર્ય કરવા પ્રેરણા આપી સફળતા માટે
મંગલ આશીર્વાદ આપ્યા.

અધિવેશનની બીજી એક રાત્રિના થઈ. વિષય વિચા-

રિણી સમિતિ નક્કી કરવામાં આવી. ઠરાવો વિચારાયા. વિદ્યાર્થીઓના લજનો અને મનોરંજન કાર્યક્રમ રાત્રિના ખાર વાગ્યા સુધી ચાલ્યો.

ખીજે દિવસે ઠરાવો રજુ કરવામાં આવ્યા અને મધ્યમવર્ગના સમુદ્ધાર માટેનો ઠરાવ આવ્યો. સમાજની દર્દભરી પરિસ્થિતિ અને મધ્યમવર્ગની આત્મઘાત તરફ લઇ જતી દયાજનક સ્થિતિનું ચિત્ર વક્તાઓએ રજુ કર્યું અને હજારો આંખડીઓ ભીની થઇ. એકતાનો ઠરાવ આવ્યો. સમાજની છિન્નભિન્નતા, દેશની પ્રગતિની હરણ ક્ષાલમાં સમાજના સંગઠનની આવશ્યકતા વિષે જોરદાર ભાષણો થયાં. પ્રમુખશ્રીની વિનિતિથી આચાર્યશ્રીએ જૈન-સમાજનું કર્તવ્ય, પ્રતિનિધિઓની જવાબદારી, દેશની આઝાદીમાં સમાજના સમુદ્ધારની જરૂરીયાત અને સંગઠન તથા ઐક્યતાના બળ વિષે દોઢ કલાક પ્રાણપ્રેરક પ્રવચન કર્યું સભા પ્લાવિત થઇ અને ચમત્કાર તો એવો થયો કે જ્યારે ગુરૂદેવે એલાન કરીને કહ્યું કે ‘સજ્જનો સંગઠનને માટે મારે આચાર્યપદવી છોડવી પડે તો હું તે છોડવા તૈયાર છું.’ ત્યારે તો બહુ થયું અને વર્ષોથી જે ઠરાવ પાસ થઇ શક્યો નહોતો તે ઐક્યતાનો ઠરાવ પસાર થઇ ગયો. સભા હર્ષનાદોથી ગાળ રહી. ગુરૂદેવ અને જૈનશાસનના જયજયકારથી આખો મંડપ ગુંળ ઉઠ્યો.

હજારો હૃદયો આનંદથી નાચી ઉઠ્યા. જે જુદા જુદા

હુદયો એકત્ર થયાં. સમાજના સમુદ્ધારની આશા બંધાણી. સંગઠનના શ્રી ગણેશ મંડાયા. આચાર્યશ્રીના પુણ્યપ્રતાપે કાલના કોન્કરન્સ ભારે સફળ થઈ.

રાત્રિના અધિવેશન મળ્યું. સમાજ શિક્ષણ અને સાહિત્યને ઉપયોગી જરૂરી ઠરાવો થયા. મનોરંજન કાર્યક્રમ ચાલ્યો અને આભાર વિધિ સાથે કોન્કરન્સ આનંદ પૂર્વક પૂરી થઈ. રૂપ૦૦૦ હજાર ભાઈ-બહેનોની વ્યવસ્થા સુંદર હતી. સ્વયંસેવકોનું કામ પ્રશંસનીય હતું. ભોજન વ્યવસ્થા પણ સુંદર હતી. ઠંડી પણ એવી. પડી કે આકરી કસોટી થઈ પડી. અરે વાદળા ઘેરાવા લાગ્યાં અને વ્યવસ્થાપકોને તથા સ્વયંસેવકોને ભારે ચિંતા થઈ પડી કે જો મેઘરાજા સંદેશ સાંભળવા આવી પહોંચશે તો તે ભવ્ય મંડપનું શું થશે ? હજારો ભાઈ-બહેનો જે તંબુઓમાં ઠંડીથી તોળા પોકારી રહ્યા છે તેઓનું શું થશે ? અને પરચીસ હજાર ભાઈ-બહેનોની ચિંતા થવા લાગી પણ ગુરુદેવના પુણ્યપ્રતાપે મેઘરાજા સભાનું ગરમ ગરમ વાતાવરણ જોઈને છૂપાઈ ગયો. દર્શન કરી અદ્રશ્ય થઈ ગયો. પણ ઓઢવાનાં ઓછાં થઈ પડ્યાં. તંબુઓની આસપાસ ભઠ્ઠીઓ કરવામાં આવી અને સંગઠન તથા મધ્યમવર્ગના સમુદ્ધારનો મંગલ સંદેશ લઈને ધીમે ધીમે પ્રેક્ષકો વિદાય લેવા લાગ્યા.

કાલનાનું અધિવેશન ગુરુદેવના પ્રેરક સંદેશથી અને સૌ ભાઈઓની જહેમતથી ભારે સફળ થયું.

[૨૦]

આચાર્ય પદવી પણ ભારે પડે છે

‘ મથ્યેભુવંદામિ ’ શ્રી ગુલાબચંદળ ઢઢા તથા શ્રી કુંડચંદળ આળકે પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીને વંદણા કરી.

‘ ધર્મલાભ ! ભાગ્યશાળીઓ એકતાના ઠરાવથી તો બે જુદાં પડેલાં હુદયો જોડાયા. હવે સમાજના અભ્યુદયને માટે માર્ગ ખુલ્લો થયો. ’ પંન્યાસજીએ આનંદ વ્યક્ત કર્યો

‘ સાહેબ ! એ પુણ્યરાશિ, શાસનદીપક, આપણા જૈન સમાજના રાહબર, ગુરૂદેવનો પ્રતાપ છે. તેમની સુધાભરી વાણીમાં જાદુ છે. સભા પણ મંત્રમુગ્ધ થઈ ગઈ હતી. અમારા ગોડવાડને એ યશ મળવાનો હશે. પણ આજે તો એક જરૂરી કામ પ્રસંગે આપની સલાહ લેવા આવ્યા છીએ. ’ બંનેએ ભાવના દર્શાવી.

‘ જરૂર, જરૂર, સલાહકાર તો આપણા ગુરૂદેવ બેઠા છે. પણ જે હોય તે ખુશીથી જણાવો. : મારાથી શક્ય બધુંય કરવા હું તૈયાર છું. ’

‘ પન્થાસશ્રી ! તમે તો સેવામૂર્તિ છો. ગુરૂદેવની સમાજ, સંગઠન, શિક્ષણ અને શાસનના ઉત્કર્ષની ધગશ તમે તો બાણો છો. ગુરૂદેવ આ ઉમરે પણ યુવાનને શરમાવે તેમ અહોરાત્ર કાર્ય કરી રહ્યા છે.

તેઓની તપશ્ચર્યા, તેઓના હૃદયંગમ સુધાભર્યા પ્રવચનો, તેઓશ્રીની નીડરતા અને રાષ્ટ્રના ઉત્થાન માટેની ભાવના તમે તો બાણો છો. કાલે જે અમત્કાર થયો તેનાથી બધા ભારે પ્રભાવિત થયા છે. અમારી હૃદયની ભાવના છે કે આ પ્રસંગે સમાજના કલ્યાણ દ્વાતા ગુરૂદેવને કોઈ અનુપમ પદવીથી વિભૂષિત કરવા. અમને પંજબ, ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, મદ્રાસ આદિના પ્રતિનિધિઓનો સંપૂર્ણ સહકાર છે. ગોડવાડ, મારવાડ તો તેમનો જાણી છે. આપશ્રીની શું સલાહ છે ? બીજું તો ગુરૂદેવના ચરણે અમે શું સમર્પણ કરી શકીએ ? આ શ્રદ્ધાંજલીના પુષ્પો ચરણે ધરવા ભાવના બાળી છે. તમે જ તમે ગુરૂદેવને સમજાવી, મનાવી શકશો. ’ બન્નેએ સમાજના આગેવાનોનો નિર્ણય દર્શાવ્યો અને પ્રાર્થના કરી.

‘ ભાગ્યવાનો ! આચાર્ય ભગવાનને વળી બીજી કંઈ

પદવીની જરૂર લાગે છે ! તમે તો અકલ્પિત વાત લાંબા.
આ વળી નવી વાત ક્યાંથી, સૂઝી !

‘ સાહેબ ! આચાર્ય ભગવાનને તો પદવીની જરૂર નથી. તે તો સમાજના કર્ણધાર છે પણ ગુરુભક્તોને પણ ઉર્મિઓ, ભાવનાઓ, પ્રેમભક્તિઓ હોય છે ને ! શાસન દીપક, સૂરીસમ્રાટ, શાસનપ્રભાવક કે યુગપ્રધાનની પદવી ગુરુભક્તો માટે જો સમાજની શોભા માટે અને જૈનતર સમાજમાં ગુરુદેવની પ્રાણ-પ્રતિષ્ઠા વધે તે માટે અમને બધાને જરૂર લાગી છે. ’ બંનેએ પોતાના હૃદયની ઉર્મિઓ પન્યાસજી પાસે ઠાલવી.

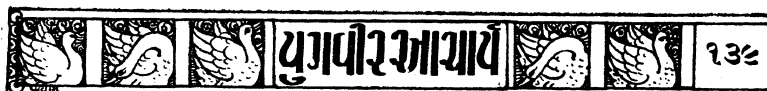
‘ સરદારો ! આચાર્ય ભગવાનને જે પદવીઓ આપો તે કમ છે. પરંતુ સમય તો પોકાર કરી આપણને સૌને કહે છે કે પદવીઓ ત્યાગો અને સંગીન કાર્ય કરી આગે બઢો. કોરી પદવીઓથી શું બને છે ! મારો તો વિશ્વાસ છે કે ગુરુદેવ કોઈ પણ પદવી માટે અનુમતિ આપશે જ નહિ. તમે જાણો છો. ગુરુદેવ પદવીઓના ભૂખ્યા નથી. કામના ભૂખ્યા છે. તેમનું અંતર તમે જોઈ શક્યા નહિ ? મધ્યમ વર્ગની રાહતના ઠરાવ પર જ્યારે શ્રી કુલચંદ્રભાઈ મહુવાકર બોલતા હતા ત્યારે ગુરુદેવની આંખોમાંથી અશ્રુ-ધારા ચાલી રહી હતી. આ છે આપણા પ્રાણખ્યારા ગુરુદેવની તમન્ના. તેઓશ્રીનું કાલનું વ્યાખ્યાન કેવું તેજસ્વી હતું. પાંચ મિનિટમાં તો જાહુઈ અસર થઈ. વિરોધી પણ

મંત્રમુગ્ધ થઈ ગયા. ગુરૂદેવ તો સમાજના સાચા સંગઠન અને સાચા ઉત્કર્ષને જાણે છે. છતાં હું તમારી વતી જરૂર પ્રાર્થના કરીશ પણ તેમાં સફળતા મળવાની સંભાવના નથી જ નથી' પંચાસજીએ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પોતાની દૃષ્ટિ રજુ કરી.

‘સાહેબ ! આપની દૃષ્ટિ તો બરાબર છે. સલાહકાર, વજીર, ગુપ્તરહસ્યમંત્રી અને સેવાપ્રેમી તો આપના જેવા જોઈએ. પણ અમે જ્યારે નિર્ણય કર્યો છે ત્યારે શક્ય પુરૂષાર્થ તો કરવો છે.’

બીજે દિવસે સવારમાં રાજસ્થાન કમીટીની કાર્યવાહી પૂરી થઈ કે તુરત હજારો માનવ મેદની અને પ્રત્યેક પ્રાંતના આગેવાનોની હાજરીમાં લોકમાન્ય ગુલાબચંદ્રજી ઠંઠા ઉભા થયા અને ગુરૂદેવને પ્રાર્થના કરી.

‘કૃપાસિંધુ ! આપ ગુરૂદેવના પુણ્યપ્રતાપે આજે આ કોનફરન્સના અધિવેશનમાં એકતા સધાઈ અને તેનો યશ આપશ્રીએ અમ ગોડવાડ વાસીઓને અપાવ્યો. આપ તો કરૂણાનિધાન છો. સમાજના રાહબર છો, પંજબના પ્રાણ છો. ગૂજરાતના અનુપમ રત્ન છો. આજ એકત્રિત થયેલ ભારતવર્ષના જુદા જુદા પ્રાંતના શ્રી સંઘના પ્રતિનિધિઓ, આગેવાનોની હાર્દિક ભાવના છે કે આપશ્રી સંઘ સમર્પિત પદવીનો સ્વીકાર કરો અને અમને બધાને કૃતકૃત્ય કરો. પંજકેશરી તો પંજબી ભક્તોની વાણીમાં શોભે. સમાજના

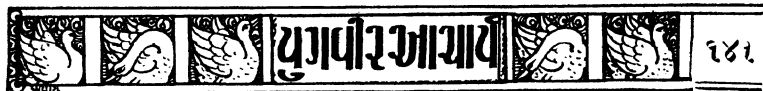
સમુત્કર્ષની તમારી તમન્ના તો કાલે જ હજારો આંખોએ જોઈ. આપના સુધાભર્યા પ્રાણપ્રેરક પ્રવચનોનો ચમત્કાર પણ એકતાના ઠરાવે બતાવી દીધો પણ અમ ગુરૂભક્તોને સંતોષ અને શાંતિ તો અમારા પ્રાણપ્યારા ગુરૂદેવને વિશિષ્ટ પદ-વીથી વિભૂષિત કરવામાં અને તે રીતે સંબોધવામાં છે. તારણહાર ! અમારા પર કૃપા કરો !’

‘અમારી ઉર્મિઓ અને લાવનાઓને પદલવિત કરો. આજ આ મરૂભૂમિમાં માગ્યા મેહુલા વર્ષાવ્યા. અમને પણ તૃપ્ત કરો. ગુરૂદેવ ! અમારા શ્રદ્ધાના પુષ્પોને ચરણમાં સ્વીકારો-સ્વીકારો.’

શ્રી ઢઢાલ પછી ગોડવાડ સંઘ તરફથી શ્રી મુળચંદળ સાહેબ, શેઠ કુલચંદળ ઝાળક, શ્રી રૂપચંદળ સુરાણા બીકા-નેર, શ્રી કૃષ્ણલાલલ કેઠારી બ્યાવર, શ્રી લાલચંદળ ઢઢા મદ્રાસ, શ્રી કેશરીમલલ લલવાણી પૂના, શ્રી મંગળદાસ ત્રીકમલાલ ઝવેરી મુંબઈ, શ્રી ફતેહચંદળ કોચર કલકત્તા, શ્રી જવાહરલાલલ લોઢા આગરા, શ્રી લોલાનાથલ જૈન પંબળ, લાલા મંગતરામલ જૈન અંબાલા આદિએ આ પ્રસ્તાવને વિશેષ અનુમોદન આપ્યું અને ગુરૂદેવને તે માટે વિશેષ વિનંતિ કરી. એટલું જ નહિ પણ ત્યાંસુધી કહ્યું કે સંઘોની વિનંતિ આપશ્રી માન્ય નહિ કરે તો શ્રી સંઘોનો હુકમ આપે આ માટે પાળવો પડશે. સંઘની આજ્ઞાને

માન આપી પદવીનો સ્વીકાર કરો. ' હજારો હૈયાં આ દશ્ય
જોઈને ગુરૂદેવ શું કહે છે તે સાંભળવા તલસી રહ્યાં.

‘ ભાગ્યશાળી પ્રતિનિધિ ભાઈઓ ! તમારા પ્રેમભર્યા
શબ્દો સાંભળતાં સાંભળતાં મને તો રોમાંચ થયો. આજે
આટલા વર્ષે પ્રાણીયારા ગુરૂદેવ સાંભરી આવ્યા. હૃદયમાં અંતઃ
સ્તલ સુધી દષ્ટિ પહોંચાડી અને હું કેવો સાધુ છું, મેં શું શું
સાધના કરી. મારો સમાજ કયાં છે ! મારા મધ્યમવર્ગના
ભાઈ બહેનોની કેવી દર્દીલરી દશા છે ! સંગઠન સો કેસ
ફર છે. એકતાના ઠરાવ માત્રથી ફૂલાઈ જવાનું નથી. જ્યારે
દેશને ખૂણે ખૂણે નવ નિર્માણની નોખતો ગડગડે છે.
આઝાદીના સોનેરી ફિરણો ગ્રામ વિસ્તારોમાં પહોંચવા
લાગ્યાં છે. ત્યારે અમારો સાધુ સમાજ ધર્મના ઉધાપનોમાં
રાયે છે. તેમાંએ એકવાક્યતા નથી. ગામેગામ કુસંપની
આગ સળગતી જોતો આવું છું. પંજબ તો ભાંગીને
બુકો થઈ ગયું. આજે લાખો પડ્યા છે. છતાં લક્ષ્મીને
મોહ છુટતો નથી. ત્યારે સમાજની વિશમ દશામાં માફ
કરજો આ આચાર્ય પદવી પણ મને ભારે પડે છે. સમયનો
સંદેશ તો સાંભળો ! દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવનો તો વિચાર
કરો. તમારો ભવ્ય ભૂતકાળ તો તપાસો. આજે જગદુશાહ
હોય, વિમળશાહ હોય, વસ્તુપાળ-તેજપાળ હોય, સમરા-
શાહ હોય, કે ભામાશાહ હોય તે મારા તમારા માટે
શાસનના કલ્યાણ માટે શું શું કરે, જરા શાંત ચિત્તે વિચારો.
તમારી ભાવના તો શુદ્ધ છે. તમે તો મને ગુરૂમાન્યો

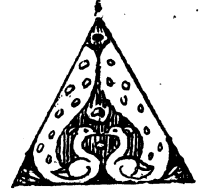

અને મારી શક્તિ પ્રમાણે હું સમાજનું કલ્યાણ સાધવા પ્રયાસો કરી રહ્યો છું પણ તેમાં પદવી-વિશિષ્ટ પદવીની જરૂર શું છે !

હા, પદવીથી પણ વિશેષ મહામૂલી ચીજ મારે જોઈએ છીએ. તે માટે હું સદા લિધુ રહ્યો છું અને રહીશ. તમે સંગઠન સાધી, શિક્ષણ સંસ્થાઓના ઉત્કર્ષ માટે તમારી તેજ્ઞરીઓ ઉઘાડો. પહેલાં હૃદયના કળાટ જોલો અને જે લક્ષ્મી તમને વરી છે તેના તમે તો દ્રષ્ટી છો. તેમાં તમારા સ્વામી ભાઈઓનો હિસ્સો છે. તીર્થંકર ભગવાનના નાતે ધર્મના નાતે તે લક્ષ્મીનો શિક્ષણ-સાહિત્ય-સમાજના કલ્યાણ માટે ઉપયોગ કરો તો કાલે સમાજની કાયાપલટ થાય. કોરી વાતો અને આ પદવીઓનો શો અર્થ છે ? ફરીથી કહું છું આ આચાર્ય પદવી પણ મને ભારે પડે છે. શાસનના સમુત્કર્ષ-સંગઠન અને વિદ્યાના સર્વોચ્ચ વિકાસ માટે આચાર્ય પદવીનો પણ ત્યાગ કરવા તૈયાર છું.’

હજારો આંખો સજળ થઈ ગઈ ગુરૂદેવના વાક્યે વાક્ય, વચને વચન હૃદયમાં કોતરાઈ ગયાં અને ગુરૂદેવની આવી નિખાલસતા, ઉદારતા અને નિર્ભયતાને માટે ધન્ય ધન્યના પોકારો થયા. ગુરૂદેવના જયનાદોથી મંડપ શું જી ઉઠ્યો. ગુરૂદેવના સુધા ભર્યા વચનોથી સભા મંત્રમુગ્ધ થઈ ગઈ.

ધન્ય ગુરૂદેવ ધન્ય શાસન.

સંપ સદા સુખદાઇ

‘ ગુરૂદેવ ! આપ તો કૃપા નિધાન છો. અમારા ગોડવાડના ધન્યભાગ્ય કે આપનાં પુનિત પગલાં થયાં અને કેન્દ્રરન્ધ્રમાં તો એકતાથી શાસનનો જ્ય જ્યકાર થઇ ગયો. પણ દયાસિંધુ અમારા ખુડાલામાં પાંચ વર્ષથી માત્ર ધ્વજાની બાબતમાં કુસંપ ચાલે છે. પંચોના આગેવાનોએ ઘણો પ્રયત્ન કર્યો પણ સમાધાન થઇ શક્યું નહિ. આપ પધાર્યો છો તો કૃપા કરી ખુડાલાના અમારા ઝગડાને શાંત કરો !’ ખુડાલાના પંચના આગેવાન શ્રી પુખરાજજી રિખવાજી, શ્રી ધુલચંદજી કસ્તુરચંદજી, શ્રી ગુલાબચંદજી સરપચંદજી, શ્રી મોતીલાલ દીપચંદજીએ ગુરૂદેવને વિનંતિ કરી.

‘ ભાગ્યવાનો ! ખુડાલામાં તમે બધા આગેવાનો સમજદાર છો. ધર્મપ્રેમી છો. તમારી ઉદારતા તો સુપ્રસિદ્ધ છે. આપણે આપણા શહેરમાં પણ સંપ ન રાખી શકીએ તો પછી મુખીઆ શાના ! હવે તો ગામે ગામ સંગઠન સાધવા કટિબદ્ધ થવું જોઇશે. તો જ સમાજ સમૃદ્ધ બનશે.

શાસન' ઉજવળ બનશે.' ગુરૂમહારાજે સંપની આવશ્યકતા દર્શાવી.

‘ સાહેબ ! આપ કહો છો તે બરાબર છે. આપની અમૃતવાણીમાં જાદુ છે. કૃપા કરી આપશ્રી અમારા ગામને કુસંપ ટાળે ને અમને જીવદાઈમાંથી એકતા તરફ વાળે ’

‘ જીઓ ! હું બધા પક્ષોને સાંભળીશ અને ફેંસલો આપીશ પણ હું જે ફેંસલો આપું તે તમારે બધાએ મંજૂર રાખવો જોઈશે. ’

‘ કૃપાસિંધુ ! આપ સાહેબ જે ફેંસલો આપો તે અમારે કબૂલ-મંજૂર છે. ’

‘ તો તમે પંચો તે માટે તમારી સહી સાથે લખી આપો. હું તુરત જ તપાસ હાથ ધરીશ અને ફેંસલો પણ ઘડી આપીશ. ’

‘ દયાસાગર ! આ અમારી સહી સાથેનું લખાણ. આપ બધા પક્ષોને સાંભળી જે ન્યાય આપો તે અમારે સૌને મંજૂર છે. અમારાં ભાગ્ય જાગ્યાં કે આપ કૃપાળુ અમારે આંગણે પધાર્યા અને આપની અમૃતવાણીથી અમારા ગામનું કલ્યાણ થશે. ’

‘ ભાગ્યવાનો ! તમને ઠીક સંમતિ સુઝી અને તમે જાણો છો કે સંપ સદાસુખદાઈ, સંપમાં જ બરકત છે. સંપમાં આબાદી છે. સંપમાં ગામ-સંઘ અને સમાજનું કલ્યાણ છે. ’

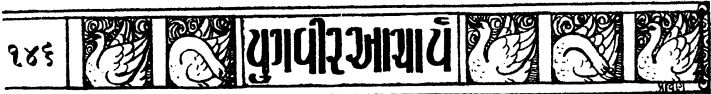

ગુરૂદેવ ફાલના પધાર્યા. ખુડાલાના આગેવાનો તો
 ફાલના કેન્દ્રરન્સના સફળ અધિવેશન તથા ગુરૂદેવની
 વાણીના ચમત્કારથી આકર્ષાયા હતા જ. વળી ખુડાલા તો
 પાસે જ છે. પોતાના ગામનો ધ્વજ્ઞદંડ માટે થયેલ ઝગડો
 પાંચ વર્ષથી મટતો નથી. સંઘમાં એકસંપ ન હોવાથી કોઈ
 સારાં ધર્મ ઉદ્યોતના કાર્યો થતાં નથી. ગુરૂદેવ જેવા સમા-
 જના તારણહાર પાસે છે તો તેમનો લાલ લેવાની ભાવનાથી
 બધા આગેવાનો મળી ફાલના ગયા અને ગુરૂદેવને પોતાના
 ગામના કુસુપની વાત કરી અને બધા પક્ષોને સાંભળી
 ફેંસલો આપવા પ્રાર્થના કરી. ગુરૂદેવે લેખિત બાંહેધરી
 માગી અને તે પાંચ આગેવાનોએ આપી. ગુરૂદેવ તો ખૂબ
 અનુભવી તથા ઉદાર દિલના હતા. ગુરૂદેવે તમામ હકીકતો
 જાણી લીધી. જુદા જુદા આગેવાનોને બોલાવી ધ્વજ્ઞદંડ
 સંબંધી ઝગડો કેમ થયો તે જાણી લીધું. પછી એ સંબંધી
 બરાબર વિચાર કરી એવો સુંદર ન્યાય પુરઃસર ફેંસલો
 ઘડ્યો કે બધા આગેવાનો ચક્રિત થઈ ગયા. આ ફેંસલો
 ઘડીને ગુરૂદેવે ખુડાલા પધારી સંઘ સમસ્તની મોટી સભામાં
 ગુરૂદેવના વતી પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ વાંચી સંભળાવ્યો.
 ગુરૂદેવે સંપ-સંઘસત્તા-કુસંપના ગેરફાયદા-સંગઠનની આવ-
 શ્યકતા તેમજ ખુડાલાના ભાઈઓની સમજદારી તેમજ
 સંઘના અભ્યા-અભ્યાનો ઉત્કર્ષ એકતામાં છે વગેરે એવું
 તો મધુર વ્યાખ્યાન આપ્યું કે બધા ખલાવિત થઈ ગયા.

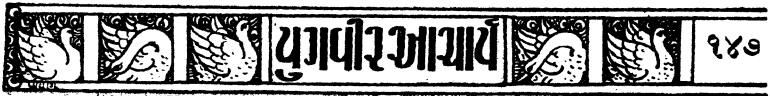
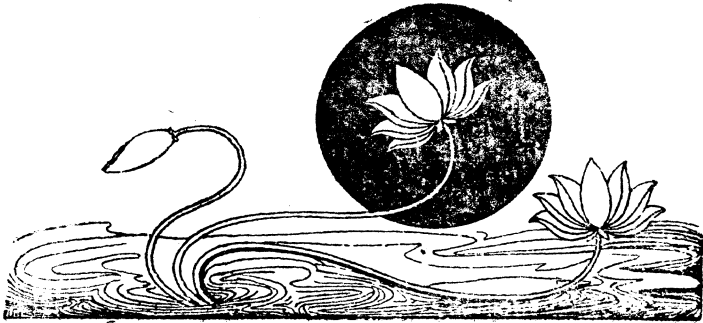

સંઘના આબાલ-વૃદ્ધમાં આનંદની લહેર લહેરાણી. સંઘમાં આનંદ આનંદ છવાઈ ગયો.

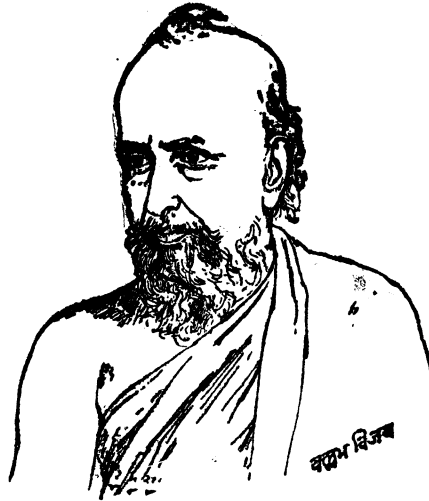
આ ફેંસલા પ્રમાણે જેઠ વદી ૬ ના દિવસે ધ્વજ ચઢાવવાનો નિશ્ચય કર્યો. ગુરૂદેવ વિહાર કરવાના હતા પણ વરસાદને કારણે રોકાઈ ગયા. સંઘના આગ્રહને માન આપી ખીજે દિવસે પણ ગુરૂદેવે વ્યાખ્યાન આપ્યું અને સંઘમાં શાંતિ ફેલાઈ ગઈ. ખીજે દિવસે સખ્ત ઠંડી હતી પણ ગુરૂદેવે વાલીના સંઘને વચન આપ્યું હતું તેથી ઠંડી હોવા છતાં વિહાર કર્યો. ખુડાલાના સંઘે ભવ્ય વિદાય આપી. પણ સંક્રાન્તિ તો વાલીથી પાછા પધારી ખુડાલામાં જ કરવા સંઘે વચન લીધું. ગુરૂદેવ શિષ્ય પરિવાર સાથે વાલી પધાર્યા. ત્યાં સુંદર સ્વાગત કર્યું. જે દિવસ સ્થિરતા કરી વાલીની પ્રતિષ્ઠા માટેની બધી યોજના વિચારી તથા વ્યવસ્થા માટે માર્ગદર્શન આપી પાછા પધાર્યા. ફાગણ સંક્રાન્તિ ખુડાલામાં આનંદપૂર્વક કરી. માંગલિક સંભળાવી આ માસમાં આવવાવાળા કલ્યાણકોના નામ સંભળાવ્યાં. મુનિશ્રી જનક-વિજયજી તથા લોકમાન્ય શ્રી ગુલાબચંદજી ઠઠ્ઠાએ સંગઠન અને આજ્ઞાલની પરિસ્થિતિ વિષે વ્યાખ્યાનો કર્યા. ગોડવાડ શ્રી સંઘ તરફથી શેઠ શ્રી મુળચંદજીએ ગુરૂદેવને ગોડવાડમાં ચાતુર્માસ કરવા પ્રાર્થના કરી. વાલીના આગેવાન શ્રી શેઠ સાગરમલજી ધનરૂપમલજી આદિએ ગુરૂદેવને વાલીની પ્રતિષ્ઠા કરીને વિહાર કરવા પ્રાર્થના કરી.

પ્રતિષ્ઠા માટે પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજીને આજ્ઞા આપી.
 પંજાબ, બીકાનેર, બચાવર આદિના ભાઈ-બહેનોની સંઘે
 ભક્તિ કરી. ખુડાલામાં સંપ થવાથી શુરદેવના નામનો જય
 જયકાર થઈ રહ્યો. સંપ સદા સુખદાઈની શુરદેવની વાણી
 અમર બની ગઈ.

[૨૨]

વાણીનો ચમત્કાર

‘ ગુરૂદેવ ! આ લાઈ પ્રતાપજી ખંડેલવાલ છે. સાહેબ મેં તો સાંભળ્યું છે કે ખંડેલવાલ જૈનધર્મ પાળે છે. પ્રતાપજી દાડના ઠેકેદાર હતા. માંસમદિરાનો તો ત્યાગ છે. પણ વૈશ્વવધર્મ પાળે છે. પોતાના આપદાદાનો ધર્મ ભૂલી ગયા છે ’ વિજાપુરવાળા ઝવેરચંદજીએ પ્રાર્થના કરી.

‘ લાઈ ઝવેરચંદજી ! તમે કહ્યું તેમ પંજાબ તથા ચૂંપીમાં ખંડેલવાલો ઘણા રહે છે. અને તેઓ જૈનધર્મ

૧૪૮

યુગપીર આચાર્ય

પાળે છે. એટલું જ નહિ પણ રોટી ભેટી વ્યવહાર પણ જૈનો સાથે જ છે.’

‘સાહેબ ! અમે તો વર્ષોથી અહીં આવ્યા છીએ ક્યારે આવ્યા તે પણ યાદ નથી. પહેલાં તો જૈનધર્મ પાળતા હઇશું પણ ઉપદેશના અભાવે તેમજ અમને મારવાડમાં બીરાદરીમાં શામેલ ન કરવાથી બુદ્ધા પડી ગયા. પછી તો દારૂના ઠેકામાં ધર્મ ક્યાંથી પળાય ? પણ ગુરૂદેવ આપની વાણી સાંભળી ત્યારથી હૃદયમાં નવીન ભાવના જાગી છે. માંસમદિરાનો તો ત્યાગ છે. પણ હવે જૈનધર્મ પાળવા ભાવના જાગી છે.’ પ્રતાપજીએ ભાવના દર્શાવી.

‘પ્રતાપજી ! તમારી ભાવના સુંદર છે. તમે હમેશાં દર્શન કરશો ને કુટુંબના બધાને તે માટે પ્રેરણા કરશો. સાધુ મુનિરાજના વ્યાખ્યાન સાંભળશો અને કંદમૂળનો ત્યાગ કરશો તો ખરેખર તમારું અને તમારી પ્રજાનું કલ્યાણ થશે. આહાર તેવો ઓડકાર તેમ સાત્વીક આહાર તથા ધર્મભાવનાથી તમારા સંતાનો પણ ધર્મભાવનાવાળા થશે.’

‘ગુરૂદેવ ! આજ આપની વાણી સાંભળી હું નવો અવતાર મેળવી શક્યો. મારો આત્મા આજ જાગી ગયો. આપની અસીમ કૃપા થઇ છે. મારા જેવાના કલ્યાણ માટે જ આપશ્રીના પગલાં થયાં. આજ હું જીવનનું દર્શન મેળવી શક્યો. કૃપા નિધાન ! આપનો જીવનભરનો ઋણી રહીશ,

જૈનધર્મને કદી નહિ બૂઠું. હવે તો એ મારો કુળ ધર્મ
બની જશે. 'પ્રતાપજીએ કૃતકૃત્યતા અનુભવી.

આચાર્યશ્રી આદિ નાણા પધાર્યા. નાણાના શ્રી સંઘે
સુંદર ભાવભર્યું સ્વાગત કર્યું. જૈનોના મહાન પુણ્યરાશિ
આચાર્ય મહારાજ પધારે છે તે જાણી નાણાના ઠાકોર
શ્રી લક્ષ્મણસિંહજીએ પોતાના રથ આદિ મોકલ્યા. નાણાનું
આખું ગામ ધ્વજ, તોરણો અને દરવાજાઓથી ખૂબ
સુશોભિત કર્યું.

યુવકમંડળના સભ્યોએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો.
ઠાકોર સાહેબની વિનંતિને માન આપી આચાર્યશ્રી, પં.
શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા પં. પૂર્ણાનંદવિજયજી સાથે રાજગઢમાં
પધાર્યા. સ્વયં ઠાકોર સાહેબ દરવાજે સ્વાગત કરવા આવ્યા.
આચાર્યશ્રીને હાથ પકડી રાજગઢમાં લઈ ગયા. તેમના
નાનાભાઈ રામસિંહજી પણ આવી પહોંચ્યા.

સંઘ આખો આજે રાજગઢમાં આવ્યો. ગુરૂ મહારાજને
રાજગઢમાં ઉપદેશ આપવા પ્રાર્થના કરવામાં આવી. ગુરૂ-
મહારાજે તો ઠાકોર સાહેબ તથા તેમના બંધુશ્રીની વિનમ્રતા
તથા ભક્તિની ભૂરિભૂરિ પ્રશંસા કરી તથા રાજાઓની
પ્રજાપાલનની જવાબદારી તથા સાત વ્યસનોના ત્યાગની
આવશ્યકતા વિષે મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું અને ઠાકોરશ્રી
વજેરે બધા ગુરૂમહારાજની મધુરી વાણી સાંભળી પ્રભાવિત

થયા. ઠાકોરસાહેબ તરફથી પ્રભાવના થઈ. દરબારગઢમાંથી સામૈયા સાથે ઉપાશ્રયે પધાર્યા. અહીં પણ માંગલિક સંભળાવ્યું. પ્રભાવના થઈ.

ઠાકોર શ્રી તો ગુરૂદેવના વ્યાખ્યાન સાંભળી એટલા બધા મુગ્ધ થઈ ગયા કે તેમણે પોતે ઉપાશ્રયમાં આવીને ગુરૂદેવને ગોચરી પધારવા પ્રાર્થના કરી. ગુરૂદેવ તો કદી ગોચરી જતા નહિ પણ ઠાકોરશ્રીના આગ્રહને વશ થઈ આચાર્યશ્રી પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા પંન્યાસજી પૂર્ણાનંદવિજયજીની સાથે દરબારગઢમાં પધાર્યા. દરબારગઢમાં આજે આનંદ આનંદ છવાઈ રહ્યો હતો. ઠાકોરશ્રીના ત્રણે રાણીઓએ ગુરૂદેવની ભક્તિ કરી. ગુરૂદેવ તો હતા સમયસ. તેઓશ્રીએ રાણીઓ અને ઠાકોરને માંસમદિરાના ત્યાગ માટે ઉપદેશ કર્યો અને ચમત્કાર થયો હોય તેમ ઠાકોરશ્રી તથા ત્રણે રાણીઓએ તો તુરત માંસમદિરાનો ત્યાગ કર્યો. પંન્યાસીજી પૂર્ણાનંદવિજયજીના પ્રયાસથી પહેલાં નાણાના પટ્ટાના ગામેમાં વર્ષમાં ત્રણમાસ જીવહિંસા બંધ કરવામાં આવી હતી પણ ગુરૂદેવના પગલાંથી નાણાની હૃદમાં શિકાર બંધ કરવામાં આવ્યો. રાત્રે પ્રતિક્રમણ થઈ રહ્યા પછી કામદાર તથા ઠાકોરશ્રી અને તેમના ભાઈ રામસિંહજી આવ્યા.

પંન્યાસજી શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજીનો ઉપદેશ સાંભળી છોટા ઠાકોરે હમેશાને માટે માંસમદિરા શિકારનો ત્યાગ કર્યો. આચાર્યશ્રીએ તેઓને મંગળ આશીર્વાદ આપ્યો.

નાણા ગામમાં આ વાતથી ભારે આનંદ ફેલાયો. ઠાકોર સાહેબ તથા તેમનું કુટુંબ ગુરૂદેવનું ભક્ત બની ગયું. ગુરૂદેવની સુધા ભરી મધુર મધુર વાણીનો ચમત્કાર સર્જાઈ ગયો.

‘ મથથેણુવંદામિ ’ હોશિયારપુર નિવાસી ભાઈ શાંતીલાલે વંદણા કરી.

‘ ધર્મલાલ ! અહીં, ક્યાંથી આવી પહોંચ્યા ? સાથે પંડિતજી લાગે છે. ’ ગુરૂદેવે પ્રશ્ન કર્યો.

‘ ગુરૂદેવ ! આખું યાત્રાર્થે આવ્યો હતો, સાથે પતીચાલા જીલ્લાના મહેન્દ્રગઢના પંડિત બદ્રીપ્રસાદજી દ્વારકા જઈ રહ્યા હતા. અમે આખું ઉતર્યા. આપશ્રીના દર્શનની અભિલાષા હતી. આપશ્રીનું નામ સાંભળી પંડિતજીની ભાવના બગી. આપ ક્યાં હશે તેનો ખ્યાલ નહિ પણ એક ભાઈ આખું મળી ગયા તે પાલણુપુરના હતા. તેઓ આપના દર્શન કરીને જ આવ્યા હતા. તેમની સૂચનાથી અહીં આવી પહોંચ્યા. આપના દર્શનથી અત્યંત આનંદ થયો. ’

‘ સાહેબ ! ભાઈ શાંતીલાલની વાતચીતથી મને પણ આપના દર્શનની ભાવના બગી. હું તો બ્રાહ્મણ છું. પણ જૈન દર્શનનો પ્રેમી છું. હું તો આપના દર્શનથી કૃતાર્થ થયો. મારાં અહો ભાગ્ય કે આપ જેવા ત્યાગી, તપસ્વી વિદ્વાન મહાત્માના દર્શન થયાં. ’

‘ પંડિતજી ! બધાં દર્શન આત્મશુદ્ધિ, આત્મશાંતિ અને આત્મ કલ્યાણ પ્રયોગે છે. જૈન દર્શનમાં અહિંસા, પ્રાણી માત્ર પ્રત્યે મૈત્રી ભાવના તેમજ અપરિગૃહ, જરૂર સિવાયની વસ્તુઓને છોડવી એ બે વિશિષ્ટ સિદ્ધાંતો છે, વળી જૈનસાધુ કંચન-કામીનીના ત્યાગી, તપસ્વી, પાદ વિહારી તેમજ કોઈપણ જાતના ખાવા-પીવાની કશી જ પરવા વિનાના, જે મળે તે ગોચરી લાવીને ગુબ્બરો કરવો અને ગામેગામ ધર્મની જ્યોત પ્રજ્વલિત રાખવી એ પણ જગતના સાધુઓમાં વિશિષ્ટતા છે.

બ્રાહ્મણોએ પણ ત્યાગ અને સેવાથી જગતમાં ખૂણે ખૂણે ધર્મ ભાવના ટકાવી રાખવા ઘણું ઘણું કયું છે. ધર્મમાં કલેશ, રાગ, દ્વેષ, હોય જ નહિ, સર્વ ધર્મ સમ-ભાવમાં હું તો શ્રદ્ધા રાખનાર છું. જગતના પ્રાણીઓ સાથે મૈત્રી રાખનાર ધર્મ કેવો વિશાળ હશે. તેનો વિચાર કરવો જોઈએ. ભગવાન મહાવીરે અહિંસાને ત્યાગની મહા-મૂલ્લી લેટ જગતને આપી છે.’

‘ કૃપાજી ! આપના વચનામૃતો સાંભળી હું તો ખરેખર કૃતકૃત્ય થઈ ગયો. દ્વારકા જાઉં છું પણ ખરેખર અહીં જ દ્વારકાના દર્શન થયાં.’

‘ પંડિતજી ! એમ ન કહો. હું તો એ ભગવાન મહાવીરનો અદ્દનો સીપાઈ છું. ધર્મના દીવડા પ્રગટાવવા જીવન જીવી રહ્યો છું. આ કાયાથી સમાજ, ધર્મ, સાહિત્ય,

દેશ અને માનવતાનું જે કલ્યાણ થાય તે સાધવા મથી રહ્યો છું.’

‘ગુરુદેવ હું પણ વિદ્વાન છું. આજસુધી ઘણા સાધુ-ઓના સંસર્ગમાં આગ્યો છું. હું આપના જેવા ત્યાગી, નિરાભિમાની અને ક્રાંતી દ્રષ્ટાની શોધમાં હતો અને સાચું કહું તો આ મસ્તક કહીં પણ ઝૂક્યું નથી તે આજે આપ શ્રદ્ધેય કૃપા સિધુના અમૃત વચનોથી જે શાંતી પ્રાપ્ત કરી શક્યો છું તે આજસુધી મને ક્યાંયે મળી નથી. હું આપના ચરણમાં શાંતી પ્રાપ્ત કરી રહ્યો છું.’

પંડિત બદ્રીપ્રસાદજી તો ખૂબ પ્રભાવિત થઈ ગયા, ગુરુદેવે તેમને મંગલ આશીર્વાદ આપ્યા. જતાં જતાં ગુરુદેવના ચરણ સ્પર્શ કરતા ગયા. આંખો સજળ થઈ ગઈ. આનંદથી હૃદય નાચી ઉઠ્યું. ભીમાણના લાઈ-બહેનો અને ગુરુદેવના શિષ્ય-પ્રશિષ્યો આ મધુર મિલન જોઈ ચક્રિત થઈ ગયા. વાણીના ચમત્કાર કેવાં કેવાં પરિવર્તનો લાવે છે તે ગુરુદેવના જીવનમાં પગલે પગલે મળે છે.

પાલણપુરનું સ્વાગત

આચાર્યશ્રી માલણ પધાર્યા કે પાલણપુરના આગેવાનો તથા ઘણા ભાઈ-બહેનો ગુરૂદેવના દર્શનાર્થે માલણ પહોંચી ગયા. માલણમાં પણ આચાર્યશ્રીનું સુંદર સ્વાગત થયું. શા મણીલાલ અમીચંદે સન્નેડે ચતુર્થ વ્રત લીધું. શ્રી ડુંગરચંદ હેમચંદ આદિએ ખારવ્રત લીધાં તથા પચીસ બહેનોએ તિથિઓના છ માસિક, ખાર માસિક તપ ઉચર્યા. ગુરૂદેવે જૈન વ્રતો ઉપર મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું. પ્રભાવના થઈ. પાલણપુરના ભાઈ-બહેનોનું પણ સ્વાગત કરવામાં આવ્યું.

સં. ૨૦૦૬ ચૈત્ર શુદ્ધ ૬ તા. ૨૫-૩-૫૦ નો દિવસ પાલણપુરના ભાઈ, બહેનો, બાળકો માટે અપૂર્વ આનંદનો હતો. ઘણા વર્ષે પંજાબકેશરી વિદ્યા વારિધિ આચાર્યશ્રી પાલણપુર પધારતા હતા. આચાર્યશ્રીના શાનદાર સ્વાગત માટે આખું શહેર તૈયારીમાં મસ્ત હતું.

નવા દરવાજાથી પ્રવેશ થયો. કમાલપુરાથી ધંદગાહ રોડ અને શ્રી તપગચ્છના ઉપાશ્રય સુધીના એક દોઢ માઈલના લાંબા વિસ્તારમાં જગ્યાએ જગ્યાએ સુશોભિત દરવાજાઓ ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા. આખું શહેર ધ્વજ પતાકાઓથી શોભી રહ્યું હતું. જગ્યાએ જગ્યાએ વિવિધ સ્વાગત બોર્ડો શોભી રહ્યાં હતાં. મુસલમાન રંગ-રેન્જે પથ્થુ પોતાના સ્થાનને શોભાવ્યું હતું. તોરણો અને પુષ્પહારોની શોભા સુંદર હતી. રસ્તામાં જોઈ બહેનો તો ગહૂંલીઓ કરી સોના રૂપાના કુલ્લો અને મોતીથી ગુરૂદેવને વધાવતા હતા પથ્થુ બારોટ અને મોતીઓએ પથ્થુ શ્રદ્ધાથી પ્રભાવિત થઈને ગહૂંલીઓ કરી હતી. આચાર્ય મહારાજના જય જયકારથી આકાશ ગુંજી રહ્યું હતું. સામૈયામાં લગભગ પાંચેક હજાર મનુષ્યો હશે. મુસલમાન ભાઈઓએ પથ્થુ ગુરૂદેવના સામૈયામાં આવીને પોતાની ભક્તિ પ્રદર્શિત કરી હતી. શહેરના આબાલવૃદ્ધ ગુરૂદેવના દર્શનાર્થે ઉમટી આવ્યા હતા. શહેરમાં આનંદ ઉત્સવની લહેર લહેરાણી હતી.

તપગચ્છનો મોટો વિશાળ ઉપાશ્રય એવો તો ખીચો ખીચી ભરાઈ ગયો કે આજે તે નાનો પડવા લાગ્યો. કેટલાક લોકોને તો બહાર રહેવું પડ્યું. આચાર્ય મહારાજે માંગલિક સંભળાવ્યું. પાલણપુરની ધર્મ, શ્રદ્ધા તથા વિદ્યા-પ્રેમની પ્રશંસા કરી ને પાલણપુરમાં મધ્યમ વર્ગના બાળકો

માટે કૌંઈ રચનાત્મક કાર્ય કરવા પ્રેરણા આપી. સમાજની પરિસ્થિતિનો ચિતાર રજુ કર્યો. અને દેશના નવ નિર્માણમાં જૈન સમાજ કયાં ઉભો છે તેનો નિર્દેશ કર્યો. આ પ્રવચન લોકોના હૃદયમાં કોતરાઈ ગયું. ગુરૂદેવ અને જૈન શાસનના જયજયકારથી ઉપાશ્રય ગુંજી ઉઠ્યો.

આ પ્રસંગે મુંબઈથી શેઠ ચીમનલાલ માનચંદ, શેઠ મણીલાલ રીખવચંદ ઝવેરી, શ્રી લહેરચંદ નગીનદાસ પરીખ, શ્રી હિંમતલાલ ડાહ્યાભાઈ કોઠારી, શ્રી મણીલાલ હીરાલાલ ઝવેરી, શ્રી કાંતિલાલ ઉજ્જવલાલ, શ્રી છોટાલાલ રાજકરજી પારી, શ્રી કીરતીલાલ ડાહ્યાભાઈ પારી હવેલી વાળા, શ્રી કાંતિલાલ ડાહ્યાભાઈ, શ્રી કાંતિલાલ મોહનલાલ વસ્તાચંદ, શેઠ મણીલાલ કોઠારી, શેઠ નાથાભાઈ ડાહ્યાભાઈ શેઠ પોપટલાલ ગીરધરલાલ વગેરે આગેવાનો ગુરૂદેવના પ્રવેશ મહોત્સવ પ્રસંગે આવ્યા હતા. પાલણપુરના શ્રી સંઘના આબાલવૃદ્ધમાં આજ આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો હતો.

❧ ❧ ❧

‘ મથ્યેણુવંદામિ ’ આગેવાનોએ વંદણ કરી.

‘ ધર્મલાલ ’ ! આચાર્યશ્રીએ ધર્મલાલ આપ્યાં.

‘ કૃપાસિંધુ ! પાલણપુરમાં તો આપ ઘણા ઘણા વર્ષો બાદ પધાર્યા છો. અમારાં ધન્યભાગ્ય કે આપનાં પગલાં થયાં. અમારા આનંદનો પાર નથી. અમે પાંચે પોસાળના આગેવાનો આવ્યા છીએ. કૃપા કરી આ ચાતુર્માસ અહીં

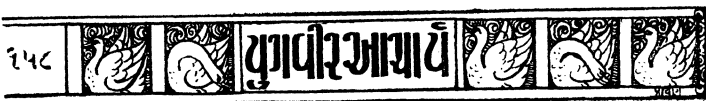

પાલણુપુરમાં કરો. અમારી ભાવનાઓ પૂરી કરો. આપ સાહે-
બનેા નિર્ણય જાણી શકાય તો મુંબઈના ભાઈઓને પણ
જણાવી શકાય અને સંઘમાં આનંદનું વાતાવરણ લહેરાય. '
આગેવાનોએ પ્રાર્થના કરી.

‘ ભાગ્યશાળીઓ ! પાલણુપુર તો ધર્મભૂમિ છે. તમે
બધા ખૂબ શ્રદ્ધાળુ છો અને તમારી ભાવનાઓ ઉંચી છે.
પણ તમે જાણો છો પંજાબથી દાદાની યાત્રાની ભાવનાથી
નીકળ્યો છું. ફાલના તો મારે કૉન્ફરન્સ માટે રોકાવું પડયું.
હવે તો તીર્થાધિરાજ શત્રુજય જલદી જઈને તીર્થાધિપતિ
શ્રી આદીશ્વરદાદાનાં દર્શન કરવાની ઉત્કટ અભિલાષા છે.
તેમાં વિલંબ ન થાય તો સારું. પછી તો જ્ઞાનીએ દેખ્યું
હશે તે થશે. ’ આચાર્યશ્રીએ સ્પષ્ટતા કરી.

‘ ગુરૂદેવ ! આપની તીર્થયાત્રાની ભાવના તો જ્વલંત
છે પણ આ વર્ષે તો પાલીતાણા પહોંચી શકાય તેમ લાગતું
નથી. વળી અમારી ભાવના કેળવણી માટે ફંડ કરવાની છે.
શરૂઆત પણ થઈ છે. આપ દયાળુની પ્રેરણા થશે તો
અમારા શહેરનું કલ્યાણ થશે. કૃપા કરી ચાતુર્માસ માટે
સંમતિ આપી અમારા મન હર્ષિત કરો. ’ આગેવાનોએ
સંમતિ માટે પ્રાર્થના કરી.

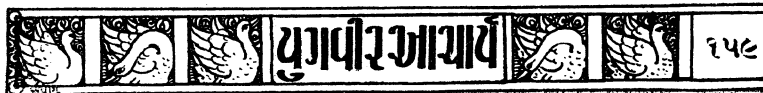
‘ નગરશેઠજી ! તમારો બધાનો આશ્રય હું સમજ
શકું છું. પણ હું તો લાભાલાભનો વિચાર કરનારો છું.
કોરી વાતોથી તો હું લોભાઈ જાઉં એવો નથી. એ તમે

સૌ જાણો છો કાંઈક સક્રિય કામ કરીને બતાવો તો ક્ષેત્રની સ્પર્શના હશે તો બેઠા છીએ. ' આચાર્યશ્રીએ કાર્ય કરવા પ્રેરણા કરી.

આચાર્યશ્રી પાલણપુર પધાર્યા. સંઘમાં આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો. તેઓશ્રીની ભાવના તો તીર્થાધિરાજ શત્રુજય પહોંચી તીર્થાધિપતિ દાદા ઋષભદેવના દર્શનની હતી.

આ ભાવના તો પંજબથી હતી પણ બીકાનેર અને સાદડી ચાતુર્માસ માટે રોકાવું પડ્યું. ફાલના કોનકરન્સ થઈ ગઈ. હવે તો ગુજરાતમાં પ્રવેશ થયો અને સિદ્ધાચળ તો પાસે આવતું લાગ્યું. એટલે જેમ બને તેમ જલ્દી વિહાર કરવાની ભાવના હતી. પાલણપુરના પાંચે પોસાળોના આગેવાનો નગરશેઠ ચીમનલાલભાઈ, કોઠારી નાનાભાઈ, શ્રી પુરણમલભાઈ, શ્રી મણીલાલભાઈ તથા ચુનીલાલભાઈ આવ્યા અને આચાર્યશ્રીને ચાતુર્માસ માટે પ્રાર્થના કરી. હજી તો ચેત્ર મહિનો ચાલતો હતો. અને બની શકે તો જેટલા વહેલા પહોંચી શકાય તેટલા વહેલા પહોંચવાની ગુરૂદેવની તિવ્ર અભિલાષા હતી. દાદાના દર્શનની તાલાવેલી હતી. તેમ છતાં સમાજના સમુત્કર્ષની જે ધગશ તેઓશ્રીના હૃદયમાં ધગતી હતી, વિધાના પ્રચારની જે પ્રચંડ ભાવના જાગી રહી હતી તેની સિદ્ધિ કોઈ ભૂમિમાં જોવામાં આવે તો સમાજના કલ્યાણની દૃષ્ટિએ ગુરૂદેવ તૈયાર હતા અને તેથી જ પાલણપુરના શ્રી સંઘના આગે-

વાનોને તેઓશ્રીએ સક્રિય નક્કર સાચું કાર્ય કરવા પ્રેરણા આપી હતી, અને તે પ્રેરણાથી પ્રેરાઇને આગેવાનોએ પરામર્શ કરી રૂ. ૭૫૦૦૦) જેટલી રકમ તો ભરાવી હતી.

મુંબઈમાં પણ તે માટેના પ્રયાસો શરૂ થઇ ગયા હતા. જો કેઈ યોજના થશે તો આચાર્યશ્રી ચાતુર્માસ માટે કદાચ હા કહે અને તેથી જ તેઓશ્રીએ ક્ષેત્ર સ્પર્શનાની વાત જણાવી હતી.

ચરમ તીર્થંકર ભગવાન મહાવીર સ્વામીની જયંતી ખૂબ આનંદપૂર્વક ઉજવવામાં આવી. આચાર્યશ્રી તથા પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા મુનિશ્રી જનકવિજયજીએ ભગવાન મહાવીરના જીવન અને જૈન દર્શનની વિશિષ્ટતા તેમજ જૈન સમાજના સમુત્કર્ષ માટે સમાજની જાગૃતિની આવશ્યકતા વિષે મનનીય પ્રવચનો કર્યા.

પાટણથી નગરશેઠ કેશવલાલભાઈ, શ્રી અમૃતલાલ ભાઈ તથા ત્યાંના આગેવાનો ગુરૂદેવને પાટણ પધારવા માટે વિનંતિ કરવા આવ્યા.

ચૈત્રી પૂર્ણિમાનો પવિત્ર દિવસ હતો. આજ તો ઉપાશ્રય બહેને અને ભાઈઓથી ખીચો-ખીચ ભર્યો હતો.

ચૈત્રી પૂર્ણિમાના મહિમા વિષે ગુરૂદેવે પ્રવચન કર્યું, અને તીર્થાધિપતિ દાદાને યાદ કરતાં કરતાં ગુરૂદેવની સિદ્ધાચળજદ્દી જવાની ભાવના વિશેષ ઉત્કટ થઇ. તેઓશ્રીએ

તો ફરમાવ્યું કે મારો વિચાર એકમના રોજ વિહાર કરવાનો છે. શબ્દો સંભળાયા અને પાલણપુરના આબાલવૃદ્ધના મનમાં આંચકો લાગ્યો. ઉઢાસી છવાઈ ગઈ. એ વખતે તો ખાસ કાંઈ બન્યું નહિ પણ વ્યાખ્યાન પછી આગેવાનો મળ્યા. વાટાઘાટ કરી અને પચાસ યુધ્ધ મુખ્ય આગેવાનો આચાર્યશ્રી પાસે આવ્યા અને હૃદયના લાવપૂર્વક પ્રાર્થના કરી.

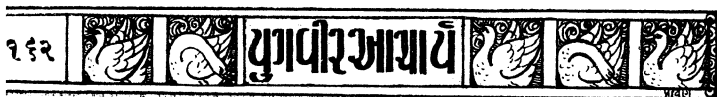
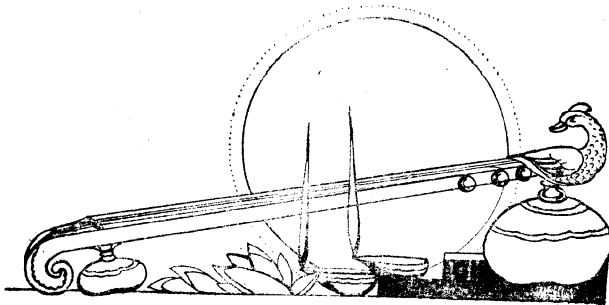
‘કૃપા સિંધુ ! આપ અમારા પુણ્ય પ્રતાપે વધો પછી પધાર્યા છો. આપની પ્રેરણાથી અમારા નગરનું, શ્રી સંઘનું, આસપાસના પ્રદેશના બાળકોનું અને જૈનસમાજનું શ્રેય થાય તેવા સંજોગો છે. અમે ફંડ માટે વાટાઘાટ શરૂ કરી છે. થોડી રકમ લખાઈ પણ ગઈ છે. દયાળુ ! અમે આપને કોઈ પણ સંજોગોમાં અહીંથી વિહાર કરવા દેવાના નથી. શિક્ષણ પ્રચારને માટે એકલાખ રૂપીઆ એકઠા કરવાની અમારી લાવના છે અને ગુરૂદેવના સુધાભર્યા મંગળ આશીર્વાદથી અમારી લાવના પૂરી થશે જ થશે. આપશ્રી ફરમાવો તો એકલાખના જમીન આપીએ.

શ્રી સંઘના આગવાનોની ઉત્કટ લાવના અને શિક્ષણ પ્રચાર માટેની યોજના આદિ જોઈને ગુરૂદેવે જણાવ્યું કે જેઠ શુદ્ધ ૮ ની ગુરૂદેવ શ્રી આત્મારામજી મહારાજની જયંતી છે. જયંતી પહેલાં હું કદી ચાતુર્માસનો પ્રાયઃ નિર્ણય કરતો નથી. તમારી શ્રી સંઘની લાવના ખૂબ સુંદર છે તેહું સમજી શકું છું. જયંતી સુધી તો અહીં સ્થિરતા

છે. તમે બધા મળી વિદ્યા પ્રચારના કાંડ માટે પ્રયત્ન કરો
અને તેમાં તમે સફલ થશો તો ક્ષેત્ર સ્પર્શના અહીંની જ
ગણાશે.

ગુરુદેવના આ વચનોથી આગેવાનોના હૃદયમાં ભારે
આનંદ થયો. વિદ્યા પ્રચારની યોજનાને મૂર્ત સ્વરૂપ
આપવા નિર્ધાર કર્યો. જ્યારે સંઘના નાના-મોટા ભાઈ
બહેનોએ આ વાત સાંભળી ત્યારે આબાલવૃદ્ધ આનંદથી
નાચી ઉઠ્યા. સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો.

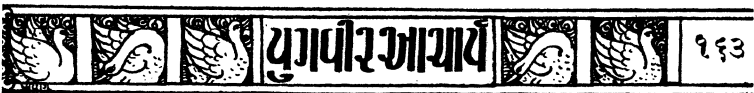

અનુપમ ગુરુભક્ત

‘ શાસન દીપક ! પન્થાસળ પૂર્ણાનંદવિજયજીએ વંદણા પૂર્વક પત્ર આપ્યો છે. ઓસવાળ લાઇઓના મંદિરની પ્રતિષ્ઠા માટે તો પન્થાસળ છે અને તૈયારી ચાલે છે, પણ પોરવાડ લાઇઓનું મંદિર પણ તૈયાર થઈ ગયું છે. તેમનો સંઘ એકત્રિત થયો હતો. શુદ્ધ પાંચમની પ્રતિષ્ઠા નિશ્ચિત કરી છે. તો કૃપા કરી આપ આચાર્ય શ્રી વિજય કસ્તુરસૂરિજી મહારાજને મોકલો તો આનંદપૂર્વક પ્રતિષ્ઠા કાર્ય થઈ જાય. ’ પાલીના આગેવાન શ્રી ભીખમચંદજી પોખરાજજી આદિએ વંદણા કરીને વિનંતિ કરી.

‘ ભાગ્યવાનો ! એકલા પન્થાસળ બંને કાર્યો માટે સુયોગ્ય છે. વળી તમે બધા કાર્યકરો ઉત્સાહી છો તો આનંદપૂર્વક કામ પતાવો. છતાં તમારી ભાવના હોય તો તમે જરૂર આચાર્યશ્રી વિજયકસ્તુરસૂરિજીને વિનંતિ કરો. મારી તો તેમાં સંમતિ છે જ. ’ આચાર્યશ્રીએ સ્પષ્ટતા કરી.

‘કૃપાનિધાન ! અમે આચાર્યશ્રીને પણ મળ્યા. પણ તેઓની તબીયત સારી રહેતી નથી. તેમને અહીં જ શાંતિ છે. વિહાર અને પ્રતિષ્ઠા કાર્યને બોલે તેઓ ઉપાડવા તૈયાર નથી. શારીરિક અસ્વસ્થતાથી તેઓ આવી શકે તેમ નથી. તેથી આપને વિનંતિ કરવા આવ્યા છીએ. આ પ્રસંગે કોઈ મુનિરાજને તો મોકલો.’

‘તમારી વાત તો બરાબર છે. જુઓ આચાર્યશ્રી તો તબીયતના કારણે આવી શકે તેમ નથી હવે તમે જ કહો શું કરવું !’

‘બાપજી ! પન્થાસજી સમુદ્રવિજયજી મહારાજ તો આપની સેવામાં છે. તેથી તેમના વિષે તો કેમ કહેવાય ? પણ અમારું આ કાર્ય આનંદપૂર્વક થાય તે માટે આપ કૃપા કરી કોઈ મુનિરાજને મોકલો તો અમારા સંઘને વિશેષ આનંદ થશે.’ આગેવાનોએ વિશેષ પ્રાર્થના કરી.

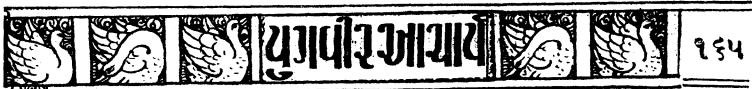
‘ભાગ્યશાળીઓ ! આચાર્ય કસ્તુરસૂરિજી તો બિમારીને કારણે નહિ આવી શકે. હવે તમારો આગ્રહ છે તો પન્થાસજીને મોકલું. તમારો શ્રી સંઘ તેમની પાસે પ્રતિષ્ઠાદિ કાર્ય કરાવવા ચાહે તો હું જરૂર મોકલું. તે તો અમારા આજ્ઞાકારી છે. રાત કહો તો રાત અને દિવસ કહો તો દિવસ કહે તેવા સેવામૂર્તી સમા છે. તેમને દિનરાત મારી સેવા, મારૂં કાર્ય, મારા પત્રો, મારી ગોચરી મારી

તથીયત, મારી ખાસીયત, મારી પળ પળની ચિંતા કરનાર છે અને ઘણા વર્ષોથી તેમણે મારા રહસ્યમંત્રીનું કામ સંભાળ્યું છે. હવે તો તે ન હોય તો મને એન ન પડે. મારા કામ અધૂરાં રહે અને મને ચિંતા રહ્યા કરે. તેમ છતાં તમારું કામ થતું હોય તો જરૂર મોકલું.’ ગુરૂદેવે પોતાના ગુરૂલક્ષ્મીની ભક્તિ પ્રદર્શિત કરી.

‘ગુરૂદેવ ! આપની સેવા સુશ્રુષામાં જરા પણ બાધા આવે એમ અમે કદી ન ઇચ્છીએ. અમારું કામ આપના મંગળ આશીર્વાદથી પન્થાસળ પૂર્ણાનંદવિજયળ કરી આપશે.

હળ વાલીવાળા ભાઈઓ ગયા કે બીજે જ દિવસે પાલીના આગેવાન ભાઈઓ શ્રી રતનચંદળ લોઢા, શ્રી મુકુનચંદળ સીંગી, શ્રી પુખરાજળ લોઢા, શ્રી વસ્તીમલળ, શ્રી મીશ્રીમલળ આદિ આવી પહોંચ્યા અને ગુરૂદેવને વંદણ કરી પાલીના ચાતુર્માસ માટે બે-ત્રણ મુનિરાજને મોકલવા પ્રાર્થના કરી.

‘ભાગ્યશાળીઓ ! વાલીવાળા ભાઈઓને કાલે જ સમજાવી મોકલ્યા ત્યાં તમે પણ આવી પહોંચ્યા. તમે પણ બધો પાછળથી વિચાર કરો છો. મારવાડ છોડી દીધું. પાલણપુર પહોંચી ગયા. પાલીતાણા જવા બધા ઉત્સુક છે. મારી તથીયત પણ સારી નથી. શ્રી કસ્તુરસૂરિળ પણ બિમાર રહે છે. તમે ફાલના વાત કરી હોત તો

ત્યાંથી પણ રોકી શકત. હવે તો તમે જ કહો કેને મોકલું ?
આચાર્યશ્રીએ પોતાની મુશ્કેલી દર્શાવી.

‘દયાળુ ! અમારી ભૂલ થઈ. પણ હવે કૃપા કરી કોઈ
મુનિરાજને મોકલો તો શ્રી સંઘ ઉપર મોટી કૃપા થશે.’
આગેવાનોએ ફરી વિનંતિ કરી.

‘લોહાણ ! પન્યાસણ સમુદ્રવિજયણને લઈ જાઓ.
તે પાલીના છે. તે એક એવા સમુદ્ર જેવા હૃદયના ભોળા
ભલા છે કે તે જરૂર આવશે.’ આચાર્યશ્રીએ હસતાં
હસતાં કહ્યું.

‘શુદ્ધેવ ! આપ તો અમારા ઉપકારી છો અને અમારા
સારા માટે કહો છો પણ પન્યાસણ તો આપને ઘડીભર
છોડે નહિ. આપ તેમને છોડી શકો તેમ નથી. બીજા કોઈ
સાધુ માટે આજ્ઞા કરવા કૃપા કરો.’

‘બીબું તો કોઈ આવવા તૈયાર નથી. આખો દિવસ
મને ઘેરીને બેસી રહે છે. મારી પલપલની ચિંતા લઈને
ફરે છે. કોઈકામ એવું નથી જેમાં સમુદ્રનો હાથ ન હોય.
મારે તો તે જમણા હાથ જેવા થઈ પડ્યા છે. છતાં તેમની
ધમ્મ વધે તો મારી આજ્ઞા છે.’ આચાર્યશ્રીએ મર્મમાં કહ્યું.

‘લાગ્યશાળીઓ ! તમારી ભાવના તો સુંદર છે પણ
તમે જુઓ છો ને શુદ્ધેવને હું એકલા કેમ છોડી શકું. આચાર્ય-
શ્રી કસ્તુરસૂરિ બિમાર છે છતાં તેઓ શુદ્ધેવને સાથ

આપે છે પણ સેવા કાર્ય તો મારે જ કરવાનું છે. અને તમે જ વિચારો. ૧૫૦ માઈલ પાછો આવું તો તો પછી પાલીતાણા ન દોડી જાઉં. અને મારે તો ગુરૂદેવની સેવા એજ તીથું છે તે મારી ભાવના તમે ક્યાં નથી જાણતા !' પં. સમુદ્રવિજયજીએ પોતાની મક્કમતા દર્શાવી.

છેવટે પાલીવાળા ભાઈઓએ ખૂબ ખૂબ પ્રાર્થના કરી ત્યારે ગુરૂદેવે વાલી પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજીને પત્ર લખી દીધો અને પાલીવાળા ભાઈઓની વિનતી પર ધ્યાન દઇને પાલી માટે પણ કોઇ બે મુનિઓને મોકલવા પ્રબંધ કર્યો. આથી પાલીવાળા ભાઈઓ આનંદ પૂર્વક ગુરૂમહારાજની આજ્ઞા તથા પત્ર લઈ વંદણા કરી પાલી માટે રવાના થયા. પન્થાસજી સમુદ્રવિજયજી કેવા અનુપમ ગુરૂલક્ષ્મી હતા. ગુરૂદેવ માટે કેવી તમત્તા હતી. તેમની સેવામાં તેઓ કેવો આત્મસંતોષ માનતા હતા તેમજ ગુરૂદેવની નાનામાં નાની બાબત માટે તેઓ કેવા સજાગ રહેતા અને ગુરૂદેવના કેવા સાચા રહસ્ય મંત્રી-સેવક હતા તે આ પ્રસંગોથી આપણે જાણી શકીએ છીએ.

[૨૫]

જીવન-પરિવર્તન

‘સાહેબ ! મારા જીવન પલટાની પણ રોમાંચ કહાણી છે. મારી ઉંમર ૨૯ વર્ષની છે. મેં દેવ-ગુરુ-ધર્મ શું છે તે સમજવાની પણ આજસુધી કોશીશ કરી નથી. એટલું જ નહિ પણ ન કદી હું મંદિર જાઉં છું. ન કદી ગુરૂમહારાજના દર્શને. હા ! વરસમાં એક લગવાન મહાવીર સ્વામીના જન્મકલ્યાણક દિવસે ઉપાશ્રયમાં પગ મૂકું છું અને લોકલજ્જાથી જઈને કાંઈક અશુભ ન થઈ બેસે તે દષ્ટિએ શ્રીફળ વધેરું છું. પ્રતિક્રમણ, સામાયિક તો હું જાણતો પણ નથી. ધાર્મિક ક્રિયાકાંડને તો હું વૃથા સમજતો. સાધુ-મુનિરાજની પાસે ફરકવાનું પણ નહિ. ધાર્મિક પુસ્તકો પણ મેં વાંચ્યા નથી. ધર્મની વાતોને હું હસતો અને ટીકાઓ

પણ કરતો. ધર્મપ્રેમીને અને ક્રિયાકાંડ કરનારાઓને હું અંધશ્રદ્ધાળુ કહેતો અને પૂજા, પ્રભાવના, ઉત્સવો વગેરેને હું ધર્મનું પ્રદર્શન માત્ર માનતો. તપશ્ચર્યામાં મને રસ નહોતો. મારા સંસ્કાર જ આજસુધી આવાજ કોરા રહ્યા અને હું અંધશ્રદ્ધાને આજસુધી ધિક્કારતો જ રહ્યો છું. ગુરૂદેવ આખું પધાર્યા અને અહીંથી ઘણા લાઈ-બહેનો ગયા પણ મારી લાવના નજ થઈ. પછી અમીરગઢ, ચિત્રા-સણી ઘણા લાઈઓ ગયા પણ મને જવાનો વિચાર પણ ન આવ્યો. મેં ગુરૂદેવ વિષે ઘણું ઘણું સાંભળ્યું હતું. શ્રી મહાવીર વિદ્યાલયના સંસ્થાપક તરીકેના તેમના કાર્યની હું પ્રશંસા કરતો હતો.

પંજાબમાંના તેમના લગીરથ કાર્ય અને ભારતના ભાગલા પ્રસંગે ગુરૂદેવે કરેલી ભીષણ પ્રતીજ્ઞા, તેમની નીડરતા, તેમની સમાજ માટેની તમન્ના વિષે વારંવાર વાંચતો હતો પણ હું તેનાથી કદી આકર્ષાયો નહિ, માલણુ તો મારા એક મિત્ર રહે છે. તેને મળવાની તક પણ હતી. અમે બે મિત્રો ઘણા સમયથી મળ્યા પણ ન હતા. આચાર્યશ્રીના દર્શન થશે અને મિત્રને મળાશે તે વિચારતો આવ્યો પણ પાછું મન ફરી ગયું, માલણુ ગામ તો ભેયું છે. મિત્રને મળવું હશે તો ફરી કોઇવાર જવાશે. મહારાજશ્રીના દર્શનથી શું લાલ! આવા વિચારથી માલણુ પણ ન ગયો તે ન ગયો.

આચાર્યશ્રી અહીં પધારવાના હતા. આખા શહેરમાં સવારથી ભારે હલચલ મચી રહી હતી. જગ્યાએ જગ્યાએ દરવાજાઓ ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા. ધ્વજ તોરણોથી આખું શહેર શણગારવામાં આવ્યું હતું.

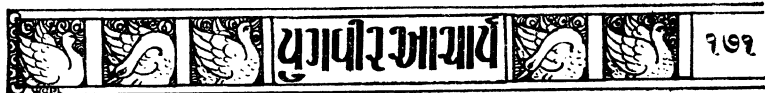
પાલણપુરના ભાઈ બહેનો આનંદપૂર્વક ગુરૂદેવના સ્વાગત માટે ઉમટી આવ્યા હતા. આખું શહેર ગુરૂદેવના આગમનની વાટ જોઈને શેરીએ શેરીએ અને બજારે બજારે સ્ત્રી-પુરુષોની ઠઠ જામી હતી. હું મારે કારખાને જઈ રહ્યો હતો. ઘેરથી નીકળ્યો ત્યારે મારા હૃદયમાં ખાસ કંઈ ભાવ નહોતા. પણ જ્યારે સેંકડો લોકોને ભાવભર્યા જતા જોઈને એક વિચાર ચમકી ગયો. આખું શહેર જે આચાર્યશ્રી માટે આટલો બધો ભક્તિભાવ દર્શાવી રહેલ છે. જગ્યાએ જગ્યાએ ભીડ જામી છે. આખું નગર રળીયામણું લાગે છે. શહેરનું વાતાવરણ આનંદમય બની રહ્યું છે. સામે જવામાં શું વાંધો ! આપણા મહાન આચાર્ય પંજાબ-કેશરી, વિદ્યા પ્રસારક, સમાજ ઉદ્ધારક ગુરૂવર્યને જોવા તો જોઈએ. તેમના દર્શન કરીને તુરત કારખાને ચાલ્યો જઈશ. સરઘસમાં નહિ જવું હોય તો કોણ રોકે છે ? પણ સામે તો જવું જોઈએ આ વિચાર આવ્યો. કારખાનાને બદલે ગુરૂદેવની સામે ગયો. કમાલપુરા પહોંચ્યો. આચાર્યશ્રી પધાર્યા નહોતા. તેમની રાહ જોવાની હતી. હું તો આગળ ગયો, દરવાજા બહાર ગયો. ગુરૂદેવ આવી રહ્યા

હતા. મારા હૃદયમાં આનંદના પૂર ઉછળવા લાગ્યાં. ઉમિઓ ઉભરાવા લાગી. ગુરૂદેવને પ્રતાપી ચહેરો, પ્રશાંત વદન, વિશાળ લલાટ, તપ અને ત્યાગની તેજસ્વિ આભા અને મધુર મધુર આંખડીઓમાં ચમક-ચમક થતું અમી જોતાં જ હું દોડ્યો અને ગુરૂદેવના ચરણમાં ઝૂકી પડ્યો. ગુરૂદેવે મને ઉઠાડ્યો.

મારા માથા ઉપર પોતાનો પવિત્ર હાથ મૂકી મંગળ આશીર્વાદ સહિત ધર્મલાભ આપ્યા અને કોણ જાણે ગુરૂદેવે કોઈ જાદુ કર્યું હોય તેમ હું મંત્રમુગ્ધ થઈ ગયો. મારા મનમાં આનંદનો ઘોષ ઉછળી રહ્યો. હૃદયમાં ચીન-ગારી લાગી, સુષુપ્ત મન જાગી ગયું.

મારી ખરેખર કાયા પલટ થઈ ગઈ. મારા જીવન પરિવર્તનના શ્રી ગણેશ મંડાયા. પછી તો હું ગુરૂદેવની સાથે સાથે ચાલ્યો, ગુરૂદેવ તરફ મારી દૃષ્ટિ પડતી અને મને અવનવા લક્ષિતાવ જાગતા. કૃષ્ણની ખંસીના સુરે સુરે જેમ ગોપીઓ નાચે, મદારીની મોરલીના નાદે નાદે જેમ ફણીધર ડોલી ઉઠે અને જાદુગરની ઇલમની લકડીને તાને તાને જેમ લોકો ભ્રમિત થઈ જાય તેમજ ગુરૂદેવને પગલે પગલે તેમની તેજસ્વી આંખડીઓના અમીલચાં પ્રકાશ ફિરજોથી હું પણ પ્રભાવિત થતો જ ગયો. ગુરૂદેવ જેમ જેમ આગળ ચાલ્યા તેમ તેમ લોકો દર્શન માટે ઉમઝ્યા અને ભારે ભીડ જામતી ગઈ.

મને કોડંન કરવાનો વિચાર આવ્યો અને કોડંન કરી. ગુરૂદેવ ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા ત્યાં પણ લીડનો પાર નહોતો. ગુરૂદેવ તો માંડ માંડ વ્યાખ્યાનની પાટે પહોંચ્યા. ઉપાશ્રય ભરચક હતો. હું પણ જેમ તેમ કરી પહોંચી ગયો. જરા દૂર જગ્યા મળી પણ ગુરૂદેવ સામે જ બિરાજેલા દેખાતા હતા.

ગુરૂદેવે મંગલાચરણ કર્યું અને સમય ખૂબ થઈ ગયો હતો. તેથી ટુંક પ્રવચન કર્યું પણ તે પ્રાણપ્રેરક પ્રવચન મારા રહસ્યમાં વિદ્યુતનો પ્રકાશ કરી દીધો. ગુરૂદેવના શબ્દો આજે પણ હૃદયમાં ગુંજી રહ્યા છે. શબ્દે શબ્દે કોતરાય ગયા છે, તે અમૃતવચનો મારા જીવન પરિવર્તનની મોંઘી મૂડી બની ગઈ છે.

‘ભાગ્યશાળીઓ ! તમારું ભાવભર્યું સ્વાગત મને જે શિખામણ આપતું જાય છે, પાલણપુરના કલ્યાણ માટે મારે કાંઈને કાંઈ કરવું જોઈએ. બીજું તપ, ત્યાગ અને સેવાના જીવનદ્વારા ધર્મનો ઉદ્યોત કરવાની મારી જવાબદારી ઘણી ઘણી છે. વળી આ જીવન તો ક્ષણભંગુર છે. કેટલાંએ પુણ્ય પ્રતાપે આ મનુષ્યભવ મળ્યો છે. માનવસેવા, સમાજસેવા, વિદ્યાપ્રચાર, મધ્યમવર્ગને રાહત અને સંગઠન એ આજના યુગનો-સમયનો સંદેશ છે. એ સંદેશ આપણે સાંભળીને સમાજ, દેશ અને વિશ્વના કલ્યાણ માટે

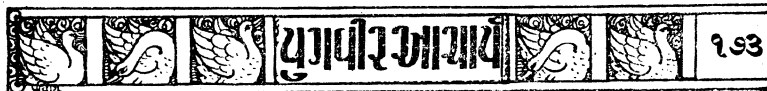
યથાશક્તિ પ્રયાસો કરીએ તો જૈન શાસનનો જયજયકાર થઈ રહે.’

શુરદેવના વાક્યો મારા હૃદયમાં સચોટ કોતરાઈ ગયા. મેં તો ઉપાશ્રયમાં જ પ્રતિજ્ઞા કરી કે શુરદેવ જ્યાં સુધી સ્થિરતા કરે ત્યાં સુધી તેઓશ્રીનું વ્યાખ્યાન સાંભળ્યા વિના ભોજન ન કરવું. એક અક્ષર પણ જવા ન દેવાની દ્રઢ ભાવના બળી. આ મારા જીવનનું પરિવર્તન, યુવાનની કાયાપલટ, નાસ્તિકની ભક્તિભાવના અને સત્સંગનો ચમત્કાર.

અરે એક વખત શુરદેવે સમય પહેલાં વ્યાખ્યાન શરૂ કર્યું અને હું સમયસર આવ્યો ત્યારે વ્યાખ્યાન શરૂ થયેલું જોઈને મને દુઃખ થયું અને વ્યાખ્યાન પછી વહેલું શરૂ ન કરવા પ્રાર્થના કરવી પડી.

મારા કુટુંબીજનો તો માફ જીવન જોઈને આશ્ચર્ય પામે છે. મિત્રો તો મારા પહેલાના નાસ્તિકતાના વિચારો અને આજનો ભક્તિ-ભાવ જોઈ અજબ થાય છે. પાલણુ-પુરના ઘણા ઘણા ભાઈ-બહેનો માફ જીવન પરિવર્તન જોઈને ખરેખર દિગ્ધ થઈ ગયા છે.

આ પરિવર્તન તો જુઓ. કદી મંદિરમાં ન જનાર હંમેશા મંદિર બાહરે છું. પાંચ વાગ્યામાં ચા પીનાર નોકારશી કદં છું. હંમેશા રાત્રે જમનાર અને નાસ્તા ઉડાવનાર રાત્રે પાણી સિવાઈ કાંઈ લેતો નથી. તપશ્ચર્યા તરફ તો

મને નફરત હતી. હું કદી આયંબિલ તો કરી શકતો નહિ. ઉપવાસ તો થાય જ શેનો. પણ હવે તો આયંબિલ, એકાસણું, બેઆસણું કરું છું. મોટી તિથિઓએ પણ છૂટે મોઢે રહેતો નથી. ઘરમાં ગમે તેટલી વસ્તુઓ હોય તેમાંથી એક જ લઉં છું. શાક એક જ. આયંબિલમાં માત્ર ત્રણ ચીજ. પ્રભુદર્શન તો વરસમાં કોઈ કોઈ વાર જતો તે પણ મારી વર્ષગાંઠે કે મારા પુત્રની વર્ષગાંઠે જેવા દિવસે જ. પણ હવે તો પ્રભુદર્શન વિના ચેન પડતું નથી. ખરેખર, ગુરૂદેવના દર્શનથી મારું હૃદય જાગી ઉઠ્યું. પુણ્યપ્રતાપી ગુરૂદેવના પવિત્ર તપોમય સમુજ્જવળ જીવનના પ્રતાપે હું પ્રભાવિત થયો છું અને આને હું અને મારા મિત્રો ચમત્કાર માનીએ છીએ.’

આ જીવન પરિવર્તનની કહાણી પાલણપુરના યુવાન ભાઈ કીર્તિલાલ ભોગીલાલ બક્ષીએ ગુરૂદેવના રહસ્યમંત્રી અનુપમ સેવાભાવી પન્થાસજી શ્રી સમુદ્રવિજયજીને કરી ત્યારે પન્થાસજી પણ ખરેખર આશ્ચર્યચક્રિત થઈ ગયા. અને આ વાત જ્યારે ગુરૂદેવે સાંભળી ત્યારે ગુરૂદેવને પણ આશ્ચર્ય સાથે આનંદ થયો.

આપણો આત્મા તો નિર્મળ હોય છે. તેને કમોના દળ લાગે છે. અને એક જ ચિનગારી તેને જાત્રત કરી દે છે. હું તો નિમિત્ત બન્યો. ભાઈ કીર્તિલાલનો પોતાનો જ આત્મા જાગવાનો હતો. પણ આ પ્રસંગને તેનો યશ

મળ્યો. ભાઈ કીર્તિલાલ જેવા હબરો કીર્તિલાલોને જથત કરવાનું અમારું સાધુઓનું કર્તવ્ય છે. અમે જગતના કલ્યાણની ભાવના સેવીએ છીએ અને પ્રાણી માત્રના સુખ માટે ઉપદેશ આપીએ છીએ. ત્યારે આપણા ભૂલા ભટકેલા ભાઈઓ-બહેનોને આપણે જીવનનું સાચું દર્શન આ રીતે આપી શકીએ તો જૈનધર્મ અને જૈનશાસનનો જગતમાં જયજયકાર થાય.

ભાઈ કીર્તિલાલ આ કથા આપણા સાધુ-સંતોને પણ બે શબ્દો કહી જાય છે.

આપણા સમાજના કલ્યાણ માટે આપણા આચાર્ય પુંગવો, પદસ્થો, મુનિરત્નો અને સાધવીજી મહારાજો જે દિવસે વિચારશે અને ધર્મના પ્રકાશ ફિરણો સમાજના ઉત્કર્ષ માટે પાથરશે ત્યારે જૈનધર્મનો વિજય વાવટો જગતના ચોક્કમાં લહેરાશે.

શુરદેવ અમર રહો !

વલ્લભવાણી અમર રહો !

કલ્યાણકારી કાર્યો

જેઠ સુદ આઠમનો પવિત્ર દિવસ આવી ગયો. આજ સ્વર્ગવાસી ગુરૂદેવ ન્યાયાંભોનિધિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજ્ઞાનંદસૂરીશ્વરજી આત્મારામજી મહારાજની જયંતીનો ઉત્સવ હતો. પ્રભાતફેરી તથા જયંતીની સભા ખૂબ આનંદપૂર્વક થઈ. આચાર્યશ્રીના જીવનપ્રસંગો અને તેઓશ્રીના અમર કાર્યોને જુદા જુદા વક્તાઓએ અંજલિ આપી. ગુરૂદેવે પોતાના પ્રાણુપ્યારા ગુરૂદેવના જીવનપ્રસંગો આપીને શ્રદ્ધાંજલિ આપી. શ્રી સંઘના આગેવાનોએ ગુરૂદેવને ચાતુર્માસ કરવા પ્રાર્થના કરી અને ગુરૂદેવની પ્રેરણાથી પાલણુપુરમાં કલ્યાણકારી કાર્યો થશે તેવી ખાંહેધરી આપી. ગુરૂદેવે લાભાલાભનો વિચાર કરી ચાતુર્માસ માટે સંમતિ આપી અને

પાલણપુરના શ્રી સંઘના આબાલ-વૃદ્ધમાં આનંદ આનંદ
છવાઈ ગયો.

પાલણપુરના કલેક્ટર આચાર્ય મહારાજના દર્શનાર્થે
આવ્યા. નગરશેઠ શ્રી ચીમનલાલભાઈ વગેરે આગેવાનો
સાથે હતા. કલેક્ટરે ગુરૂદેવને નમસ્કાર કર્યા અને પોતે
રૂમાલમાં વીંટીને લાવેલ પુષ્પહાર કાઢ્યો અને આચાર્યશ્રીને
પહેરાવવા ગયા ત્યાં નગરશેઠે તેમને ઇશ્વરત કરી અને
ગુરૂદેવે હસતા હસતા જૈન સાધુના આચાર દર્શાવ્યા ત્યારે
કલેક્ટર તો મુગ્ધ થઈ ગયા.

કલેક્ટર પણ વિદ્વાન અને વિચારક હતા. ગુરૂદેવ
જેવા વિદ્વાન સાધુ મહાત્મા પાસેથી તેમને કેટલીક તાત્વિક
વાતો સમજવી હતી તેથી ગુરૂદેવ પાસે બધા શાંતિથી
બેઠા અને કલેક્ટરે ગુરૂદેવને પ્રશ્નો પૂછવા માટે પ્રાર્થના
કરી. ગુરૂદેવે તો પ્રસન્નાતાપૂર્વક વિના સંકોચે જે પ્રશ્નો
પૂછવા હોય તે પૂછવા માટે સૂચના કરી.

આ પ્રશ્નોત્તર પણ બહુવા જેવા છે.

કલેક્ટર—જૈનધર્મના શાસ્ત્રો પાલી ભાષામાં છે !

આચાર્યશ્રી—નહિ, પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત ભાષામાં છે.

કલેક્ટર—તે મળી શકે છે !

આચાર્યશ્રી—હા, સેંકડોની સંખ્યામાં અમારા જ્ઞાન
ભંડારોમાં મળે છે.

કલેકટર—આ શાસ્ત્રો કોના બનાવેલા છે. શું મહાવીર
સ્વામીના બનાવેલાં છે.

આચાર્યશ્રી—વાણીરૂપે શ્રી મહાવીરસ્વામીના ગણાય પણ
તેનું શુંથન શ્રી ગણધર ભગવાન કરે છે.

પૂર્વકાળમાં ઋષિ, મહર્ષિ, સાધુ પરંપરાથી કંઠસ્થ
રાખતા હતા. કાળના પ્રભાવથી વિસ્મૃતિ આવતાં શ્રી
દેવધર્મિગણી ક્ષમાશ્રમણે પુસ્તકારૂઢ કર્યા—તેને પણ ૧૫૦૦
વર્ષ થયાં હશે તે તાડપત્રોમાં મોબુદ છે. આજે તો
મુદ્રણકળાના કારણે મુદ્રિત શાસ્ત્રો પણ મળે છે.

કલેકટર—જૈનધર્મના સંસ્થાપક શ્રી મહાવીરસ્વામી થઈ
ગયા તે બરાબર છે. ?

આચાર્ય—નહિ નહિ, જૈનધર્મ અનાદિ કાળથી ચાલ્યો
આવે છે. આ અવસર્પિણી કાળમાં ૨૪ તીર્થંકરો
થઈ ગયા, શ્રી ઋષભદેવ અમારા પ્રથમ તીર્થંકર.
શ્રી મહાવીરસ્વામી તો છેલ્લા ૨૪ મા તીર્થંકર
છે. તેમનું શાસન આજે ચાલી રહ્યું છે.

કલેકટર—જૈન ધર્મમાં પરમેશ્વરનું શું સ્થાન છે !

આચાર્ય—જૈનધર્મમાં પરમેશ્વરનું બહુજ ઉંચું સ્થાન છે.

૧૮ દૂષણરહિત જે હોય તે પરમેશ્વર. જૈનધર્મ
ઇશ્વરને જગત્ કર્તા નથી માનતો. તેમ કરવાથી તો ઘણા
પ્રશ્નો ઉભા થાય છે જેનો ઉકેલ મુશ્કેલ બની જાય છે.

કલેકટર—વૈદિક ધર્મ અને જૈનધર્મમાં શું ફરક છે !

આચાર્ય—જૈનધર્મ અહિંસા પ્રધાન ધર્મ છે. વૈદિક ધર્મ
/ યજ્ઞ પ્રાધાન્ય છે. વૈદિક અહિંસાને માને તો છે
પણ તેનું યથાર્થ પાલન નથી થતું.

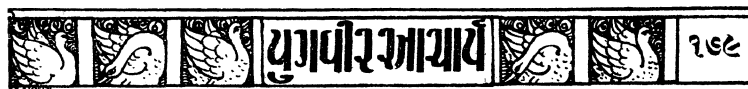
કલેકટર—શંકરાચાર્યનો મત આપને પસંદ છે !

આચાર્ય—જૈનધર્મ તો અનેકાંત વાદ છે. એકાંતવાદથી
સિદ્ધિ નથી. શંકરાચાર્ય બધું માયારૂપ માને છે.
જ્યારે તમે અમે કોઈ ચીજ જ નથી તો પછી
બ્રહ્મજ્ઞાન આદિ કોને માટે.

કલેકટર—બૌદ્ધ અને જૈનમાં શું ફરક છે !

આચાર્ય—બૌદ્ધ ક્ષણિક વાદિ છે. તેનાથી મોક્ષાદિ કોઈ
કાર્ય સિદ્ધ નથી થઈ શકતું. જૈનધર્મ ક્ષણિકવાદિ
નથી. પરિવર્તન અવશ્ય માને છે. પરંતુ મુલ
વસ્તુ તો કાયમ જ રહે છે.

આ ઉપરાંત આચાર્યશ્રીએ જૈન ધર્મની જીવવિધા,
નવતત્ત્વો, મોક્ષમાર્ગ, જૈન સાહિત્યની વિશાળતા, અહિં-
સાનો જગતને સંદેશો તથા પ્રાણી માત્રના કલ્યાણની લાવના

આદિ વિષે એવી મધુર વાતો સંભળાવી કે કલેક્ટરશ્રી તથા સાથેના બધા આગેવાનો પણ મુગ્ધ થઈ ગયા. કલેક્ટર તો ગુરૂદેવના ચરણમાં વંદન કરી પોતાને કૃત-કૃત્ય માનવા લાગ્યા. આ વાર્તાલાપનો અનેરો આનંદ દર્શાવતા નમસ્કાર કરી ગયા અને બીજીવાર આવવા માટે ભાવના દર્શાવતા ગયા.

❧

❧

❧

પર્વાધિરાજ પર્યુષણ પર્વ આઠ્યાં. આ પર્યુષણ પર્વમાં તપશ્ચર્યા એવી તો સ્મરણીય થઈ કે કદાચ પાલણપુરમાં એટલી તપશ્ચર્યા કદી નહિ થઈ હોય. મુનિરાજેએ પણ અને સાધ્વીઓએ પણ સારી તપશ્ચર્યા કરી. મુનિશ્રી હેમ-વિજયજીએ ૩૨ ઉપવાસ કર્યા હતા. સાધ્વીઓમાં ચંદ્રોદયશ્રી, સુનંદાશ્રી, વિનોદશ્રીજી, પરમાનંદશ્રીજીએ માસખમણ કર્યા હતાં. કેટલીક સાધ્વીઓએ ૧૬-૧૬-૧૨-૧૨ ઉપવાસ કર્યા હતા. અઠ્ઠાઈઓ તો પાર વિનાની થઈ હતી. શ્રાવક-શ્રાવિકામાં માસખમણ ૧૬-૧૬ વગેરે ઘણી ઘણી તપશ્ચર્યા થઈ હતી અને ગુરૂદેવના પુણ્ય પ્રતાપે સૌને તપશ્ચર્યામાં ખૂબ શાતા રહી.

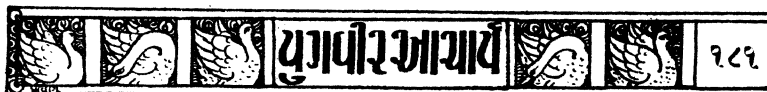
આ પર્યુષણ માટે પંજાબ, બીકાનેર, દેહલી, પાટણ આદિના કુટુંબો પણ આઠ્યા હતા. રથયાત્રા પણ ધૂમધામ પૂર્વક નીકળી. વરસાદ રથયાત્રા જોવા માટે ખૂબ ઉત્સુક થઈ રહ્યો હતો. વરસાદ આવશે તો શું થશે તેની બધા ચિંતા કરતા હતા પણ વરસાદ ડોઝીઉં કરીને ગુરૂદેવની

કૃપાથી અદ્રશ્ય થઇ ગયો. પૂજા, પ્રભાવના પણ આનંદ પૂર્વક થતાં રહ્યાં. પર્યુષણ વ્યાખ્યાનો, કલ્પસૂત્ર વાંચન, મહાવીરજન્મ વાંચન તથા બારસાસૂત્ર વ્યાખ્યાનમાં ભારે ભીડ રહેતી, પાલણપુરના પર્યુષણ બહુજ આનંદ પૂર્વક થયાં અને પાલણપુરના આબાલવૃદ્ધે પર્યુષણપર્વમાં તપશ્ચર્યા, વ્યાખ્યાન, પૂજા, પ્રતિક્રમણ આદિનો ખૂબ લાભ લીધો. સ્વામીવાત્સલ્ય પણ થયાં.

ભાદરવા શુદ્ધ ૧૧ ના દિવસે જગતગુરુ શ્રી હીરવિ-જયજી સૂરિની જયંતિ ધૂમધામથી ઉજવવામાં આવી.

આશ્વિન સુદી ૮ ના દિવસે સંકાન્તિ હતી. પંજાબ આદી શહેરોના ભાઈઓ આવ્યા હતા, ગુરૂદેવની તબીયત સારી ન હોવા છતાં તેઓ વ્યાખ્યાન માટે પધાર્યા હતા. મંગલાચરણ બાદ સંકાન્તિના નામ સંભળાવ્યા. પંચાસજીએ ભાઈબીજની યાદ આપતાં જણાવ્યું કે પૂજ્યપાદ પુણ્ય-પ્રભાવી આચાર્ય મહારાજની ૮૧ મી જન્મ-જયંતી આવે છે. પંજાબ તો એ જયંતી મનાવે છે. આપણે પણ ગુરૂદેવની જયંતી મનાવીને શ્રદ્ધાના ફૂલ અર્પીએ.

આચાર્યશ્રીએ તે ઉપરથી કહ્યું, કે ‘ભાગ્યશાળીઓ કોરી ખુશી મનાવવાનો કરો. અર્થ નથી. શ્રદ્ધાના કોરા ફૂલને હું શું કરું ! ભાષણો કરીને વરઘોડા કાઢીને ખુશી મનાવવાથી મને સંતોષ નથી. તમે જાણો છો તમારા જ સાધર્મીક ભાઈઓને એ ટંક રોટી નથી મળતી. કામ નથી

મળતું. તેમના બાળકોને દુધનું ટીપું નસીબમાં નથી. શિક્ષણ માટે પૈસા નથી. તમે દુધપાક પૂરી અને લાડુના લોજન એક દિવસ માટે જમો છો ત્યારે તમારા સ્વામીભાઈઓને કામરૂપી મદદ કાંઈક ઉદ્યોગ આપીને તેઓની દીવાળી આનંદપૂર્વક જાય તેવું કાંઈક કરો તો મારા આત્માને આનંદ થાય. સાચી જયંતિ તો જ ઉજવી ગણાય.

ગામે ગામના શ્રી સંઘ પોતાના સ્વામીભાઈઓનો વિચાર કરે તો કોઈ કોઈ લાગ્યવાન મળી આવશે જે પોતાના ભાઈઓના દુઃખે દુઃખી તો ન થાય પણ પોતાના સ્વામીભાઈઓ માટે કાંઈ ને કાંઈ કરી છૂટે. ’

સાદ્દીથી શેઠ મૂળચંદ્ર ભંડારી, શ્રી ચંદનમલ્લ, શ્રી શેશમલ્લ, શ્રી વીરચંદ્ર આદિ ગુરૂદેવના દર્શનાર્થે આજ્યા.

આવા કલ્યાણકારી કાર્યો પાલણપુરમાં થતા રહ્યા અને ગુરૂદેવની કૃપાથી પાલણપુરમાં ધર્મ અને સમાજના ઉદ્યોત માટેનું વાતાવરણ સર્જાયું.

[૨૭]

બીજું ઓપરેશન

ગુરૂદેવની બીજી આંખમાં પણ દુઃખાવો થવા લાગ્યો. અને બધાને ચિંતા થઈ. સાદડીમાં તો એક આંખનું ઓપરેશન કરેલું પણ તે જોઈએ તેવું સફળ થયેલું નહિ. તે આંખમાં પણ દુઃખાવો હતો પણ જ્યારે બીજી આંખ દુઃખવા આવી ત્યારે વિશેષ ચિંતાનું કારણ થઈ પડ્યું. ગુરૂદેવ તો એવા સહનશીલ હતા, કે કદી દુઃખાવાની વાત પણ ન કરે પણ જ્યારે આંખનો દુઃખાવો વધતો જણાયો ત્યારે સ્થાનિક ડોક્ટરોની સલાહ લઈને મુંબઈ શ્રી કુલચંદ્રલાઈ શામજીને તાર કરવામાં આવ્યો. અને ૪-૧૧-૫૦ ને શનિવારના મેઘલમાં ડૉ. હીરાલાલલાઈ પટેલ આવી પહોંચ્યા. સાથે શ્રી મણીલાલ રીખવચંદ

કોઠારી, શ્રી હિમતલાલ ડાહ્યાભાઈ તથા શ્રી પોપટલાલ ગીરધરલાલ આદિ આળ્યા. તેજ દિવસે બાર ને પચાસ મીનીટે ગુરૂદેવની ડાળી આંખના મોતીયાનું ચતુરાઈપૂર્વક ઓપરેશન કર્યું. આ વખતે ડો. મુકુન્દરાય, શ્રી સિવિલ સર્જન, શ્રી ચીમનલાલ નાનચંદ, ડો. કૃતેહચંદળ સિંધી, ડો. કાંતિલાલભાઈ, ડો. રતિલાલ, ડો. સૈયદ વગેરે આ પ્રસંગે હાજર હતા. ઓપરેશન તો સફળ થયું લાગ્યું. ડો. કાંતિલાલ ભાઈએ સારો પરિશ્રમ લીધો હતો.

ઓપરેશન પછી ગુરૂદેવને ઉધરસ આવવા લાગી. ડો. કાંતિલાલભાઈએ ત્રણ ઇન્જેક્શન આપ્યા. તો પણ રાત્રિના ઉધરસ આવતી રહી. પન્થાસળ સુમુદ્રવિજયળ, મુનિશ્રી જનકવિજયળ, મુનિ જયવિજયળ, તથા મુનિ ન્યાયવિજયળ રાત્રિના વારાફરતી ગુરૂદેવની સેવામાં રહ્યા. શ્રાવકો-માંથી શ્રી હિમતભાઈ, શ્રી ચુનિલાલભાઈ, શ્રી કીર્તિલાલ બક્ષી, શ્રી ચીમનલાલ પારેખ પણ રાત્રિના ગુરૂદેવની સેવામાં રહ્યા હતા. શ્રી નગરશેઠ તથા શ્રી ચુનિલાલભાઈ ઉજમશી પણ ખડે પગે ગુરૂદેવની સેવાનો લાભ લઈ રહ્યા હતા. પંજાબ, ગુજરાત તરફથી ગુરૂદેવની તળીયતના સમાચાર માટે તાર આવતા રહ્યા. રાત્રે પણ ગુરૂદેવને ખાંસી આવતી રહી પણ ડો. કાંતિલાલભાઈના પ્રયત્નથી ઠીક રહ્યું. ઓપરેશન સમયે આચાર્યશ્રી વિજયકસ્તુરસૂરિજી તથા પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયળ પણ ખડે પગે સેવા માટે તૈયાર હતા.

બીજે દિવસે ડો. પટેલે પાટો ખોલ્યો. આંખ તપાસી અને આંખ જોઈને ડો. પટેલે આનંદ વ્યક્ત કર્યો. ઓપરેશન સફળ થયું હતું. આંખને બરાબર કરીને ફરી પાટો બાંધ્યો. આંખ માટે સફળતાની આશા આપી ડો. પટેલ મુંબઈ ગયા. સાથે આવેલ ભાઈઓ પણ ગયા. ઓપરેશન આદિના ખર્ચ માટે શેઠશ્રી ભોગીલાલ રીષભદ્રાસ કેઠારીએ ભક્તિપૂર્વક રૂા. ૨૫૦૦) આપ્યા હતા. ડો. મુકુંદરાય હમેશાં પાટો બદલાવવા આવતા અને ગુરૂદેવને ઘણી રાહત હતી. બુધવારના રોજ પાટો ખોલ્યો અને આંખમાં ચમક દેખાણી. જ્યોતિ માલુમ પડી. પાસેના માણસોને ઓળખવા લાગ્યા. પાટાની જરૂર ન હોવાથી ચશ્મા આપવામાં આવ્યા. ગુરૂદેવ મકાનમાં થોડું થોડું ફરવા લાગ્યા. શ્રી સંઘ અને ભક્તજનોને ખૂબ ખૂબ આનંદ થયો.

ગુરૂદેવના ૮૧ મા જન્મ-દિવસનો સમારોહ સં. ૨૦૦૭ ના કાર્તિક સુદ બીજ-ભાઈબીજના રોજ આચાર્યશ્રી વિજય કસ્તુરસૂરિજી મહારાજની અધ્યક્ષતામાં સુંદર રીતે ઉજવાયો. બાલિકાઓની ગુરૂગુણ સ્તુતિ બાદ પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મહારાજ, મુનિશ્રી જનકવિજયજી, સાધ્વીશ્રી માણેકશ્રીજીએ ગુરૂદેવના જીવન-પ્રસંગો અને જૈન સમાજ પરના ઉપકારો વિષે વિવેચનો કર્યાં. મુનિ કુંદનવિજયજીએ એક ગુરૂ-સ્તુતિ સંભળાવી, શ્રી કનુભાઈએ પણ સુંદર વિવેચન કર્યું. આચાર્યશ્રી વિજય કસ્તુરસૂરિજીએ ગુરૂદેવના

પરિસહો, જૈન સમાજમાં વિદ્યાપ્રચાર માટેની તમન્ના, ગુરુ-
 દેવ શ્રી આત્મારામજી મહારાજનો સંદેશ ગામે ગામ-
 શહેરે શહેર પહોંચાડવાની ધગશ તથા આ વૃદ્ધ ઉંમરે
 પણ સમાજના સમુદ્ધારની જ્વલંત લાવનાતું મનનીય
 વિવેચન કરી ગુરુદેવની આંખે જલ્દી સારી થાય અને
 ગુરુદેવની આંખે જ્યોતિનો પ્રકાશ મળે તે માટે પ્રાર્થના
 કરવા અનુરોધ કર્યો. પન્ચાસ શ્રી સમુદ્રવિજયજી મહારાજ
 તો ગુરુદેવની સેવામાં હતા પણ બીજા બધા મુનિરાજે-
 સાધ્વીજી મહારાજે તથા શહેરના સંભાવિત ગૃહસ્થો અને
 બહેનો, વિદ્યાર્થીઓથી ઉપાશ્રય ભરાઈ ગયો હતો. ગુરુદેવના
 જયઘોષ સાથે સભા વિસર્જન થઈ. બપોરના મોટા દહેરા-
 સરજીમાં પૂજા લઘુવવામાં આવી હતી. રાત્રે પણ મનોરમ
 કાર્યક્રમ યોજવામાં આવ્યો હતો. ગુરુદેવની જન્મદિનની
 ખુશાલીમાં જગ્યાએ જગ્યાએથી અભિનંદનના અનેક તારો-
 પત્રો આવ્યા. કાર્તિક વદી એકમના રોજ ડો. પટેલ ફરી
 પાલણપુર આવ્યા. આંખ તપાસી આંખમાં છારી જણાતી
 હતી. લાલાશ, સોજો પણ હતો. પણ માથાનો દુઃખાવો
 તો સખત હતો. એ બધાને માટે આંખનો સોજો ઓછો
 થવો જોઈએ. તે માટે ડો. પટેલે આંખને સાફ કરી. ઇન્જે-
 કશન પણ આપ્યું. ડો. કાંતિલાલભાઈને જરૂરી સૂચના
 આપી સાંજના તેઓ સુખઈ ગયા.

અમદાવાદથી ડો. કેશવલાલભાઈ પરીખ આવ્યા.

તેમણે આંખ તપાસી લાલી અને સોજે ઝોછો ન થાય ત્યાંસુધી દુઃખાવો રહેશે. હજી ત્રણ અઠવાડીયાં થશે. પછી જ્યોતિ આવશે કે કેમ અને કેટલી આવશે તેનો ખ્યાલ આવે. જે સારવાર ચાલે છે તે ખરાબર છે. બે દિવસમાં તો શિરદર્દ ભારે વધી પડ્યું અને તે અસહ્ય થઈ પડ્યું. માથામાં જાણે અગ્નિ ન સળગ્યો હોય તેવી ગરમી લાગવા લાગી. ડોક્ટર-વૈદ્યો પણ તે શાને લીધે છે તે જાણી ન શક્યા. બાહ્યોપચાર તો ઘણા કર્યા પણ જરાપણ ફેર ન પડ્યો.

ફરી ડો. પટેલ અઠવાડીયા પછી આવ્યા. આંખ તપાસી તેમણે ખાત્રી આપી કે આંખ સારી થઈ જશે. જ્યોતિ પણ આવશે. લાલાશ સોજે મટવાં જોઈએ. દવા વગેરે નાંખી આંખ સાફ કરી. ડો. કાંતિલાલભાઈને ગુરૂ દેવની આંખની ખરાબર માવજત કરવા સૂચના કરી. શ્રી વાડીલાલભાઈ મગનલાલ વૈદ્ય વડોદરાથી આવ્યા તેમણે માથાનાં દુઃખાવા માટે કુંભારના ચાકની માટી મૂકવા સૂચના કરી તેનાથી થોડી શાંતિ રહી.

ફરી ડો. પટેલ મુંબઈથી આવ્યા. ડો. કીર્તિલાલ ભણસાલી પણ આવ્યા. આંખો તપાસી ડો. પટેલે કહ્યું કે આંખની જ્યોતમાં સો ટકા આશા છે. તે માટે નિશ્ચિંત રહેવું પણ જ્યાં સુધી સોજે અને લાલી ન મટે ત્યાં સુધી તો દવા વગેરેની તજવીજ રાખવી જોઈએ. ગરમીનું કારણ પણ આંખ છે અને અશક્તિ છે. પણ હવે પંદરેક દિવસમાં

આરામ થઇ જશે. પછીની સારવાર ડો. સિંધીને સોંપવામાં આવી. અંબાલાનિવાસી શ્રી વિજયકુમારજી ડો. પ્રેમનાથને લઈને આવ્યા. શિવગંજથી ડો. અર્જુનસિંહજી આવ્યા. દુઃખાવો અસહ્ય હતો. શિષ્યો પણ ગભરાઈ ગયા. લક્તજનો પણ ખૂબ ચિંતામાં પડ્યા. ડો. નટવરલાલ પાટણથી આવ્યા. જે દવા આદિ ચાલે છે તે સારવાર બરાબર છે. ધીમે ધીમે આરામ થશે.

ડો. પટેલ ફરી આવ્યા. તેમણે આંખ તપાસી. લાલાશ તો બિલકુલ સાફ થઈ ગઈ હતી, છારીતું ઓપરેશન કરવાથી જ્યોતિ આવશે. વઢવાણથી—સુરેન્દ્રનગરથી પંજાબી સરદારીલાલજી દર્શનાર્થે આવ્યા. તેમણે કંઈ કે સૂરિસમ્રાટ આચાર્યશ્રી નેમીસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટધર આચાર્યશ્રી મદ્વિજય દર્શનસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા આચાર્યશ્રી વિજય ઉદયસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા શ્રી આચાર્યશ્રી વિજય નંદનસૂરીશ્વરજી મહારાજ આપના નેત્રના વિષયમાં બહુ જ ચિંતા કરે છે. સુખશાતા પૂછાવી છે. આંખ વિષેની હકીકત મોકલવા સૂચના કરી છે. તથા સુખશાતાનો પત્ર લખવા જણાવ્યું છે.

તા ૨૭ ના ડો. પટેલ આવ્યા. પાટો ખોલ્યો. આંખ બિલકુલ સાફ હતી. પ્રકાશ દેખાતો નહોતો. બધા ઉદાસ થઈ ગયા પણ ડો. પટેલે ૧૦૦ ટકા ખાત્રી આપી કે ગુરૂદેવની આંખે જરૂર જ્યોતિ આવશે જ આવશે. છારીતું

ઓપરેશન કર્યું. બીજે દિવસે પાટો ખોલ્યો તો આંખ સાફ હતી. ત્રીજે દિવસે ગુરૂદેવને આંખું આંખું જરા જરા દેખાવા માંડ્યું પણ તે રૂપીએ પૈસાભાર જેટલું છતાં તેનાથી થોડી શ્રદ્ધા બેઠી અને વહેલા મોડી આંખમાં જ્યોતિ આવશે તેમ તો ખાત્રી થઈ.

પાલણપુરના સંઘે તો ગુરૂદેવની અનન્ય સેવા કરી. પંજબી ભાઈઓ પણ ગુરૂદેવની સેવામાં રહ્યા હતા. શિષ્ય રત્નોએ પણ રાત-દિવસ ખૂબ સેવા કરી. સંઘના મુખ્યના તથા પાલણપુરના ગૃહસ્થોએ સાત આઠ હજાર રૂપીઆ ખર્ચ પણ કર્યા અને ઘણા ઘણા ડોક્ટરોને બોલાવી બોલાવીને આંખ માટેના બધા શક્ય ઈલાજ કર્યા પણ બેઠાંજો તેવો ફાયદો ન થયો. ગુરૂદેવ તો બધું દુઃખદર્દ સહન કરતા અને કર્મોધીન વસ્તુને ભોગવવા સિવાય છૂટકો નથી. તો શાંતિથી ભોગવવામાં તેઓ સંતોષ માનતા. ગુરૂભક્તો ઉદાસ થઈ જતાં. શિષ્યોને ભારે ચિંતા રહેતી પણ ગુરૂદેવ તો એ બધાને સાંત્વન આપતા અને પોતાનું ધર્મધ્યાન તેમજ ધર્મોપદેશનું કાર્ય તો સતત ચાલુ જ રાખતા. ધન્ય ગુરૂદેવ ધન્ય તપશ્ચર્યા.

શંખેશ્વર તીર્થમાં મધુર મિલન

પાલણપુરમાં ચાતુર્માસ આનંદપૂર્વક થયું. આંખનું
ઓપરેશન થયું. તે માટે અનેક ભક્તજનોએ તન, મન
ધનથી સેવા આપી. કેળવણી ફંડ માટે ગુરૂદેવે પ્રેરણા કરી
અને દોઢેક લાખ રૂપિયાનું ફંડ થયું. તેની સુવ્યવસ્થા માટે
ગુરૂદેવે ઉપદેશ આપ્યો, પાલણપુરના કલ્યાણકારી કાર્યો
કરી આંખોનો દુઃખાવો તો થોડો થોડો હતો છતાં તીર્થા-
ધિરાજ શત્રુજયની યાત્રાની ભાવના એવી તો ઉત્કટ હતી
કે શરીરની પરવા કર્યા વિના પાલણપુરથી સં ૨૦૦૬
મહાસુદ ૧૦ તા. ૧૬-૨-૫૧ ના રોજ વિહાર કર્યો. પાલ-
ણપુરના શ્રી સંઘના આગેવાનો, ભક્તજનો, ભાઈ-બહેનો,
અધિકારીવર્ગ, ડોક્ટરો, બધાએ ભવ્ય વિદાય આપી અને
ગુરૂદેવે પોતાની અનન્ય સેવા શુશ્રુષા કરવા માટે શ્રી સંઘ,
ભક્તજનો, ડોક્ટરોનો મધુર શબ્દોમાં આભાર માની મંગળ
આશીર્વાદ આપ્યા.

વિદ્યાય વેળાએ ગુરુદેવે તો એક જ સંદેશ આપ્યો. પાટણપુર જૈન સંસ્કૃતિનું ધામ બની રહે તેવાં સમાજ અને શિક્ષણ વિકાસના કાર્યો કરતા રહેશે તો જ બધાનું કલ્યાણ સાધી શકાશે.

મેત્રાણા તથા ચારૂપ તીર્થની યાત્રા કરી ગુરુદેવ પાટણ પધાર્યા. પાટણે ગુરુદેવનું સુંદર સ્વાગત કર્યું. ગુરુદેવે જે જાહેર વ્યાખ્યાનો આપ્યાં. ‘જૈન સમાજના ઉત્કર્ષ માટે સંગઠન તથા વિદ્યા પ્રચાર સાથે જૈન જ્ઞાન લંડારોનો જે ખજાનો આપણી પાસે છે તેની રક્ષાની જવાબદારી સમજીએ. પાટણની પ્રાચીન જાહોજલાલી કદાચ પાછી ન આવી શકે પણ પાટણની જે દાનવીરતા જગત ભરમાં પ્રસિદ્ધ છે તેને આપણા બાળકો ભૂલી ન જાય તે વિચારશો. પાટણ જેવા દાનવીરોના નગરમાં એક કોલેજ ક્યારે થશે ! આપણા બાળકો-બાળિકાઓને સર્વોંગી કેળવણી મળે તે માટે આપણે પ્રયાસો કરવા જોઈએ. કોઈપણ શિક્ષણ લેવા ઇચ્છનાર બાળક-બાળિકાને શિક્ષણના બધાં સાધનો મળવાં જોઈએ તેમ જ જે ગ્રંથરત્નો અહીં છે તેને જગતના ચોક્કમાં મૂકવાની આજે કેટલી આવશ્યકતા છે તે વિચારવાની જરૂર છે. પાટણની જૈન સંસ્કૃતિને ટકાવવાની આપણી ફરજ તો આપણે ન ભૂલીએ.’ નગરશેઠ તથા પાટણના આગેવાનોએ ચાતુર્માસ માટે આગ્રહ ભરી વિનંતિ કરી પણ ગુરુદેવને યાત્રાની ભાવના હોવાથી પાટણે વિદાય આપી.

પાટણમાં ચાણુસ્માના આગેવાનો વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. અને આચાર્યશ્રી તેઓની વિનતિને માન આપી શિષ્ય મંડળ સહિત ચાણુસ્મા પધાર્યા. ગુરૂદેવનું ભાવભીનું સ્વાગત થયું. ગુરૂદેવનું વ્યાખ્યાન સાંભળી જૈન જૈનેતર જનતાએ બે દિવસ વિશેષ સ્થીરતા કરવા આગ્રહપૂર્વક વિનતિ કરી અને આચાર્યશ્રીએ વ્યાખ્યાનોથી ખલાવિત કરી દીધા.

ચાણુસ્માથી ગ્રામાનુગ્રામ વિચરતા અને ગ્રામજનતાને ધર્મોપદેશ આપતા ગુરૂદેવ શંખેશ્વર તીર્થ પધાર્યા. કાગણુ શુદ્ધ છઠ્ઠ ના રોજ ગુરૂદેવનું સુંદર સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથના દર્શન કર્યા. આ પ્રસંગે રાધનપુર, પાલણપુર, મુંબઈ, પાટણ, ચાણુસ્મા, પંચાસરા, મુજપુર, કલ્યાણા, જામનગર, અમદાવાદ, તથા આસપાસના ગામોના ઘણા ભાઈ બહેનો આવ્યા હતા. ગુરૂદેવે તીર્થ મહિમા અને શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની ભૂતિની પ્રાચીનતા વિષે ઉલ્લેખ કરી સુંદર દેશના આપી. મોટા હોલમાં ઉતર્યા. ગુરૂભક્ત શેઠ સકરચંદ મોતીલાલ મુળજી તરફથી આચાર્ય મહારાજ રચિત શ્રી પ્રદ્મચર્ય પૂજા પ્રસિદ્ધ ગવૈયા ચીમનલાલભાઈએ ભાવપૂર્વક લખાવી. પૂજામાં ખૂબ આનંદ રહ્યો.

આ તીર્થભૂમિમાં સૂરિસમ્રાટ શ્રી આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરિશ્વરજીના વિદ્વાન આચાર્યપ્રવરો શ્રીમદ્ વિજય-

દર્શનસૂરીશ્વરજી, શ્રીમદ્ વિજયઉદયસૂરીશ્વરજી તથા શ્રીમદ્ વિજયનંદનસૂરિશ્વરજી શિષ્ય પરિવાર સહિત પધાર્યા હતા. મુનિરાજ શ્રી સંતોષવિજય મહારાજ તથા મુનિશ્રી મિત્ર-વિજયજી મહારાજ તીર્થયાત્રા તથા ગુરૂદેવના દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. પંજાબી તથા મારવાડી ભાઈઓ પણ સંકાન્તિના પ્રસંગે આવ્યા હતા.

આજે સંકાન્તિ હતી. સંકાન્તિની સભામાં જવા પહેલાં આપણાં સમયજ્ઞ અને સરલ પ્રકૃતિવાળા આચાર્યશ્રી થોડા શિષ્યો સાથે આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયદર્શનસૂરિ આદિ આચાર્યો પાસે ગયા. ત્યાં સૌએ સફલાવપૂર્વક સ્વાગત કર્યું. બધા આનંદપૂર્વક મળ્યા. પરસ્પર સુખશાતા પૃચ્છા બાદ પોણે કલાક તીર્થ-શાસન-સમાજ-સાહિત્ય અને સંઘ, પ્રતિષ્ઠા-સંગઠન આદિ ઉપર આનંદપૂર્વક વિચારણાઓ કરી અને જૈનશાસનના ઉદય માટે બધાએ ગ્રેમપૂર્વક ખૂબ ખૂબ વાતો કરી. આ તીર્થયાત્રાનું મધુર મિલન ખરેખર સ્મરણીય થઈ પડ્યું.

આ મધુર મિલન પ્રસંગે પાટણના નગરશેઠ કેશવ-લાલભાઈ, ગુરૂભક્ત શ્રી સકરચંદ્રભાઈ મોતીલાલ મુળજી, શ્રી કાન્તિલાલ મગનલાલ ફેટોગ્રાફર, બક્ષી કીર્તિલાલ ભોગીલાલ, જૈન પત્રના અધિપતિ શ્રી ગુલાબચંદ્ર દેવચંદ્ર તથા બીજા ઘણા ભાઈઓ હાજર હતા. બધાના હૃદયમાં આ મધુર મિલન

અને મધુર વાર્તાલાપની ઉંડી છાપ રહી અને જૈનસમાજના સમુત્કર્ષ માટે મહાન આચાર્યપ્રવરો આમ વારંવાર મળે અને વિચાર વિનિમય કરે તો આ મધુરાં મિલનો ખરેખર ઘણાં ઉપયોગી થઇ પડે.

સમય થવાથી સંક્રાંતિની સભામાં જવા નીકળ્યા. પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયદર્શનસૂરીશ્વરજીને પધારવા વિનંતિ કરી અને સૌ સભામાં પધાર્યા. આ પ્રસંગે આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લભસૂરીજી અને તેમનો શિષ્ય પરિવાર, સૂરિસમ્રાટ આચાર્ય વિજયનેમીસૂરીશ્વરજીના આચાર્ય પ્રવરો તથા શિષ્ય પરિવાર તથા આચાર્ય શ્રી વિજયનીતિસૂરીશ્વરજી મહારાજના પત્ન્યાસજી તથા આચાર્યશ્રી વિજયભદ્રસૂરિજીના શિષ્યો અને સાધુ-સાધ્વીઓનું આ નાનકડું સંમેલન એવું તો સુંદર હતું, કે સૌના હૃદયમાં એકતાની ભાવના જગાડી જતું હતું.

આચાર્ય પ્રવર શ્રીમદ્ વિજયદર્શનસૂરીશ્વરજી મહારાજે મંગલાચરણ કર્યું. આચાર્ય શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીએ સ્તોત્ર સંભળાવી ચૈત્રી સંક્રાંતિના નામ સંભળાવ્યા. પંજળી ભાઈ-બહેનોએ જયનાદોથી હોલ ગળવી મૂક્યો. આચાર્યશ્રીએ સૂરિસમ્રાટ આચાર્ય શ્રી વિજયનેમીસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રી સાથેનો પોતાનો અત્યંત નિકટનો સંબંધ દર્શાવતાં જણાવ્યું, કે વર્તમાન સમયમાં વિચરતા બહુધા સાધુઓ શ્રી ખૂટેરાયજી મહારાજના શિષ્ય શ્રી મૂળચંદ્રજી

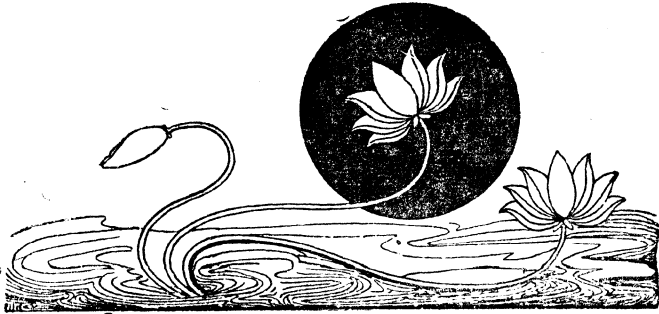
મહારાજ, શ્રી વૃદ્ધિચંદ્ર મહારાજ, શ્રી આત્મારામજી મહારાજનો શિષ્ય સમુદાય છે. સૂરિસમ્રાટ સાથેના પોતાના મધુર મિલનના પ્રસંગો દર્શાવી ગુરૂદેવે પોતાની નમૃતા અને સેવા પ્રિયતા રજુ કરી. સાથે જ સાધર્મિક બંધુઓની સહાયતા માટે ઉપદેશ આપ્યો અને કલ્યાણકારી પવોના નામ સંભળાવી આજના પુણ્ય પવિત્ર દિવસે શ્રી શંખેશ્વરજી તિર્થની પવિત્ર ભૂમિમાં ત્રિપુટી આચાર્યના શિષ્ય પરિવારના સુલગ મધુર મિલનને ચિરસ્મરણીય બનાવવાની પોતાની હૃદયની ભાવના રજુ કરી. સભામાં આનંદ આનંદ છવાઈ ગયો.

આચાર્યશ્રી વિજયનંદનસૂરીશ્વરજી મહારાજે જણાવ્યું કે અમારા બધા ઉપર પંબબનો મહાન ઉપકાર છે. અમારી પણ કુરજ છે કે પંબબમાં વિચરી પંબબનો ઉદ્ધાર કરીએ પણ અમારા બધાની વતી આપશ્રી પંબબમાં વિચરીને અમારા બધાનું ઋણ અદા કરી રહ્યા છો તે આનંદની વાત છે. આચાર્યશ્રી વિજયદર્શનસૂરીશ્વરજી મહારાજે પણ સમયોચિત ઉપદેશ આપ્યો. આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીએ છેલ્લે છેલ્લે ઉપસંહારમાં જણાવ્યું, કે જ્યાં સુધી પંબબી ભાઈઓ સંક્રાંતિ સાંભળવા આવશે ત્યાંસુધી સંભળાવતો રહીશ. પહેલા તો બ્રાહ્મણો પાસે સાંભળતા. કેટલાક વર્ષોથી સાધુઓ સંભળાવે છે. પંબબી ભાઈઓ કેવા ભક્તિભાવ વાળા છે તે સૌ જાણે છે. તેઓ દૂર દૂર સુધી આ પ્રસંગે આવે છે. અને પ્રેરણા મેળવી જાય છે. એ પણ એક મધુર ગુરૂ-શિષ્યોનું મિલન જ છે.

આજ અપોરના આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયદર્શનસૂ-
રીશ્વરજી, આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયઉદયસૂરીશ્વરજી તથા
આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયનંદનસૂરીશ્વરજી આદિ આચાર્ય
મહારાજ પાસે પધાર્યા અને દોઢેક કલાક પ્રાસંગિક વાતા-
લાપ થયો. રાત્રે પણ આ રીતે ઘણી ઘણી વાતો થઈ
વિચારણા થઈ અને હૃદયે હૃદય મળ્યાં હોય તેમ મધુર
મધુર વાતાવરણમાં સુભગ મિલન થયું.

આવાં મધુર મિલનો શાસનના કલ્યાણકારી કામોના
! આયોજનમાં ભારે મહત્વનાં થઈ પડે છે.

ગિરિરાજને માર્ગે

તીર્થોધિરાજ શત્રુંજયની યાત્રાની ભાવના ઉત્કટ હતી તેથી રાધનપુરના નગરશેઠ તથા શ્રી સંઘની રાધનપુર પધારવાની વિનતિનો સ્વીકાર થઈ શક્યો નહિ પણ રાધનપુરના ભાઈઓની જે ભક્તિ શ્રી શંખેશ્વરતિર્થમાં થઈ તેનાથી સંતોષ માનવા સમજાવવામાં આવ્યા. ધ્રાંગધ્રાના ગુરૂભક્ત શેઠ શ્રી પરશોત્તમભાઈ સુરચંદ્રની ઘણા સમયથી વિનતિ હતી જ. વળી શ્રી છગનલાલભાઈ, શ્રી ચતુરભાઈ, શ્રી શાંતિલાલભાઈ, શ્રી અમુલખભાઈ, આદિ પાંચ ભાઈઓ ધ્રાંગધ્રા પધારવા માટે વિનતિ કરવા આવ્યા હતા અને તેમની ઘણા સમયની આગ્રહભરી વિનતિને માન આપી ધ્રાંગધ્રા થઈને પાલીતાણા જવા નિર્ણય કર્યો અને ધ્રાંગધ્રાના ભાઈઓને ખૂબ આનંદ થયો.

આચાર્યશ્રીએ શંખેશ્વરથી વિહાર કર્યો. આદરિયાણા થઈ ઝીંજુવાડા પધાર્યા. શ્રી સવચંદ્રભાઈએ વિશેષ સ્થિરતા

કરવા વિનતી કરી. આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે ઝીંઝુવાડા તો સ્મરણીય સ્થાન છે. આચાર્ય પ્રવર શ્રીમદ્ વિજય દાનસૂરીશ્વરજીની જન્મ ભૂમી છે, તેઓશ્રી પહેલા મારા ગુરુભાઈ હતા. પછી ઉપાધ્યાય શ્રી વીરવિજયજી મહારાજના શિષ્ય બન્યા. મને તેમને માટે અત્યંત માન છે. આચાર્ય શ્રીએ એક દિવસની વિશેષ સ્થિરતા કરી. શ્રી સંઘે પાખી પાળી, બધાએ હુકાનો બંધ રાખી. પૂજા-પ્રભાવના આદિ થયાં. મંદિરજી તથા આચાર્યશ્રી વિજય દાનસૂરીશ્વરજી મહારાજની મૂર્તિ સુંદર છે. લોકો ખૂબ ભાવિક અને ધર્મ શ્રદ્ધાળુ છે.

આચાર્યશ્રીએ બન્ને દિવસ સુંદર મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું. પ્રજ્ઞાચક્ષુ કવિ માસ્તર સુખલાલજીએ કાવ્યમાં આચાર્યશ્રીનું વ્યાખ્યાન ગુંથીને ગાઈ બતાવ્યું. સંઘમાં આનંદ-આનંદ ફેલાઈ રહ્યો. પાટડી થઈ ઉપરીયાલા તિર્થ પધાર્યા. આ તીર્થ બહુજ મનોરમ છે. ભવ્ય મંદિર છે. ધર્મ-શાળા ઘણી સુંદર અને સગવડવાળી છે. વીરમગામ, પાટડી બજાણા આદિના ભાઈઓ આવ્યા. સાધર્મીવાત્સલ્ય થયું. અમદાવાદ નિવાસી શ્રી ચીમનલાલભાઈ કડીયાના પ્રયાસોથી આ તીર્થ સુપ્રસિદ્ધ થયું છે. શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનની યાત્રા કરી.

પૂજા-પ્રભાવના આદિ આનંદ પૂર્વક પતાવી વ્યાખ્યાન આપીને વિહાર કર્યો. બજાણા થઈને ધરમઠ પધાર્યા. અહીં

આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય નિતીસૂરિશ્વરજી મહારાજના પટ્ટધર આચાર્યશ્રી વિજય હર્ષસૂરીશ્વરજી આદિનો સમાગમ થયો. પરસ્પર સુખ-શાતા પૂછી, જે કલાક તિથિ પ્રકરણ વિષે વાતચીત ચાલી, તેમાં નિયતતિથિ, કાળતિથિ, કાર્યતિથિ વગેરે સંબંધી વિચારણા ચાલી. જૈન જૈનેતર ભાઈઓએ વ્યાખ્યાનનો લાભ લીધો. ફરી આચાર્યશ્રી વિજય હર્ષસૂરીશ્વરજી મળ્યા અને તિથિ ચર્ચાનો અંત લાવવાની આવશ્યકતા ઉપર ખૂબ વિચારણા થઈ પણ તે માટે જોરદાર પ્રયાસો થવા જોઈએ તેમ વાતચીત થઈ, આ મિલન પણ સુખપ્રદ થઈ પડ્યું.

ચૈત્ર વદી બીજના રોજ આચાર્યશ્રી ધ્રાંગધ્રા પધાર્યા. શ્રીસંઘ તથા શ્રેષ્ઠીવર્ચ શ્રી પરશોત્તમદાસ સુરચંદે ગુરૂદેવનું સુંદર સ્વાગત કર્યું. સ્થાનકવાસી ભાઈઓ પણ સામૈયામાં આબ્યા હતા.

બન્ને મંદિરોમાં દર્શન કરી ઉપાશ્રય પધાર્યા. મંગલા ચરણ બાદ ત્રણ ભાઈઓએ સુંદર સ્વાગત તથા ગુરૂસ્તુતિના લજનો ગાયા. ગુરૂદેવે સંગઠન અને શિક્ષણ પ્રચાર વિષે મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું. બપોરના બ્રહ્મચર્ય પૂજા લણાવવામાં આવી. શ્રી ચીમનલાલભાઈ ગવૈયાએ પૂજામાં અનેરો આનંદ આપ્યો. શેઠ પુરશોત્તમભાઈએ પોતાના નિવાસગૃહે શ્રી નવપદજીની પૂજા લણાવવા યોજના કરી. ગુરૂદેવને સન્માન પૂર્વક ત્યાં લઈ જવામાં આબ્યા. બહુ

આનંદ થયો. શેઠ પુરશોત્તમભાઈના બોલાવવાથી મુંબઈથી ડો. પટેલ આવ્યા અને ગુરૂદેવની આંખ તપાસી. આંખમાં કચાશ હતી. ચાતુર્માસમાં ઓપરેશન કરવાની સૂચના કરી. યાત્રાની ભાવના જવલંત હોવાથી વિહાર કર્યો. જૈન બોર્ડિંગમાં સ્થિરતા કરી. શેઠ પુરશોત્તમદાસે એક લાખ રૂપિયા ખર્ચાને સુંદર સંસ્થા શરૂ કરી છે. સંસ્થા સારી ચાલે છે. ગુરૂદેવે આશિર્વાદ આપ્યો.

સુરેન્દ્રનગર પધાર્યા. શ્રી સંઘે સ્વાગત કયું મંદિર-જામાં દર્શન કરી ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા. વ્યાખ્યાન આપ્યું. શ્રી સંઘના આગેવાનોએ ચતુર્માસ માટે વિનંતિ કરી પણ શત્રુંજયની યાત્રાની ભાવના હોવાથી ચતુર્માસ પાલીતાણા થશે તેમ જણાવ્યું. પૂજા-પ્રભાવનાદિ થયાં. વઢવાણ, ભોરાવર-નગર આદિના ભાઈઓ દર્શનાર્થે આવ્યા. સૌરાષ્ટ્રના મહારથી શેઠશ્રી રતિલાલભાઈ આવ્યા અને કોન્ફરન્સ, સંગઠન ઇત્યાદિ વિષયક દોઢેક કલાક ચર્ચા વિચારણા કરી. ગુરૂદેવે તે પોતાના સ્પષ્ટ વિચારો દર્શાવ્યા. સમાજના સમુત્કર્ષ માટે રચનાત્મક કાર્યો કરવાની પોતાની દ્રષ્ટિ સમજાવી.

સુરેન્દ્રનગરથી વઢવાણ પધાર્યા. અહીં પણ સ્વાગત કયું. શેઠ શ્રી રતિલાલભાઈ વર્ધમાન અહીં આવ્યા અને કોન્ફરન્સના અધિવેશન માટે વિષેશ ચર્ચા કરી. ગુરૂદેવે ફરમાવ્યું. તમારી જેવા ધગશવાળા નીડર બાહોશ દસ-વીસ મહારથીઓની જૈન સમાજને ભારે જરૂર છે. સમાજના

સમૂદ્ધારમાં સમાજના કર્ણધારોએ લોગ આપવો જોઈશે, હું તો એવો કાળ જોઈ રહ્યો છું જ્યારે સમાજની પરિસ્થિતિ વિષમ થઈ હશે અને છિન્નભિન્નતાથી જૈન સમાજ નિર્બળ બનશે. સમાજના ઘડવૈયાઓ આવતી કાલના સમાજની નવ રચનામાં લાગી જશે તો જ જૈન શાસન ટકી શકશે. આ જરા કડવું લાગે તેવું સત્ય છે.

લીંબડી, ચૂડા, રાણપુર, અલાઉ, થઇને બોટાદ પધાર્યાં. બોટાદમાં સુંદર સ્વાગત થયું. વિદ્વાન વક્તા મુનિરાજ શ્રી ચંદ્રપ્રભસાગરજી મહારાજ સ્વાગતમાં આવ્યા. શુરૂદેવે મંગલાચરણ કર્યું. જૈન બોર્ડિંગની પશુ મુલાકાત લીધી. શ્રી મણીલાલ જેમલ શેઠની સાથે જૈન બોર્ડિંગના વિષે વાતચીત થઈ. મુનિરાજ શ્રી ચંદ્રપ્રભસાગર સાથે પ્રેમભરી વાતો થઈ. તેમના સમાજ અને સાહિત્યના ઉત્કર્ષ માટેના નવીન વિચારો સાંભળી આચાર્યશ્રીને ખૂબ ખૂબ આનંદ થયો. તેમને જૈન સાહિત્યના પ્રચાર માટે કામ કરવા પ્રેરણા આપી.

અલાઉમાં આચાર્યશ્રીએ બધા મુનિ સમુદાય સમક્ષ સૂચના આપી કે પાલીતાણા હવે નજદિકમાં છે. પન્થાસજી સમુદ્રવિજય મારી સેવા કરતા આવ્યા છે. ઉપરાંત પત્રવ્યવહારનું કામ પણ તેઓ સંભાળે છે. તે તો સેવા કરતા રહેશે પણ સેવાની જવાબદારી તમે બધા પણ સંભાળો છો તેમ સંભાળશે પત્રવ્યવહારનું કાર્ય તો પન્થાસજી સંભાળશે

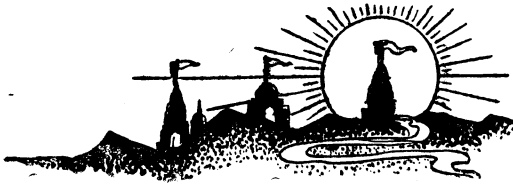

પણ પાલીતાણામાં તમે બધા પન્યાસજીની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલશો. કોઈપણ કાર્ય હોય તો પન્યાસ સમુદ્રવિજયની સલાહ લઈને કરવું. આ બાબત સૌ બરાબર લક્ષમાં રાખે.

ખોટાદથી વિહાર કરી લાઠીઠઠ થઈ જાળીયા પધાર્યો. જાળીયામાં ઉપાશ્રય ન હોવાથી સાધુ સાધ્વીના વિહારમાં ભારે મુશ્કેલી રહે છે. આચાર્યશ્રીના ખ્યાલમાં પણ આ વાત આવી અને તક મળતાં તે માટે જરૂર પ્રયત્ન કરવા વચન પણ આપ્યું. વળામાં આચાર્યશ્રીનું સ્વાગત થયું. આજે સંક્રાન્તિ હોવાથી પંજાબી ભાઈઓ તથા બીકાનેર નિવાસી શ્રી પ્રસન્નચંદ્રજી કોચર વગેરે આવ્યા હતા. સંક્રાન્તિના પર્વ દિવસો સંભળાવ્યા. જાળીયાના ઉપાશ્રયનો વિચાર તો મનમાં ઘોળાતો હતો તે માટે ઉપદેશ આપ્યો અને શ્રી પ્રસન્નચંદ્રજી કોચરે જગ્યા માટે રૂ. ૧૦૦) આપવાની જાહેરાત કરી. શ્રી હરીચંદ્ર રામજી તરફથી શ્રી નંદલાલ ભાઈએ મકાન માટે રૂ. ૧૫૦૦) આપવા વચન આપ્યું. ભાવનગરથી આત્માનંદ સભાના પ્રમુખ શેઠ ગુલાબચંદ્રભાઈ આજુદંજી અનન્ય ગુરુભક્ત શ્રી વલ્લભદાસભાઈ તથા શ્રી જદવજીભાઈ, શ્રી ગુલાબચંદ્રભાઈ લલ્લુભાઈ તથા શ્રી ગુલાબચંદ્ર દેવચંદ આદિ ગુરુદેવના દર્શનાર્થે આવ્યા. દરબારશ્રીના કુંવરસાહેબ મહારાજશ્રીના દર્શનાર્થે આવ્યા. આચાર્યશ્રીએ કુંવરશ્રીની ઉદાત્ત ભાવનાઓ જાણી, તેમને ધર્મલાભ સાથે મંગળ આશીર્વાદ આપ્યા. વલ્લભીપુરની પ્રાચીનતા અને જૈનધર્મનું

એક વખતનું મહાન વિદ્યાધામ તથા દાનવીરોનું નગર
કાળ બળે કેવું થઈ ગયું તેની ચર્ચા-વિચારણા કરી અને
શ્રી સિદ્ધાચલના પુનરોદ્ધારમાં વલ્લભીપુરનો પણ ચશસ્વી
ફાળો છે વગેરે વાર્તાલાપથી બધાને ખૂબ ખૂબ આનંદ
થયો. આ વૃદ્ધ ઉમરે પણ ગુરૂદેવ કેવા નવી દૃષ્ટિથી ભરેલા
ધર્મ અને સમાજના ઉત્થાન માટેની જ્વલંત લાવના-
વાળા છે તેનો સૌને ખ્યાલ આવ્યો.

સોનગઢ આવ્યું અને ચારિત્ર રત્નાશ્રમના અધિષ્ઠાતા
સેવામૂર્તિ શ્રી કલ્યાણચંદ્ર મહારાજ તથા વિદ્યાર્થીઓ
અને સોનગઢના ભાઈ-બહેનોએ આચાર્યશ્રીનું સુંદર
સ્વાગત કર્યું. પાલીતાણાથી ઘણા ભાઈ-બહેનો આવ્યા
અને ગુરૂદેવના દર્શનથી ખૂબ આનંદ પામ્યા. ગિરિરાજને
માર્ગે રસ્તામાં અનેક ધર્મપ્રલાવનાના કાર્યો કરતાં કરતાં
ગુરૂદેવ પાલીતાણા પધાર્યા.

[૩૦]

શાનદાર સ્વાગત અને પંજળીઓની અપૂર્વ ભક્તિ

ચૈત્ર શુદ્ધ દશમના રોજ આચાર્યશ્રી યશોવિજયજી જૈન ગુરુકુળમાં પધાર્યાં. ગુરુકુળમાં ગુરુદેવતું બેઠના સરો-
દોથી સુંદર સ્વાગત કર્યું. આચાર્યશ્રીએ ગુરુકુળમાં બે
દિવસ સ્થિરતા કરી. પ્રવેશ સમયે પોતાનો અનન્ય ભક્તિભાવ
વ્યક્ત કરવા ગુરુભક્તિમાં રંગાએલા પંજળી ભાઈ-બહેનોની
એક સ્પેશીયલ ટ્રેઇન દિલ્હીથી નીકળી. ૭૦૦ પેસેન્જરોને
લઇને ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૧ ના આવી પહોંચી. આ ટ્રેઇનમાં જુદા
જુદા ગામોની લજન મંડળીઓ, પંજળની શિક્ષણ સંસ્થા-
ઓના વિદ્યાર્થીઓ તથા પંજળના જુદા જુદા શહેરના ભાઈ-
બહેનો હતા. ટ્રેઇનના યાત્રિકોની ભક્તિ દિલ્હી, ખીયાવર,
ફાલના, વરકાણા વિદ્યાલય, રાણી, આબુરોડ, પાલનપુર,
મહેસાણા, વઢવાણ વગેરે સ્ટેશનોએ સારી કરવામાં આવી
હતી. ટ્રેઇનના મુખ્ય કાર્યવાહકો લાલા દીવાનચંદજી, લાલા
ખારેલાલજી, લાલા કપુરચંદજી તેમજ લાલા રતનચંદજીની

મહેનત પ્રશંસનીય હતી. ટ્રેઇન ઉપરાંત બીજા પણ ઘણા પંજાબી, મારવાડી, ગુજરાતી ભાઈઓ પણ આ પ્રસંગે ઠીક સંખ્યામાં ઉમટી આવ્યા હતા. તેઓની સ્વામીભક્તિ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૧ ના શેઠ ચત્રભુજ મોતીલાલ તરફથી કરવામાં આવી હતી.

ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૧ ના રોજ રાત્રિના ગુરૂકુળમાં એક મનો-રંજન કાર્યક્રમ જન પ્રવે. કોન્ફરન્સના મંત્રી શ્રી કુલચંદ-ભાઈ શામજીભાઈના પ્રમુખસ્થાને યોજવામાં આવ્યો હતો. ગુરૂકુળના વિદ્યાર્થીઓએ બેન્ડવાદન તથા વ્યાયામના વિધ-વિધ પ્રયોગો પંજાબી, મારવાડી, ગુજરાતી ભાઈ-બહેનોના મોટા સમુહ સમક્ષ કરી બતાવવામાં આવ્યા હતા.

ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૨ ના રોજ મંગળપ્રભાતે પંજાબી ભાઈ-ઓએ પ્રભાતફેરી કાઢી દરેક ધર્મશાળાએ આચાર્યશ્રીના સ્વાગતમાં પધારવા આમંત્રણ આપવા ગયા હતા. તેમજ પંજાબી અગ્રેસરો અત્રે બિરાજતા આચાર્યપ્રવરો તેમજ મુનિવરોને વિનંતિ કરવા ગયા હતા.

આચાર્યશ્રીના સ્વાગત અંગે બહોત (દિલ્હી) થી બે માળનેા કાષ્ટનેા સોનેરી કલાત્મક સુંદર રથ ખાસ લાવ-વામાં આવ્યો હતો. એ રથ તો પાલીતાણાનું મહાન આક-ર્ષણ થઈ પડયું હતું. હજારો ભાઈ-બહેનો તે જોવા ઉમટી આવતા હતા.

પાલીતાણાની જુદી જુદી અગીયાર સંસ્થાઓ તરફથી આચાર્યશ્રીના સ્વાગત માટે પત્રિકા બહાર પાડવામાં આવી હતી. આણંદજીકલ્યાણજીની પેઢીના પ્રમુખ શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ પણ આ પ્રસંગે પધારવાના હતા પણ તેઓશ્રીને દિલ્હી જવાનું થતાં તેઓશ્રી આવી શક્યા નહોતા પરંતુ પેઢીના પ્રતિનિધિ શેઠ ભોગીલાલભાઈ સુતરીયા, મેનેજર શ્રી નાગરદાસભાઈ વગેરે આ પ્રસંગે આવ્યા હતા. મુંબઈથી શ્રી કુલચંદ્રભાઈ શામજી તથા જુદા જુદા સ્થળોએથી હજારો ભાઈ-બહેનો આવી પહોંચ્યા હતા.

આચાર્યશ્રી ગુરૂકુળમાંથી નીકળી દ્વિગંબર ધર્મશાળાએ પધાર્યા. અત્રે પધારેલ માનવમેદની સમક્ષ બહોતવાળા બે માળના રથમાં ભગવંતોને લઈને બેસવાનું, તેમજ પેઢી તરફથી આવેલ બે રથોમાં ભગવંતોની મૂર્તિ તેમજ આચાર્યશ્રી વિજ્યાનંદ સૂરિશ્વરજીની સપ્ત ધાતુની પ્રતિમાજી લઈ બેસવાનું ઘી બોલ્યા બાદ ત્યાંથી સ્વાગત જુલૂસ શરૂ થયું હતું.

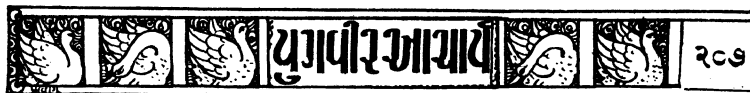
જુલૂસની વ્યવસ્થા સુંદર હતી. ઈંદ્ર-ધ્વજ અને ઢોલ શરણાઈની ગાડીની પછી આત્મારામજી જૈન હાઈસ્કૂલ અંબાલાના કિશોર બાળકોની ભજન મંડળી વાળું પળ્લીક કેરીઅર, શ્રી લખિંધસૂરી સેવાસમાજનું જેન્ડ, ભાવનગરનું મીઠું જેન્ડ, હોમગાર્ડની ટુકડી, યશોવિજયજી જૈન ગુરૂકુળનું જેન્ડ, દિલ્હી જૈન કીર્તન મંડળીના નવ યુવાનોની

મોટરલોરી, પંજળ અને બીકાનેરની ભજન મંડલીઓ સ્વાગતના બુલુસમાં આચાર્યશ્રી વિજય મહેન્દ્રસૂરિશ્વરજી, આચાર્ય શ્રી વિજય ભુવનતિલકસૂરીશ્વરજી, આચાર્ય શ્રી હિમાચલસૂરીશ્વરજી, ઉપાધ્યાય શ્રી સુમતિવિજયજી, પં. કનકવિજયજી પં. મેરૂવિજયજી, પં. કાંતિવિજયજી, પં. શ્રી રામવિજયજી, મુનિવર્ય શ્રી દર્શનવિજયજી ત્રિપુટી, મુનિ શ્રી કાંતિસાગરજી વગેરે આચાર્યપ્રવરો પદસ્થ મુનિવરો તથા મુનિવર્યો પધાર્યો હતા.

આચાર્યો તેમજ મુનિમંડળ પછી હુધિયાણા જૈન સ્કૂલના કિશોરોનું લશ્કરી ઢબથી ચાલતું બેન્ડ બધાને આકર્ષી રહ્યું હતું. સપ્ત ધાતુની પંજળથી લાવેલ પૂજ્ય આત્મારામજી મહારાજની પ્રતિમા લઈને પેઢીના રથમાં બીકાનેર નિવાસી શેઠ પ્રસન્નચંદ્રજી કોચર રૂ. ૫૦૧) ની બોલીથી બેઠા હતા. તે પ્રતિમાજીના દર્શન કરવા લોકો આતુર થઈ રહ્યા હતા, પાલીતાણાના બેન્ડ પછી ચાંદીનો ભગવંતોની પ્રતિમાવાળો રથ, ત્યારબાદ બુટેરાયજી મહારાજની મોટી તસ્વીર પધરાવેલ વીક્ટોરીયા ગાડી હતી.

બાદ મલેરકોટલા પંજળ આત્માનંદ જૈન હાઈસ્કૂલનું વાંસળી વગાડતું બેન્ડ, જૈન સેવાસમાજનું બેન્ડ ત્યારબાદ બીકાનેરથી ખાસ સ્વાગત પ્રસંગે લાવવામાં આવેલ બે માળનો લગભગ ૨૫ ફુટ ઉંચો સોનેરી સુશોભિત ભવ્ય રથ હતો. જેમાં આરસની તથા ધાતુઓની પ્રતિમાઓ બિરાજ-

માન કરવામાં આવેલ હતી. આ રથ તો હજારોનું આકર્ષણ થઈ પડ્યો હતો. બાદ જુદા જુદા પ્રાંતની બહેનો અને મોટો સાધવી સમુદાય હતો. આ લબ્ધ જુલૂસ જોવા માટે પાલીતાણા શહેરના લાઈ-બહેનો ઉમટી આવ્યા હતા. બજારોમાં તો હજારો માણસોની ભારે ભીડ હતી. ચોટલાઓ, બારીઓ, અગાસીઓ અને છાપરાઓ ઉપર હજારો લાઈ-બહેનો આતુર હૃદયે ગુરુદેવના દર્શન માટે ઝંખી રહ્યા હતા. માનવ-મહેરામણ ઉછળી રહ્યો હતો. પંજબ-દિલ્હીની લજન-મંડળીઓના કર્ણપ્રિય મધુરલજનોની ધૂન મચી હતી. પંજબની ગુરુભક્તિ આ લજનોમાં તાદ્રશ થતી હતી. જગ્યાએ જગ્યાએ ગુરુદેવને વધાવવા ગહુંલીઓ થતી હતી. સોના રૂપાના કુંદે ગુરુદેવને વધાવવામાં આવતા હતા. વૃદ્ધજનો કહેતા હતા કે પાલીતાણાના ઇતિહાસમાં આવું શાનદાર લબ્ધ ભક્તિભાવપૂર્વકનું સ્વાગત આ પ્રથમ જ હશે.

ગુરુભક્તિના પ્રેમ ભર્યા ધોધ વહી રહ્યા હતા. આનંદના પૂર ઉછળી રહ્યા હતા.

આ લબ્ધ જુલૂસ એક વાગે 'શ્રી આત્માનંદ જૈન પંજબી ભવનમાં આવી પહોંચ્યું'. પંજબી જૈનભવન ગુરુદેવના સ્વાગત માટે સુશોભનથી શોભી રહ્યું હતું. ગુરુદેવના મંગલ હસ્તે પ્રથમ યાત્રી ભવનનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું.

સ્વાગત જુલૂસ પંજબી ધર્મશાળામાં આવતાં આચાર્ય-

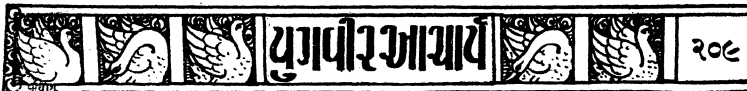

શ્રીએ મંગલાચરણ સંભળાવી હૃદયની ભાવનાઓ પ્રદર્શિત કરતું મનનીય પ્રવચન કર્યું.

‘આજ ૧૭ વર્ષ આઠ દાદાની યાત્રા કરવા પંજાબ સંઘ સાથે પ્રવેશ કર્યો છે. મારો પંજાબ પાકીસ્તાનમાં ગયો તેમાં હું ફસાયો હતો ત્યારે જ શત્રુજયની યાત્રા કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરી હતી પણ પછી તો મુશ્કેલીનો પહાડ તુટી પડ્યો, પરંતુ ગુરૂદેવની કૃપાથી તમે અને અમે બધું સહન કર્યું અને ચાલી નીકળ્યાં, આજે દાદાની યાત્રા માટે આવી પહોંચ્યા છીએ, આ તીર્થ ભુમિમાં તમે અમારું આવું સ્મરણીય સ્વાગત કરો તે શાસનની શોભા ગણું છું. પંજાબી ભાઈ-બહેનોની ગુરૂભક્તિ કેવી જવલંત છે તેનું દ્રષ્ટાંત આજે આપ સૌ જોઈ શકો છો.

આજે જૈન સમાજની હાલતનો વિચાર કરવો જરૂરી છે. શ્રીમંતો અને દાનવીરો પોતાના પૂર્વજોના નામને યાદ કરે. લક્ષ્મી કેવી ચંચળ છે તે કોણ જાણતું નથી ! આજે છે અને કાલે ચાલી જાય છે. જૈન સમાજના મધ્યમ વર્ગની પરિસ્થિતિ સુધારવાની સૌની ફરજ છે અને તે માટે જો તમામ શક્તિ કામે લગાડવામાં નહિ આવે તો જૈન શાસનનું શું થશે તે વિચારવું ઘટે. મારા વિહારમાં મેં આપણા ગામડાઓના ભાઈઓની સ્થિતિ જોઈ અને મને વિચાર કરતો કરી મૂક્યો છે.

મુનિરાજોને મારી પ્રાર્થના છે કે ગુજરાત ધર્મભૂમી બનાવી છે તો કૃપા કરી હવે બીજા ક્ષેત્રોમાં પધારો અને

જૈન સમાજ તેમજ શાસનનો ઉદ્યોત કરો. આજે તેની ઘણી ઘણી જરૂર છે અને તે ભૂમિમાં સુનિરાજો માટે અત્યંત માન અને ભક્તિલાવ છે.

પંજળીભાઈઓ અને પંજળના શ્રી સંઘને ધન્યવાદ છે કે પાલીતાણામાં ગુરૂદેવના નામથી ચાત્રીભુવન તૈયાર કરાવ્યું તેમાં બહારના ભાગ્યશાળીઓની ભાવના હતી છતાં કોઈની પણ મદદની અપેક્ષા વિના નાની-મોટી રકમો શ્રી પંજળ સંઘના ભાઈ-બહેનોએ પ્રેમપૂર્વક આપી છે. હજી બીજા માળનું કામ બાકી છે. તેમજ ગુજરાનવાલા જિનાલયના પ્રભુજી પણ અહીં લાવવામાં આવ્યા છે જે આ ભુવનમાં જિનાલય કરી તેમાં પધરાવવાનું છે તેમાં પણ પંજળીભાઈઓ તન-મન-ધનનો-લોગ આપશે તો ગુરૂ-ભક્તિનો નવો આદર્શ રજુ કરી શકાશે.

ધર્મશાળા માટે મારી એક ચેતવણી છે કે ૬૦ વર્ષ પહેલાં ગુરૂદેવ અહીં પધાર્યા ત્યારે ધર્મશાળાઓ થોડી હતી છતાં ચાત્રિકો સુખેથી ચાત્રા કરી શકતા. આજે ધર્મશાળાઓ વધતી જાય છે. પણ ચાત્રિકોની મુશ્કેલીનો પાર નથી. શ્રીમંતો અને લાગવગવાળાને ઓરડીઓ મળે છે, બીજા સામાન્ય વર્ગના ભાઈ-બહેનોને ધર્મશાળા ધર્મશાળાએ ભટકવું પડે છે.

આ બાબતમાં ધર્મશાળાના દ્રશ્ટીઓ જાગે તો જ આ મુશ્કેલીનો ઉકેલ આવે. આ ધર્મશાળા પણ એ જ કોટીમાં મૂકાશે તો તેની કીંમત કોડીની ગણાશે તો

એવી વ્યવસ્થા કરશે કે ચાત્રિકોને સરળતાથી સગવડતા મળે.

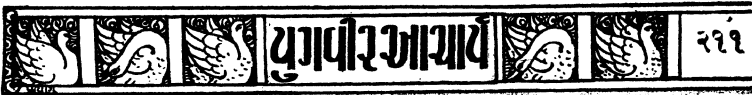
આ પ્રસંગે પંજળી ભાઈઓ તરફથી રૂપિઆ પંદર હજારની રકમ બહાર કરતાં આનંદ થાય છે.

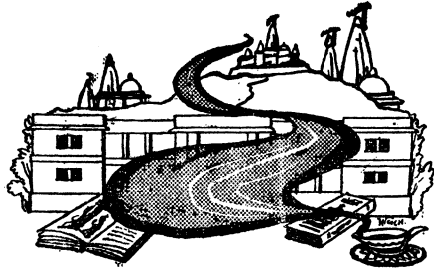
બીકાનેરના શ્રીમંતોએ પણ પાલીતાણામાં બીકાનેર ભુવન બંધાવવા મને વચન આપ્યું છે.

મારી ચાત્રાની ભાવના તો પૂરી થશે. પણ ચાતુર્માસ માટે તો નિર્ણય ગુરૂદેવની જયંતી પછી થઇ શકશે.

મારા હૃદયની ભાવના તો જુદી છે. ગુરૂદેવના સંદેશને તાલે કરવાની જરૂર છે. પંજળી ભાઈ-બહેનો ઠરીને ઠામ બેસે, તેઓને કામ-ધંધા મળે, તેઓ ધર્મશ્રદ્ધામાં દઢ રહે અને જે પ્રેમ, જુસ્સો, ભાવના, ગુરૂભક્તિ અને ધર્મજગૃતિ છે તેને પ્રદિપ્ત રાખવા અહીંથી પંજળ જવાની પણ મારી ભાવના છે. ત્યાંના મંદિરોના દર્શન કરવાની પણ ભાવના છે. ત્યાંની સંસ્થાઓને સિંચનની જરૂર છે. ત્યાંના નવ-યુવકોને સમાજની નવરચના અને ધર્મપ્રેમના અંજનની જરૂર છે. મારો આ દેહ ગુરૂદેવનો પ્રાણપ્રેરક સંદેશ આપતાં આપતાં પંજળની ભૂમિમાં રહે તે મારી અંતિમ ભાવના છે.’

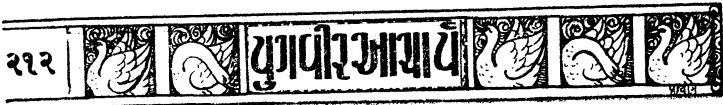
આચાર્યશ્રીના જયનાદોથી પંજળી ધર્મશાળા ગુંજી ઉઠી. હજારો ભાઈ-બહેનોના હૃદયમાં નવનવી પ્રેરણાઓ જાગી. ગુરૂદેવની જ્વલંત ભાવનાના સુધાભર્યા વચનોથી આંખો સજળ થઇ ગઇ. હજારો હૃદયોમાં આનંદના ધોધ ઉછળ્યા.

તીર્થયાત્રા અને પ્રતિષ્ઠા

ચૈત્ર શુદ્ધિ પુનમના સુપ્રભાતે વહેલી સવારમાં યાત્રા-
ગુઓ ગિરિરાજના દર્શન માટે જઈ રહ્યા હતા. પ્રાતઃ ક્રિયા
પછી આચાર્યશ્રી શિષ્યમંડળ તથા ભક્તજનો-પંજાબના
ભાઈ-બહેનો ભજન મંડળી, માલેરકોટલા શિશુ બેન્ડ,
બુધિયાના બેન્ડ સહિત પંજાબી ધર્મશાળામાંથી ગિરિરાજને
માર્ગે ભજનની ધૂન મચાવતા ચાલ્યા. આદીશ્વર દાદાની
જય બોલાવી શ્રી ગિરિરાજને દૂર દૂરથી નમન કરી બાબુના
દહેરાસરમાં શ્રી આદીશ્વર દાદાના ભાવપૂર્વક દર્શન કરી-
ચૈત્યવંદન કરી ઉપર ચડવાની શરૂઆત કરી.

ભજન કીર્તન કરતું, બેન્ડના મધુર સરોદોથી ડુંગરને ગળવતું, ભક્ત મંડળ આચાર્યશ્રીની ડોળી સાથે આદીશ્વર દાદાને ભેટવા ઘણા હર્ષથી આગળ વધતું ચાલ્યું. વચ્ચે જ્યાં જ્યાં વિસામા આવતા ત્યાં ભજન થતાં અને ભાવિક ભક્તો નાણા ઉછાળતા, નવ વાગતા ગુરૂદેવ તથા ભક્ત મંડળ મોતીશા શેઠની ટુંક આગળના ચોકમાં આવી પહોંચ્યું. આજ તો ચેત્રી પુર્ણિમાનો મેળો હોય યાત્રાળુઓની ઠઠ જામી હતી. નવ વાગે શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુના દર્શન-ચૈત્ય-વંદન કરી આ પુન્યવંતા આત્માઓતું મંડળ દશ વાગતાં દાદાજીના પ્રવેશ દ્વાર પાસે આવી પહોંચ્યું. અહીં મલેર-કોટલા તથા હુધિયાનાના શિશુ બેન્ડના બાળકોએ બેન્ડના મંગળ નાદથી પ્રભુ ભક્તિ અને ગુરૂભક્તિની સલામી આપી. સાડા દશ વાગતાં આચાર્યશ્રી આદિએ મૂળ ગભારામાં પ્રવેશ કર્યો અને તીર્થોધિપતિ શ્રી આદીશ્વર દાદાની પ્રાણ-પ્રેરક તેજસ્વી મૂર્તિના દર્શન કરી આત્માને કૃતાર્થ કર્યો. ગદગદ વાણીથી પ્રભુ સ્તુતિ કરી.

આજે પ્રતિજ્ઞા પૂરી થવાનો આનંદ હતો. ભક્તજનના હૃદયે દાદાના દર્શનથી નાચી ઉઠ્યા. હૃદયના તારે-તાર અણુઅણી ઉઠ્યા. આનંદના ઘોઘ ઉછળ્યા. આ દશ્ય અફલુત ભાવભર્યું હતું. જે વખતે આચાર્યશ્રી પ્રભુના દરબારમાં દાખલ થયા ત્યારે પંજાબના શ્રી સંઘની અને મારવાડ મેવાડની ભજન મંડળીઓએ દાદા આદીશ્વરની જય-

ધોષણથી અને ઘંટારવના નાદથી મંદિરને ભક્તિમય વાતાવરણથી ગુંજતું કરી દીધું હતું. હજારો આત્માઓ સ્વર્ગભૂમિમાં બેઠા હોય અને પ્રભુની દિવ્ય મૂર્તિના સંદેશા હૃદયમાં ઉતારતા હોય તેવું મધુર મધુર પવિત્ર વાતાવરણ રંગમંડપમાં પ્રસરી રહ્યું હતું. આ દૃશ્ય હૃદયંગમ-મંગળમય અને અલૌકિક હતું.

આચાર્યશ્રી વગેરે સૌએ પ્રભુના સન્મુખ બેસી ચૈત્યવંદન કર્યું અને બીજા યાત્રાળુઓએ પૂજા-સેવા કરી. આજનો પવિત્ર દિવસ ધન્ય ધન્ય બની ગયો. જીવન સાચું થઈ ગયું.

ચૈત્ર વદી એકમના દિવસે આચાર્યશ્રી ભક્ત મંડળી સાથે સિદ્ધાચળની યાત્રાએ પધાર્યા. દાદાના દર્શન કરી આનંદ-પૂર્વક યાત્રા કરી. અહીં દાદાની ટુંકમાં ન્યાન્યાંભોનિધિ જોનાચાર્ય ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજની આરસની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. તે કેટલાક સમયથી જરા ખંડિત થઈ હતી. તેનું ઉત્થાપન કરી તે જગ્યાએ ધાતુની પ્રતિમા પંજબ શ્રી સંઘ તરફથી પ્રતિષ્ઠિત કરવાની હતી. આજે તેનું મુક્કૂર્ત્ત હતું. ગુરૂદેવ તથા ભક્ત મંડળી તે દેરી પાસે આવી.

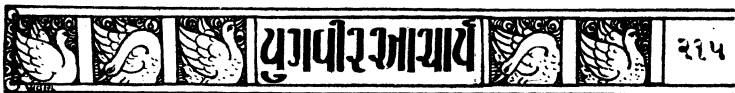
ગુજરાનવાલા, હાલ અંબાલા નિવાસી લાલા ગણેશદાસ ખ્યારાલાલ બરડે (૯૨૧) રૂપિયાની બોલીથી ગુરૂદેવની મૂર્તિને બિરાજમાન કરી. આચાર્યશ્રીએ વાસક્ષેપ કર્યો. આચાર્યશ્રી વિજય હિમાચલસૂરીજી તથા પં. સમુદ્રવિજયજી

તથા પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજીએ પણ વાસદેવ કર્યો. ધામ-
ધૂમ પૂર્વક ગુરૂદેવના જયનાદો સાથે ગુરૂદેવની મૂર્તિ
પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી. પંજાબી ભાઈ-બહેનોના ઉત્સા-
હનો પાર ન હતો. આનંદ આનંદ છવાઈ રહ્યો.

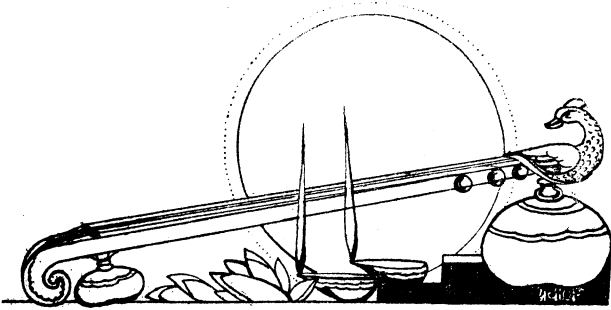
ચૈત્ર વદી બીજના દિવસે ગુરૂદેવ તથા ભક્તમંડળીએ
શ્રી આગમમંદિરના ભાવપૂર્વક દર્શન કર્યો. જૈનશાસ્ત્રો,
આગમોને આરસમાં કંડારેલા અને આગમમંદિરની દીવા-
લોમાં જડેલા જોઈને આચાર્યશ્રીને આનંદ થયો. આગમ-
મંદિરનું મુખ્ય દેરાસર, આસપાસની દેરીઓ, શ્રી ગણધરમંદિર
આહિના દર્શન કરી આચાર્યશ્રી તથા ભક્તમંડળી પંજાબી
ધર્મશાળાએ આવી પહોંચ્યા.

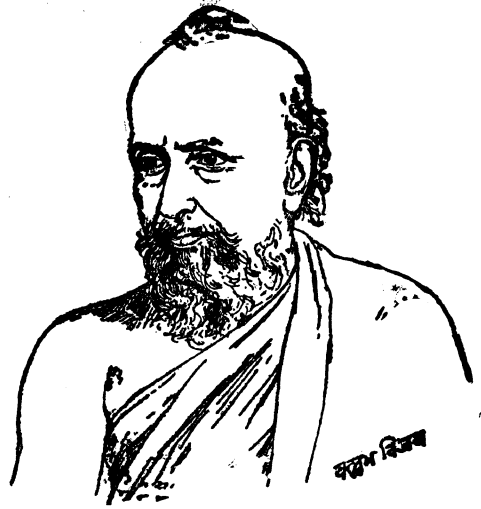
૧૭ વર્ષ પછી ગુરૂદેવ પાલીતાણા પધાર્યા. ભારતના
ભાગલા થતાં ગુરૂદેવ તથા મુનિમંડળ અને સાધ્વીજીઓ
ગુજરાનવાલામાં રહી ગયા. તેમને સહીસલામત લાવવા જૈન
સમાજે ભારે આંદોલન જગાવ્યું પણ અચાર્યશ્રીની પ્રતિજ્ઞા
હતી કે ગુજરાનવાલાના જૈન ભાઈ-બહેનો સાથે સહીસલામત
લીધા વિના એક ડગલું પણ ભરાય નહિ, નીકળતાં નીકળતાં
પણ મુશ્કેલી રહી અને એક સિખ સરદારે ગુરૂદેવ અને
આખી મંડળીને સહીસલામત લાહોર મૂકી દીધી.

ગુરૂદેવે આ વખતે પ્રતિજ્ઞા કરી હતી કે જેમ અને
તેમ જવદી તીર્થાધિપતિ ઋષભદેવ દાદાની યાત્રા કરવી

અને બીકાનેર, સાદીથી તો સીધા પાલીતાણા જવાની યોજના હતી પણ પાલણપુરના આગ્રહને માન આપી ત્યાં આતુર્ભાસ કરી ગુરૂદેવ પાલીતાણા પધાર્યા, ભવ્ય શાનદાર સ્વાગત થયું. પંજબીભવનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું. દાદાની યાત્રા કરી અને પંજબી ભાઈ-બહેનો અને બીજા ભક્તજનોએ જે ભાવપૂર્વક યાત્રા કરી તે દ્રશ્ય તો ખરેખર હૃદયંગમ હતું. ભક્તિના પુર ઉમળ્યા હતા, આનંદના ધોધ ઉછળ્યા હતા.

[૩૨]

સંગઠનના પ્રયાસો (પૂર્વાર્ધ)

‘ સાહેબ ! આગમોદ્ધારક આચાર્ય પ્રવર શ્રીમદ્ આનંદ-
સાગરસૂરીશ્વરના વિદ્વાન શિષ્ય પન્થાસણ ધર્મસાગરણ
મહારાજ બે મુનિરાજો સાથે આઠ્યા છે. એક શિષ્યે
સમાચાર આપ્યા.

‘ સમુદ્ર ! તેમને માનપૂર્વક લઈ આવો. તમારા સિવાય
બીજા મુનિઓનું અહીં ખાસ કામ નથી. ’ આચાર્યશ્રીએ
પન્થાસણને સૂચના આપી.

‘ સાહેબ ! સુખશાતા છે ! આપની તબીયત સારી

છે ! આંખોનો દુઃખાવો કેમ છે ! ’ પન્નાસજી ધર્મ-સાગરજીએ સુખશાતા પૂછી.

‘ તખીયત તો સારી છે. દાદાની યાત્રાની ભાવના વર્ષોથી હતી. તેમાંએ ગુજરાંવાલામાં સપડાઈ ગયા ત્યારે તો નિષ્ક્રિય કરેલો. પણ વચ્ચે બીકાનેર સાદડી અને પાલણપુર ચાતુર્ભાસ કરવા પડ્યા. પણ દાદાની યાત્રા ખૂબ આનંદ-પૂર્વક થઈ ગઈ. આંખનો દુઃખાવો તો ખાસ નથી. પણ રોશની જરા જરા છે તેથી આશા છે. પછી તો જ્ઞાનીએ જે જોયું હશે તે જ થશે. તમે બધા સુખશાતામાં છો ! ’ આચાર્યશ્રીએ પ્રેમપૂર્વક ભાવ દર્શાવ્યો.

‘ આપ અત્રે પધાર્યા છો. વળી જુદા જુદા સમુદાયના આચાર્યપ્રવરો પન્નાસો પણ અહીં છે. આપણે સંગઠન માટે વિચાર વિનિમય કરીએ તો કેવું સારું ! ’ પન્નાસશ્રી ધર્મ-સાગરજીએ સૂચના કરી.

‘ પન્નાસજી ! હું તો વર્ષોથી સંગઠન-સંગઠન અંખું છું. સંગઠન વિના, એકતા વિના, સાધુ સંસ્થાની એક વાક્યતા વિના એટલું જ નહિ પણ હું તો ત્યાં સુધી કહેવા તૈયાર છું કે ચતુર્વિધ સંઘના સંગઠન વિના આ યુગમાં જૈનશાસનનો ઉદ્યોત શક્ય નથી. પણ તે માટે તમે અને હું માત્ર શું કરી શકીએ ! ’ આચાર્યશ્રીએ પોતાની અંખના દર્શાવી.

‘ હું પણ સંગઠનની જરૂરીયાત જોઈ રહ્યો છું.

આને તો આપશ્રી જાણે છે કે છાશવારે ને છાશવારે સરકારના કાયદા બદલાય છે. અને અનેક પ્રતિબંધો-કાયદાઓ આવવાના છે. તેમાં સંગઠિત રીતે જૈનસમાજના અવાજની જરૂરી છે.’ પંચાસ શ્રી ધર્મસાગરજીએ પોતાની દૃષ્ટિ રજુ કરી.

‘તે માટે જળખર પ્રયાસો થવા જોઈએ. બધાના મન જુદા જુદા પડી ગયા છે. તેનો મેળ મેળવવો જોઈએ. વળી અહીં જે મુનિરાજો છે તેમણે તેમના ગુરૂવર્યો પાસેથી અનુમતિ મેળવવી જોઈએ. તેની ગંભીરતાથી વિચારણા કરવી જોઈએ અને આઠ પંદર દિવસ નહિ પણ જરૂર પડે ત્યાં સુધી તે માટે વિચાર વિનિમય કરી ભૂમિકા તૈયાર કરવી જોઈએ. હું તો વૃદ્ધ છું. વળી શરીર પણ થાક્યું છે. તે પણ આંખોના કારણે છતાં અંદરનો આત્મા તો ખૂબ જાગૃત અને સશક્ત છે. તમારી ભાવના હોય તો પ્રયાસો કરો. મારી આ કાર્યમાં હૃદયની સર્વ પ્રકારની સહાનુભૂતિ છે. અને સક્રિય સાથ છે.’ આચાર્યશ્રીએ પરિસ્થિતિ રજુ કરી અને સક્રિય સાથ આપવા પોતાની ભાવના દર્શાવી.

પંચાસ શ્રી ધર્મસાગરજી આચાર્યશ્રીને સુખશાતા પૂછવા આવ્યા હતા અને તેમની સંગઠનની ભાવના તેમણે રજુ કરી. આચાર્યશ્રીએ તેમાં ખૂબ ખૂબ સહાનુભૂતિ દર્શાવી અને પ્રયાસો કરવા પ્રેરણા આપી.

પંચાસજી સમુદ્રવિજયજી મહારાજ તથા અન્ય ત્રણેક

મુનિઓ શહેરના અને ધર્મશાળાઓના મંદિરોના દર્શનને
નીકળ્યા હતા. રસ્તામાં શાંતિભુવન આગ્યું. આચાર્ય શ્રી
વિજયભુવન તિલકસૂરીશ્વરજી ત્યાં બિરાજમાન હતા. પન્થા-
સજી તથા મુનિઓ સુખશાતા પૂછવા ગયા. પરસ્પર વાર્તા
લાપ ચાલ્યો. સમુદાયની ઐક્યતાની વાત ચાલી. આચાર્ય
શ્રી વિજય તિલકસૂરીશ્વરજી મહારાજે તો સરળ ભાવે વાત
કરી કે ‘ વડીલો ગુરૂવર્યો બેઠા છે ત્યાંસુધી સંગઠન થઈ
જાય તો કેવું સારું ! તમે તો જાણતા હશે કે આચાર્ય
પ્રવર શ્રીમદ્ વિજય પ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજ, આચાર્ય શ્રી
વિજય વલ્લભસૂરીશ્વરજીને મળવા ઇચ્છતા હતા પણ તે
કોઈ કારણે શક્ય ન બની શક્યું ! ’

પન્થાસશ્રી સમુદ્રવિજયજીએ કહ્યું કે ઐક્યતાની ભાવના
હોય તો કશું અશક્ય નથી. સરળતાપૂર્વક વિચાર વિનિમય
થાય. પાછળની વાતો બધી ભૂલી જવામાં આવે અને આગ-
ળનો માર્ગ સાફ કરી લેવાય. સમુદાયનું બંધારણ થઈ
જાય. તે પ્રમાણે સમુદાયમાં બધા જ વર્તાવ શરૂ કરે. તો
આજે જ સંગઠન શક્ય છે. ભૂતકાળની વાતોના ઉખેળા
ઉખેળવાથી તો મન-દુઃખ વધી પડવાનો સંભવ છે. આવતી
કાલના જૈનસમાજ, જૈનશાસન, જૈનદર્શન અને સાધુસમા-
જનો વિચાર કરી નક્કર યોજના કરવી જોઈએ. ઐક્યતા
કરવી જ હોય તો ઐક્યતા હાથ વૈતમાં જ છે. આપણે શું
વહેંચવું છે ! ઘર છોડયું, કુટુંબ છોડયું, ગામ છોડયું. ધન,

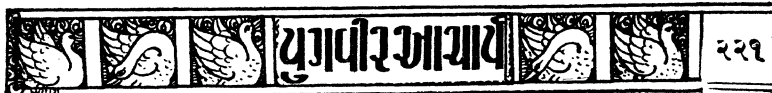
દોલત, એશ, આરામ બધું છોડયું, હવે ત્યાગી, સંયમી, સાધુ ને શાના ઝગડા !

આ પ્રમાણે વિચાર વિનિમય થયો. આચાર્યશ્રીને પણ અનંદ થયો.

આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ ચંદ્રસાગરસૂરીશ્વરજી તથા આચાર્ય-પ્રવર શ્રીમદ્ કીર્તિસાગરસૂરીશ્વરજી સુખશાતા પૂછવા આવ્યા. આનંદપૂર્વક વાર્તાલાપ થયો. સંગઠનના વિચારોની આપલે થઈ અને થોડી ભૂમિકા તૈયાર થવા લાગી.

અમાવાસ્યાના દિવસે પંડિત પ્રભુદાસ બેચરદાસ, શ્રી કુલચંદ હરિચંદ દોશી તથા શ્રી લક્ષ્મીચંદ પ્રેમચંદ આવ્યા. ગુરૂદેવને વંદણા કરી, બે કલાક સુધી સંગઠનના વિષે વાર્તા થઈ. પાલીતાણામાં ગુરૂદેવની નિશ્રામાં આચાર્યપ્રવરો પન્થાસો તથા વિદ્વાન મુનિવર્યોનું સંમેલન બોલાવવું અને સંગઠન માટે વિચારણા કરી શક્ય કાર્યવાહી શરૂ કરવા નિર્ણય થયો.

આજ નવપદજીની પૂજા કપડવણજ નિવાસી શેઠ સોમાભાઈ ચંદુભાઈ વકીલ તરફથી આનંદપૂર્વક ભણાવવામાં આવી હતી. પૂજા પૂરી થયા પછી શ્રી સોમાભાઈ ગુરૂદેવના વંદનાર્થે આવ્યા ત્યારે તેમણે જણાવ્યું કે જ્યારે હિંદના ભાગલા થયા અને આપશ્રી શિષ્ય પરિવાર સાથે ગુજરાન-વાલામાં હતા ત્યારે શ્રી ચંદુલાલભાઈએ ૧૦૮ આયંબિલ

માત્ર અડદના બાકુળાના કુચા હતા. એટલું જ નહિ પણ કપડવણુજમાં પણ ઘણી તપશ્ચર્યા થઈ હતી.

વૈશાખ શુદ્ધ બીજના દિવસે સવારના ૮૧૧ વાગ્યે આચાર્યશ્રી વિજય લલિતસૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્ય આચાર્યશ્રી વિજય ભુવનતિલકસૂરિજી તથા આચાર્યશ્રી વિજય રામચંદ્રસૂરિશ્વરજીના વિદ્વાન શિષ્ય પ. શ્રી કનક-વિજય, પં. શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી મહારાજ આદિ પંદરેક સાધુ-મહારાજો આચાર્યશ્રીને સુખશાતા પૂછવા આવ્યા હતા. આનંદપૂર્વક વાર્તાલાપ ચાલી રહ્યો હતો. ત્યાં મુનિશ્રી હંસસાગરજી મહારાજ આવ્યા. અને આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ ચંદ્રસાગરસૂરીશ્વરજીના વરસીતપના રથયાત્રાના વરઘોડામાં આવવા વિનંતિ કરી અને આચાર્યશ્રી વિજય વલ્લભસૂરી-શ્વરજી તથા બીજા બધા આચાર્યપ્રવરો અને મુનિરાજો વરઘોડામાં પધાર્યા. ૮૦૦ તપસ્વીઓનો આ વરઘોડો ઘણો લઘ્ય અને દર્શનીય હતો.

વંડામાં આચાર્યશ્રી વિજય તિલકસૂરીશ્વરજી મહારાજની નિશ્રામાં એક બાઈનો દીક્ષાનો ઉત્સવ હતો. આચાર્યદેવની આજ્ઞાથી પન્યાસ શ્રી સમુદ્રવિજયજી આદિ સાત સાધુઓ તે ઉત્સવમાં ગયા અને આચાર્યશ્રીની ભલામણથી પન્યાસશ્રી સમુદ્રવિજયજીએ ભાઈઓને ચતુર્થ-વ્રત, જ્ઞાનપંચમી, અષ્ટમી, ચતુર્દશી, રોહિણી આદિ

તપશ્ચર્યા માટેના વ્રતો ઉચ્ચરાંબ્યા અને દીક્ષાના ઉત્સવમાં
આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો.

વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ને શનિવાર તા. ૧૨-૫-૫૧ ના રોજ
શ્રી પનાલાલ બાબુની ધર્મશાળાના મોટા હોલમાં સંમેલ-
નની મંગળ શરૂઆત થઈ. આ પ્રસંગે આચાર્યપ્રવરો,
પંચાસવર્યો તથા મુનિરાજોની હાજરી સારી હતી.

ઘણા વર્ષે આજે જુદા જુદા સમુદાયના આચાર્યપ્રવરો,
મુનિરાજો મળતા હોવાથી બધાનાં મનમાં આનંદ તરી
આવતો હતો. સંગઠનને માટે બધાના હૃદયમાં લાવના જાગી
હતી અને તે માટેની પ્રથમ પરિષદ ભવ્ય લાગતી હતી.

આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીએ મંગલાચરણ
કર્યું. આપશ્રીએ ફરમાવ્યું કે—

‘આપણે જે કાર્યને માટે એકત્રિત થયા છીએ તે
માટે પરસ્પર વિચારણા કરીને કાંઈક નિષ્ણંયો કરી શકાય
તે માટે જે જે મહાતુલાવોને પોત-પોતાના વિચારો
દર્શાવવા હોય તેા ખુશીથી દર્શાવી શકે છે.’

પરસ્પર વિચાર વિનિમય કરતાં કરતાં પંડિત પ્રભુ-
દાસભાઈ બેચરદાસને બોલાવવામાં આવ્યા. તેમણે વર્તમાન
સરકાર તરફથી જે જે ધર્મને હસ્તક્ષેપ કરતા કાયદાઓ
થયા છે અને થાય છે તે માટે પોતાના વિચારો જણાવ્યા.
આ બાબતમાં શું શક્ય છે તેની વિચારણા ચાલી. વીગત
વાર ચર્ચા થવા લાગી અને પ્રાથમિક ભૂમિકા માત્ર તૈયાર

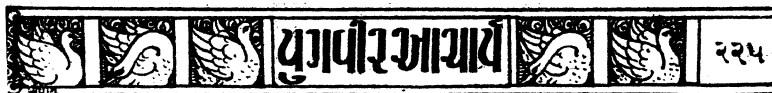
થઈ. પાંચ વાગવાનો સમય થવાથી બેઠક બીજા દિવસ માટે મુલતવી રહી. આચાર્યશ્રીએ મંગલિક સંભળાવ્યું. મુનિ સંમેલનની પહેલી બેઠક મુલતવી રહી.

વૈશાખ શુદ્ધ ૭ ના રવિવારે શ્રી બાણપન્નાલાલની ધર્મશાળામાં ત્રણ વાગે મુનિ સંમેલનની બીજી બેઠક મળી. આજની બેઠકમાં મંગલાચરણ બાદ વિચાર વિનિમય કરીને એક વિચારક મંડળ નિશ્ચિત કરવામાં આવ્યું. તેમાં આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી તથા તેમના સહાયક તરીકે પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી, આચાર્યશ્રી કીર્તિસાગરસૂરીજી મહારાજ, આચાર્યશ્રી વિજયભુવનતિલકસૂરીજી મહારાજ તથા સહાયક પં. શ્રી કનકવિજયજી મહારાજ, આચાર્યશ્રી વિજયમહેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ, સહાયક પં. શ્રી રામવિજયજી, આચાર્યશ્રી હીમાચલસૂરીશ્વરજી મહારાજ, આચાર્યશ્રી ચંદ્રસાગરસૂરીશ્વરજી કદંબગિરિ યાત્રાર્થે ગયા હોવાથી પ્રતિનિધિ તરીકે મુનિશ્રી હંસસાગરજી મહારાજ. આ પ્રમાણે વિચારકમંડળ મુનિ-સંમેલનની કાર્યવાહી માટે નિશ્ચિત થયું અને આચાર્ય મહારાજના મંગલિક પછી મુનિ મહાત્માઓ વિસ્રજન થયા.

બીજે દિવસે રા. વાગે ફરી મુનિ સંમેલનની બેઠક મળી. વિચારકમંડળે પોતાનું કામકાજ શરૂ કર્યું. કેટલીક વાતો પર ચર્ચા-વિચારણા થઈ.

છેવટે છ આચાર્ય મહારાજોના નિવેદન પત્ર પર
 હસ્તાક્ષરો થયા અને પછી સભા વિસર્જન થઈ. મંગળ-
 વારે ૨૥ વાગે ચોથી બેઠક થઈ. વિચારકમંડળે કરેલ
 નિર્ણયો મુખ્ય મુખ્ય આચાર્ય પ્રવરોને મોકલવાનો નિર્ણય
 થયો. આચાર્ય મહારાજોના હસ્તાક્ષર કરાવીને છપાવીને
 મોકલવાનો નિર્ણય મંજુર રાખવામાં આવ્યો. બુધવારે
 મુનિ-સંમેલનની પાંચમી બેઠક મળી અને કાર્યવાહી કેને
 કેને મોકલવી તેની ચાલી તૈયાર કરવામાં આવી. બીજે
 દિવસે બેઠકમાં કેશરીચાળના પ્રકરણ વિષે ચર્ચા-વિચારણા
 થઈ અને તે માટેનો ઠરાવ ઘડવામાં આવ્યો અને તે
 ઠરાવ દિલ્હી તથા બીજા લાગતા-વળગતાઓને મોકલવાનો
 નિર્ણય થયો. રવિ, સોમ, મંગળ સંમેલનની બેઠક બંધ
 રાખવામાં આવી. વેશાખ વદ ત્રીજને બુધવારે શ્રી પંજબી
 ધર્મશાળામાં મુનિ-સંમેલનની બેઠક ભરવા નિર્ણય થયો.
 આત્માનંદ જૈન સભાના પ્રમુખ શ્રી ગુલાબચંદ આણંદજી,
 સેક્રેટરી શ્રી વલ્લભદાસભાઈ, સંઘના સેક્રેટરી શ્રી જૂઠાભાઈ
 સાકરચંદ વોરા, શ્રી ગુલાબચંદ લલ્લુભાઈ આદિ આઠેક
 ભાઈઓ આચાર્યશ્રીના દર્શન માટે પધાર્યા આચાર્યશ્રીને
 ભાવનગર પધારવા આગ્રહભરી વિનંતિ કરી.

જુનાગઢ કોન્ફરન્સને સંદેશ

જૂનાગઢમાં શ્રી જૈન પ્રવેતાંબર કોન્ફરન્સનું અઠારમું અધિવેશન મળવાનું હતું. શ્રદ્ધેય શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ લાલ-ભાઈ તેનું ઉદ્ઘાટન કરવાના હતા અને રાવસાહેબ શ્રીમાન્ શેઠ કાન્તિલાલ ઇશ્વરલાલના અધ્યક્ષ સ્થાને અધિવેશન મળવાનું હતું. આચાર્યશ્રીને તેમાં હાજરી આપવા વિનંતિ કરવામાં આવી હતી પણ આચાર્યશ્રી પાલીતાણા હોવાથી તેમજ મુનિસંમેલનની કાર્યવાહી ચાલુ હોવાથી તેઓ હાજરી આપી શકે તેમ ન હોવાથી આચાર્યશ્રીએ પ્રાણ-પ્રેરક સંદેશ મોકલ્યો હતો. આચાર્યશ્રીના હૃદયમાં સાધર્મી-ભાઈઓ માટે કેટકેટલી વેદના હતી તે આ સંદેશમાંથી આપણે જાણી શકીએ છીએ. આ રહ્યો તે પ્રેરક સંદેશ.

ૐ અહંમ્

વન્દે શ્રી વીરમાનંદમ્

શ્રી જૈન પ્રવેતાંબર કોન્ફરન્સ જૂનાગઢમાં પધારેલા

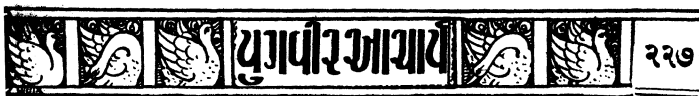

દેશદેશાન્તરના સર્વે મહાનુભાવોને ધર્મલાલ. શ્રીમતી કોન્ફરન્સનું આ ૧૮ મું અધિવેશન શાંતિપૂર્વક નિર્વિઘ્ન રીતે સફળ થાય એવો અમારો ધર્મલાલપૂર્વક મંગળ આશીર્વાદ છે.

દેશ તેમજ સમાજની સ્થિતિ વિષમ છે. સીદ્ધાતા જૈન કુટુંબોની હાલત ખતરનાક છે. સંગઠન-ઐક્યતા-એકદિલી સિવાય જૈનસમાજનું ઉત્થાન સંભવિત નથી. જૈનસમાજના પ્રત્યેક શ્રીમંત, પ્રત્યેક વિચારક, પ્રત્યેક કાર્યકર્તા તેમજ પ્રત્યેક આગેવાને જૈનસમાજ અને જૈન ધર્મના ઉત્થાન માટે કેરી વાતોને છોડીને રચનાત્મક કાર્યોમાં જોડાઈ જવું જોઈએ. નાના નાના મતભેદોને ભૂલવા જોઈએ. આપણા પૂર્વજોના કાર્યો તેમજ તેમની યશોગાથાનો ખ્યાલ કરવો જોઈએ.

શાસનોન્નતિને માટે શિક્ષણ અને સાહિત્યના પ્રચાર માટે ભરચક પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. જૈનધર્મ તથા જૈન સંસ્કૃતિ પર આક્ષેપો કરનારને યોગ્ય ઉત્તર દેવા જોઈએ. સીદ્ધાતા સાધર્મિક ભાઈ બહેનોના ઉદ્ધાર માટે શીઘ્રાતિશીઘ્ર શક્ય પ્રયાસો કરવાની પ્રતિજ્ઞા લઈને બાલબ્રહ્મચારી શ્રી નેમનાથ ભગવાનની તપોભૂમિ શ્રી ગિરનાર તીર્થની શીતળ છાયામાં મળેલું આ અધિવેશન સરળ અને યશસ્વી બને એ અમારી મંગળ શુભેચ્છા છે.

તમે તો સારી રીતે સમજો છોકે સાત ક્ષેત્રો સાધુ-

સાધ્વી-શ્રાવક-શ્રાવિકા, જીનપ્રતિમા, જિનમંદિર અને જ્ઞાનમાં શ્રાવક શ્રાવિકારૂપ જે સમર્થ ક્ષેત્ર સાત ક્ષેત્રોના પોષક થઈ શકે છે. તેટલા જ માટે વર્તમાન સમયમાં જે જે ક્ષેત્ર સિદ્ધાતું નજરે આવે તેનું પોષણ કરવું તે પોષક ક્ષેત્રોની પ્રથમ ક્રમ ગણાય છે. શાસ્ત્ર દષ્ટિએ પણ અમે આપણા સંપત્તિશાળી શક્તિશાળી ભાગ્યવાનોને સૂચના કરીએ છીએ કે આવા નાણુક સમયમાં પોતાના સાધર્મિક ભાઈઓનો સમુદ્ધાર અવશ્ય કરવો જોઈએ.

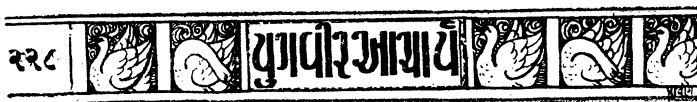
સ્વામીવાત્સલ્યનો અર્થ માત્ર જમણવારોમાં નથી આવી જતો. સિદ્ધાતા સાધર્મિક ભાઈઓને ધંધા રોજગારમાં લગાડવા, તેઓને પગભર કરવા તથા તેમને રોજ રોટી મળે તેવો પ્રયત્ન કરવો તે સાચું સ્વામીવાત્સલ્ય છે. સ્વર્ગ-વાસી ગુરૂદેવ ન્યાયાલોનિધિ જૈનાચાર્ય ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ પોતાના જૈનધર્મ પ્રશ્નોત્તર ગ્રંથમાં પણ એજ વાત ક્રમભાવી ગયા છે.

અધિવેશનની સંપૂર્ણ સફળતા ઇચ્છું છું. અમારા ફરી ફરીને હાર્દિક મંગલ આશીર્વાદ છે. સર્વે સુખિનઃ સન્તુ.

શ્રી આત્માનંદ જૈન પંખખી
ધર્મશાળા
પાલીતાણા

તા. ૨૪-૫-૫૧ ગુરુવાર

આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીની
આજ્ઞાથી
પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી

[૩૪]

તીર્થયાત્રા અને જ્યંતિ-મહોત્સવ

મંથ્યેણ વંદામિ ! અમરચંદ્રભાઈ કામદારે વંદણા કરી.
ધર્મલાલ !

‘ સાહેબ ! કદંબગિરિ તીર્થની યાત્રાર્થે પધારવા માટે હું વિનતિ કરવા આવ્યો છું. પૂજ્યપાદ આચાર્યશ્રી વિજય દર્શનસૂરીશ્વરજી, આચાર્યપ્રવર શ્રી વિજય ઉદયસૂરીશ્વરજી તથા આચાર્યપ્રવર શ્રી વિજય નંદનસૂરીશ્વરજી મહારાજનો પત્ર છે. આપ તીર્થયાત્રા માટે પધારો. ત્યાં આપશ્રીને માટે બધી વ્યવસ્થા છે. ’ શ્રી અમરચંદ્રભાઈએ વિનતિ કરી.

‘ ભાગ્યશાળી ! મારી તો ઘણા સમયથી કદંબગિરિના દર્શન કરવાની ભાવના હતી પણ અહીંના કામોમાં હું

નીકળી શક્યો નહિ. તમે ઠીક ચાલી આપી. પન્થાસળ વગેરેને તો મોકલું છું. હું પણ જરૂર આવીશ. મારી ભાવના બની શકે તો તાલધ્વજ તીર્થની યાત્રા કરવાની પણ છે. શેઠ ભોગીલાલભાઈની ઘણા સમયથી વિનતિ છે. તો કહંબગિરિથી તળાબ જઈ શકાશે કે કેમ !’ આચાર્યશ્રીએ પોતાની તીર્થયાત્રાની ભાવના દર્શાવી.

‘ સાહેબ ! કહંબગિરિથી ઠળીયા થઈને તળાબ જઈ શકાશે. આપ ખુશીથી પધારો. ’

આચાર્યશ્રી ૧૭ વર્ષ બાદ પાલીતાણા પધાર્યા હતા. તેમની ભાવના શ્રી કહંબગિરિ તીર્થની તેમજ તાલધ્વજ-ગિરિની યાત્રાની હતી. તીર્થોદ્ધારક સૂરીસમ્રાટ આચાર્ય શ્રીમાન વિજય નેમીસૂરીશ્વરજી સાથે તો ખૂબ ઘનિષ્ઠ સંબંધ હતો. તેઓનું મધુર-મિલન થતું ત્યારે તો ખૂબ પ્રેમભાવથી વાતો થતી અને શાસનના કલ્યાણના અનેક વિચારો થતા. તેમના આચાર્ય પ્રવરોએ શ્રી અમરચંદ્રભાઈ કામદારને સૂચના કરી અને શ્રી અમરચંદ્રભાઈ આચાર્યશ્રીને વિનતિ કરવા આવ્યા અને આચાર્યશ્રીએ તીર્થયાત્રા માટે સંમતિ આપી.

આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાથી પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા બીજા ચાર સાધુઓએ કહંબગિરિ માટે વિહાર કર્યો. તેઓ ચોકમાં હસ્તગિરિના દર્શન કરી કહંબગિરિ પધાર્યા. કહંબગિરિના મંદિરોની યાત્રા કરી અને આચાર્ય મહારાજને પધારવા સંદેશો મોકલ્યો. આચાર્યશ્રી કહંબગિરિ પધાર્યા.

પેઢીએ આચાર્યશ્રીનું ભાવભીનું સ્વાગત કર્યું. આચાર્યશ્રીએ કદંબગિરિ તીર્થના દર્શન કર્યો. ભવ્ય પ્રતિમાઓના દર્શનથી ખૂબ આનંદ થયો.

શ્રી કદંબગિરિના સુંદર મંદિરો, ઉપાશ્રયો, વિશાળ ધર્મશાળાઓ, અંજનશલાકા કરાયેલી અને અંજનશલાકા વિનાની નાની-મોટી હજારો સુંદર પ્રતિમાઓ, ભોજનશાળા તથા વિશાળ ખુદલી જગ્યા તેમજ શાંત-પવિત્ર-આનંદપ્રદ વાતાવરણ જોઈને આચાર્યશ્રી મુગ્ધ થઈ ગયા.

તેમણે તો કદંબગિરિના વહીવટદારો શ્રી અમરચંદભાઈ કામદાર, શ્રી વીરચંદભાઈ વકીલ આદિને સૂચના કરી કે આવા મનોહર પ્રશાંત સ્થાનમાં તો જૈન ગુરૂકુળ કે સાધુ વિદ્યાપીઠ જેવી સંસ્થા હોવી જોઈએ. આચાર્યપ્રવર શ્રીમાન વિજય નેમીસૂરીશ્વરજીનું એ કેવું ઉપયોગી અને શાસન હિતકારી સ્મરણ બની રહેશે. શાસનસમ્રાટના હજારો ભક્તો-દાનવીરોને માટે આવી સંસ્થા ચલાવવી તે તો બહુજ સુલભ છે.

કદંબગિરિની યાત્રા કરી. આચાર્યશ્રીએ તળાબ માટે વિહાર કર્યો. ઠળીયામાં શ્રી સંઘે આચાર્યશ્રીનું સ્વાગત કર્યું. પૂજા ભણાવામાં આવી. આચાર્યશ્રીએ સુંદર ઉપદેશ આપ્યો. ઠળીયાથી વિહાર કરી આચાર્યશ્રી તળાબ પધાર્યા. અહીં સુંદર સ્વાગત થયું. શેઠ શ્રી ભોગીલાલભાઈ તથા ભાવનગરના ઘણા ભાઈઓ આ પ્રસંગે તળાબ આવ્યા હતા.

ભાવનગરથી શ્રી લલિતસૂરી સેવાસમાજની બેન્ડની ટુકડી
પણ આવી હતી. શ્રી આત્માનંદ જૈનસભાના પ્રમુખ સેક્રેટરી
આદિ ભાઈઓ પણ આવ્યા હતા.

આચાર્યશ્રી મુનીમંડળ સહિત ધર્મશાળામાં પધાર્યા.
આજે ગુરૂદેવનું મંગલ વ્યાખ્યાન સાંભળવા માટે હજારો
ભાઈ-બહેનોથી ધર્મશાળા ચિકાર ભરાઈ ગઈ હતી. આચાર્ય-
શ્રીએ સ્વાદવાદની સિદ્ધિની પ્રશ્નણા કરતાં સાત ક્ષેત્રોનું
વર્ણન કરીને શ્રાવક-શ્રાવિકા ક્ષેત્રને પુષ્ટ કરવા માટે તથા
મધ્યમ વર્ગને રાહત આપવા માટે સાચા સાધર્મી વાત્સલ્ય
વિષે મનનીય પ્રભાવશાળી વ્યાખ્યાન આપ્યું. શેઠ શ્રી
લોગીલાલભાઈ વગેરે આચાર્યશ્રીનું વ્યાખ્યાન સાંભળી પ્રભા-
વિત થયા, ગુરૂદેવને ભાવનગર પધારવાં વિનંતિ કરી. વ્યાખ્યાન
પછી શેઠશ્રી લોગીલાલભાઈને બંગલે પધાર્યા. ધર્મશાળામાં
પૂજા ભણાવવામાં આવી. સ્વામીવાત્સલ્ય પણ થયું.

બીજે દિવસે બેન્ડ સાથે ગુરૂદેવ તાલધ્વજ ગિરિની
યાત્રાએ પધાર્યા. સાચાદેવ શ્રી સુમતિનાથ ભગવાન્, શ્રી
પાર્શ્વનાથ ભગવાન્, શ્રી ચૌમુખજી તથા શ્રી ગુરૂમંદિરના
દર્શન કરી આનંદ અનુભવ્યો. આચાર્ય મહારાજ રચિત
પંચતીર્થી પૂજા ભણાવવામાં આવી. પૂજામાં ખૂબ આનંદ થયો.

તાલધ્વજગિરિની વ્યવસ્થાપક કમીટી જે સુંદર કાર્ય
કરી રહેલ છે તેમ જ તાલધ્વજગિરિની શોભા દિનપ્રતિદિન
વધી રહેલ છે તે જોઈને ગુરૂદેવે કમીટીના મુખ્ય કાર્યકર

શ્રી ભોગીલાલભાઈ આદિને ખૂબ ખૂબ ધન્યવાદ આપ્યા. ભોજનશાળા, વિદ્યાર્થીભુવન, ધર્મશાળા નવીન જીનાલયો દેરીઓ, નવો રસ્તો આદિ જોઈને ખૂબ સંતોષ પ્રદર્શિતિ કર્યો.

આજ પણ સ્વામીવાત્સલ્ય થયું. શ્રી આત્માનંદ જૈન સભાના સભ્યો સાથેની કાર્યવાહી તથા સાહિત્ય પ્રચાર માટે વિચારણા થઈ. ભાવનગર પધારવા બધાએ ભાવભરી વિનંતિ કરી. ગુરૂદેવે ભાવનગર થઈને આગળ વિહાર કરવા વચન આપ્યું. આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો.

આચાર્યશ્રી તથા મુનિમંડળ કદંબગિરિ તથા તાલધ્વજ ગિરિની યાત્રા કરી ગુરૂદેવના જયંતિ મહોત્સવને માટે પાલીતાણા આવી પહોંચ્યાં.

સ્વર્ગવાસિ ગુરૂદેવ ન્યાયાંભોનિધિ જૈનાચાર્ય ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી, શ્રી આત્મારામજી મહારાજના નિર્વાણ દિન નિમિત્તે જયંતિ મહોત્સવનો પ્રારંભ થયો.

નવપદજીની પૂજા આનંદ પૂર્વક ભણાવવામાં આવી. રાત્રિના ભાવના થઈ. શ્રી લલિતસૂરી સેવાસમાજનું બેન્ડ આવી પહોંચ્યું.

શ્રી આત્માનંદ જૈન પંજબી ધર્મશાળાથી સવારના જા વાગે રથ યાત્રાનો વરઘોડો ધામધૂમપૂર્વક નીકળ્યો. ચાંદીનો રથ, કાષ્ટનો રથ, વિક્ટોરીયા ગાડીમાં જયંતિનાયક આચાર્યશ્રીની મોટી રંગીન તસ્વીર, ઇંદ્રધ્વજ, ભાવન-

ગરનું બેન્ડ, શ્રી લલિતસૂરી સેવા-સમાજ બેન્ડ, ગુરૂકુળ બેન્ડ; પ્રાયઃ બધા મુનિપ્રવરો, સાધવીજી મહારાજો તથા દિલ્હીની ભજનમંડળી આદિથી જીલ્લો ભર્યો દેખાતું હતું. આખા શહેરમાં જગ્યાએ જગ્યાએ બહેન-ભાઈઓ અને બાળકો દર્શનાર્થે ઉમટી આવ્યા હતા.

બપોરના પૂજા ભણાવવામાં આવી. રાત્રિના ભાવનામાં દિલ્હીની ભજનમંડળીએ તો ભારે રંગ જમાવ્યો હતો.

અષ્ટમીને દિવસે સવારના આચાર્યશ્રી તથા મુનિ-મંડળ, દિલ્હીની ભજનમંડળી તથા અન્ય ભાઈ-બહેનો દાદાની યાત્રા માટે ગયા. દાદાના દર્શન ચૈત્યવંદન આદિ કરી આચાર્યશ્રીની દેરી પાસે આચાર્યશ્રીની પ્રતિમા સમક્ષ સ્તુતિ-ભજનાદિ ભાવપૂર્વક ગાવામાં આવ્યા. ખૂબ આનંદ થયો.

બપોરના પંજાબી ધર્મશાળામાં આચાર્ય મહારાજની અધ્યક્ષતામાં જયંતી નિમિત્તે સભા થઈ. ગુરૂદેવની તસ્વીર ઉચ્ચાસને ધિરાજમાન કરવામાં આવી. રૂા. ૧૦૧) ની બાલીથી હોશિયારપુર નિવાસી લાલા રતનચંદ્રજીએ ગુરૂદેવની વાસકેષની પૂજા કરી. ગુરૂદેવના મંગલાચરણ બાદ ભાવનગર શ્રી આત્માનંદ જૈન સભાના આજીવન સેવક માનદમંત્રી શ્રી વલ્લભદાસભાઈ ત્રિભોવનદાસે ગુરૂદેવના સંસ્મરણો જણાવતાં કહ્યું કે હું જન્મે સ્થાનકવાસી હતો પણ ગુરૂદેવના કાર્યોથી પ્રભાવિત થયો. ગુરૂદેવના સ્વર્ગ-

વાસ પછી ત્રેવીશમાં દિવસે* ભાવનગરમાં શ્રી આત્માનંદ જૈન સભાની સ્થાપના થઈ અને આજ આપણા ગુરૂદેવ આચાર્યશ્રી તથા મુનિપુંગવ શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજના પુનિત આશીર્વાદથી સભા જૈન સાહિત્યનું સુંદર સર્જન કરી રહેલ છે. શ્રી મણીલાલભાઈ પાદરાકરે પોતાની લાક્ષણિક શૈલીમાં ગુરૂદેવ કેવા અદ્વિતીય જ્યોતિર્ધર હતા તથા તેમનાં શાસન પ્રભાવનાના કાર્યો કેવાં હતાં તેનું સુંદર વર્ણન કર્યું હતું.

ત્રિપુટીરત્ન મુનિશ્રી જ્ઞાનવિજયજી મહારાજે પુણ્યપ્રભાવી શ્રીમદ્ બુદ્ધિવિજયજી, શ્રી બૂટેરાયજી મહારાજનો ઉદ્દેશ્ય કરીને જયંતી નાયકની જીવન ઘટના અને પંજાબમાં ધર્મપ્રભાવના વિષે વિવેચન કર્યું હતું. પ્રસિદ્ધવક્તા મુનિશ્રી કાંતિસાગરજી મહારાજે ગુરૂદેવના જીવન પરિવર્તનનો ઇતિહાસ રજુ કર્યો અને જયંતીનાયકના જવલંત કાર્યોને અંજલિ આપી. ઉપસંહાર કરતા આચાર્યશ્રીએ ગુરૂદેવના જીવન પ્રસંગો અને ગુરૂદેવના અધૂરા રહેલ જીવન કાર્યોને પૂરા કરવાની પોતાની ભાવના રજુ કરી સૌને ગુરૂદેવના સંદેશનો અમલ કરવા પ્રેરણા આપી. ગુરૂદેવના જયનાદોથી ધર્મશાળા શુંજી ઉઠી. રાત્રિના ભાવના થઈ.

ખીજે દિવસે સાડા ત્રણ વાગે આચાર્યશ્રીની અધ્યક્ષતામાં ફરી જયંતી ઉત્સવની સભા થઈ. આજે જુદા જુદા વક્તાઓએ આચાર્યશ્રીના જીવન-પ્રસંગો રજુ કરી ગુરૂદે-

વને શ્રદ્ધાંજલી આપી. સભા પૂરી થયા પછી સૌરાષ્ટ્રના પંત પ્રધાન શ્રી ઢેબરભાઈ આચાર્યશ્રીના દર્શને આવ્યા. શ્રી ઢેબરભાઈએ આચાર્યશ્રીને નમસ્કાર કર્યા. ગુરૂદેવે મંગળ આશીર્વાદ આપ્યા.

એક કલાક જુદા જુદા વિષયો પર પ્રેમપૂર્વક વાર્તાલાપ થયો. આચાર્યશ્રી પાકિસ્તાનમાં રહી ગયા હતા તે પ્રસંગ ચાહ કર્યો. સૌરાષ્ટ્રમાં જે તીર્થો છે તે સૌરાષ્ટ્રની શોભા અને ગૌરવરૂપ છે તે દર્શાવ્યું અને સાધુઓ જનકલ્યાણના કાર્યોમાં વધારેમાં વધારે સેવા કરી સરકારના કામને સરળ બનાવે છે તેમ દર્શાવી શ્રી ઢેબરભાઈના નામના જે મહાન ગુણો છે તે પ્રમાણે ખૂબ ખૂબ સેવા કાર્ય કરી ભારતની શાન વધારવા મંગળ આશીર્વાદ આપ્યા.

શ્રી ઢેબરભાઈ આચાર્યશ્રીના આશીર્વાદ મેળવી પોતાની જાતને ભાગ્યશાળી માનવા લાગ્યા. આ મિલન મધુર મિલન હતું. આચાર્યશ્રીના એ મંગળ આશીર્વાદ આજે કેવાં ફળ્યા છે તે આપણે સૌ જોઈ શકીએ છીએ. શ્રી ઢેબરભાઈ સૌરાષ્ટ્રના નહિ પણ આપણા દેશના ભારતના મહાન કર્ણધાર છે. કેંગ્રેસ પ્રધાન અને લોકકલ્યાણના પરમપ્રિય રાહબર છે.

[૩૫]

ભક્તિનું અમૃત

ગ્રીષ્મના જ્યેષ્ઠ મહિનાના પ્રખર તાપે ધરતી બળબળી રહી હતી. એ ધીબતી ધરતીની વેળુ પર સંધ્યાની શીત-ળતા ઉતરી રહી હતી. સૂર્યનારાયણ તીર્થાધિરાજ શત્રુ-જ્યની ઉન્નત ગિરિમાળાઓની પાછળ પોતાના તેજશશિને સંતાડી રહ્યો હતો. સં. ૨૦૦૭ ના જ્યેષ્ઠ મહિનાની એક સંધ્યાએ શત્રુજ્ય પર્વતની ગિરિમાળાઓ અને મનોહર દર્યોને નીરખતો ગુરુભક્ત નગરીથી દૂર દૂર પંબળી મિત્રો સાથે જઈ રહ્યો હતો. વાતોના વેગમાં ક્યાંના ક્યાં નીકળી પડ્યા અને પાછા વળવાનો વિચાર કરે છે ત્યાં તો યુવાન મિત્રો વેદનાનો ચિત્કાર કર્યો અને આસપાસ જુએ છે તો પગના અંગુઠાને દંશ દઈને સરી જતો સર્પ દેખાયો. કાતીલ વેદના ઉપડી. મિત્રો બધા વિહ્વળ બની ગયા. આસપાસના ભાઈઓ-ભરવાડો રસ્તાના યાત્રાળુઓ વિધવિધ ઉપાયો કરવા લાગ્યા. દવાખાને પહોંચી જવાની સલાહ મળી અને દવાખાને પહોંચી ગયા. ડોક્ટરે ઈન્જેક્શન આદિ ઈલાજ શરૂ કર્યા. પણ વેદના વધતી જતી હતી. ભાન જવા બેઠું હતું. ચિંતાનો પાર નહોતો.

આચાર્યશ્રીને સમાચાર મળ્યા. આવા યુવાન ગુરુભક્તને આ શી વેદના ! ગુરુદેવે ધ્યાનઃ ધ્યુઃ. પોતાના મંગળ આશીર્વાદ પૂર્વકનો વાસક્ષેપ આપ્યો અને યુવાનને આ વાસક્ષેપ પાઠ દેવામાં આવ્યો. યુવાન પણ ગુરુદેવને ચાદ કરી રહ્યો હતો. તુરતજ ઉલટીઓ ઉપર ઉલટીઓ થવા લાગી. ઝેર બધું ફેંકાવા લાગ્યું. શુદ્ધિ આવવા લાગી. થોડી શાતા વધી અને નવો પ્રાણ આવ્યો. પુનર્જીવન મળ્યું. મિત્રોને આનંદ થયો. સૌ ભાઈ-બહેનો આ શ્રદ્ધાનું બળ અને ભક્તિની શક્તિ જોઈ આશ્ચર્ય ચકિત થયું. ગુરુદેવના તપોમય પવિત્ર જીવનની સૌરભમાંથી ચમત્કાર સર્જાયો.

હર હર પાંચ સરિતાનો પુણ્ય પ્રદેશ પંજબ જેની જન્મભૂમિ છે. સંગીતનો ઉપાસક, ગુરુભક્તિનો ખ્યાસો, યુવાન અને તાંદુરસ્ત ભાઈ ઘનશામ ગુરુભક્તિના નિમિત્તે ગુરુદેવના દર્શનાર્થે આવ્યો હતો. પંજબ દેશોદ્ધારક ગુરુદેવની જયંતીનો ઉત્સવ હતો. અને પોતાની શ્રદ્ધા-ભક્તિના ભજનોની ધૂન મચાવવાની ભાવનાથી તેમજ તીર્થાધિરાજની પુનિત યાત્રાનો લાભ લેવા દિલ્હી જેટલે દૂરથી દોડી આવ્યો હતો. પણ મનની મનમાં રહી અને સર્પ દંશની વેદના થઈ પડી. ગુરુદેવની અસીમ કૃપાથી ઝેર તો નીકળી ગયું પણ જીવન પરિવર્તનનું અમૃત આપતું ગયું.

ભાઈ ઘનશ્યામે સંગીતના સૂરની પિછાન સાધી હતી. પરંતુ આત્માની પિછાન બાકી હતી. જ્ઞાનનો પ્રકાશ હજી

આત્માને લાઠ્યો નહોતો. આત્મજ્ઞાનનો દીપ હજી હૃદય-
મંદિરે પ્રકાશ્યો ન હતો. અંતરના રંગ-મંડપમાં પ્રકાશના
કિરણો પહોંચ્યા નહોતા. પણ શુદ્ધેવની પ્રેમ પ્રસાદીની
એક પુડીયાએ સર્પ દંશનું જ ઝેર નહિ પણ ઘનશ્યામના
જીવન સમસ્તના અજ્ઞાન તિમિરરૂપી ઝેરનું પણ નિવારણ
કયું. આત્માનો અત્યાનંદ જીવનનો ઉત્સવ બનીને નાચી
રહ્યો. જીવન ધન્ય ધન્ય બની ગયું. એ અમૃત સિંચન
કરનાર પુણ્યશ્લોકના દર્શન કરી પોતાના દેહને પાવન
કરવા મન તલસી રહ્યું. જેમના પુણ્યબળે, તપોબળે,
યોગબળે જીવનદાન મળ્યું તે પુણ્યરાશિ શુદ્ધેવના ચર-
ણોમાં જ્યારે ઘનશ્યામભાઈએ પોતાનું મસ્તક મૂકી દીધું
ત્યારે એ શુદ્ધ-શિષ્યનું મિલન ભારે અપૂર્વ હતું. હર્ષના
અતિરેકથી હર્ષાશ્રુના બિંદુઓએ શુદ્ધેવના ચરણ પખાળ્યા
અને એ શુદ્ધેવે પોતાના પરમપ્રિય ભક્તને હૃદયપૂર્વકના
મંગલ આશીર્વાદ વરસાવ્યા ત્યારે જે દ્રશ્ય સર્જાયું તે
દર્શનીય અને હૃદયંગમ હતું.

એ પરમ પવિત્ર દિવસથી બાઈ ઘનશ્યામના હૃદયમાં
શુદ્ધભક્તિની સરવાળી કુટી નીકળી. શુદ્ધેવના ચરણોમાં
પ્રસંગે પ્રસંગે આવવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી અને પોતાના જીવનને
ધન્ય ધન્ય માનવા લાગ્યા. હજારો યુવકોને આ પ્રસંગ
શ્રદ્ધા અને ભક્તિનો સંદેશ આપી ગયો.

ધન્ય તપશ્ચર્યા ધન્ય ભક્તિભાવ.

[૩૬]

સંગઠનના પ્રયાસો-(ઉત્તરાર્ધ)

મુનિ સંમેલનની બેઠક શ્રી પંજળી ધર્મશાળામાં શરૂ કરવામાં આવી. જે જે આચાર્ય મહારાજોના પત્રો આવ્યા તે વાંચી બતાવવામાં આવ્યા. સામાન્ય વિચાર વિનિમય થયા પછી બેઠક મુલતવી રાખવામાં આવી. આ રીતે મુનિ સંમેલનની બેઠકો મળતી હતી.

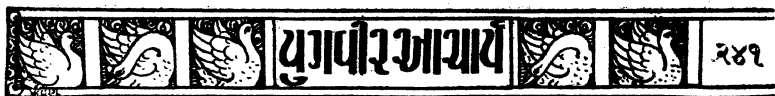
શ્રી આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના પ્રમુખ શ્રીમાન શેઠ કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ યાત્રા કરવા માટે પાલીતાણા આવ્યા હતા. તેઓ આચાર્યશ્રીને વંદનાર્થે આવ્યા. એક કલાક બેઠા. આચાર્યશ્રીએ તીર્થો સંબંધી વાતચીત કરી. પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મહારાજે રાણકપુર, સિદ્ધાચળ આદિ તીર્થો વિષે સૂચનાઓ કરી. શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈએ એ સૂચનાઓ લેખિત આપવા જણાવ્યું જેથી તેનો અમલ કરવામાં

સરળતા રહે. જતી વખતે આચાર્યશ્રીએ ફરમાવ્યું કે અહીં મુનિ સંમેલનની બેઠકો મળે છે. બધા મળીને સરકારી કાયદાઓ તથા અન્ય જરૂરી બાબતો પર ચર્ચા વિચારણા કરીએ છીએ. એક નિવેદન બધા આચાર્યપ્રવરોને મોકલ્યું છે. આપને સમય હોય તો કાલે આપશ્રી અઢી વાગે આવશે તો આનંદ થશે. શેઠ શ્રી કસ્તુરભાઈએ તો તે માટે પોતાની સંમતિ દર્શાવી અને કહ્યું કે જ્યારે કહો ત્યારે હું આવવા તૈયાર છું. અહીં મારે બીજું શું કામ છે ! હું જરૂર આવીશ.

બીજે દિવસે બરાબર અઢી વાગે શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ આવી પહોંચ્યા. આચાર્યશ્રીને વંદણા કરી મોટા હોલમાં બેઠા. આ પ્રસંગે આચાર્યશ્રી વિજય મહેન્દ્રસૂરીશ્વરજી, આચાર્યશ્રી ચંદ્રસાગરસૂરિજી, મુનિ શ્રી દર્શનવિજયજી ત્રિપુરી, પં. શ્રી મેરૂવિજયજી મહારાજ, પં. શ્રી ચરણવિજયજી, પં. શ્રી ધર્મસાગરજી, પં. શ્રી હંસસાગરજી આદિ પધાર્યા હતા.

પૂજ્યપાદ આચાર્યશ્રીએ પાલીતાણા મુનિ સંમેલનમાં જે જે કારવાઈ થતી હતી તેનું ટુંક ખ્યાન આપ્યું. તેમજ શ્રમણ સંઘ તરફથી શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીને જે પત્ર લખ્યો હતો, તથા તેનો જે જવાબ આવ્યો હતો તે વાતનો ઉલ્લેખ કર્યો અને તે વિષે પોતાનું મંતવ્ય દર્શાવવા સૂચના કરી. શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈએ તે પત્રો વાંચ્યા અને

જાણાવ્યું કે પેઢીનો ખુલાસો બરાબર વિચાર કરીને લખાયો છે. આજના જમાનાની દૃષ્ટિએ અમારે ભવિષ્યનો વિચાર કરીને જૈન સમાજના હિતની દૃષ્ટિએ નિર્ણય કરવા જોઈએ.

આચાર્યશ્રીએ દેવદ્રવ્ય સંબંધી તેઓની શું દૃષ્ટિ છે તે વિષે પૂછ્યું અને શેઠ શ્રી કસ્તુરભાઈએ જાણાવ્યું કે- સરકારનો જે કાયદો આવી રહ્યો છે તેમાં દેવદ્રવ્યને જરા પણ આંચ આવવાની નથી. અમે વિશ્વાસુ, અનુભવી વકીલ, સોલ્ડીસીટર અને બેરોસ્ટરોની સલાહ લીધી છે. આપશ્રી તે જાણવા ઇચ્છો તો આપ તે જાણી શકો છો. આ અને બીજી કેટલીએ જરૂરી બાબતો ઉપર દોઢેક કલાક વિચાર વિનિમય થતો રહ્યો અને સૌના વિચારો જાણવા તેમણે પ્રયાસ કર્યો. સાથે જ પોતાના વિચારોની પણ થોડી સ્પષ્ટતા કરી. આથી શ્રમણ સંઘને પણ સંતોષ થયો. આચાર્યશ્રીએ મંગળ આશીર્વાદ આપ્યા.

પંચમીના દિવસે મુનિશ્રી ધર્મસાગરજી મહારાજને ગણીપદવી આપવાના નિમિત્તે રથયાત્રાનો વરઘોડો હતો તેમાં આચાર્યશ્રી પધાર્યા હતા. ગણીપદવીના સમારોહમાં પણ તેઓ મુનિમંડળ સહિત પધાર્યા હતા.

શ્રાવણ શુદ્ધ ૧ ના રોજ મુનિસંભેલનની મીટીંગ મળી. જે જે પત્રોત્તરો આવ્યા હતાં તેનું વાંચન થયું. તેમજ જરૂરી મુદ્દાઓ ઉપર ચર્ચા-વિચારણા થઈ.

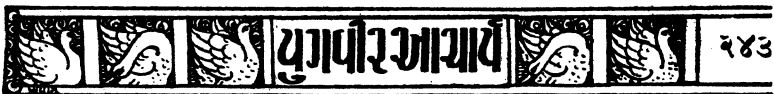

પંજબ શ્રી આત્માનંદ જૈન કોલેજ અંબાલાના ફૂંડ માટે એક પ્રતિનિધિમંડળ હેદ્રાબાદ, બેંગલોર, મહેસુર આદિ શહેરોમાં જનાર હતું અને આચાર્યશ્રીને તે માટે પ્રેરણાત્મક સંદેશ મોકલવા પ્રાર્થના પત્ર મળવાથી આચાર્યશ્રીએ ત્યાંના સંઘો ઉપર પંજબની આ જૈન કોલેજને સહાયતા કરવા માટે પ્રેરણાત્મક સંદેશ મોકલી આપ્યો અને તેઓને સફળતા મળે તે માટે મંગળ આશીર્વાદ પણ મોકલ્યા.

પ્રાચીન તીર્થ હસ્તિનાપુરના જીર્ણોદ્ધારની જરૂર હતી. આચાર્યશ્રીને તે માટે ખૂબ લાવના હતી. આ પરમવંદનીય-પૂજનીય-આરાધનીય તારણહાર તીર્થના ઉદ્ધાર માટે સમસ્ત શ્રી જૈન સંઘ અને આચાર્યપ્રવરો-ઉપાધ્યાયો પંચાસો આદિ શ્રમણ સંઘને પોત-પોતાના સદ્ઉપદેશ દ્વારા આ પ્રાચીન તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર કરવા માટે નમ્ર-નિવેદનરૂપ સંદેશ મોકલી આપ્યો.

પર્યુષણ પછી લાદરવા વદી પાંચમના શ્રી મુનિ-સંમેલનની ફરી મીટીંગ થઈ અને શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈ સાથે વાટાઘાટ કરીને અમદાવાદમાં જૃહત્ મુનિ-સંમેલન બોલાવવા વિચારણા થઈ. તે માટે લાવનગરના શેઠશ્રી લોગીલાલ મગનલાલ તથા શેઠ શ્રી ખાંતિલાલભાઈ અમરચંદને બોલાવવા તાર કરવામાં આવ્યો. તેઓ બંને મોટરમાં આવ્યા.

આચાર્યશ્રીને વંદન કરીને સેવા કાર્ય માટે

આજ્ઞા કરવા કર્મભાગ્યું. આચાર્યશ્રી ચંદ્રસાગરસૂરીજીને
 બોલાવવામાં આવ્યા. મુનિશ્રી દર્શનવિજયજી તથા મુનિશ્રી
 જ્ઞાનવિજયજી આવ્યા અને મુનિ-સંમેલનની આજ સુધીની
 કાર્યવાહીની વિગત સમજાવવામાં આવી. શ્રી ખાંતિલાલ-
 ભાઈને આચાર્ય શ્રી વિજયનંદનસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાથે
 જે વાતચીત થઈ હતી તે પણ તેઓએ કહી સંભ-
 ળાવી. પોણા કલાક વાતચીત ચાલી. પંજબીભાઈઓની
 વિનંતિથી બંને ચા-પાણી માટે ગયા અને તુરત આવી
 ગયા. આચાર્યશ્રી ચંદ્રસાગરસૂરીજી આવી ગયા. તેઓએ
 પણ આ સંબંધી વાતચીત કરી. આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લ-
 ભસૂરીશ્વરજીએ જણાવ્યું કે આપણે જેટલા મૂર્તિપૂજક છીએ
 તે બધા દેવના નામથી તો એક જ છીએ. ગુરૂના નામથી
 વહેંચાઈ ગયા છીએ. ગચ્છના નામથી વહેંચાઈ ગયા
 છીએ. પણ હવે સંગઠિત થવાનો સમય આવી લાગ્યો છે.
 આપણે સૌએ ચેતવું જોઈએ. સંગઠન હશે તો જ આ
 જમાનામાં જીવી શકાશે અને સમાજ-ધર્મનો ઉત્કર્ષ સાધી
 શકાશે. આપણે હવે સંગઠન માટે શક્ય પ્રયાસો કરવા
 જરૂરી છે. તમે બંને સૌરાષ્ટ્રના અગ્રગણ્ય ધર્મપ્રેમી અને
 સમાજપ્રેમી છો. તમે શેઠશ્રી કર્તુરભાઈને આ સંમેલનનો
 ઉદ્દેશ સમજાવો. તેઓ અહિં આવી ગયા છે અને અમારા
 પ્રયાસો વિષે વાટાઘાટો પણ કરી છે. હવે તો તમારે આ
 માટે કમર કસીને અમદાવાદમાં જુહત મુનિ-સંમેલન માટે

પ્રયાસો કરવાના છે. જૈન સમાજ અને શાસનના કલ્યાણ અને ઉદ્ધય માટે તે જરૂરી છે. આચાર્યશ્રીના પ્રાણુ-પ્રેરક પ્રવચનથી શેઠશ્રી ભોળીલાલભાઈ તથા શેઠશ્રી ખાંતિભાઈ પ્રેરાયા અને તેમણે શક્ય પ્રયાસો કરવા સંમતિ દર્શાવી.

અમદાવાદથી શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના ટસ્ટ્રી શેઠશ્રી ભગુભાઈ યાત્રાર્થે આવ્યા હતા. તેઓ આચાર્યશ્રીના વંદનાર્થે આવ્યા. અમદાવાદમાં ખૂબત મુનિ સંમેલન ભરવા માટે વાતચીત ચાલી. તેમણે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવ્યું કે આપશ્રીના પ્રતિ બધાને સદ્ભાવ છે. શેઠશ્રી કસ્તુરભાઈને પણ આપને માટે ઘણો સદ્ભાવ છે. આપશ્રીનાં ઉચ્ચ ચારિત્ર તથા ધર્મભાવના અને સમાજ ઉત્થાનની ભાવનાથી બધા આકર્ષિત છે. અમે ચર્ચા વિચારણા કરીએ છીએ. જોઈએ શું થાય છે. આ વખતે મુનિશ્રી દર્શનવિજયજી તથા મુનિશ્રી જ્ઞાનવિજયજી હાજર હતા.

ધર્મનિષ્ઠ શેઠશ્રી જીવાભાઈ પરતાપશી આચાર્યશ્રીના દર્શનાર્થે આવ્યા, તેઓ વંદન કરીને જોડા. મુનિ સંમેલનની જરૂરીયાત માટે વાતચીત થતી રહી. તેમણે જણાવ્યું કે મુંબઈમાં મધ્યસ્થ જૈન સંઘે જે ઠરાવ કર્યો તેમાં અમારા કાર્યો અમારેજ વિચારવાના છે તે દૃષ્ટિએ અમે કોઈ આચાર્ય મહારાજની સલાહ નથી લીધી. આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે જે જે કામ તમારે ગૃહસ્થીઓને કરવાના છે, પૈસા સંબંધી, મંદિરની વ્યવસ્થા સંબંધી, હિસાબ-કિતાબ

સંબંધી વગેરે બાબતોમાં સાધુઓને પૂછ પૂચ્છ કરવાની ખાસ આવશ્યકતા નથી. તમે અમારી સલાહ જરૂર લઇ શકો છો પણ અમે બંધી બાબતમાં વચ્ચે પડીએ તે બરાબર નથી. પછી સંગઠન, ઐક્યતા તથા ખૂદ તુ મુનિ સંમેલન માટે ચર્ચા-વિચારણા થઈ. શેઠ જીવાભાઈએ જણાવ્યું કે સાહેબ આ ઘણું મોટું કામ છે તેમાં મારું કામ નથી. આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે તમે ધારો તો બધું કરી શકો છો. તમારી લાગવગ ઘણી છે. આપણા ઘરની ઐક્યતા તો કરીએ. ગુરૂદેવ આત્મારામજી મહારાજના સમુદાયના જે લાગલા પડ્યા છે, જે છિન્નભિન્નતા થઈ રહી છે તે તો મટાડો. તમે પ્રયત્ન કરો તો જરૂર સફળતા મળશે. તમારે તમારા બાપ-દાદાને ચીલે ચાલવું જોઈએ કે નવો ચીલો પાડવો જોઈએ. વળી શ્રી આત્મારામજી મહારાજના સંઘાડાનું ઐક્ય સધાતું હોય તો હું કહો તે કરવા તૈયાર છું. હું તો એ વિચાર ધરાવું છું કે એક જ આચાર્ય બને. જો બધા મળીને શ્રી રામચંદ્રસૂરિને મોટા કરતા હોય તો ખુશીથી કરે. હું એમને વંદના કરવા તૈયાર છું. બોલો જીવાભાઈ આથી વિશેષ શું જોઈએ. આ વખતે પન્યાસ સમુદ્રવિજયજી, પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી આદિ સાધુ અને બાલાશ્રમના દ્રસ્ટી શેઠશ્રી ચત્રભુજભાઈ, શ્રી મનસુખલાલ જીવાભાઈ વગેરે હાજર હતા. આચાર્યશ્રીએ તો સ્વપ્નેની બોલી વિષે પણ ઉલ્લેખ કર્યો અને જણાવ્યું કે સ્વપ્નેની બોલી કેઈપણ ખાતામાં

લઈ જઈ શકાય છે. કેઈપણ શાસ્ત્રમાં તે માટે એવો ઉલ્લેખ નથી કે સ્વપ્નેની બોલી દેવદ્રવ્યમાં જ જાય. સ્વપ્નેની બોલીનો રિવાજ તો ૭૫ વર્ષોથી થયો છે. અને ચતિઓએ આમદાની માટે શરૂ કરેલ છે. સાધારણ દ્રવ્યમાં બધે તૂટે છે તે માટે પણ વિચાર તો કરવો જ જોઈશે. આ અને સંગઠન વગેરે બાબતો પર ઠીક ઠીક વિચારણા થતી રહી.

પૃહત સાધુ સંમેલન અને સંગઠનની વાતો તે સમયે તો હવામાં જ રહી. આચાર્યશ્રીના હૃદયમાં સંગઠન માટે કેટલી ધગશ હતી તે આપણે તેમના પ્રવચનો અને પ્રયાસો પરથી જાણી શકીએ છીએ.

[૩૭]

પર્યુષણ અને બીજ સમારંભો

આચાર્ય શ્રી સિદ્ધાચળમાં ચાતુર્માસ કરવાના હોવાથી કેટલાક કુટુંબો ચાતુર્માસ કરવા માટે, ગુરુદેવના પ્રવચનો સાંભળવા માટે તેમજ ગુરુદેવની અને અન્ય મુનિમહારાજો અને સાધ્વી મહારાજોની સેવા સુશુષા માટે પાલીતાણા આવ્યા હતા.

આ ચાતુર્માસમાં કેટલાક મુનિરાજો તથા સાધ્વીજીઓને યોગોદ્ધવહનની ક્રિયા કરાવવાની વ્યવસ્થા આચાર્યશ્રીએ કરી હતી. યોગોદ્ધવહનની ક્રિયા પં. સમુદ્રવિજય કરાવતા હતા. મુનિશ્રી જ્ઞાનવિજયજી, મુનિ લક્ષ્મીભદ્રવિજયજી, મુનિ ઇન્દ્રવિજયજી, વિશારદવિજયજી, જનકવિજયજી, પ્રકાશ-વિજયજી, બળવંતવિજયજી, જયવિજયજી, તથા ન્યાય-

વિજયજી, અને કેટલીક સાધ્વીજીઓએ તેનો લાભ લીધો હતો.

અક્ષયનિધિ તપને માટે પણ ભાવના થઈ અને નાગોર નિવાસી સંઘવી શેઠ કાનમલજી સમઢડીયાએ અર્થો ખર્ચ આપવા કહ્યું. બીકાનેર નિવાસી શેઠ જવંતમલજી જીવરાજજી રામપુરીયાએ બે દિવસ લખાવ્યા. શેઠ સકરચંદ્ર મોતીલાલ મુળજી, બીકાનેર નિવાસી કૃપાચંદ્ર વીરચંદ્ર કોચર તથા શ્રી ભેરોદાન પ્રસન્નચંદ્રજી કોચરે સારી રકમ લખાવી. અને અક્ષયનિધિ તપની શરૂઆત કરવામાં આવી. ૨૦૦ ભાઈ-બહેનોએ અક્ષયનિધિ તપ શરૂ કર્યો.

રથયાત્રાનો વરઘોડો પણ ધામધૂમપૂર્વક નીકળ્યો અને તેમાં ઘણા ખરા આચાર્ય પ્રવરો તથા મુનિવર્યોએ લાભ લીધો.

પાલીતાણામાં પચુંપણ પર્વ નિમિત્તે સાધ્વીજી તરૂણુ-શ્રીજીએ તો ૪૫ ઉપવાસ કરી જવંત તપશ્ચર્યાનું દષ્ટાંત પૂરું પાડ્યું.

પંદર તો માસક્ષમણ થયા અને તેમાં બહેનોની સંખ્યા ઘણી વિશેષ હતી. મુનિશ્રી પ્રોતિવિજયજી, મુનિશ્રી હેમ-વિજયજી, સાધ્વીશ્રી કાન્તાશ્રીજી તથા સાધ્વીશ્રી કંચનશ્રીજીએ માસખમણ કર્યો હતા. બીકાનેર નિવાસી બાઈ લક્ષ્મીબાઈ (બાણીબાઈ) તથા રતનબાઈએ માસખમણની તપશ્ચર્યા કરી હતી.

પર્યુષણપર્વ આવી પહોંચ્યા અને આનંદ ઉત્સવ થઈ રહ્યો. આચાર્યશ્રીએ તળીયત નાળુક હોવા છતાં ઉપવાસ કર્યો. આચાર્યશ્રીએ અઠાઈતું વ્યાખ્યાન સંભળાવ્યું. હોશીયારપુર નિવાસી લાલા અમરનાથજીએ આચાર્ય ભગવાનની જવલંત ભાવનાઓ દર્શાવતું વ્યાખ્યાન આપ્યું. આચાર્યશ્રીના ઉપદેશથી મધ્યમવર્ગની રાહત માટે કંડ થયું.

પં. મહારાજશ્રી ધર્મસાગરજી ગણી પં. શ્રી સમુદ્ર-વિજયજીને મળ્યા અને કલ્પસૂત્રનો વરઘોડો બધાનો એક સાથે નીકળે તો આનંદ થશે તેમ સૂચના કરી. પંચાસજી મહારાજે આચાર્યશ્રીને વાત કરી અને તેમણે તો બહુ આનંદપૂર્વક તેમાં સંમતિ આપી અને તે માટે મુનિશ્રી જ્ઞાનવિજયજી મહારાજે બધી જગ્યાએ જઈને પરામર્શ કરવાની જવાબદારી સ્વીકારી.

શ્રાવણ વદી ૦)) ના રોજ સવારના ૮ વાગે રથયાત્રાનો વરઘોડો શરૂ થયો. ચાંદીના રથમાં પ્રભુજી, કાષ્ઠના રથમાં કલ્પસૂત્રજી, મહેન્દ્ર ધ્વજ, શ્રી ગુરૂકુલ બેન્ડ, શ્રી લળિધસૂરિ સેવાસમાજ બેન્ડ, લગભગ બધા આચાર્યપ્રવરો, પંચાસજી મહારાજે, મુનિમહારાજે તથા સાધ્વીજી મહારાજે, જૈન સંઘના આગેવાનો સંસ્થાઓના વિદ્યાર્થીઓ-બહેનો વગેરેથી શોભતો સુંદર ભવ્ય રથયાત્રાનો વરઘોડો શહેરના મુખ્ય મુખ્ય ભાગોમાં ફર્યો. રથયાત્રાના દર્શન માટે શહેરની માનવમેદની ઉમટી પડી અને આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો.

બપોરના સ્વપ્ન વાંચનમાં ભારે ભીડ રહી. સ્વપ્ને ઉતારવાની બોલીમાં સારો ઉત્સાહ દેખાયો. ભગવાનના જન્મ વાંચનના સમયે ધર્મશાળા શ્રીફળના અવાજેથી ગાળ ઉઠી. હર્ષનાદોથી વાતાવરણ ગુંથ ઉઠ્યું.

ભાદરવા શુદ્ધ ચોથના દિવસે સંવત્સરીને પવિત્ર દિવસ હોવાથી સવારના ચૈત્ય પરિપારી માટે મુનિરાજે વગેરે ગયા. શહેરના બધા મંદિરો તથા તલેટી-આગમ મંદિર અને બાલાશ્રમના મંદિરના દર્શન કરી આબ્યા પછી દસ વાગ્યે આચાર્યશ્રીની આસાથી ખારસાસૂત્ર મુનિશ્રી જનક-વિજયજીએ વાંચ્યું. સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ સાંજના ચારવાગે આનંદપૂર્વક થયું.

તપશ્ચર્યા તો ખૂબ સારી થઈ. દોઢ માસના ઉપવાસ સાધ્વી શ્રી તરુણશ્રીજીએ કર્યા. પંદર માસખમણ થયા. ત્રણ એકવીસ ઉપવાસ, બે ૧૭ ઉપવાસ, ત્રીસ ૧૬ ઉપવાસ ત્રણ પંદર ઉપવાસ, બાર ઉપવાસ એક, અગ્યાર ઉપવાસ ૮, દસ ઉપવાસ બાર, નવ ઉપવાસ ૧૬ અને અઠાઈ એકસો એકાસી, ચાર છ અઠૂમ વાળા તો ઘણા તપસ્વીઓ હતા.

મુનિરાજે આચાર્ય મહારાજને ખમતખામણ કરવા આબ્યા. આચાર્યશ્રીએ તો કહ્યું, ભાઈ મારી કોઈ ભૂલ થઈ હોય તો હું બધાની હૃદયપૂર્વક ક્ષમા માગું છું. મારા પોતાના સાધુ-સાધ્વીઓને પણ મેં હૃદયથી ખમાવ્યા છે. કેવું વિશાળ હૃદય ! કેવી નિર્મળ ભાવના ! કેવી નમ્રતા !

જગતગુરુ શ્રી હીરવિજયસૂરીશ્વરજીના નિર્વાણદિન નિમિત્તે રથયાત્રાનો વરઘોડો ધૂમધામપૂર્વક કાઢવામાં આવ્યો. જયંતી ઉત્સવ પણ આચાર્યશ્રીની અધ્યક્ષતામાં બહુ સુંદર રીતે ઉજવવામાં આવ્યો. પંજાબી જૈન ધર્મશાળામાં વિરાટ સભા થઈ. લક્ષ્મ કવિ શ્રી શિવજીભાઈ દેવશીએ જગતગુરુ શ્રી હીરવિજયસૂરીજીના ફેટાની વાસક્ષેપ પૂજા કરી. આ પ્રસંગે આચાર્ય મહારાજે, પંચાસો સાધુ-મુનિરાજે સાધ્વીજીઓ, ગૃહસ્થો તથા સંસ્થાઓના વિદ્યાર્થીઓ, બહેનોનો મોટો સમૂહ આવ્યો હતો.

આચાર્યશ્રીના મંગલાચરણ પછી જૈન ગુરુકુળના વિદ્યાર્થીઓનું જયંતી ગીત થયું. આચાર્યશ્રી વિજયમહેન્દ્રસૂરીજી, પં. પૂર્ણાનંદવિજયજી, મુનિશ્રી જનકવિજયજી, મુનિ જ્ઞાનવિજયજી, મુનિ કાંતિસાગરજી, મુનિ દર્શનવિજયજી આદિએ શ્રી હીરવિજયસૂરીશ્વરના જીવનના પ્રસંગો દર્શાવી જૈન સમાજ અને અકબર બાદશાહના સંબંધોને ધનિષ્ઠ કરનાર સૂરિજીને શ્રદ્ધાંજલિ આપી. સાધ્વીશ્રી ચિતરંજનશ્રી તથા સાધ્વી પ્રવીણશ્રીએ જગત ગુરુદેવની સ્તુતિ સંભળાવી. શ્રી શિવજીભાઈએ મેંદીનું દ્રષ્ટાંત આપી બધાના મન રંજિત કર્યાં. લાલા અમરનાથજીએ સમયોચિત વિવેચન કર્યું. શેઠ શ્રી નગરશેઠ વનમાળીદાસભાઈના શુભ હસ્તે નાગોર નિવાસી સંઘવી કાનમલજી સમદડીયાને તેમના સન્માન અર્થે ચાંદીની ક્ષેત્રમમાં મઢેલી આચાર્યશ્રી આત્મા-

રામજી મહારાજની છબી ભેટ આપી. કુલચંદલાઈ દોસીએ સમયોચિત વિવેચન કરી જયંતીના વરઘોડામાં સક્રિય સાથ આપનાર બેન્ડ મંડળીએ આદિનો આભાર માન્યો. આચાર્યશ્રીએ જગતશુરના જીવનમાંથી જૈન સમાજના ઉદ્ધાર માટે આચાર્યની ફરજો તરફ દ્રષ્ટિ કરવા જણાવી. સમાજના સંગઠન માટે ઘોષણા કરી.

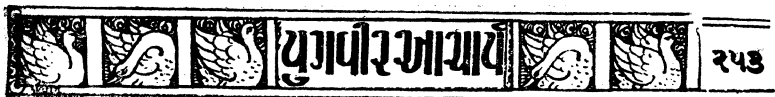
જગતશુરના જય ઘોષોથી ધર્મશાળા શું જી ઉઠી. ખપોરના પૂજા લણાવવામાં આવી. રાત્રિના ભાવના થઈ.

ભાદરવા વદી બીજના સંક્રાન્તિનો દિવસ હતો. પંજબથી લાલા રતનચંદજી, ભાઈ શાંતિલાલજી, આગરાથી લાલા પરમાનંદજી, બીકાનેરથી શ્રી રામરતનજી કેચર વગેરે આવ્યા હતા.

આચાર્યશ્રીએ આસોની સંક્રાન્તિ સંભળાવી. પં. શ્રી જનકવિજયજી ગણીએ પંજબની શુરભક્તિ તથા પંજબના સમુદ્ધાર માટેની શુરુદેવની પ્રેરક ભાવના વિષે વિવેચન કરી પોતાની પંજબ આવવાની ભાવના વ્યક્ત કરી ત્યારે શ્રી સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ રહ્યો.

હોશિયારપુર નિવાસી લાલા અમરનાથજીએ જણાવ્યું કે શુરુદેવ અમારા તો તારણદાર છે. વચનસિદ્ધ પુરૂષ છે. તેનો તાજો દાખલો તો ચમત્કાર સહી ગયો.

લાલા શાંતિલાલ કેઈ શુન્હા બાબત જેલમાં હતા.

કોઈ સાંભળનાર નહોતું. ગુરૂદેવ પર તેને અચળ શ્રદ્ધા હતી. તે કોઈપણ સંક્રાન્તિ છોડતા નહોતા અને આ સંક્રાન્તિ તો છોડવાનો સમય આવી ગયો. ગુરૂદેવના દર્શનની ખ્યાસ પણ તીવ્ર હતી. એટલામાં સીમલાથી તાર આવ્યો કે શાંતિલાલને છોડી મૂકો. આજે ભાઈ શાંતિલાલ ગુરૂદેવના દર્શન કરવા ભાગ્યશાળી બન્યા છે. ગુરૂદેવ પર એવી શ્રદ્ધા હતી કે તે ગુરૂદેવનો ફોટો હમેશાં પાસે જ રાખતા હતા. શાંતિલાલના સાથીને પણ તેમની સાથે છોડી દેવામાં આવ્યા હતા. આ તો ખરેખર ચમત્કાર બની ગયો.

આ વાત સાંભળી બધા મુગ્ધ થઈ ગયા. ગુરૂદેવના જયનાદોથી હોલ ગુંથ ઉઠ્યો.

નાણા-મારવાડમાં આપણા વયોવૃદ્ધ મુનિશ્રી હીરમુનિજી મહારાજ પર કેટલાક લોકોએ ભારે અત્યાચાર કર્યો. તેમને માર પડ્યો અને નાણામાં સનસનાટી ફેલાઈ ગઈ. ગામે-ગામમાં આ બનાવની સલાઓ પોતપોતાના પાલીતાણામાં મોતીશા શેઠની ધર્મશાળામાં સલા થઈ. શેઠ આજુબજુ કલ્યાણજીના મુનીમે સલા બોલાવાનો ઉદ્દેશ કહી સંભળાવ્યો. શ્રી કુલચંદ્રભાઈ દોશીએ નાણાની પરિસ્થિતિનું વર્ણન કર્યું.

આચાર્યશ્રીએ તો જણાવ્યું કે આપણે ક્ષત્રિયપુત્રો છીએ. બહાદુર બનવાનો સમય આવી લાગ્યો છે. શ્રાવકો પર બધાની રક્ષાનો ભાર છે. ધન-માલ, પુત્ર-પરિવાર ઉપરાંત સાધુ-સાધ્વીની રક્ષા પણ તેઓને કરવાની છે. પ્રભુ-

મંદિર-પ્રાંતમાં અને દેવદ્રોણની રક્ષા પણ તેઓએ જ કરવાની છે તેથી શ્રાવક બહાદુર બનશે-સંગઠન હશે તો જ ભવિષ્યમાં સમાજની હસ્તી ટકી શકશે. આપણે દેવના નામથી તો એક છીએ પણ ગુરૂના નામથી જુદા જુદા વહેંચાઈ ગયા છીએ. ગરબના નામથી પણ વહેંચાઈ ગયા છીએ. શ્રાવકો પોતાનું સંગઠન સાથે તો જ સમાજ જીવીત રહી શકશે.

શ્રી યશોવિજયજી જૈન ગુરૂકુળના સંસ્થાપક મુનિશ્રી ચારિત્રવિજયજી મહારાજની જયંતી ત્રણ દિવસ આચાર્યશ્રીની અધ્યક્ષતામાં ખૂબ આનંદપૂર્વક ઉજવાઈ ગઈ. શેઠ ભોગીલાલભાઈ મગનલાલ પ્રમુખ તરીકે આજ્ઞા હતા. શ્રી જ્ઞેરસિંહભાઈએ દુકાળની પરિસ્થિતિના નિવારણ માટે દાળ-રોટી શરૂ કરવા સૂચના કરી. ગુરૂદેવના ઉપદેશથી શેઠ સોહનલાલ કર્ણાવટે રૂા. ૧૦૦૦) આપ્યા. આચાર્યશ્રીની જન્મ-જયંતીના દિને કાર્તિક શુદ્ધ બીજના રસોડું શરૂ કરવા નિર્ણય થયો. શેઠ ભોગીલાલભાઈએ રૂા. ૫૦૧) તથા શ્રી ચત્રભુજભાઈ મોતીલાલભાઈએ રૂા. ૧૫૧) લખાવ્યા અને બીજ પણ કેટલાક રૂપિયા થઈને રૂા. ૨૦૦૧) થયા.

આચાર્યશ્રીનો ૮૨ મો જન્મદિન ઉત્સવપૂર્વક ઉજવવામાં આવ્યો. દાળ-રોટીનું રસોડું આજથી ખુલ્લું મૂકવામાં આવ્યું. આજની સભા પંજબ, મારવાડ, ગૂજરાત, સૌરાષ્ટ્રના ભાઈ-બહેનોથી ભરચક હતી. ગુરૂસ્તુતિ બાદ પં. શ્રી

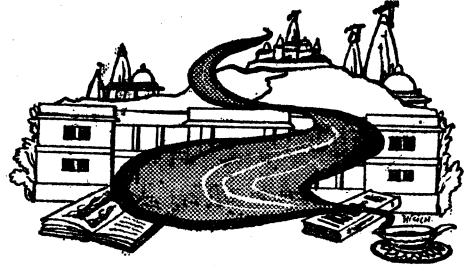

જનકવિજયજીએ અનેક પ્રસંગો દર્શાવી ગુરૂદેવની સમાજ, શાસન, સંગઠન, વિદ્યા પ્રચારની ભાવનાનું વર્ણન કર્યું.

મુનિશ્રી દર્શનવિજયજી ત્રિપુટી, પન્થાસ શ્રી પૂર્ણાનંદ-વિજયજી, મુનિશ્રી કાંતિસાગરજી, મુનિશ્રી જ્ઞાનવિજયજી, શ્રી શીવજીભાઈ, શ્રી કુલચંદ્રભાઈ, શ્રી વલ્લભદાસ ગાંધી, શ્રી શામજીભાઈ, સાધ્વીશ્રી હેમેન્દ્રશ્રીજી, દર્શનશ્રીજી, વિનય-શ્રીજીએ ગુરૂદેવના વિવિધ જીવન-પ્રસંગો દર્શાવી તેમનું દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છ્યું અને ગુરૂદેવ સમાજના રાહબર બન્યા છે તેમ સંગઠનના મશાલચી બને અને શાસનનો જયજય-કાર થાય તે માટે બધાએ પોતાની ભાવનાઓ રજુ કરી.

આ ઉત્સવમાં ગુરૂદેવને અભિનંદન આપતા ગામેગામ સંઘે સંઘ અને શહેરે શહેરના આવેલા સંદેશા વાંચવામાં આવ્યા. ગુરૂદેવે પોતાની સમાજ કલ્યાણની સાધના, સંગઠન અને મધ્યમ વર્ગના ઉત્કર્ષ માટેના પ્રયત્નોમાં સૌને સક્રિય સાથ આપવા ભાવના દર્શાવી. સ્ત્રી-સમાજની પરિસ્થિતિને યાદ કરી પાલીતાણામાં સ્ત્રી-ઉદ્યોગશાળા માટે પ્રેરણા કરી. બપોરના પૂજા ભણાવવામાં આવી. ગરીબ કુટુંબોને અનાજ મોકલવા વ્યવસ્થા કરવામાં આવી. ગાયોને ઘાસ નંખાયું. દુધકાળ માટેના રસોડામાં પહેલે દિવસે મિષ્ટ ભોજન અપાયું. ઉત્સવ આનંદપૂર્વક સમાપ્ત થયો.

[૩૮]

આત્મકાંતિ જ્ઞાનમંદિરનું ઉદ્ઘાટન

‘ મથથેણ વંદામિ ! ’ ભાવનગરના શેઠ શ્રી ભોગીલાલ ભાઈ, શેઠ શ્રી જૂઠાભાઈ વોરા, શેઠ શ્રી ખાંતિલાલભાઈ, શ્રી છોટાલાલભાઈ આદિએ વંદણા કરી.

‘ ધર્મલાલ ! તમે ખદા ઠીક સમય લઈને વારંવાર આવો છો. ભાવનગરના સંઘની પ્રતિષ્ઠા તો દેશભરમાં સુપ્રસિદ્ધ છે. ’ ગુરૂદેવે ધર્મલાલ આપ્યો.

‘ કૃપાળુ ! આપશ્રી અમારા સમાજના રાહબર છો. ભાવનગરના સંઘને આપના તરફ અપૂર્વ પ્રેમ છે.

આપ અહીં પાસે જ છો તો આપના દર્શનનો લાભ લેવાય તેટલો લઈએ છીએ, આપ ગુરૂદેવોની કૃપાથી ભાવનગરનો સંપ સારો છે. અમારા વિચારો થોડા પ્રગતિશીલ છે. ’ શેઠ જૂઠાભાઈએ મમતાપૂર્વક કહ્યું.

‘ સાહેબ ! પાલીતાણામાં તો આપે ઘણું ઘણું કર્યું’. હવે આપ કૃપા કરી ભાવનગર પધારો. અમને આપના અમૃત વચનો સંભળાવો. ’ શ્રી ભોગીભાઈએ આગ્રહ પૂર્વક નિમંત્રણ કર્યું.

‘ ભાગ્યશાળીઓ ! મારે તો પાકિસ્તાનમાંથી આવ્યા ત્યારથી દાદાની યાત્રાની તમન્ના હતી. તે ખૂબ આનંદપૂર્વક થઈ. બાકી તો પાલીતાણા સિદ્ધક્ષેત્ર છે. એટલે સાધુ સંગઠન આદિ પ્રયાસો તો થયા પણ આદર્શો અધૂરાં રહ્યાં. જૈન સમાજની એ જ કમનસીબી છે ને ! જ્યાં તિર્થાધિરાજ આદિશ્વરદાદા એકા હોય ત્યાં તો શું ન થાય ! કાશી, કેલું વિધાનું ધામ છે, શિક્ષણ, ઉદ્યોગ, ધર્મપ્રચાર માટે અહીં તો ઘણું ઘણું થઈ શકે પણ આ બધું કરે કેણું ! મને તો જે ગમે છે તે સ્પષ્ટ કહી દઉં છું સમાજના કલ્યાણ વિના શાસનનું કલ્યાણ કેમ થશે !’ ગુરૂદેવે અંતરની વ્યથા અને ભાવના દર્શાવી.

‘ હયાળું ! આપ જેવા આચાર્યપ્રવરોના પ્રયાસો ચાલુ હશે તો આજ નહિ ને કાલ સમાજનો ઉદ્યોત થશે. ’ શ્રી ખાંતિલાલભાઈએ ભાવના દર્શાવી.

‘ સાહેબ ! અમારા આમંત્રણને માટે શું નિર્ણય દર્શાવો છો. ’ શ્રી છોટાલાલભાઈએ પૂછ્યું.

‘ ભાવનગરને કાંઈ ભૂલાશે ! શ્રી આત્માનંદ જૈનસભાના સભ્યોનો પણ આગ્રહ છે. જ્ઞાનમંદિરના ઉદ્ઘાટનનું કામ છે.

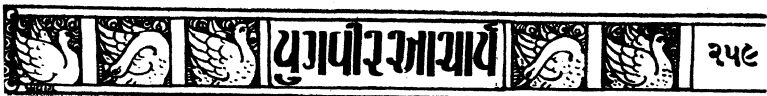
તમારી પણ મમતા હું જાણું છું પણ મારે આગળ પહોંચવું છે તેથી ભાવનગર વિશેષ સ્થિરતા નહિ થઈ શકે. 'આચાર્યશ્રીએ સ્પષ્ટતા કરી.

‘ સાહેબ ! ૮૨ વર્ષની આપની ઉંમર થઈ. હવે તો આપશ્રી ભાવનગરમાં સ્થિરતા કરો તો બહુ કૃપા થશે. શ્રી સંઘ આપશ્રીની સેવા કરવા તૈયાર છે.’ શ્રી જૂઠાભાઈએ ભાવપૂર્વક કહ્યું.

‘ જૂઠાભાઈ ! તમારી ભાવના તો સ્તુત્ય છે. પણ ગુરૂદેવની તમન્ના આ ઉંમરે પણ મુંબઈ જઈ આવી ફરી પંજાબ જઈને ત્યાંના ગુરૂભક્તોને આખરી સંદેશ આપવાની છે ’ પંચાસશ્રીએ ગુરૂદેવની ભાવના પ્રદર્શિત કરી.

‘ ગુરૂવર્યનો આત્મા ઘણો જ પુણ્ય પ્રભાવી છે. આ ઉંમરે પણ જે સમાજના સમુત્કર્ષની ધગશ છે તે તો અનુપમ છે. ’ શ્રી ભોગીભાઈએ અંજલિ આપી.

પાલીતાણામાં દાદાની યાત્રા વારંવાર કરીને આત્મ-શાંતિ મેળવી. સાધુ સંગઠન માટેના ઘણા ઘણા પ્રયત્નો કર્યા. પર્યુષણપર્વ આનંદપૂર્વક પૂર્ણ થયાં. જયંતી મહોત્સવો સમારોહપૂર્વક ઉજવવામાં આવ્યા. ચાતુર્માસ પછી મુનિ નંદનવિજયજીની વડી દીક્ષા તથા જંબુસર નિવાસી શ્રી ડાદ્યાભાઈ ગોરધનદાસ તથા એક બહેનની દીક્ષા થઈ. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મહારાજના ઉપદેશથી એક મારવાડી

ભાઈએ ખારગાઉનો સંઘ કાઢ્યો અને હવે વિહારની તૈયારી કરી રહ્યા હતા ત્યાં શ્રી ભાવનગરના આગેવાનો દર્શનાર્થે આવ્યા અને ભાવનગર થઈને આગળ વધવા નિર્ણય થયો.

સં. ૨૦૦૮ ના માગશર શુદ્ધ ૩ તા. ૧-૧૨-૫૧ શનિવારના રોજ શ્રી આત્માનંદ જૈન પંજાબી ધર્મશાળા પાલીતાણાથી વિહાર કરી ગુરૂદેવ શિષ્ય પરિવાર સાથે સ્ટેશન પાસેના શ્રી યશોવિજયજી જૈન ગુરૂકુલમાં પધાર્યા. ગુરૂકુલમાં ગુરૂદેવનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. આચાર્યશ્રીએ વિદ્યાર્થીઓને પ્રેરક ઉપદેશ આપ્યો. દરવાજા બહાર માંગલિક સંભળાવ્યું. તથા પાલીતાણા નિવાસીઓ તથા શ્રી સંઘને સંદેશ આપ્યો કે પાલીતાણા જેવા સ્થાનમાં સ્ત્રી ઉદ્યોગ-શાળાની અત્યંત આવશ્યકતા છે. મારી તો ભાવના હતી કે અમારી સ્થિરતા દરમિયાન તે શરૂ થાય પણ તે ન થઈ શકી તો હવે તે માટે શ્રી સંઘ પ્રયાસ કરે. મારા મંગળ આશીર્વાદ છે. જ્યારે પણ તે માટે વિચાર થાય ત્યારે મને યાદ કરશો.

પાલીતાણાથી વિહાર કરી મઢડા, શિહોર થઈ વરતેજ, પધાર્યા વરતેજમાં આત્માનંદ જૈન સભાના પ્રમુખ, સેક્રેટરી મેમ્બરો તથા શેઠ જૂઠાભાઈ, શેઠ ખાન્તિભાઈ વગેરે આવ્યા હતા. પૂજા ભણાવવામાં આવી સાધર્મિક વાતસલ્ય થયું. ખૂબ આનંદ રહ્યો.

ભાવનગરમાં આચાર્યશ્રીનું ભાવભર્યું સુંદર સ્વાગત થયું. સ્વાગતમાં દસેક હજાર ભાઈ-બહેનો હશે. ભાવનગરનો

ઉત્સાહ અનેરો હતો. વયોવૃદ્ધ પંબજકેશરી આચાર્યશ્રીના દર્શનાર્થે માનવમેદની ઉમટી હતી. બજારો શણગારવામાં આવી હતી. સમોવસરણને વંડે પધાર્યા. સમયોચિત દેશના આપી.

અયોરના ત્રણ વાગે શ્રી આત્માનંદ સભા તરફથી જ્ઞાનમંદિરનો ઉદ્ઘાટન સમારંભ હોવાથી આચાર્યશ્રી શિષ્ય પરિવાર સાથે સભામાં પધાર્યા. સભાએ આચાર્યશ્રીનું ભાવ-ભયું સ્વાગત કર્યું. સભાના સભ્યો, અગ્રગણ ગૃહસ્થો, સંભાવિત ગૃહસ્થો, બહેનો આદિથી સભાનો હોલ ચિકાર ભરાઈ ગયો હતો.

શ્રી અમરચંદ માવજી રચિત સ્વાગત ગીત ગવાયું. મંત્રીશ્રી જદવજીભાઈએ આમંત્રણ પત્રિકા વાંચી સંભળાવી. શ્રી વિઠ્ઠલદાસભાઈ મુળચંદ શાહે બહારથી આવેલા સંદેશાઓ વાંચી સંભળાવ્યા. મંત્રીશ્રી વલ્લભદાસભાઈ ત્રીલોવનદાસ ગાંધીએ સભાની કાર્યવાહીનું સુંદર વિવેચન કર્યું. આચાર્યશ્રીનો સભા તરફનો પ્રેમ, પ્રવર્તકજી સાથેનો આચાર્યશ્રીનો અનન્યભાવ, આચાર્યશ્રીની સાહિત્ય પ્રકાશન માટેની ધગશ તથા સભાના મનોરથ વગેરે વિષે મનનીય વિવેચન કર્યું. વિશેષમાં તેમણે જણાવ્યું કે પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજીદાદાના શિષ્ય મુનિશ્રી ભક્તિવિજયજી મહારાજે ૧૩૨૫ હસ્તલિખિત ગ્રંથો આપ્યા તેમ જ મુનિશ્રી લઙ્ઘિવિજયજી મહારાજે ૨૧૦ પ્રત આપી. આ રીતે સભાની પાસે ૩૦૦૦

હસ્તલિખિત ગ્રંથરત્નો થયા અને ગોદરેજના કબાટમાં ડબ્બા-
ઓમાં સુરક્ષિત રહે તેવી સુંદર વ્યવસ્થા સભાએ કરી છે.

ખીકાનેરનિવાસી શ્રી રિખવચંદ્રજી ડાંગાએ પૂજ્યપાદ
આત્મારામજી મહારાજ તથા આચાર્યશ્રી વિજય વલ્લભ-
સૂરીશ્વરજીના યશોગાન ગાઈને સાહિત્ય સંરક્ષણ અને
સાહિત્ય પ્રચારની આવશ્યકતા સમજાવી. શેઠશ્રી ભોગીલાલ-
ભાઈની વિનંતિથી આચાર્યશ્રીએ શ્રી આત્મકાંતિ જ્ઞાન
મંદિરનું ઉદ્ઘાટન આનંદપૂર્વક કર્યું. જયનાદોથી સભાનો
હોલ ગુંજી ઉઠ્યો. આનંદ આનંદ ફેલાઈ રહ્યો. આચાર્ય-
શ્રીએ ગ્રંથો ઉપર વાસક્ષેપ નાખ્યો.

સભાના પ્રમુખ શેઠશ્રી ગુલાબચંદ આણંદજી, મુનિશ્રી
ચંદ્રપ્રભસાગરજી તથા મુનિશ્રી જનકવિજયજીએ જ્ઞાનના
મહિમા વિષે મનનીય વિવેચન કર્યા. આચાર્યશ્રીએ અત્મા-
નંદ સભાના કાર્યવાહકોને સુંદર કાર્ય કરવા માટે ધન્યવાદ
આપ્યા. ગુરૂદેવના સ્વર્ગવાસ પછી તુરત જ ભાવનગર જેવા
શહેરે ગુરૂદેવના નામથી સભા શરૂ કરી અને આજસુધી
સભાએ જૈનસમાજને જ્ઞાનનો પ્રકાશ આપી ઘર ઘર જ્ઞાનનો
દીપક પ્રગટાવ્યો છે પણ જૈન સાહિત્ય તો એવું સમૃદ્ધ
અને ઉપયોગી છે કે તેને જગતના ચોકમાં મૂકવું જોઈએ.

આજે તો વિશ્વશાંતિને માટે જૈન તત્ત્વજ્ઞાન અને જૈન
સિદ્ધાંતોનો પ્રચાર કરવાની ભારેમાં ભારે જરૂર છે. આ
સભાદ્વારા જૈન સાહિત્યનો ખૂબખૂબ પ્રચાર થાય અને

શુરદેવનું નામ રોશન થાય તેમ ઇચ્છું છું. તમારા કાર્યને મારા મંગલ આશીર્વાદ છે.

બીજે દિવસે ગોહિલવાડ જીલ્લા કોંગ્રેસ સમિતી તરફથી ટાઉનહોલમાં ‘ સેવાનામાર્ગ ’ એ વિષય ઉપર આચાર્યશ્રીનું જાહેર વ્યાખ્યાન ગોઠવવામાં આવ્યું હતું. આજ તો વિશાળ ટાઉનહોલ એવોતો ચિંકાર ભરાય ગયો હતો કે કેટલાક ભાઈઓને બહાર ઉભા રહેવું પડ્યું હતું. શ્રી રિખવચંદ્રજી ડાંગા તથા ડો. અજિતપ્રસાદજીએ આચાર્યશ્રી તથા મુનિશ્રી ચંદ્રપ્રભસાગરજીનો પરિચય કરાવ્યો. મુનિશ્રી ચંદ્રપ્રભસાગરજી મહારાજે તેમની લાક્ષણિક શૈલીમાં સેવાના માર્ગ વિષે મનનીય પ્રવચન કર્યું.

મુનિશ્રી જનકવિજયજી મહારાજે પણ સમયોચિત વિવેચન કર્યું. આચાર્ય મહારાજે સેવાના માર્ગ વિષે વિવેચન કરતા જણાવ્યું કે સેવા-ધર્મ એ પરમ ધર્મ છે, અને યોગીઓને પણ તેની તક મળતી નથી. જગત પણ સેવાથી જ મધમધી રહ્યું છે. માતા, પિતા, પુત્ર, પુત્રી, ભાઈ-બહેન, શેઠ, નોકર, શુર શિષ્ય, પતિ-પત્ની, બધા એકબીજાની સેવા કરે છે. અને તેમાં પોતાની ફરજ સમજે છે.

સૂચ્ય અને ચંદ્ર આપણી કેવી સેવા કરે છે ! મધુર વૃક્ષો કેવી સેવા આપે છે, તેમજ આપણા મહાપુરુષોએ પોતાની જાતને હોમીને, સમર્પણ થઈને આપણને આ અમર વારસો આપ્યો તેને વિશેષ ઉજવણ કરી આપણે

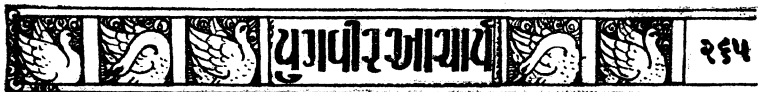
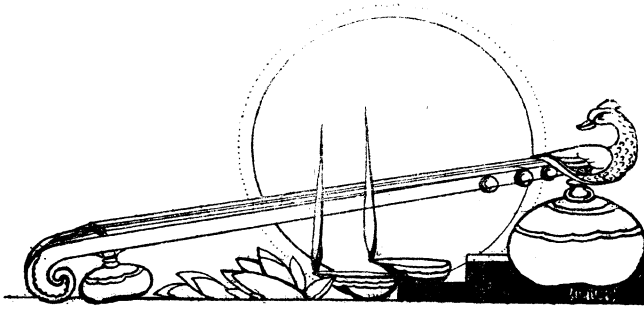
નવી પેઢીને આપવાનો છે. સેવામાં જે આત્મસંતોષ, આનંદ શાંતિ અને સાચું સુખ છે તે બીજા કશામાં નથી. સેવાની સૌરભ પ્રસરાવી આપણે સૌ કલ્યાણકારી કામો કરીએ તો જીવન કેવું ધન્ય બની જાય ! તમે આજે ભાવનગરના શહેરીજનોને સંબોધવાની તક આપી તેથી મને ખરેખર આનંદ થયો છે. શ્રી બળવંતરાયભાઈ મહેતાએ બધાનો આભાર માન્યો હતો.

દશમના દિવસે શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈની વિનંતિથી આચાર્યશ્રી તેમને બંગલે પધાર્યા. શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈએ ભાવપૂર્વક સ્વાગત કર્યું. આચાર્યશ્રીએ મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું. શેઠશ્રીએ બધાની ભાવપૂર્વક ભક્તિ કરી. આચાર્યશ્રીએ સમાજની પરિસ્થિતિનો ચિતાર રજુ કરી મધ્યમ-વર્ગનો ઉત્કર્ષ સાધવા પ્રેરણા કરી. શેઠશ્રી ભોગીલાલ વર્ષોથી મધ્યમ વર્ગને રાહત આપે છે તેની પ્રશંસા કરી અને ભાવનગરનો શ્રી સંઘ પ્રાગતિક સંઘ હોવાથી જૈન સમાજના સમુદ્ધારના કાર્યો કરી બીજા સંઘોને આદર્શ પૂરો પાડે તેવી ભાવના દર્શાવી તથા સમાજના ઉત્કર્ષ માટે સંગઠન સાધવા પ્રેરણા કરી.

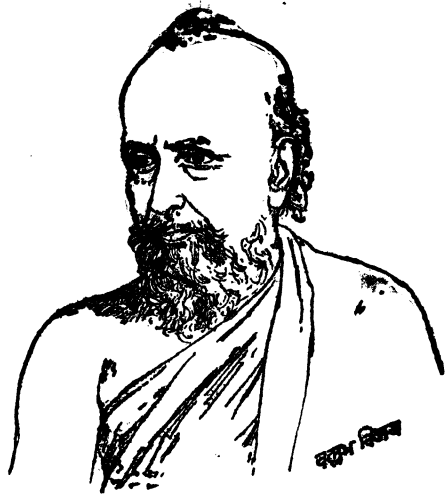
શ્રી પરમાણુદ કુંવરજી કાપડીયા ભાવનગર આવ્યા હતા. તેઓ આચાર્યશ્રીના દર્શને આવ્યા હતા. શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈને બંગલે જ્યારે આચાર્યશ્રી પધાર્યા હતા ત્યારે સમયમિત્રેણી શ્રી પરમાનંદભાઈએ આચાર્યપ્રવર

સાથે અનેક નાના-મોટા પ્રશ્નોનો વિચાર વિનિમય કર્યો હતો. આચાર્યશ્રીએ જૈન સમ્મજ-જૈન સાહિત્ય-શિક્ષણ તથા મધ્યમ વર્ગ માટેની તાલાવેલી તેમજ જૈનધર્મના સિદ્ધાંતોને વિશ્વના ચોકમાં મૂકવાના પ્રાગતિક વિચારો દર્શાવ્યા હતા. શ્રી પરમાણુદલાઈએ પણ પોતાના ક્રાન્તિકારી વિચારો રજૂ કરી આચાર્યશ્રી સાથે મધુર સ્મરણીય વાર્તાલાપ કરી આનંદ અનુભવ્યો હતો.

[૩૯]

વિહારે વિહારે અભિનવ સંદેશ

ભાવનગરથી વિહાર કરી ઘોઘા શ્રી નવખંડા પાર્શ્વ-
નાથની યાત્રા કરી વરતેજ આદિ ગ્રામાનુગ્રામ થઈને વલ્લ-
ભીપુર પધાર્યા. વલ્લભીપુરમાં શ્રી સંઘે સુંદર સ્વાગત કર્યું.
અહીં પોષ સંક્રાન્તિ હોવાથી પંજળી ભાઈઓ પણ આવ્યા
હતા. ગુરૂદેવે પોષ સંક્રાન્તિનું નામ સંભળાવી આ માસમાં
આવનાર કલ્યાણકો સંભળાવ્યા. વલ્લભીપુરની પ્રાચીન જહો-
જલાલી, જૈન શાસ્ત્રોના સમુદ્ધારક પરમોપકારી શ્રીમદ્ દેવધી

૨૬૬

ગાણી ક્ષમા શ્રમણની આગમવાચના, વલ્લભીપુરની સંપત્તિ અને શત્રુજયના ઉદ્ધારો અને એ પુણ્યભૂમિના જૈન વિદ્વાનો. આદિ ચાદ કરીને વલ્લભીપુરના જૈન સંઘની ઉન્નતિ માટે શ્રી પ્રાગલ્ભાઈ વગેરે આગેવાનોને પ્રવૃત્તિ કરવા અનુરોધ કર્યો. વડોદરાના વૈદ્ય શ્રી વાડીલાલભાઈએ વડોદરાના શ્રી શત્રુજય તીર્થાવતાર પ્રાસાદ આદિ ત્રણ મંદિરોની પ્રતિષ્ઠા માટે વિનંતિ કરી. શ્રી જનકવિજયજી મહારાજશ્રીએ પણ સમયોચિત વિવેચન કર્યું. વલ્લભીપુરના શ્રી સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો.

વલ્લભીપુરથી વિહાર કરી ધોલેરા થઈ ખંભાત પધાર્યા. ખંભાતમાં આચાર્યશ્રીનું સુંદર સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. સામૈયામાં જૈન-જૈનેતર ગૃહસ્થો ઉપરાંત સૂરિસમ્રાટ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય નેમીસૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્ય પ્રશિષ્ય આચાર્યશ્રી વિજય વિજ્ઞાનસૂરીજી મહારાજ તથા આચાર્યશ્રી વિજય કસ્તુરસૂરીજી મહારાજ તથા શિષ્ય સમુદાય તથા પાયચંદ્રગચ્છના મુનિશ્રી વૃદ્ધિચંદ્રજી, મુનિશ્રી રામચંદ્રજી મહારાજ આવ્યા હતા.

આચાર્યશ્રીએ સાતક્ષેત્રનો મહિમા દર્શાવતા સાધર્મિક વાતસલ્યની આવશ્યકતા પર વિવેચન કર્યું. સાચું સાધર્મિક વાતસલ્ય માત્ર જમણવારોમાં નથી. એ સમૂહ ભોજનો ભલે કોઈ કોઈ વખત યોજાય પણ આપણા જ ભાઈ-બહેનો સીદાતા હોય તો તેને માત્ર ભિક્ષા આપીને નહિ

પણ રોજ, કામ અને તે દ્વારા રોટી આપીને સાચી સેવા કરી શકે છે.

આપણા પૂર્વ પુરૂષોએ સ્વામીભાઈઓની સેવાથી ધર્મને ટકાવ્યો છે. શાસનની ઇમારત મજબૂત બનાવવા માટે શ્રાવક-શ્રાવિકા ક્ષેત્ર પણ મજબૂત જોઈશે.

આજ શ્રી અંબાલાલ પાનાચંદ જૈન ધર્મશાળાનો વિશાળ ઉપાશ્રય પણ નાનો પડતો હતો. હજારો ભાઈ-બહેનોથી ચિકાર હતો. ગુરૂદેવની વાણી બધા શાંતિથી ઝીલતા હતા. અને સમાજ કલ્યાણ સાધકના શબ્દે-શબ્દે વાકયે વાકયે શ્રીતાઓના મન ખલાવિત થતા હતા.

જયનાદોથી ઉપાશ્રય ગુંજ ઉઠ્યો બપોરના આચાર્યશ્રી વિજયવિજ્ઞાનસૂત્રજી તથા આચાર્યશ્રી વિજયકસ્તુરસૂત્રીજી પધાર્યા. આચાર્યશ્રીએ કલાક સુધી પ્રેમપૂર્વક વાર્તાલાપ કર્યો. આ મધુર વાર્તાલાપથી બધાને ખૂબ આનંદ થયો. વિચાર વિનિમયમાં એક સૂત્રતા આવી. પ્રેમભાવનું વાતાવરણ તાદૃશ થયું.

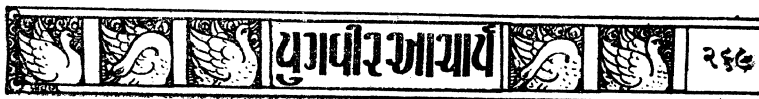
અંભાતથી પેટલાદ, બોરસદ, છાણી આદિમાં ધર્મોપદેશ આપતા ગુરૂદેવ જન્મભૂમિ વડોદરામાં પધાર્યા. વડોદરાનાં આબાલવૃદ્ધના આનંદનો પાર નહોતો. ગુરૂ-મહારાજનું ભાવભર્યું સ્વાગત થયું. શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન તથા શ્રી મહાવીરસ્વામી ભગવાનના દર્શન કરી મામાની

પોળમાં પધાર્યા. માંગલિક સંલગ્નાયુ. કોઠી પોળના શ્રી સંઘે વિનંતિ કરી અને આચાર્યશ્રી કોઠી પોળ પધાર્યા.

આચાર્ય વિજયપ્રતાપસૂરીશ્વરજી, આચાર્યશ્રી વિજય લાલસૂરીશ્વરજી આદિ સામૈયામાં આવ્યા હતા. સ્થાન-સ્થાન પર ગહુંદીઓ કરવામાં આવી. ગુરૂ મહારાજને સોના-ચાંદીના પુષ્પોથી વધાવવામાં આવ્યા. આચાર્યશ્રીએ મંગલાચરણ કરી મનુષ્ય જન્મની દુર્લભતા ઉપર મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું. જયનાદોથી ઉપાશ્રય શુંજી ઉઠયો.

નવા બજારથી શેઠ કેશરીમલજી તથા શેઠ સુકનરાજજી અને ગુરૂમહારાજને નવા બજારના ઉપાશ્રયમાં લઈ જવા માટે સામૈયું લઈને આવ્યા અને ગુરૂ મહારાજને લઈને ધામધૂમપૂર્વક મૂળચંદજી સાલગરામ પારેખ ખરતર ગચ્છીય ધર્મશાળામાં પ્રવેશ કરાવ્યો. સામૈયામાં પ્રસિદ્ધ ખેન્ડ, જૈન મિત્ર-મંડળ, વલ્લભ-સમાજ, બાલિકાઓ આદિ હતા. આચાર્યશ્રી વિજયપ્રતાપસૂરિજી, આચાર્યશ્રી વિજયલાલસૂરીજી, પં. શ્રી તીર્થવિજયજી, પં. શ્રી દર્શન-વિજયજી આદિ હતા. બજારમાં સ્થાન સ્થાન પર ગહુંદીઓ થઈ. શેઠ કેશરીમલ તથા શેઠ સુકનરાજજીએ પોત-પોતાની દુકાન પાસે ગુરૂમહારાજને ગહુંદીઓ કરી સોના-ચાંદીના કુંદોથી વધાવ્યા.

ધર્મશાળાની પાસે ખુલ્લા મેદાનમાં બંધાવેલ મંડપ

ઝી-પુરૂષોથી ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. હજારો ઝી-પુરૂષો
ગુરૂ-મહારાજની વાણી સાંભળવા ઉમટી આવ્યા હતા.

એક તરફ આચાર્યશ્રી વિજયપ્રતાપસૂરિજી તથા ખીજી
તરફ આચાર્યશ્રી વિજયલાલસૂરિજી ખીરાજ્યા. જૈન મિત્ર-
મંડળના સભ્યોએ સ્વાગત ગીત ગાયું. વલ્લભ-સમાજની
બાલિકાઓએ પણ એક મધુર સ્વાગત ગીત ગાયું. ભાઈ
મોતીચંદ બીખમચંદે અંગ્રેજીમાં સ્વાગત લાખણ કર્યું.
ઈંદોર નિવાસી શ્રી રતનચંદજી કોઠારી, મહાત્મા કૃતેહ-
ચંદજી, મુનિ શ્રી જનકવિજયજી, તથા શ્રી વાડીલાલભાઈ
વૈદે પ્રસંગોચિત વિવેચન કરી ગુરૂદેવને વ્યાખ્યાન માટે
વિનંતિ કરી.

ગુરૂદેવે ફરમાવ્યું, ભાગ્યશાળીઓ તમારું સ્વાગત,
સન્માન, ભક્તિ તો પ્રશંસનીય છે. તમે આ રીતે ધર્મ-
પ્રભાવના કરો છો પણ સાચી ધર્મ-પ્રભાવના શામાં છે તે
વિચારવું જોઈએ. હું તો સાધર્મિક-વાત્સલ્યમાં આજે ધર્મ
પ્રભાવના જોઈ છું. જરૂર હતી ત્યારે લબ્ધ મંદિરો થયાં
મનોહર મૂર્તિઓ પણ ભરાવી, આજે આપણા મધ્યમ-
વર્ગની પરિસ્થિતિ અને ગામડાઓના આપણા ભાઈઓની
પરિસ્થિતિ જોતાં એટલું જ કહીશ કે, વિશેષ ન બની શકે
તો એક ટંક ભોજન કરીને, એક ટંકનું બચેલું ભોજન
સાધર્મિકભાઈને આપો. જેથી તે ધર્મમાં સ્થિર રહે.
મિષ્ટાન્નને છોડી સાદું ભોજન કરી બચેલું દ્રવ્ય સાધર્મિક-

ભાઈઓને મદદ તરીકે આપો. ઘઉંનો મોહ ઉતારી બાજરીથી કામ ચલાવો. જે રીતે બની શકે એ રીતે તમારા રોટલામાંથી બચાવીને પણ તમારા ભાઈઓની ભૂખ ભાંગો. નજર તો કરો, પાસ-પડોશમાં કોઈ ભૂખ્યું-હુખ્યું-બિમાર દવા વિના-રોટી વિના નથી ને ! એટલું જ નહિ પણ માત્ર રોટી નહિ પણ બની શકે તો રોજી પણ આપો, એક-એક પેઢી-હુકાન એક-એક ભાઈને કામ આપો તો હજારો કુટુંબોનો ઉદ્ધાર થાય. આ રીતે સાચું સાધર્મિવાત્સલ્ય કરતાં શીખીએ અને જૈન શાસનનો જય જયકાર કરીએ.

શુદ્ધેવના અમૃત વચનો સભામાં રેલાયા. સભા હચમચી ઉઠી. કેટલાક હૃદયોની આંખડીઓ સજળ થઈ ગઈ. શુદ્ધેવની વાણીનો ચમત્કાર થયો અને સાધર્મિક-સેવા માટે ફંડ શરૂ થયું.

જયનાદોની સાથે સભા વિસર્જન થઈ.

x

x

x

આજે માધસંક્રાન્તિનો દિવસ હતો. પંજાબી ભાઈઓ પણ આવ્યા હતા. મંડપ ચિકાર ભરાયો હતો. પંજાબી ભાઈઓના ભજન થયાં. આચાર્યશ્રીએ સ્તોત્ર સંભળાવી માધ મહિનાની સંક્રાન્તિના નામ સંભળાવ્યા. આ માસમાં આવવાના કલ્યાણકે આદિ સંભળાવ્યા બાદ શુદ્ધેવે તો સાધર્મિક વાત્સલ્ય વિષે ફરી આજે ઘોષણા કરી. મારવાડી સમાજની પ્રગતિ જોઈને અત્યંત આનંદ થાય છે. એક

સમય હતો જ્યારે મારવાડી સમાજમાં અજ્ઞાન હતું. આજે ત્યાં પણ જ્ઞાન પ્રકાશ પહોંચ્યો છે. અને તમે જોયું તેમ તમારી બાલિકાઓ, વિદ્યાર્થીઓ, યુવકો ધર્મ ભાવનાથી રંગાયેલા છે. સમાજની જાગૃતિ જરૂરી છે. જૈન મિત્રમંડળ, વલ્લભ સેવાસમાજ, બાલિકા વિદ્યાલય આદિનો ઉત્સાહ પ્રશંસનીય છે. તમે મારવાડી ભાઈઓ જેમ બીજા ધર્મકાર્યોમાં રસપૂર્વક લાગ્ય દ્યો છો તેમ સાધર્મિક ઉદ્ધારના કાર્યમાં પણ આગેવાન બનીને કાર્ય કરો તો મને આનંદ થશે. શ્રી અરિષ્ટ નેમિનાથની પ્રતિષ્ઠા થવાની છે. તેને યાદગાર બનાવવા હું એક નાનકડી યોજના વડોદરા જૈન સંઘ સમક્ષ રજુ કરું છું.

‘ અહીં કેટલા ઘર હશે ! ’

‘ એક હજાર. ’

‘ મનુષ્ય સંખ્યા ! ’

‘ લગભગ ૫૦૦૦ ’

જુઓ એક કુટુંબ પોતાના કુટુંબના માણસ દીઠ માત્ર ‘ એક એક પૈસો ’ જુદો કાઢે તો એક દિવસના ૫૦૦૦ પૈસા થાય. મહિનાના ૧૫૦૦૦૦ પૈસા થાય. બાર મહિને તો લાંક લાગે. અને આ પૈસામાંથી તમે મધ્યમ વર્ગ માટે ઉદ્યોગશાળા, લોન, મદદ આપી શકો. પણ તે માટે દરેકે દરેકને પોતાના સ્વામીભાઈ પ્રત્યે પ્રેમ મમતા

હોવાં બેઠાં. એક એક પૈસો કોઈ ઝીજ નથી પણ ધારે
તો તેની ઘણી કીમત છે. કરી જુઓ અને તમે તેનાથી
ઘણા ઘણા લાભ મેળવશો.

આ સાધર્મિક સેવા ફંડમાં શ્રીમંતો ૫૦૦-૧૦૦૦
પણ આપી શકે છે. પણ એક એક પૈસો સૌ આપે જ
તો તો ગામેગામે શહેરે શહેર નવનવી યોજનાઓ થાય
અને સૌનું કલ્યાણ સાધવા તક મળે.

આ પ્રસંગે પણ સભા ખલાવિત થઈ ગઈ. આ યોજ-
નાને અમલી બનાવવા વિચારણા ચાલી. શેઠ કેશરીભલજીએ
રૂ. ૫૦૧) તથા શેઠ મોતીચંદ વીરચંદે રૂ. ૫૦૧)
લખાવ્યા અને જયનાદોના ગુંબરવોથી વાતાવરણ ગાળ
ઉઠ્યું. આનંદ આનંદ ફેલાઈ રહ્યો. આબાલવૃદ્ધના હૃદયમાં
સાધર્મિક ભાઈઓ માટે પ્રેમ ભાવના પ્રગટી અને કંઈને
કંઈ કરી છૂટવા ભાવનાઓ જાગી.

બીજે દિવસે છીપાવાડના ભાઈઓ આચાર્યશ્રીને સામેયા
સહિત લઈ ગયા. આચાર્યશ્રીએ મનુષ્ય જન્મની ઉત્તમતા
તથા દેવપૂજના ફાયદાઓ વિષે મનનીય વ્યાખ્યાન કર્યું.
ધર્મમાં શ્રદ્ધા અને ભક્તિ એ જીવન દર્શનના બે અંગો છે.

પેટ તો કાગડા ને કુતરા પણ ભરે છે પણ મનુષ્ય-
જન્મ પામીને પરોપકાર કરી માનવ-સમાજનું કલ્યાણ
કરવાની ભાવનાથી જીવન સાર્થક કરી શકાય.

ઘડીયાળીપોળના ઉપાશ્રયના પ્રવેશ પહેલાંના દિવસે અમદાવાદથી વિહાર કરી શ્રીમદ્વિજય ઉમંગસૂરીશ્વરજી તથા પં. શ્રી ઉદયવિજયજી આદિ આચાર્યશ્રીના દર્શન-વંદનાથે આવી મળ્યા.

ઘડીયાળીપોળ તો ગુરૂદેવના સ્વાગત માટે તલપાપડ થઈ રહી હતી. ઝવેરી જમનાદાસ કાળીદાસ દેણાવાળા સામૈયું લઈને આવ્યા. ગુરૂદેવની સાથે ત્રેવીશ જેટલા મુનિ-રાજે હતા. જ્યુળીલી બાગ, ન્યાયમંદિર, લહેરીપુરા થઈ શ્રી આદીશ્વર પ્રભુના દર્શન કરી જાનીશેરી ઘડીયાળીપોળમાં પધાર્યા. સ્વાગતમાં જૈન મિત્રમંડળ, વલ્લભ સમાજ, બોડેલી મંડળ, આત્માનંદ જૈન પાઠશાળાના વિદ્યાર્થીઓ-વિદ્યાર્થીનીઓ, સુપ્રસિદ્ધ બેન્ડ, હજારો નરનારીઓ, આચાર્ય મહારાજે, સાધ્વીજી મહારાજે વગેરે મોટો સમુદાય હતો. દ્વબળ-પતાકાથી રસ્તાઓ સુશોભિત કરવામાં આવ્યા હતા. રૂપ તો સુંદર મનોહર દરવાજાઓ કર્યા હતા. ઘડીયાળીપોળમાં ઝવેરી બાલાભાઈના મકાનમાં મહિલા સમાજે ખૂબ સુશોભન કર્યું હતું. જાનીશેરીમાં શ્રી મોતીચંદ વીરચંદવાળા શ્રી કાંતિલાલભાઈએ વાસણોનો મનોહર દરવાજો કર્યો હતો. તેમાં 'શ્રી વિજય વલ્લભસૂરિજી અમર રહો' એમ રૂપી-આથી અક્ષર લખાવ્યા હતા. સ્થાન સ્થાન પર ગહુંલીઓ થઈ હતી. સોના-ચાંદીના કુલો અને મોતીઓથી ગુરૂદેવને વધાવવામાં આવ્યા હતા.

ગુરૂદેવ ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા. સ્વાગત ગીત ગવાયાં. ગુરૂદેવે માંગલિક સંભળાવ્યું. ઘડીયાળીપોળની ધર્મશ્રદ્ધા અને ગુરૂભક્તિ તો જગજગદેર છે. અમારા ગુરૂદેવના સમયથી વડોદરાના શ્રી સંઘનો મારા તરફ તો ભારે પક્ષપાત છે. ગુરૂદેવની શતાબ્દિનો ઉલ્લાસ આજે પણ ચાલુ આવે છે. જન્મભૂમિમાં હું વિશેષ સમય નથી આપી શક્યો. પણ તમારું કલ્યાણ તો હંમેશાં હૃદયથી ઇચ્છું છું. વડોદરા તો ગૂજરાતનું વિદ્યાધામ છે. શ્રી સયાળ મહારાજની પ્રગતિશીલ ગુર્જરીનગરી છે. મારી તો સૌ સંઘને એક જ સલાહ છે કે આજે આપણા મધ્યમ વર્ગની પરિસ્થિતિ ઘણી જ ખરાબ થતી આવે છે તે સમાજની કરોડ રબળુ છે. શ્રીમંતોએ મધ્યમ વર્ગના ઉત્કર્ષ માટે થોડો ત્યાગ કર્યા વિના નહિ ચાલે. સમાજના ઉત્કર્ષમાં શાસનનો ઉત્કર્ષ છે.

ગુરૂદેવના જયનાદોથી મંડપ ગુંથ ઉઠ્યો. ગુરૂદેવનો સંદેશ હજારોના હૃદયમાં જડાઈ ગયો. ભાવનાઓ જાગી અને સાધર્મી વાત્સલ્યનો સાચો અર્થ આજે સમજાયો હોય તેમ બધાને કાંઈક કરવા માટે પ્રેરણાઓ થઈ આવી.

[૪૦]

વડોદરામાં પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવો

વડોદરામાં શ્રી આદિશ્વર પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા ફાગણ શુદ્ધ ૧૦ ની હતી. તે માટે અઠાઇ મહોત્સવ, અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર વગેરેની તૈયારી થવા લાગી. દાદાને ગાદી નશીન કરાવવા માટે ૧૧૨૫ મહુની બોલીથી શરૂઆત થઈ. પણ વચ્ચે પુંડરિક સ્વામીજીની આશાતના વગેરે બાબતમાં હેન્ડળીલ બાળ તથા હુંસા-તુંસી ચાલી. આચાર્યશ્રીએ જ્યારે આ વાત જાણી ત્યારે તેમને હુઃખ થયું. તેમણે જુદા જુદા ભાઈઓને બોલાવ્યા. તેમની વાતો સાંભળી. વિરોધ શા માટે છે તે જાણી લીધું. વળી બધા પક્ષોએ મળી શાંતિ-પૂર્વક ચર્ચા-વિચારણા કરી. કોઈપણ સમાધાનનો માર્ગ શોધી કાઢવા પ્રેરણા કરી.

આચાર્ય મહારાજના પુણ્યપસાયે આચાર્યશ્રી વિજય ઉમંગસૂરીશ્વરજી તથા પંચાસ શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મહા-

૨૭૬

રાજને ઘણા સમયથી મનદુઃખ હતું. તેનું સુખદ સમાધાન થયું. બન્ને આનંદથી મળ્યા. બન્નેના હૃદયમા શાંતિ થઈ.

અમાવાસ્યાને દિવસે આચાર્યશ્રીએ ન્યાયમંદિરમાં આર્યધર્મ પરિષદ તરફથી મળેલા સર્વ ધર્મ સંમેલનમાં 'જૈન દર્શનની મહત્તા' ઉપર મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું સભાજનો આચાર્યશ્રીના પ્રેરક વ્યાખ્યાનથી પ્લાવિત થયા.

મુંબઈથી વિહાર કરીને આચાર્યશ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજ, સાહિત્યરસિક શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ, શતાવધાની મુનિશ્રી જ્ઞાનંદવિજયજી મહારાજ આદિ આઠ્યા. તેઓનું સુંદર સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. બધા આવીને આચાર્ય મહારાજ પાસે ગયા. અને શિષ્ટાચાર કરી સુખશાતા પૂછી. આચાર્યશ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજીએ શુદ્ધેવ સાથે આનંદપૂર્વક વાતો કરી. વ્યાખ્યાન આપીને તેઓશ્રી આચાર્યશ્રી વિજયપ્રતાપસૂરિજી પાસે કેાઠી પોળના ઉપાશ્રયે પધાર્યા.

પ્રતિષ્ઠા નિમિત્તના કાર્યો થવાં લાગ્યાં. પાંચમના ધામધૂમપૂર્વક જળજ્ઞાનના વરઘોડો નીકળ્યો. મુંબઈથી ગોડીજી ઉપાશ્રયના મેનેજીંગ ટ્રસ્ટી શ્રી ભાઈચંદ્રભાઈ, શ્રી પાનાચંદ્રભાઈ, શ્રી રતનચંદ્ર દાલીયા તથા શ્રી શાંતિલાલ મગનલાલ વગેરે શુદ્ધેવને મુંબઈ પધારવા માટે વિનંતિ કરવા આવ્યા અને શુદ્ધમહારાજે જેવી ક્ષેત્ર સ્પર્શના તેમ જણાવ્યું.

મહા શુદ્ધ ૬ ના રોજ સવારના દસ વાગ્યે કોઠી પોળના મંદિરમાં શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુને ગાદી નશીન કરવામાં આવ્યા. આચાર્યશ્રી વિજય પ્રતાપસૂરીશ્વરજીએ તથા આચાર્યશ્રી વિજય ધર્મસૂરિશ્વરજીએ વાસક્ષેપ કર્યો. શ્રી અરિષ્ટનેમીનાથ ભગવાનને ૧૧ વાગે ૫૨૧૧ મણની બોલીથી શા શાંતિલાલ હેમરાજે ધિરાજમાન કર્યા. આચાર્યશ્રી વિજય વલ્લભસૂરીશ્વરજી મહારાજે વાસક્ષેપ કર્યો. જુદા જુદા ગૃહસ્થોએ બીજા ભગવાનોની મૂર્તિઓ પધરાવી. પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય આનંદપૂર્વક પૂર્ણ થયું. વિજયમુદૂતમાં અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું. સંઘમાં આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો.

મહાવદી ૬ ના શ્રી જૈન વિદ્યાર્થીગૃહના દહેરાસરની પ્રતિષ્ઠા હોવાથી આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાથી આચાર્યશ્રી વિજય ઉમંગસૂરિજી, પં. ઉદયવિજયજી, મુનિશ્રી રવિવિજજી આદિ જૈન વિદ્યાર્થીગૃહ આવ્યા. આજે પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ નિમિત્તે કુંભસ્થાપના કરી. આચાર્યશ્રી પણ પધાર્યા અને વાસક્ષેપ કરી પાછા પધાર્યા.

બીજે દિવસે જૈન વિદ્યાર્થીગૃહમાં પૂજા હોવાથી મુનિ-મંડળ વિદ્યાર્થીગૃહ ગયું. આ શ્રી જૈન વિદ્યાર્થીગૃહના નૂતન દહેરાસરની પ્રતિષ્ઠાનો ખર્ચ નવીપોળની પ્રતિષ્ઠા કરાવવા વાળા ઝવેરી જમનાદાસ કાળીદાસ દેણુવાળાએ આપવા ઉદારતા દર્શાવી હતી. રથયાત્રાનો વરઘોડો તેમના નિવાસ

સ્થાનેથી ધામધૂમથી નીકળ્યો હતો. ગુરૂદેવ આચાર્યશ્રી તથા આચાર્યશ્રી વિજય પ્રતાપસૂરીશ્વરજી તથા આચાર્યશ્રી વિજય લાલસૂરીશ્વરજી આદિ મુનિમંડળ તથા હજારો સ્ત્રી-પુરૂષો રથયાત્રામાં આવ્યા હતા.

ચોથના દિવસે શ્રી ઋષિમંડળની પૂજા લઘુવવામાં આવી. પાંચમના દિવસે ૯૯ અભિષેકની પૂજા ધામધૂમ પૂર્વક લઘુવવામાં આવી હતી. શ્રી જમનાદાસભાઈ તરફથી મોટરબસનો પ્રબંધ હોવાથી હજારો બહેન-ભાઈઓ પૂજા દર્શનનો લાભ લેવા આવતા હતા. મહા વદ ૬ ના રોજ શ્રી આત્માનંદ જૈન ઉપાશ્રયથી આચાર્ય ભગવાન આદિ મુનિમંડળ પ્રતાપનગર જૈન વિદ્યાર્થીગૃહમાં આવ્યું. આચાર્યશ્રી વિજય પ્રતાપસૂરીશ્વરજી, આચાર્યશ્રી વિજય લાલસૂરીશ્વરજી તથા આચાર્યશ્રી વિજય ધર્મસૂરીશ્વરજી આદિ પધાર્યા હતા. મોટરબસનો પ્રબંધ હોવાથી શહેરમાંથી સેંકડો ભાઈ-બહેનો ઉમટી આવ્યા હતા.

બરાબર બારને સોળ મિનિટે શ્રી આદીશ્વરપ્રભુને બિરાજમાન કરવામાં આવ્યા. આચાર્યશ્રીએ વાક્ષક્ષેપ કર્યો. અન્ય આચાર્યોએ પણ વાક્ષક્ષેપ કર્યો. જયઘોષોથી મંદિર ગુંજી ઉઠ્યું.

બપોરના અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર લઘુવવામાં આવ્યું. લાડુ-ચોની પ્રભાવના થઈ. બહારથી આવેલ મહેમાનો માટે

ભોજનાદિનો પ્રબંધ કરવામાં આવ્યો હતો. રાત્રીના સન્માન-
પત્રનો મેળાવડો થયો.

પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ શાંતિપૂર્વક સમાપ્ત થયો. સંઘમાં
આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો.

ગુરૂદેવના મંગળ આશીર્વાદ વરસી રહ્યા. શ્રી પુંડરિ-
સ્વામીની આશાતના બાબતનો ઝગડો ધુંધવાઈ રહ્યો હતો.
આચાર્યશ્રીને તેનું દુઃખ હતું. આચાર્યશ્રીએ એક પછી
એક આગેવાનોને બોલાવી સમજાવવા પ્રયત્ન કર્યો પણ
બંનેના મનમાં ગાંઠ પડી ગઈ હતી. તે માટે ધીરજથી કામ
લેવાની જરૂર હતી. જયપુરથી પંડિત ભગવાનદાસની સંમતિ
મંગાવી. તે પત્ર આચાર્યશ્રી પાસે રજુ કરવામાં આવ્યો.
શ્રી કલ્યાણચંદ બાઈએ તો કહ્યું કે આપ આજ્ઞા અપો તો
હું આગળ પગલા લેવાના વિચારનો નથી. આપશ્રીની
આજ્ઞા પ્રમાણે હું કરવા તૈયાર છું. એ પછી પણ ઝગડો
વધતો ચાલ્યો. અંદર અંદર મન દુઃખ વધ્યા.

છેવટે આચાર્ય મહારાજની સમજાવટથી સં. ૨૦૦૮ ના
મહા વહી ૧૪ રવિવાર તા. ૨૪-૨-૫૨ ના રોજ આત્મા-
નંદ જૈન ઉપાશ્રયમાં ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ શત્રુજય તીર્થો
વતાર પ્રાસાદના રસ્તા માટે એક ઠરાવ થયો અને તેનું
સંપૂર્ણ રીતે પાલન કરવા ચતુર્વિધ સંઘને આગ્રહ ભરી
વિનંતિ કરવામાં આવી.

આ ઠરાવથી હમેશાંની આશાતના બંધ થઈ. મન-
હુઝ મધ્યાં અને ઘણાં વખતનો કલેશ દૂર થયો. સંઘમાં
શાંતિ ફેલાણી.

આ ઉપરાંત ધ્વજ ચઢાવવા માટે પણ કલેશ વધી
રહ્યો હતો. શ્રી દલસુખભાઈનું કહેવું હતું કે મારો
ધ્વજ ચઢાવવાનો હક છે. અને મને તે મળેલો જોઈએ.
શ્રી વાડીલાલભાઈ વૈદ્યે તેની સ્પષ્ટતા તરીકે મંદિર નવું
બન્યું છે. હવે તેમનો હક કેવી રીતે રહી શકે. છેવટે
આચાર્યશ્રીની આજ્ઞા પ્રમાણે કરવા નિર્ણય થયો. આચાર્ય-
શ્રીએ પણ વિચાર કરી જણાવ્યું, કે નૂતન મંદિરમાં
તમારો હક હોઈ શકે નહિ પણ તમારી ભાવના હોવાથી
સંઘ ઉદારતાથી ધ્વજ ચઢાવવાનો આદેશ આપે છે. આ
ઉકેલથી શ્રી દલસુખભાઈને ખૂબ સંતોષ થયો. શ્રીસંઘમાં
શાંતિ થઈ. ગુરુદેવના જયનાદોથી ઉપાશ્રય શું છું ઉઠ્યો.

ગુરુદેવને પગલે પગલે શાંતિ એકતા અને સંગઠનના
દર્શન થાય છે.

આચાર્યશ્રીની નિશ્રામાં આચાર્યશ્રી વિજય ઉમંગ-
સૂરીશ્વરજીએ પીપળાશેરીવાળા ગાંધી શકરાભાઈ જમનાદાસ
ભાઈની સુપુત્રી નિર્મળાબેનની દીક્ષા થઈ. આચાર્યશ્રીએ
મંગળ આશીર્વાદ આપ્યા.

ચૌટા ચોલ-મહાત્માગાંધી રોડ પર આવેલ શ્રી
આદીશ્વરદાદાના મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠા થવાની હતી. તેની કુંભ

સ્થાપના થઈ, નવપદ્મની પૂજા લાજીવવામાં આવી. પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ આનંદપૂર્વક થયો. આ પ્રતિષ્ઠાનો ખર્ચ આચાર્ય શ્રીના ગૃહસ્થપણના લાજેજ શ્રી લાઈચંદલાઈ ત્રિલોચનદાસ પટવાએ આપવા ઉદારતા દર્શાવી હતી, ૧૧ ને એ મીનિટ પર શ્રી શત્રુંજય તીર્થાવતાર પ્રાસાદમાં શ્રી આદીશ્વર-પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા આનંદપૂર્વક થઈ.

આજ મંડપ ચિહાર ભરાઈ ગયો હતો. પંજાબના લાઈઓ પણ હતા. મુંબઈથી શ્રી દેવસુર સંઘ તરફથી શ્રી ગોડીજી મહારાજના દ્રસ્ટીઓ શ્રી લાઈચંદલાઈ નગીન-દાસ, શ્રી પાનાચંદ રૂપચંદ, શ્રી રતનચંદ દાલીયા, તથા શ્રી કુલચંદલાઈ શામજી, શ્રી શાંતિલાલ મગનલાલ, શ્રી સેવંતીલાલ કાન્તિલાલ, ઇશ્વરલાલ વગેરે આંખા હતા. વડોદરાનો શ્રી સંઘ તો હતો જ. પંજાબી લાઈઓએ ગુરૂદેવને પંજાબ પધારવા અને પંજાબના ઉજડ થઈ જતાં બગીચાને હર્યોભર્યો કરવા એવી ભક્તિ લાવપૂર્વક વિનતિ કરી કે બધા બહેન-લાઈઓની આંખડીઓ સજળ થઈ ગઈ. મુંબઈ માટે અગ્રણીઓએ ગુરૂદેવને મુંબઈ પધારવા વિનતિ કરી. શ્રી કુલચંદલાઈએ જણાવ્યું કે મુંબઈ વર્ષોથી આપ ગુરૂદેવની રાહ જોઈ રહ્યું છે.

કોન્કરન્સના સુવર્ણ-મહોત્સવને આપશ્રીએ પ્રેરણાના પાન કરાવવાના છે. શિક્ષણ-સાહિત્ય-સમાજના કલ્યાણનાં કાર્યો આપના પુનિત પગલાંથી થવાની બધી શક્યતાઓ

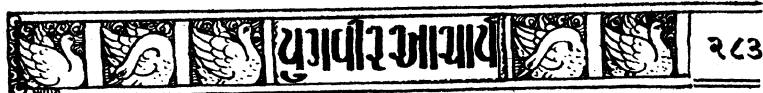

છે. અમે તો પંજાબના ભાઈઓ દ્વારા પંજાબના શ્રી સંઘને વિનમ્રભાવે વિનતિ કરીએ છીએ કે ગુરૂદેવને મુંબઈ આવવા પ્રેમપૂર્વક સંમતિ આપો. મુંબઈમાં ગુરૂદેવના પ્રાણપ્રેરક પ્રવચનો અને સમાજ કલ્યાણ માટેની પ્રત્યક્ષ પ્રેરણાઓની ભારે જરૂર છે.

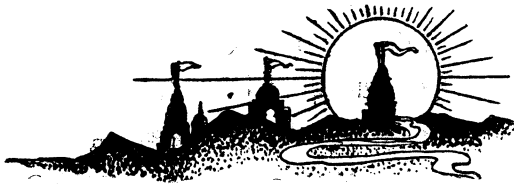
વડોદરાના શ્રી સંઘવતી શ્રી વાડીલાલભાઈએ ગુરૂદેવને જન્મભૂમિમાં એક ચાતુર્માસ કરવા પ્રાર્થના કરી અને ત્રણે પક્ષોના સ્નેહનું આકર્ષણ વધી ગયું. ગુરૂદેવ વિચારમાં પડી ગયા. પંજાબમાં પણ જરૂર છે, જન્મભૂમિની પણ મમતા છે, મુંબઈમાં સક્રિય સેવાકાર્યો થવાની શક્યતા છે. પંજાબ, વડોદરા, મુંબઈ ત્રણેની પ્રાર્થના વિચારણીય છે. નિર્ણય તો કરવાનો હતો. છેવટે ખૂબ ખૂબ વિચારણા પછી મુંબઈ માટે નિર્ણય કરીને ગુરૂદેવે જણાવ્યું.

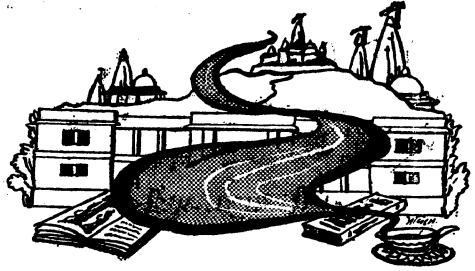
હું તો પંજાબ જવા તલસું છું. જન્મભૂમિનું ઋણ પણ અદા કરી શકવાની ભાવના હોય જ પણ મુંબઈમાં મારા આવવાથી સમાજ-શિક્ષણ અને સાહિત્યના કલ્યાણકારી કાર્યો થતાં હોય તો મુંબઈ જવું જોઈએ. મુંબઈના ભાઈઓને આનંદ થયો. જયનાદોથી મંડપ ગુંજી રહ્યો.

પ્રતિષ્ઠાના કાર્ય અંગે શ્રી વાડીલાલભાઈએ સંઘની ક્ષમા માગી. પોતાની સજ્જનતા તથા લઘુતા દર્શાવી. ગુરૂદેવે તેમની સેવા અને ગુરૂલક્ષિતની ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા કરી અને જણાવ્યું કે આ શ્રી શત્રુજયતીર્થાવતાર મંદિરની

શ્રી વાડીભાઈ ચિંતા કરે છે પણ મંદિરનું નામ જ એવું
 ખવિત્ર છે કે શ્રીસંઘ સમસ્તને તેની ચિંતા રહેશે. ગુરૂદે
 વના ઉપદેશથી ઘણા ભાઈ-બહેનોએ મંદિરના દર્શનને
 આવવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી. આચાર્યશ્રી વિજય ધર્મસૂરીશ્વર-
 જીએ પણ સમયોચિત ઉપદેશ આપ્યો. ગુરૂદેવે છેવટે મંગલ
 આશિર્વાદ આપી જણાવ્યું કે વડોદરાનો શ્રી સંઘ ઐક્યતાથી
 ધર્મ, સમાજ અને સાહિત્યના કામો કરશે અને જૈનશાસ-
 નનો જય જય કાર થઈ રહેશે, શ્રી શત્રુજયતીર્થાવતારના
 જયજયકારથી ઉપાશ્રય ગુંજી ઉઠ્યો.

પંજળની રક્ષા અને પદવીદાન

‘ ગુરૂદેવ ! પંજળની સારસંભાલ કોણુ લેશે ! આપ-
શ્રી તો પંજળ પધારવાના હતા. અમે પંજળીઓ આપની
મેઘની જેમ આતુર નયને રાહ જોઈ રહ્યા છીએ, આપશ્રી
તો સુખે તરફ પધારો છો. અમારા પંજળની દશા પણ
દિનપ્રતિદિન એવી જ આવે છે. તારણહાર ! કૃપા કરી
પંજળની રક્ષા કરો. જે ધર્મભાવનાથી પંજળને ગુરૂદેવ
અને આપે મધમધતો ગુલશન બનાવ્યો હતો તે આપ
જાણો છો. ભાગલાથી ઉજડ થઈ ગયો છે. છતાં ગુરૂભક્તિ
તો એવી જ છે. તેમાં ધર્મપ્રભાવનાનું સિંચન રહે તો એ
ગુલશન હયોભયો રહેશે. પધારો ! ગુરૂદેવ ! પંજળ પધારો
અને અમારી સારસંભાળ લ્યો. ’ પંજળી ભાઈઓએ હૃદ-
ભરી ભાષામાં આરજૂ કરી.

‘ભાઈઓ ! શ્રી સંઘ પંજળની રાહબરી ગુરૂદેવે મને સોંપી છે. અને મેં આજ સુધી તો પંજળની યથા-શક્તિ સેવા કરી છે. આજે પણ હૃદયમાં તો પંજળ જ જડાયેલું છે.

દાદાની યાત્રા પછી થોડું કામ ગૂજરાતમાં કરવાની જે ભાવના હતી તે થઈ રહ્યું છે. પણ મુંબઈ ઘણા સમયથી રાહ જોઈ રહેલ છે. ત્યાં બે-ચાર સમાજ-કલ્યાણના મોટાં કામો થવાની સંભાવના છે. મુંબઈના શ્રીમંતોએ મને કોઈ વચન તો આપ્યાં નથી પણ હું જોઈ શકું છું કે મુંબઈના હજારો ભાઈ-બહેનોની કસોટી તો કરી લઉં. જો સાચું કામ હશે તો મુંબઈની ઉદારતા, સમયજ્ઞતા અને સમાજકલ્યાણ ભાવના પાસેથી ઘણું ઘણું કામ લઈ શકાશે અને પંજળ તો કેમ ભૂલાય ! હું તો આવું છું. આવવાની તમન્ના છે. જો આ શરીર જે હવે જીવું થતું બચે છે. તે કામ આપે તો. નહિ તો આ મારા તમારા મુનિરનો પંજળને સંભાળશે અને જૈનજગત પણ પંજળી ભાઈઓ, પંજળના મંદિરો, પંજળની શિક્ષણ સંસ્થાઓને કદી નહિ ભૂલે. જ્યારે જ્યારે જરૂર પડશે ત્યારે મુંબઈ, અમદાવાદ, મદ્રાસ, કલકત્તા, બેંગલોર બધા શહેરોના સંઘો પંજળને દાનના ઝરણાદ્વારા પદલવિત કરશે જ કરશે.’

ગુરૂદેવની પંજળની રાતદિનની ચિંતા તેમની વાણીમાં પ્રતિબિંબિત થતી હતી. હજારો આંખડીઓ ભીની થઈ ગઈ.

શુરહેવ પણ ગળગળા થઈ ગયા. શુરહેવના જયકારોથી સભા શું છડી.

ખપોરના ગોચરી કરીને ખધા શાંતિથી બેઠા હતા. સવારની સભા અને પંજાબી ભાઈઓની વિનતિ શુરહેવના ધ્યાનમાં હતી. તેમણે વિજય ઉમંગસૂરી, પં. શ્રી સમુદ્ર-વિજયજી તથા પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજીને બોલાવ્યા.

‘કહો ! ઉમંગસૂરીજી ! પંજાબમાં કોઈને જવાની જરૂર છે. તેઓની શુરભક્તિ તો અનુપમ છે. તમારે પંજાબ જવું જોઈએ.’

‘શુરહેવ ! ભાવના તો છે પણ પગ કોના લાવવા !’

‘ભાઈ ધીમે ધીમે જવાશે. પંજાબ તો કોઈએ જવું જોઈએ. તમે જાણો છો. શ્રી લલિતસૂરી ગયા શ્રી વિચાર-સૂરી પણ ગયા, હવે તો તમે પટ્ટધર બન્યા. વળી સાથે સાધુઓ હશે. ધીમે ધીમે જવાશે. એકાદ ચોમાસું વચ્ચે કરી લેજો અને હું પણ આવું જ છું ને. મુંબઈથી પંજાબ જ આવવું છે અને પછી તો ત્યાંજ ચિરશાંતિમાં શુરહેવની ખ્યારી ભૂમિમાં પોઢી જવું છે.’

‘શુરહેવ ! હું પટ્ટધરને યોગ્ય નથી. હું તો આપનો બાળક છું, સેવક છું. મારી ઉપર એ જવાબદારી ભારે પડી જશે. હું આપની સેવા કરીશ. મને જેવો છું તેવો જ રહેવા દો.’

‘ભાઈ ! કામ કરતાં કરતાં શક્તિ રુકુરે છે, અને જવાબ-

હારી વિના શક્તિ આવતી નથી. ભાઈ હું તો વૃદ્ધ થયો. તમે બધા મારો ભાર થોડો થોડો ઓછો કરશો ને! તમે પટ્ટધર છો તેમાં ના પાડી શકાય તેમ નથી. વળી પં. સમુદ્ર-વિજયજી તો ભદ્રિક, સદગુણાનુરાગી, સેવા પ્રિય છે. પં. પૂર્ણાનંદવિજયજીએ પણ ઘણી જવાબદારી ઉપાડી લીધી છે. તેમને પણ સારી ધગશ છે.

એ બન્નેને ઉપાધ્યાયપદ આપવાની મારી ભાવના છે. પાલીતાણામાં તે વિચાર રુક્યો હતો પણ વડોદરાને તેનો ચશ મળવાનો હશે તો હવે તે લાભ વડોદરા દ્વે તેમ મારી ભાવના છે. આ સમાચારથી સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાયો. શ્રી વાડીલાલભાઈ ઉત્સવની તૈયારી કરવા લાગ્યા.

ફાગણ સુદ ૧૦ તા. ૬-૩-૫૨ ગુરુવારના રોજ સવા-રના ૮-૪૦ પર સિદ્ધિયોગમાં આચાર્ય મહારાજે પં. શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા પં. શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મહારાજને ઉપાધ્યાય પદવીથી વિભૂષિત કર્યા. વિધિવિધાનની ક્રિયા આચાર્ય શ્રી વિજય ઉમંગસૂરિજીએ કરાવી. આચાર્ય શ્રી ઉમંગસૂરિજીને પટ્ટધર તરીકે સ્થાપન કર્યા. સાથે શ્રી જસુદ-બહેનની પણ દીક્ષા થઈ. તેનું નામ જશોદાશ્રી રાખવામાં આવ્યું. શ્રી ઐંકારશ્રીની શિષ્યા જાહેર થયાં.

બન્ને ઉપાધ્યાયોને જુદા જુદા ગૃહસ્થોએ કામળી ઓઢાડી. ગુરુદેવે મંગળ આશીર્વાદ આપ્યા. સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો.

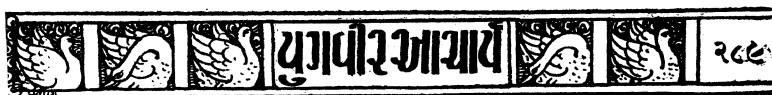

આને પદવીદાનના પ્રસંગે ઉપાશ્રય ભરચક હતો. મુંબઈના આગેવાનો આવ્યા હતા. પંજાબ, મારવાડ, બીકા-નેરના ભાઈઓ પણ હતા. પ્રતિષ્ઠા નિમિત્તે ગૂજરાત, સૌરાષ્ટ્રના ભાઈઓ પણ હતા. વડોદરાનો શ્રી સંઘ તથા વડોદરાના આગેવાનો પણ હતા. સાધુ-સાધ્વી, શ્રાવક-શ્રાવિકા ચતુર્વિધ સંઘનું મહાન સંમેલન હતું.

જુદા જુદા શહેરના આગેવાનોએ ઉભા થઈને વિનતિ કરી. ‘ગુરુદેવ ! આપ તો પંજાબના રાહબર છો ! શિક્ષા પ્રચાર આપનો જીવન સંદેશ છે. સમાજ-કલ્યાણની ભાવના આપની નસેનસમાં છે અને શાસનના ઉદ્યોત માટે આપ અનેક પરિસહો સહન કરી, હજારો માઈલના વિહાર કરી, ગ્રામાનુગ્રામમાં સંપત્તિ જગ્યાત જગ્યાવી સેવાના દીવડા પ્રગટાવી રહ્યા છો. આપ જ્ઞાની, વયોવૃદ્ધ, તપસ્વી અને શાસન શિરોમણી છો. કૃપા કરી અમારી વિનતિ સ્વીકારો અને ‘શાસનસમ્રાટ’ ની પદવી જે શ્રી સંઘ હૃદયના ભાવોથી અર્પણ કરવા ઇચ્છે છે તે સ્વીકારો અને અમને કૃતકૃત્ય કરો.

ગુરુદેવના જયનાદોથી ઉપાશ્રય ગુંજી ઉઠ્યો. આખા લવૃદ્ધની ઉર્મિઓ ઉછળી રહી. પાંચ દશ મિનિટ હર્ષનાદો થતા રહ્યા.

ગુરુદેવે ગુરુદેવને નમસ્કાર કરતો શ્લોક ઉચાર્યો અને શાંતિ સ્થપાયા પછી ગુરુદેવે પોતાનું અંતર ઠાલવ્યું.

‘ભાગ્યશાળીઓ ! મને તમે ભોળો માની બેઠા છો શું ! તમે તો જાણો છો કે કાલનામાં પણ કોન્ફરન્સના અધિવેશન સમયે આવું જ આંદોલન શરૂ થયું હતું અને તે વખતે પણ એ જ શબ્દો કહ્યા હતા. તે આજે પણ સાંભળી લ્યો. કાન દબને સાંભળો.

ભગવાન મહાવીરના મુનિના આચાર તમે કયાં નથી જાણતા ! આમાનુશ્રામના વિહાર, ગોચરી લાવીને લુપ્ત-સૂકું મળે તે સૂજતો આહાર જ લેવાનો, લોચ કરાવવો, રાગ-દ્વેષ રહિત જીવન, તપશ્ચર્યા અને જ્ઞાનધ્યાનમાં જીવન પરોવવું અને જે સમાજનો આહાર લઈએ છીએ એનું અને જનસમાજ-પ્રાણી માત્રનું કલ્યાણ, આત્મચિંતન, આત્મશુદ્ધિ, આત્મદષ્ટિ, આવા આચારો પાળવા અને જીવનને સદૃશચિત્રદ્વારા મુનિપણને શોભાવવું. આ અમારું કર્તવ્ય. હવે તમે તો પાછો મને આચાર્ય બનાવી દીધો.

એટલે જવાબદારી વધી ગઈ.

ધર્મની પ્રભાવના, ધર્મનો ઉદ્ધાત અને સમાજના ઉત્થાનની જવાબદારી આવી પડી અને તે પૂરેપૂરી અદા કરી શકવાની શક્તિનો સંચય કરીએ છીએ. પૂર્વપુરૂષો અને મહાન જ્યોતિર્ધરોના સમાજ-સાહિત્ય અને ધર્મના કલ્યાણ-કારી કાર્યોને તો કયાંથી પહોંચી શકાય પણ આ કાયાથી છેલ્લા શ્વાસ સુધી જે કાંઈ સેવાકાર્ય થાય તે કરવા તમન્ના છે. અને તે રહેશે, પદ્મવીઓના મોહ અમને તો હોય જ

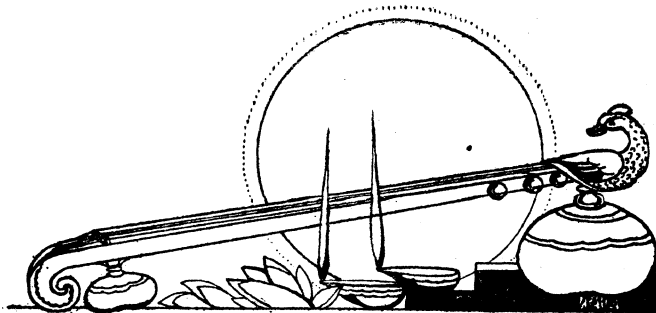

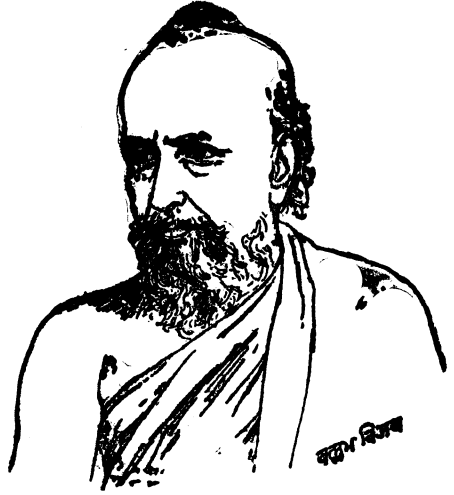
શાના ! અને પદ્ધતી શું વિશેષતા છે. અમે અમારું
કર્તવ્ય બજાવીએ અને ભગવાન મહાવીર પ્રભુના અહના
સાધુ તરીકે અમારી પાછળના જૈન જગતને સુખી, સંગ-
ઠિત, શાંત અને ઉન્નત મૂકી જઈ શકીએ તો જ આ મુનિ
કે આચાર્યપદનો કાંઈ અર્થ છે.

શાસનસમ્રાટ તો કેઈ આવતીકાલનો તેજસ્વી
તારલો થશે, કહેવાશે. સમાજના શાસનના કલ્યાણના કાર્યો
કરી તેની સૌરભ જગતમાં પ્રસરે તો જૈનશાસનનો વિશ્વમાં
જયજયકાર થશે. ’

હજારો આંખડીઓ ભીની થઈ ગઈ, જયનાદોથી
આકાશ ગુંજી ઉઠ્યું.

ધન્ય ગુરૂદેવ ! ધન્ય ભાવના !

[૪૨]

જગદીયા તીર્થમાં ગુરુકુળ

વડોદરાનો ભક્તિભાવ અનેરો હતો. મુંબઈ તરફના વિહારનો નિર્ણય થયો ત્યારથી સંઘના આખાલવૃદ્ધમાં ઉદાસીનતા છવાઈ ગઈ. વિહારનો સમય આવી પહોંચ્યો, અને રાત્રિના સવાસે જોટલા ભાઈઓ ગુરુદેવ પાસે આવ્યા કોઈપણ રીતે વડોદરામાં આતુર્માસ કરવા અત્યાચરૂપૂર્વક વિનંતિ કરી. છેવટે સત્યાચરૂ કરવાને તૈયારી દર્શાવી. જન્મભૂમિ વડોદરાને એક આતુર્માસ મળે તો સંઘ અને સમાજમાં ઘણા નાના મોટા સમાજ કલ્યાણના કામે

થવાની સંભાવના દર્શાવી. ગુરૂદેવ તો જન્મભૂમિના આકર્ષ-
ણથી વિચારમાં પડી ગયા પણ હવે તો ઘણું મોડું થઇ
ગયું હતું. સુખે ગુરૂદેવના વિહારના પાકા સમાચાર
પહોંચી ગયા હતા. છેવટે આગેવાન ભાઈઓને શાંતિપૂર્વક
સમજાવ્યા, પોતા પ્રત્યેની મમતા અને ગુરુભક્તિ માટે
આનંદ વ્યક્ત કર્યો અને શ્રી સંઘના કલ્યાણ માટે આશી-
ર્વાદ આપ્યા.

ફાગણ વદી ૪ તા. ૧૫-૩-૫૨ શનિવારના રોજ
આચાર્યશ્રીએ વિહાર કર્યો. કેઠીપોળના ઉપાશ્રયથી આચાર્યશ્રી
વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજ આદિ આવી ગયા. પરસ્પર
આનંદપૂર્વક વાર્તાલાપ થયો. અપોરના ડાઁ વાગે વિહાર
કર્યો. શહેરની બહાર માંગલિક સંભળાવ્યું. લગભગ ત્રણેક
હજાર ભાઈ બહેનો ગુરૂદેવના આશીર્વાદ માટે આવ્યા હતા.
બધાના મનમાં ઉદાસીનતા છવાઈ ગઈ. કેટલાક ભાઈ
બહેનોની આંખોમાંથી અશ્રુઓ સરી પડ્યાં. ગુરૂદેવે મંગળ
આશીર્વાદ આપ્યા. ગુરૂદેવનો જય જયકાર થઈ રહ્યો.
વડોદરાના વિહાર સમયે વડોદરાના શ્રી સંઘે આચાર્યશ્રી
વિજય ઉમંગસૂરીજી મહારાજને વડોદરામાં ચાતુર્માસ કરવા
વિનંતિ કરી અને આચાર્યશ્રીએ તે માટે આજ્ઞા આપી.

વિહાર કરતાં કરતાં ડહોઈ પધાર્યો. શ્રી સંઘે ભાવપૂર્વક
સામૈયું કર્યું. ગુરૂદેવે માંગલિક સંભળાવ્યું. પ્રભાવશાળી
વ્યાખ્યાન આપ્યું. પૂજા ભણાવવામાં આવી. ડહોઈ ગામ

મહાર મહા મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી મહારાજની
દેરી છે.

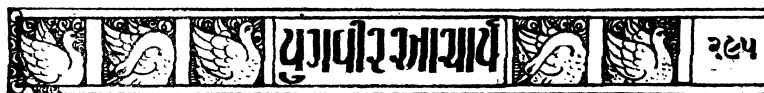
ડલોઇમાં શ્રી રાષ્ટ્રીય વિકાસ મંડળ તરફથી આચાર્ય
શ્રીનું યુગધર્મ પર જાહેર વ્યાખ્યાન યોજવામાં આવ્યું
હતું. આચાર્યશ્રીએ વિશ્વશાંતિ માટે યુગધર્મને પીછાણી
દેશના ઉત્થાન માટે કટિબદ્ધ થવા તથા દેશના નવ નિર્માણમાં
સક્રિય સાથ આપવા પ્રેરણા આપી. સમાજ કલ્યાણ અને
શ્રામજનોના કલ્યાણ માટે પ્રયત્નો કરવા સેવકોએ સેવાનો
માર્ગ સ્વીકારી નવરચના કરવા નિર્દેશ કર્યો. રાષ્ટ્રની
આઝાદી પછી આઝાદી માટે યુગધર્મને ઓળખી સેવાની
સૌરભ પ્રસારવા પ્રાણ પ્રેરક પ્રવચન આપ્યું. ડલોઇની
જનતાને ગુરૂદેવનું રાષ્ટ્રભાવને પ્રેરતું પ્રવચન સાંભળી
ભારે પ્રેરણા મળી.

સીનોર, પ્રતાપનગર થઈ જગડીયા પધાર્યો. જગડીયા
મનોહર તીર્થ છે. ગુરૂદેવનું સ્વાગત થયું. આજ તો
ચૈત્ર શુદ્ધ એકમ હતી. ગુરૂદેવ આત્મારામજી મહારાજની
જન્મજયંતી હતી. પાલેજ નિવાસી શેઠ મૂળચંદ લક્ષ્મીચંદના
પ્રમુખપણા નીચે જયંતી ઉત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો. ગુરૂ-
દેવની તસ્વીર ઉંચે આસને મૂકવામાં આવી. પાંચ મહાનુ-
ભાવોએ ખોલી ખોલીને વાસકેષ પૂજા કરી. આચાર્યશ્રીએ
મંગલાચરણ કર્યું. લાલા અમરનાથજીએ ગુરૂ સ્તુતિનું
ભજન ગાયું. મુંબઈ નિવાસી શ્રી કુંલચંદ શામજી તથા

વડોદરા નિવાસી શ્રી વાડીલાલભાઈ વૈદ્ય તથા શ્રી જનક-
વિજય મહારાજે જયંતી નાયકના જીવન વિષે વિવેચનો
કર્યાં. પૂનાની કન્યા પાઠશાળાની કન્યાઓએ લજ્જન ગાયું.

આચાર્યશ્રી ગુરૂદેવ શ્રી આત્મારામજી મહારાજના
જીવન પ્રસંગો દર્શાવતા જણાવ્યું કે જયંતી નાયક પંજાબ
દેશોદ્ધારક ન્યાયાલોનિધિ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયાનંદસૂરીશ્વ-
રજી મહારાજ હુધિયાનામાં ખિરાજમાન હતા. એક આર્થ
સમાજએ પ્રશ્ન કર્યો કે મહારાજ આપે સ્થાન સ્થાન પર
દેવમંદિરો તો કરાવ્યાં પણ સરસ્વતી મંદિર કયારે થશે !
ગુરૂદેવે જવાબ આપ્યો. તમારી વાત બરાબર છે. ધર્મ-
શ્રદ્ધામાં દઢ કરવા માટે દેવાલયોની જરૂર છે તે પૂરી થવા
આવી છે હવે ગુજરાંવાલા જઇને સરસ્વતી મંદિરની યોજના
કરીશું. ગુરૂદેવ ગુજરાંવાલા પધાર્યા પણ ત્યાં તેઓશ્રીનો
સ્વર્ગવાસ થઈ ગયો અને સરસ્વતી મંદિરની ભાવના મૂર્ત
સ્વરૂપ લઈ શકી નહિ. એ કાર્ય મારાપર આવી પડ્યું અને
તમે જુઓ છો તેમ પંજાબમાં ગુરૂકુળ, મીડલસ્કૂલ, હાઈ-
સ્કૂલ, કન્યાશાળા, કેલેજ વિગેરે વિકસી રહ્યાં છે.

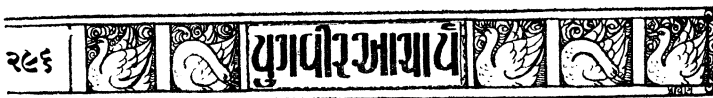
ગુરૂદેવની ભાવના પૂર્ણ કરવાનો મારો તમારો ધર્મ
છે. આજ ગુરૂદેવની જન્મજયંતીની ચાદમાં આ જગડીયા
જેવા શાંત-પવિત્ર તીર્થમાં એક ગુરૂકુળ થાય તો આસ-
પાસના ગામડાઓના વિદ્યાર્થીઓને આશીર્વાદ સમાન થઈ
પડે. શહેરોમાં તો શિક્ષણની વ્યવસ્થા ઘણી ઘણી છે પણ

શ્રામજનોના બાળકો તો અજ્ઞાનતામાં સળટે છે. ધર્મશિક્ષા તો મળે જ ક્યાંથી. ગામડાઓના ઉદ્ધાર વિના શહેરનો ઉદ્ધાર સંભવિત નથી. તમે ધારો તો આજે જ આ પવિત્ર દિવસે નિર્ણય કરી શકો અને મારા તમને આશીર્વાદ છે.

ઉપાધ્યાય શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ કહ્યું, કે ગુરૂદેવની ભાવનાને મૂર્તસ્વરૂપ આપવા સૌએ પ્રતિજ્ઞા લેવી જોઈએ. ગુરૂદેવ તો દ્રષ્ટા છે. તેઓશ્રી આ તીર્થભૂમિમાં વિદ્યાધામ માટે પ્રેરણા કરે છે. તો તેમાં ખરેખર આ તીર્થની પણ પ્રતિષ્ઠા છે. જરૂર તો છે જ તો પછી વિલંબ શા માટે. આપણા માટે સમારંભના પ્રમુખ તો શ્રીમંત અને વિચારક છે.

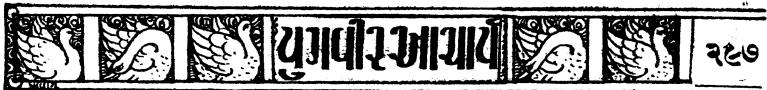
શ્રી વાડીલાલભાઈએ પણ ઉપાધ્યાય શ્રી સમુદ્રવિજયજી મહારાજની વાતને અનુમોદન આપ્યું અને તીર્થના વહીવટદારોની સંમતિ મેળવવા સૂચના કરી. સુરતનિવાસી શ્રી હીરાલાલ ચુનિલાલ જે તીર્થના વહીવટ કરતા હતા તેમણે ધર્મશાળા આદિ આપવા સંમતિ આપી. શ્રી મૂળચંદભાઈ લક્ષ્મીચંદે ગુરૂકુળની જરૂરીયાત માટે તો પોતાની સંમતિ દર્શાવી પણ આસપાસના ગરીબ પ્રદેશમાંથી વિદ્યાર્થીઓ આવશે પણ તેના ખર્ચની વ્યવસ્થા વિચારવા જણાવ્યું. સો ઘરોમાં ૧૫ ઘરમાં તો એક ટંકના ભોજનના પણ સાંસાં છે. પણ આ ગરીબી અને અજ્ઞાન નિવારવા ગુરૂકુળની જરૂર તો છે જ.

ઉપાધ્યાય શ્રી પૂણાનંદવિજયજીએ જણાવ્યું કે ગુરૂદેવના મંગળ આશીર્વાદ હોય ત્યાં ચિંતા કરવાની જરૂર નથી. તમારા પોતાના બાળકોની કેટકેટલી ચિંતા કરો છો. તે સમાજના અને ખાસ કરીને ગ્રામજનતાના આપણા સ્વામી-ભાઈઓના બાળકોના કલ્યાણ માટે ગુરૂકુળ થવું જોઈએ. આ તીર્થભૂમિમાં તે જરૂર ફળશે અને ફૂલશે. ગુરૂદેવના મંગળ આશીર્વાદથી બધા આગેવાનોનાં મનમાં ભાવના જાગી અને જગડીયામાં ગુરૂકુળ સ્થાપન કરવા નિર્ણય થયો.

આ પ્રસંગે આવેલા જુદા જુદા શહેરના ૯ આગેવાનોની સમિતિ નક્કી કરવામાં આવી. એજ વખતે ફાંડની પણ શરૂઆત થઈ ગઈ અને એક વર્ષની અંદર ગુરૂદેવ શ્રી આત્મારામજી મહારાજના નામથી શ્રી આત્મારામ જૈન ગુરૂકુળ સ્થાપન કરવા નિર્ણય થયો. તીર્થની વ્યવસ્થાપક કમીટીએ સક્રિય સાથ આપવા અને ધર્મશાળા આદિની સગવડ આપવા ખાત્રી આપી.

ગુરૂદેવે વિહાર કર્યો. માંગરોળ ગામમાં પધાર્યો. જગડીયા હતા તે ભાઈઓ પણ વંદનાથે આવ્યા. ગુરૂદેવને તે ગુરૂકુળ માટે ભારે તમન્ના હતી. રાત્રે ગ્રહસ્થો સાથે વાર્તાલાપ કરતાં કરતાં ગુરૂદેવે પોતે પ્રતિજ્ઞા લીધી કે ૨૦૦૬ ના કાર્તિક સુદ પુનમ સુધીમાં ગુરૂકુળની સ્થાપના ન થાય તો ધીનો ત્યાગ. જાહુઈ અસર થઈ.

શ્રી ગોવીંદજીભાઈ, ભીખાભાઈ, માંગરોળ નિવાસી
સાકરચંદભાઈ, મણીભાઈ, જગડીયાના શ્રી ગુલાબચંદભાઈ
વગેરેએ દુધ-દહીની પ્રતિજ્ઞા લીધી. અને સાધુઓમાંથી
ઉપાધ્યાય શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ પણ ગુરૂદેવ પ્રમાણે ધીના
ત્યાગની પ્રતિજ્ઞા લીધી.

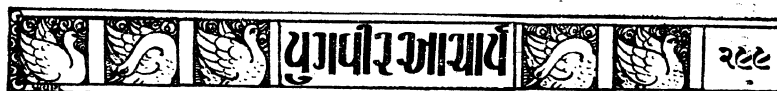
અને આજે ગુરૂદેવના મંગળ આશીર્વાદ અને કૃપા-
દષ્ટિથી જગડીયા તીર્થમાં ૧૦૦ વિદ્યાર્થીઓથી ગાજતું સુંદર
ગુરૂકુળ ચાલી રહ્યું છે. પાલેજના શ્રી મુળચંદભાઈ તથા શ્રી
ચીમનલાલભાઈ વગેરે કમીટીના સભ્યો ગુરૂકુળના વિકાસ
વર્ધન માટે ઉત્સાહપૂર્વક કાર્ય કરી રહેલ છે. તીર્થે તીર્થે
ગુરૂકુળની ગુરૂદેવની ભાવના મૂર્તિમંત થતી જોવાય છે.

સુરત સોનાની મુરત ક્યારે બને !

‘ ભાગ્યશાળીઓ ! સુરત તો બડભાગી છે. મુંબઈની બહોળલાલી તો આજકાલની, પણ સુરત તો સોનાની મુરત કહેવાય છે. સુરતનું જમણુ વખણાય છે તેમ સુરતની ધર્મભાવના પણ પ્રશંસનીય ગણાય છે. સુરતે ઘણા દાનવીરો આપ્યા છે અને સુરતના દાનવીરો ધારે તો ઘણું ઘણું કરી શકે. આજે તો જૈનસમાજના ઉત્કર્ષ માટે ત્રણ કાર્યોની જરૂર છે. શિક્ષણનો પ્રચાર, સાહિત્યનું પ્રકાશન અને મધ્યમ-વર્ગના આપણા ભાઈઓને માટે રોજી-રોટી. આપણા દાન ઝરણાં તો હિન્દુ યુનીવર્સિટી સુધી પહોંચ્યા છે. પણ તે ઝરણાંથી આપણે જૈન યુનીવર્સિટી નથી કરી શકતા. સુરતમાં કોઈ મહાવીર વિદ્યાલય કે યશોવિજયજી ગુરૂકુળ જેવી સંસ્થા છે ! સાહિત્ય પ્રકાશન માટે તો શ્રી દેવચંદ લાલભાઈ જૈન પુસ્તકોદ્ધાર ફંડનું કામ ઘણું પ્રશંસનીય છે પણ વિકાનો માટેના ગ્રંથરત્નોની જરૂર છે તેમજ આપણા

વિદ્યાર્થીઓ, બહેનો, યુવાનો માટે પણ રસપ્રદ પુસ્તિકા-
ઓની જરૂર છે.

મધ્યમવર્ગ માટે તો ઉદ્યોગગૃહો જોઈએ. કોઈ બહેન
ભાઈ કામ વિના ન રહે તો પાંચ વર્ષમાં સમાજનો ઉત્કર્ષ
થાય અને શાસનનો પણ ઉદ્યોત થાય. આજે દેશનું નવ-
નિર્માણ ચાલે છે તેમાં આપણે પણ આગેકૂચ કરવી જોઈશે.
સુરતના આગેવાનો-દાનવીરો વિચાર કરે અને પોતાના
શહેરના જૈન સંઘના આબાલવૃદ્ધના કલ્યાણ માટે સેવાના
કાર્યો ઉપાડે તો સુરત સોનાની સુરત બની રહે. સમાજના
ઉત્થાન અને પ્રગતિ વિના ધર્મનો ઉદ્યોત કેમ થશે ! બીજી
વાત મારે સમાજના સંગઠનની કરવાની છે. નાની નાની
જાતિઓ સંગઠન સાધી પ્રગતિ સાધી રહેલ છે ત્યારે આપણે
આજે પણ સંગઠનનો વિચાર પણ નથી કરતા તે કમનસીબી
છે. આપણું તત્વજ્ઞાન અત્યુત્તમ હોય, આપણે ગગનચુંબી
મંદિરો હોય કે આપણી પાસે સંપત્તિ હોય તેથી શું !
જ્યાં સુધી સંગઠન-ઐક્ય નથી ત્યાં સુધી આપણો ઉદ્દય નથી.

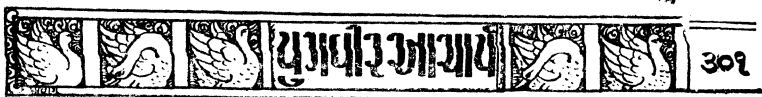
સંગઠનથી આપણું બળ-તાકાત-શક્તિ વધશે અને
તમે દેશને પણ સંગઠિત કરી શકશો. સુરતના આગેવાનો
પોતાના શહેરને આદર્શ સંસ્થાઓ આપે, રસપ્રદ સાહિત્ય
આપે અને મધ્યમવર્ગ માટે મોટું ઉદ્યોગગૃહ આપે તો
જૈનશાસનનો જયજયકાર થઈ જાય. તમારા ભાવભર્યા સ્વાગત
માટે હું ખરેખર શ્રી સંઘને મંગળ આશીર્વાદ આપું છું.

આચાર્ય શ્રી સુરત પધાર્યા. સુરતે ભાવભર્યું સ્વાગત કર્યું. વડાચૌટાનો સંઘ સામૈયું લઇને આવ્યો. રજાક અને શીખ બેન્ડ, આઠ સાંબેલા, મોટરો, ઘોડાગાડીઓ ઉપરાંત હજારો માણસો શુદ્ધચર્ચના સ્વાગત માટે ઉમટી આવ્યા હતા. આચાર્ય કનકચંદ્રસૂરીજી, મુનિરાજ શ્રી ભક્તિમુનિશ્રી, શ્રી નિપુણમુનિજી, શ્રી કીર્તિસાગરજી, સાધ્વીઓ આદિ સમુદાય છાપરીયાશેરી, હરિપુરા, નવાપુરા, અંબાજીનો ચકલો, ખપાટીઆ ચકલો, ગોખીપુરા, નાણાવટ આદિ થઇને વડાચૌટા પધાર્યા.

વિશાલ મંડપ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. મંડપ પણ ખીચોખીચ ભરાઈ ગયો હતો. કેટલાક ભાઈઓને બહાર ઉભા રહેવું પડ્યું હતું. સંઘના આબાલવૃદ્ધના આનંદનો પાર નહોતો, મુનિશ્રી જનકવિજયજીએ. સંગઠનની આવશ્યકતા વિષે વિવેચન કર્યું. આચાર્યશ્રી એ સુરતના આગેવાનોને ઉપર મુજબ પ્રેરણાત્મક ઉપદેશ આપ્યો. અને સુરતને પ્રગતિશીલ શહેર બનાવવા આશીર્વાદ આપ્યા. સંઘમાં આનંદ આનંદ ફેલાઈ ગયો. શુદ્ધદેવના જયનાદોથી મંડપ ગુંજી ઉઠ્યો.

ખીજે દિવસે નેમુભાઈ વાડીમાં પધાર્યા. અહીં પણ મધ્યમવર્ગના ઉત્કર્ષ માટે પ્રવચન કર્યું.

શ્રમણ ભગવંત મહાવીરસ્વામીના જન્મ કલ્યાણકનો ઉત્સવ આવ્યો.

જન્મ કલ્યાણકનેા વરઘોડો નીકળ્યો. અપોરના ૩ વાગે આચાર્યશ્રીની અધ્યક્ષતામાં જન્મ કલ્યાણક ઉત્સવની સભા થઈ. મુનિશ્રી જનકવિજયજીએ આચાર્યશ્રીતું રચેલ ભગવાન મહાવીરસ્વામીતું સ્તવન સંભળાવ્યું અને ભગવાનના જીવન પર વિવેચન કર્યું. ઉપાધ્યાય શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મહારાજે ભગવાનના જીવનની કેટલીક ઘટનાઓ સંભળાવી. મુનિરાજ શ્રી નિપુણમુનિએ પ્રસંગોચિત વિવેચન કર્યું.

ઉપાધ્યાય શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ જણાવ્યું કે ભગવાન મહાવીરસ્વામીના જીવન ઉપરથી આપણને માતૃ-પિતૃ ભક્તિ, બન્ધુપ્રેમ તથા ભગવાનની તપશ્ચર્યા ભગવાનના પરિસંહો અને ભગવાનની પ્રાણીમાત્રના કલ્યાણ માટેની ભાવના, આ બધું આપણે જીવનમાં ઉતારીએ તો આપણું પણ કલ્યાણ થઈ જાય.

આચાર્યશ્રીએ ભગવાનના જીવનના પ્રસંગોતું દિગ્દર્શન કરાવી ભગવાન મહાવીરસ્વામીએ જગતના કલ્યાણ માટે જે અહિંસાનો ગગનભેદી સંદેશ આપ્યો છે તે વિશ્વશાંતિ માટે કેવો સફળ થઈ રહ્યો છે તે દર્શાવી ભગવાન મહાવીરના જીવન-કથન-સિદ્ધાંતો અને સંદેશને માત્ર ઉપાશ્રયમાં નહિ રાખતાં જગતના ચોકમાં મૂકવા માટે પ્રેરણાત્મક પ્રવચન કર્યું અને વ્યવહારિક જ્ઞાનની સાથે ધાર્મિકજ્ઞાન માટે જૈન પાઠશાળાઓ, ગુરૂકુળ, વિદ્યાલય, કન્યા ગુરૂકુળ, કોલેજ અને જૈન યુનીવર્સિટી માટે જૈન સમાજ

ક્યારે જાગશે ! તેમ પોતાની અંતરની લાવના દર્શાવી
પ્રાણપ્રેરક સંદેશ આપ્યો હતો. ભગવાન મહાવીરસ્વામીના
જયનાદોથી આકાશ ગુંજી ઉઠ્યું હતું.

આગેવાનો સાથે વાર્તાલાપમાં મધ્યમ વર્ગના સાધ-
ર્મિક ભાઈઓ માટે ઉદ્યોગ અને રાહત માટે પ્રબંધ કરવા
વિચારણા ચાલી, સાધારણ ખાતામાં બધી જગ્યાએ મોટો
તોટો દેખાય છે તે માટે સંઘે વિચાર કરીને આયોજન
કરવાની જરૂર દર્શાવી માર્ગદર્શન આપ્યું.

અહીં મુંબઈથી શેઠ કાન્તિલાલ ઇશ્વરલાલ, શ્રી કુંલ-
ચંદલાઈ શામજી, ગોડીજીના દ્રુટી શ્રી ભાઈચંદલાઈ, શ્રી
રતનચંદ દાલીયા તથા શ્રી મોહનલાલ ચોકસી આવ્યા.
મુંબઈ માટે વિહાર કરવા પ્રાર્થના કરી. મુંબઈ પધારવાની
ગુરૂદેવની સંમતિથી મુંબઈના શ્રી સંઘને ખૂબ આનંદ થયો
છે તે દર્શાવ્યું. ગુરૂદેવે મુંબઈ આવવાનો પોતાનો ઉદ્દેશ
દર્શાવતા જણાવ્યું કે મારા જીવનના થોડા વર્ષોમાં સમાજના
ઉત્કર્ષ માટે જે કાંઈ રચનાત્મક કાર્ય થઈ શકે તે કરવા
લાવના છે. શિક્ષણનો પ્રચાર અત્યંત આવશ્યક છે. સંગઠન
વિના સમાજની શક્તિઓ વેર-વિખેર થતી જાય છે. છિન્ન-
ભિન્નતા વધતી જાય છે. કોન્ફરન્સ જેવી સંસ્થાને સુદ્રઢ
બનાવવી જોઈએ. મધ્યમવર્ગના ઉત્કર્ષ સાધ્યા વિના સમા-
જનો ઉદય સંભવિત નથી. શ્રીમંતો તો પોતાની લક્ષ્મીના
દ્રુટી છે અને સમાજ-શિક્ષણ અને સાહિત્યના ઉત્કર્ષમાં

જૈનધર્મ અને સમાજ તેમજ દેશનું કલ્યાણ છે. તે તરફ આપણે વેગપૂર્વક રચનાત્મક કાર્ય આરંભીએ તો જ સમાજની કાચાપલટ થઈ શકશે.

ગુરૂદેવના પ્રેરકપ્રવચનથી સભા પ્રભાવિત થઈ. મુંબઈના આગેવાનો મુંબઈ માટેની ગુરૂદેવની ભાવનાઓ બાણીને ખૂબ હર્ષિત થયા.

શેઠ શ્રી કાંતિલાલભાઈ ઇશ્વરલાલ, શ્રી મોહનલાલ ચોક્સી તથા શ્રી કુલચંદ્રભાઈ શામળાએ કોન્ફરન્સ સંબંધી વિવેચન કરી ગુરૂદેવને પગલે પગલે સંગઠન અને શિક્ષણ, તેમજ મધ્યમ વર્ગના ઉત્કર્ષની યોજનાઓને અમલી બનાવવા મુંબઈ તૈયાર રહેશે તેની ખાત્રી આપી. સભામાં આનંદ આનંદ થઈ રહ્યો.

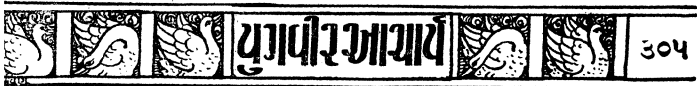
ગુરૂદેવે ગોપીપુરા શ્રી મોહનલાલજી મહારાજના ઉપાશ્રયમાં પ્રેરક પ્રવચન આપ્યું. સ્થાનકવાસી ઉપાશ્રયમાં દોઢ કલાક સંગઠન અને મધ્યમ વર્ગના ઉત્કર્ષ માટે પ્રવચન આપ્યું. વૈશાખ સંક્રાન્તિનું નામ સંભળાવ્યું. પંજાબી, બીકાનેરી ભાઈઓ સારી સંખ્યામાં આવ્યા હતા. ગુરૂદેવને વિદાય આપવા સ્ત્રી-પુરૂષો ઉમટી આવ્યા. સુરતે ભવ્ય વિદાય આપી.

સચીન, નવસારી, સીસોદરા, ગણદેવી આદિ ગામોમાં સંગઠન અને શિક્ષણ પ્રચારનો ઉપદેશ દેતા દેતા શિષ્ય-

પરિવાર સહિત ગુરૂદેવ ખીલીમોરા પધાર્યા. પન્થાસ શ્રી દક્ષવિજયજી મહારાજ આદિ સ્નેહભાવથી મળ્યા, મુનિશ્રી મંગળવિજયજી તથા મુનિશ્રી મહાનંદવિજયજી સામે આળ્યા. સંઘે સ્વાગત કર્યું. ગુરૂદેવે સંગઠન, શિક્ષણપ્રચાર અને સાધર્મિના ઉદ્ધાર પર વ્યાખ્યાન આપ્યું. ખીલીમોરાના ભાગ્યાશાળી શેઠ કેશરીચંદ ભાણુભાઈના સુપુત્રોના ગુરૂકુળ માટેના પ્રેમની તારીફ કરી. ખીલીમોરા જેવા શહેરમાં પાઠશાળાની સુંદર વ્યવસ્થા કરવા પ્રેરણા કરી. પં. શ્રી દક્ષવિજયજીએ પણ સમયોચિત વ્યાખ્યાન આપ્યું. શેઠ ઇગનભાઈ ભાણુભાઈએ એક દિવસ વિશેષ સ્થિરતા કરવા સંઘ વતી આગ્રહ કર્યો પણ માહિમના ઉત્સવ પર પહોંચવાની ભાવનાથી સ્થિરતા થઈ શકે તેમ નહોતી.

વલસાડમાં પણ પ્રેરણાત્મક પ્રવચન કરી પારડી થઈ વાપી પધાર્યા. ઉમરગામ, ગોલવડ, દહેણુરોડ થઈ પાલધર પધાર્યા. પાલધરથી ભાઈદર પધાર્યા. અહીં આચાર્યશ્રી વિજયઅમૃતસૂરીશ્વરજી તથા પં. ધુરંધરવિજયજી મહારાજ મળ્યા. પરસ્પર મધુર વાર્તાલાપ થયો. વિહારની ભાવના હતી પણ શ્રી પ્રાણુલાલભાઈ વગેરે આગેવાનોએ એક દિવસની સ્થિરતા માટે વિનંતિ કરી, વળી મુંબઈની જૈન પાઠશાળાઓના ૪૦૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓ યાત્રાર્થે આવવાના હોઈ તેઓને આપના દર્શન તથા પ્રવચનનો લાભ મળશે તે દષ્ટિએ વિશેષ આગ્રહ કર્યો અને આચાર્યશ્રીએ વિનંતિ માન્ય કરી. ૪૦૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓ આળ્યા. શ્રી વીરચંદભાઈ, શ્રી

ધીરજલાલ ટોકરશી તથા શિક્ષકો આદિ સાથે હતા. સ્નાત્ર પૂજા આદિમાં આનંદ આળ્યો. ગુરુવંદન કર્યું. ગુરુદેવે ધાર્મિક શિક્ષણ અને વિનય વિવેક અને સેવા-ભાવના પર બે શબ્દો ઉપદેશરૂપે કહ્યા. શેઠ પુરુષોત્તમ સુરચંદ ગુરુદેવને કાંદીવલી પધારવા વિનંતિ કરવા આવી ગયા. કાંદીવલી શેઠ પુરુષોત્તમદાસ સુરચંદના બંગલામાં સ્થિરતા કરી મલાડ પધાર્યા. શાન્તાકૂળ થઈને માહીમ પધાર્યા. માહીમના શ્રી સંઘે સુંદર સ્વાગત કર્યું. ઉપાધ્યાય શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી આદિ સામે આળ્યા. અઠાઇ-મહોત્સવ શરૂ થયો. પૂજા-પ્રભાવના-રથયાત્રા-અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર આદિ આનંદપૂર્વક થયું. ઉપાધ્યાય શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મહારાજે જૈન ધર્મશાળા માટે પ્રેરણા આપી અને બે વર્ષમાં ન થાય તો ધીનો ત્યાગ કરવા દ્રસ્ટીઓને સૂચના કરી. આચાર્યશ્રીએ પણ તે માટે વિશેષ પ્રેરણા કરી. દાહર, વિકોલી થઈ થાણા પધાર્યા. થાણાના સુંદર કલાત્મક મંદિરના દર્શન કરતાં આનંદ અનુભવ્યો. શ્રીપાલ મહારાજના જીવન દર્શ્યો, વિક્રમાદિત્ય, જગદ્ગુરુ હીરવિજયસૂરિ, કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય તથા પરમાર્હત મહારાજ કુમારપાળ, સિદ્ધચક્ર આદિના કલાત્મક સુંદર આરસમાં કંડારેલા દર્શ્યો જોઈને થાણા તીર્થધામની યાત્રા આનંદપૂર્વક કરી. દર્શ્યોમાં થોડી ભૂલો હતી તે દર્શાવી અને થાણા તીર્થધામનું નામ હમેશાં ઉજવળ રાખવા પ્રેરણા આપી. થાણાની તીર્થભૂમિમાં આનંદ આનંદ છવાઈ રહ્યો.

મધુર મિલન

‘ મથ્યેષુ વંદામિ ’ શેઠ અમૃતલાલભાઈ દોશી તથા શ્રી ધીરુભાઈએ વંદણા કરી.

‘ ધર્મલાલ ! ભાગ્યશાળી ! તમે તો પંચપ્રતિકમણની પ્રબોધ ટીકા આપીને જૈનસમાજમાં ધર્મની પ્રભાવના કરી છે.’

‘ સાહેબ ! ધીરુભાઈ જેવા ઉત્સાહી લેખક મળી ગયા અને મને પણ આ કાર્ય જરૂરી લાગ્યું તેથી થઈ ગયું. આપના આશીર્વાદ છે તેથી વિશેષ કાર્ય કરવા પ્રેરણા મળી છે. પણ અમે તો આપશ્રીને એક બીજી વિનંતિ કરવા આવ્યા છીએ.’

‘ જોલો ! ભાગ્યશાળી ! જે હોય તે ખુશીથી કહો. શક્ય હશે તો હું તો તૈયાર છું.’

‘ કૃપાળુ ! લાલબાગથી આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજય-પ્રેમસૂરિજી મહારાજ આજ સાંજના અહીં આપને મળવા પધારવાના છે.’

‘ બહુ ખુશીની વાત છે. પણ આજ સાંજના તો પાંચ વાગે વિહાર કરી શહેરમાં શ્રી નેમિનાથજીના ઉપાશ્રયે જવા ભાવના છે. કાલે પ્રવેશ હોવાથી બધાને અનુકૂલતા રહે તેમજ પાઠ પણ થઈ જાય અને ચાલવામાં ઠીક રહે. ’

‘ સાહેબ ! અગાસીમાં મેં આપશ્રીને વિનંતિ કરી હતી. આજે અનુકૂળતા છે તો આપશ્રીને વિશેષ તકલીફ જેવું ન હોય તો પરસ્પર મળવાથી લાભ જ થશે. ’

‘ ગુરૂદેવ ! એમ હોય તો સવારના વહેલા પહોંચી જવાશે. ’ ઉપાધ્યાય શ્રી સમુદ્રવિજયજીએ વિનંતિ કરી.

‘ તમારી બધાની ભાવના સુંદર છે. થોડો વિચાર કરીને જણાવું છું. ’

આચાર્યશ્રી ભાયખલા પધાર્યા હતા. ભાયખલામાં આચાર્યશ્રીનું સુંદર સ્વાગત થયું. દસેક હજાર ભાઈ-બહેનો આવ્યા હતા. માહીમ બેન્ડ, નેશનલ બેન્ડ, વરકાણા બેન્ડ આદિના સુંદર સરોદો વચ્ચે ભાયખલા પધાર્યા. આચાર્યશ્રીએ મનોહર વ્યાખ્યાન આપ્યું. પ્રભાવના થઈ. બહારથી આવેલ ભાઈઓ માટે લોજનનો પ્રબંધ કરવામાં આવ્યો. આનંદ આનંદ ફેલાઈ રહ્યો.

થોડા સમય પછી જામનગર નિવાસી શેઠશ્રી અમૃતલાલ કાલીદાસ દોશી તથા ભાઈશ્રી ધીરજલાલ ટોકરશી શાહ આવ્યા અને વંદણા કરીને આચાર્ય પ્રવર શ્રીમદ્ વિજય

પ્રેમસૂરીશ્વરનાં પધારવાની વાત કરી. ઉ. સમુદ્રવિજયજીએ
પણ શુરદેવને વિનંતિ કરી. બપોરના શ્રી કુલચંદ્રભાઈ
શામજી આવ્યા હતા તેમણે પણ તે માટે આગ્રહ પૂર્વક
વિનંતિ કરી અને આચાર્યશ્રીએ સાંજનો વિહાર બંધ
રાખી સવારમાં વિહાર કરવા નિર્ણય કર્યો અને શ્રી
અમૃતલાલભાઈને જણાવી દેવા પ્રબંધ કર્યો. બધાને આનંદ
થયો.

સાંજના શેઠશ્રી અમૃતલાલભાઈ તથા શ્રી ધીરુભાઈ
આવ્યા અને આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્વિજય પ્રેમસૂરીવરજી
લાલબાગથી પધારે છે. પાંચેક કલાકમાં આવી જશે તેમ
જણાવ્યું. ઉપાધ્યાયજી શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી તથા બીજા
પાંચ છ સાધુ-મુનિરાજે આચાર્યશ્રીને લેવા માટે સામે
ગયા અને તેઓશ્રીને પ્રેમપૂર્વક લઈ આવ્યા. બન્ને આચાર્ય-
પ્રવરોનું મધુર મિલન થયું. પરસ્પર વંદનાનું વંદના
આદિ શિષ્ટાચાર પછી પરસ્પર સુખશાતા પૂછવામાં આવી.
પ્રતિક્રમણનો સમય થવાથી આચાર્યશ્રી વિજય પ્રેમસૂરી-
શ્વરજી મહારાજ પ્રતિક્રમણ માટે બાજુના કમરામાં પધાર્યા.
આચાર્યશ્રીજીની સાથે મુનિ મહારાજ શ્રી પદ્મવિજયજી
મહારાજ હતા.

પ્રતિક્રમણ પૂર્ણ થયા પછી આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લભ-
સૂરીશ્વરજી, ઉપાધ્યાય શ્રી સમુદ્રવિજયજી મહારાજ, તથા
મુનિ જનકવિજયજી તેમજ આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્વિજય

પ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા મુનિશ્રી પદ્મવિજયજી મહારાજ વગેરે મળ્યા. પરસ્પર વંદનાનું વંદનાપૂર્વક સુખશાતા પૂછતાં બધાને અત્યંત આનંદ થયો.

આચાર્યશ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજીએ વાતની શરૂઆત કરતાં જણાવ્યું કે ‘આપણા સમુદાયનું સંગઠન કોઈપણ રીતે થઈ શકે તો સારી વાત છે. આપશ્રી હું અને આચાર્યશ્રી વિજયલલિતસૂરીશ્વરજી બેઠા છીએ ત્યાં સુધી તો કાંઈ શક્યતા છે. પછી તો કોણ વિચારશે !’

‘મારી પણ ભાવના છે. મારવાડમાં શ્રી વિજય-વિદ્યાસૂરિજી મહારાજ તથા મુનિશ્રી વિચારવિજયજી મળ્યા હતા. ત્યારે પણ મેં તેઓને આપણા સમુદાયના ઐક્યની વાત કરી હતી. આપ અને આચાર્યશ્રી વિજય લલિતસૂરી-શ્વરજી મહારાજ બન્ને મળીને જે કરો તે મને મંજુર છે.’ આચાર્યશ્રી વિજય પ્રેમસૂરીશ્વરજીએ પોતાની ભાવના પ્રદર્શિત કરી.

‘આચાર્યશ્રી વિજય લલિતસૂરીશ્વરજી તો હાલ અહીં નથી. તેઓશ્રી તો ખંભાત છે. આપશ્રી અહીં બિરાજે છે. તેઓશ્રીની સંમતિ મંગાવી દેવામાં આવે અને શ્રી વિજય રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી વિષે શું !’

‘તેઓ તો મારી પાછળ અનુસરનારા છે. અને હું જેમાં સંમતિ આપું તેમાં તેમની સંમતિ હોય જ.’ શ્રી વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજીએ સ્પષ્ટતા કરી.

આ રીતે એક-દોઢ કલાક બંને મહાત્માઓની વાતચીત ચાલી.

‘શ્રી ગુરૂમહારાજ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજની સ્વર્ગારોહણ તિથિ આવે છે. જેઠ સુદ ૬-૭-૮ એ ત્રણ દિવસનો કાર્યક્રમ છે. આપને આમંત્રણ જોઈએ તો હું આમંત્રણ આપું છું કે આપશ્રી મુનિમંડળ સહિત જયંતીમાં પધારશો. વળી આપશ્રી લાલબાગમાં જયંતી-મહોત્સવ ઉજવવા ઇચ્છો તો હું તેમાં ભાગ લેવા આવવા તૈયાર છું. વળી આ સમારંભ તો શ્રી આત્માનંદ જૈન સભાએ યોજાશે છે. અને કાર્યક્રમ પણ સભાએ જોઠવ્યો છે.’ છેવટે આચાર્યશ્રીએ વિજય પ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજને જયંતીમાં ભાગ લેવા પધારવા આગ્રહ કર્યો.

‘અમે તો કોઈની જયંતી મનાવતા નથી. વરઘોડામાં અમે જરૂર ભાગ લઈશું.’ આચાર્યશ્રી વિજય પ્રેમસૂરીશ્વરજીએ સ્પષ્ટ વાત કરી. -

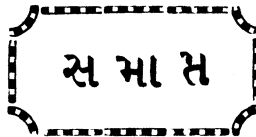
પછી તો ઉપાધ્યાયજી શ્રી સમુદ્રવિજયજી તથા મુનિ-મહારાજ શ્રી પદ્મવિજયજી વચ્ચે વાતચીતો થઈ. દીક્ષા અને ઉપાધ્યાય પદવી ક્યારે ક્યારે થઈ તે વાત થઈ તેમજ આચાર્યશ્રી લાઉડસ્પીકર વાપરે છે અને બ્યવહારિક કેળવણીનો ઉપદેશ આપે છે તે વિષે ચર્ચા થઈ. ઉપાધ્યાયજીએ સ્પષ્ટતા કરી કે ગુરૂદેવ વયોવૃદ્ધ છે. હજારો માણસોને તેમનો સંદેશ-ઉપદેશ સાંભળવાની ઉત્કટ લાવના હોવાથી લાલાલાલની

દષ્ટિએ આવશ્યક થઈ પડે છે. વ્યવહારિક કેળવણી વિના તો ચાલે તેમ નથી જ. તેમાં ધાર્મિક શિક્ષણ આપણા હજારો બાળકોને નહિ મળે તો આપતી કાલનો સમાજ કેવો થઈ જશે તે દષ્ટિએ શુરુકુળો અને વિદ્યાલયો માટે પ્રેરણા થાય છે અને એ તો સમયનો સંદેશ છે.

આચાર્યશ્રી વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી તથા મુનિમહારાજ શ્રી પદ્મવિજયજી આનંદપૂર્વક વિદાય થયા.

આવાં મધુર મધુર મિલનો થયા કરે તો તો જૈન સમાજ, જૈન સંઘ, સાધુસમુદાય અને જૈન શાસનના બધા ચર્યાત્મક પ્રશ્નોના શાંતિપૂર્વક ઉકેલ આવ્યા વિના રહે નહિ અને સમસ્ત જૈન સમાજનું કલ્યાણ થાય. જૈન શાસનનો જયજયકાર થાય.

પદ્મીના મોહ શા !

ધર્મની પ્રભાવના, ધર્મનો ઉદ્યોત
અને સમાજના ઉત્થાનની જવાબદારી
એ અમારું સાધુતું કર્તવ્ય છે. પૂર્વ
પુરૂષો અને મહાન જ્યોતિર્ધરેના
સમાજ-સાહિત્ય અને ધર્મના કલ્યાણ-
કારી કાર્યોને ક્યાંથી પહોંચી શકાય ?
પણ આ કાયાથી છેલ્લા શ્વાસ સુધી
જે કાંઈ સેવા-કાર્ય થાય તે કરવા
તમન્ના છે, અને તે રહેશે. પદ્મીઓના
મોહ અમને તો હોય જ શાના !
અને પદ્મીથી શું વિશેષતા છે ? અમે
ભગવાન મહાવીર પ્રભુના અદના
સાધુ તરીકે અમારી પાછળના જૈન
જગતને સુખી, સંગઠિત, શાંત અને
ઉન્નત મૂકી જઈએ તો જ આ મુનિ
કે આચાર્યપદનો કાંઈ અર્થ છે.
શાસન-સમ્રાટ તો કોઈ આવતી
કાલનો તેજસ્વી તારલો થશે. સમા-
જના, શાસનના કલ્યાણના કાર્યો કરી
તેની સૌરભ જગતમાં પ્રસરે તો જૈન
શાસનનો વિશ્વમાં જયજયકાર થશે.

-વલ્લભવાણી

સાચું સાધર્મિ-વાત્સલ્ય

સાચી ધર્મ પ્રભાવના શામાં છે તે વિચારવું જોઈએ. હું તો સાધર્મિક વાત્સલ્યમાં આજે ધર્મ-પ્રભાવના જોઈ છું. જરૂર હતી ત્યારે બૃવ્ય મંદિરો થયાં, મનોહર મૂર્તિઓ પણ બરાવી. આજે આપણા મધ્યમવર્ગની પરિસ્થિતિ અને ગામડાઓના આપણા ભાઈઓની પરિસ્થિતિ જોતાં એટલું જ કહીશ કે, વિશેષ ન બની શકે તો એક ટંક લોજન કરીને, એક ટંકનું બચેલું લોજન સાધર્મિક ભાઈને આપો જેથી તે ધર્મમાં સ્થિર રહે. મિષ્ટાન્નને છોડી સાદું લોજન કરી બચેલું દ્રવ્ય સાધર્મિક ભાઈઓને મદદ તરીકે આપો. તમારા રોટલામાંથી તમારા ભાઈઓની ભૂખ ભાંગો. નજર તો કરો મારી પાડોશમાં કેઈ ભૂખ્યું-હૂખ્યું-બિમાર દવા વિના-રોટી વિના નથી ને ! બની શકે તો રોજી પણ આપો. એક એક પેઢી-હુકાન એક એક ભાઈને કામ આપે તો હજારો કુટુંબોનો ઉદ્ધાર થાય. આ રીતે સાચું સાધર્મિક વાત્સલ્ય કરતાં શીખીએ.

-વલ્લભવાણી

સંગઠન

ક્રિયાકાંડ વિવિધ હોય, ગરુડ જુદા જુદા હોય, જુદા જુદા પ્રાંતના હોય, આચાર્ય પણ જુદા જુદા હોય, વિચારોમાં થોડું અંતર હોય તો પણ ભગવાન મહાવીરના પુત્રો હોવાના નાતે આપણે સંગઠન સાધવું જોઈએ. સંગઠન દ્વારા જૈન સમાજનો ઉદ્યોત કરવો જોઈએ. સંગઠન સિવાય જૈન ધર્મનો હાસ થઈ રહ્યો છે. સંગઠનથી ચમત્કાર થશે. સમાજબલ લિપ્ત થશે. સંગઠન સિવાય આપણો ઉદ્ધાર અને ઉત્કર્ષનો કેઈ રસ્તો નથી. ભગવાન મહાવીરના પુત્રોએ સંગઠિત થઈને જૈન ધર્મને વિશ્વ ધર્મ બનાવવો જોઈએ.

-વલ્લભવાણી